

แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราภายใต้กรอบการเจรจาการค้า WTO

นางสาวฉัตรพร หาระบุตร

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4629-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINE OF THAI LEGAL FRAMEWORK FOR THE PROTECTION OF GEOGRAPHICAL INDICATIONS
FOR WINES AND SPIRITS IN THE WTO NEGOTIATIONS

MISS CHATTAPORN HARABUT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws
Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4629-6

ฉัตรพร หาระบุตร : แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราภายใต้กรอบการเจรจาการค้า WTO. (GUIDELINE OF THAI LEGAL FRAMEWORK FOR THE PROTECTION OF GEOGRAPHICAL INDICATION FOR WINES AND SPIRITS IN THE WTO NEGOTIATIONS) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ สุธรรม อยู่ในธรรม, 186 หน้า. ISBN 974-17-4629-6.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความจำเป็นที่ประเทศไทยจะกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายออกมารองรับในระบบที่แตกต่างกัน ปัจจุบัน ประเทศไทยยังมิได้กำหนดกรอบแนวความคิดที่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา จึงมีปัญหาคือ กรอบของหลักกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองควรมีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์เลือกกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า กรอบและกลไกของกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยจะเกิดขึ้นได้ โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ของกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนา จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับกรอบแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายภายใน ประกอบกับการพิจารณามิติด้านเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมภายในประเทศ พบว่า ประเทศไทยควรกำหนดแนวทางการให้ความคุ้มครองตามมาตรฐานขั้นต่ำที่ผูกพันอยู่ตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) เท่านั้น ซึ่งอาจทำได้โดยจัดทำระบบดูแลและควบคุมคุณภาพการผลิตรวมทั้งองค์กรซึ่งทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบคุณภาพของสินค้าไปพร้อมกัน ในระยะยาวเมื่ออุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทยมีคุณภาพ ชื่อเสียง คุณลักษณะตามเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในมาตรฐานขั้นสูง จึงค่อยขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราออกไป เพื่อปกป้องและคุ้มครองผู้ผลิตและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทย

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิติ

ปีการศึกษา.....2546.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4386067734 : MAJOR LAWS

KEY WORD: INTELLECTUAL PROPERTY/GEOGRAPHICAL INDICATION /WINES/SPIRITS

CHATTAPORN HARABUT : GUIDELINE OF THAI LEGAL FRAMEWORK FOR THE PROTECTION OF GEOGRAPHICAL INDICATIONS FOR WINES AND SPIRITS IN THE WTO NEGOTIATIONS . THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. SUDHARMA YOONAI DHARMA, 186 pp. ISBN 974-17-4629-6.

The objective of this Thesis is to study and analyze what should be appropriate legal regime to protect geographical indications for wines and spirits. Thailand has an obligation to protect geographical indications for wines and spirits under Agreement on Trade Related Aspect of Intellectual Property Rights (TRIPS) which allows members to set different legal framework of protection. Thailand has not finalized the applicable framework for protection of geographical indications for wines and spirits. Therefore it is important to explore appropriate legal framework to protect geographical indication for wines and spirits in order to suit with social and economic context of Thai society.

This study suggests legal framework and mechanism which protect geographical indications for wines and spirit in Thailand that takes into account prevailing, economics, political, and social development stages of local entrepreneur . The legal framework that the author examines consists of the legal concept of protection of geographical indications for wines and spirits under international law which are the Paris Convention, the Madrid Agreement , Lisbon Agreement and TRIPS Agreement ; foreign laws which include the U.S. Laws , European Union Laws as well as French Laws. As a result, Thailand should set protection framework according to minimum standard which Thailand has an obligation under the TRIPS Agreement . It is necessary to organize the relevant mechanism , quality control and product testing. In the long term when Thai wines and spirits industry improves, Thailand may consider more comprehensive protection in accordance with the high level protection standard of geographical indications.

Field of study.....LAW.....Student's

Academic year.....2003.....Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์สุธรรม อยู่ในธรรม เป็นอย่างสูงที่ให้ความกรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งยังได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และสละเวลาในการชี้แนะแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ในส่วนตัว แล้วท่านอาจารย์เป็นต้นแบบและเป็นแรงบันดาลใจในทั้งในด้านการงานและการศึกษาของผู้เขียนอย่างมาก ท่านอาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้และให้โอกาสในการเรียนรู้ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงานวิจัย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ในฐานะศิษย์ ขอรำลึกถึงพระคุณของอาจารย์ตลอดไป

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์อรพรรณ พันธ์พัฒนา เป็นอย่างสูงที่สละเวลาอันมีค่า รับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่สำคัญหลายประการ รวมทั้งท่านอาจารย์ ดร.วันดี สุชาติกุลวิทย์ และท่านอาจารย์คม ขาวสะอาด ที่สละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการและให้คำชี้แนะ คำปรึกษาด้วยความปรารถนาดี และตรวจแก้วิทยานิพนธ์เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากที่สุด ผู้เขียนซาบซึ้งในความเมตตาและความกรุณาของท่านอาจารย์ทุกท่าน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณศพล หังสูบุตร หัวหน้ากลุ่มงานความร่วมมือระหว่างประเทศ กองส่งเสริมและพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์เป็นอย่างมาก ที่กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์หลายประการ ขอขอบคุณคุณวัชรวิ วิชาธิปราวณี คุณสุวรรณา มงคลรุ่งเรือง ที่ช่วยเหลือทางด้านการติดต่อประสานงานภายในคณะนิติศาสตร์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน และหาข้อมูล จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณพัทยา สีใจเจริญ สำหรับกำลังใจที่มีให้และอยู่เคียงข้างผู้เขียนตลอดมา , คุณราณี ถนอมปัญญารักษ์ ที่เป็นคอยอำนวยความสะดวกเรื่องการติดต่อประสานงานและสร้างเสียงหัวเราะ, คุณมานิกา สุริยมานพ เป็นกำลังใจและเป็นพี่ที่ปรึกษาที่ดี และเพื่อนๆที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกคน

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณคุณจตุภูมิ ภูมิบุญชู ที่ช่วยเหลือด้านกำลังใจและเป็นพี่ที่ปรึกษาในทุกเรื่อง , คุณน้ำฝน ลิ้มปเจต, คุณอารีรัตน์ โกสิทธิ์ , คุณนฤมล ช่างบุญมี , คุณพงศธร เศรษฐถาวร, คุณดามร คำไตรย์ ที่เป็นกำลังใจ และร่วมฟันฝ่าอุปสรรคด้วยกัน ขอขอบคุณคุณอมรรโล นิลพานิช ที่อยู่เคียงข้างเป็นกำลังใจ และให้คำแนะนำดีๆเสมอมา ขอขอบคุณคุณจิรวรรตน์ คุณหัสยา คุณชนันภรณ์ คุณคึกฤทธิ์ และเพื่อนๆที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคน

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ ที่เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอน ด้วยความรักและความเอาใจใส่ รวมทั้งพี่สาวและน้องชาย ที่เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่และอยู่เคียงข้าง จนผู้เขียนพบความสำเร็จในครั้งนี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศความดีทั้งหมดให้กับ บพทรีและผู้มีพระคุณ รวมทั้งบูรพาจารย์ทุกท่าน ส่วนข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 กรอบแนวความคิด และวิวัฒนาการของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายเกณฑ์ระหว่างประเทศ.....	6
2.1 ลักษณะของอุตสาหกรรมไวน์และสุรา และความเป็นมาในการให้ความคุ้มครอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....	6
2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับ ผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....	9
2.3 รูปแบบและกฎหมายระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....	15
2.3.1 รูปแบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	16
2.3.2 อนุสัญญากรุงปารีส.....	18
2.3.3 ความตกลงกรุงมาดริด.....	24
2.3.4 ความตกลงกรุงลิสบอน.....	28
2.3.5 กรอบงานของ WIPO เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในอนุสัญญาใหม่ในการให้ ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2.3.6 ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS).....36

    ก. การเจรจาอนุกรมวิธาน.....36

    ข. กฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS).....38

        1. หลักการพื้นฐานของความตกลง TRIPS.....39

        2. ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....41

บทที่ 3 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในต่างประเทศ.....54

3.1 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองอย่างเข้มงวด.....54

3.1.1 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสิทธิที่เกี่ยวข้องในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของสหภาพยุโรป.....55

3.1.1.1 ระเบียบประชาคมว่าด้วย สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหารที่ 2081/92 (The Council Regulation No.2081/92 , July 14, 1992 effective July 16,1993).....56

    (ก) ขอบเขตของการคุ้มครอง.....57

    (ข) การขึ้นทะเบียนเป็น PDO และ PGI.....59

3.1.1.2 กฎระเบียบของประชาคมที่คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....60

3.1.2 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสิทธิที่เกี่ยวข้องในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศฝรั่งเศส.....62

3.1.2.1 การให้ความคุ้มครองตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin).....64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3.1.2.2 องค์การซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์ไวน์และ
 สุรา.....66

3.1.2.3 กฎเกณฑ์ว่าด้วยฉลากรับรองคุณภาพ (Quality Labels).....67

3.1.2.4 ข้อบ่งชี้ที่มาของสินค้า (Indication of Origin).....68

    (ก) สินค้าอาหารจากภูเขา (Mountain Food Product).....68

    (ข) ไวน์ท้องถิ่น (Local Wines).....69

3.2 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา
 ในกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองอย่างผ่อนปรน.....69

3.2.1 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และ
 สุราของประเทศสหรัฐอเมริกา.....70

    3.2.1.1 กฎหมายจารีตประเพณี 71

    3.2.1.2 การให้ความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
 ภายใต้ Lanham Act.....73

        (ก) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า (Trade Mark).....73

        (ข) หลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อสามัญ
 ของสินค้า.....77

        (ค) กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark).....78

    3.2.1.3 กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และการป้องกันการแข่งขัน
 ทางการค้าอันไม่เป็นธรรม (Consumer Protection and Unfair
 Competition Law).....80

3.2.2 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และ
 สุราของประเทศออสเตรเลีย.....81

    3.2.2.1 กฎเกณฑ์ว่าด้วยการลงขายและกฎเกณฑ์การปฏิบัติทางการค้า...81

    3.2.2.2 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า.....85

    3.2.2.3 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง.....85

    3.2.2.4 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายอื่น ๆ.....87

        (1) กฎเกณฑ์ระดับสหพันธรัฐ.....87

        (2) กฎเกณฑ์ระดับมลรัฐ.....88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3.2.2.5 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน
 ผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....90
 ก.กฎหมายสมาคมไวน์และบริษัทของออสเตรเลีย.....91
 ข. คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....92

**บทที่ 4 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของ
 ประเทศไทย.....94**

4.1 กฎเกณฑ์โดยตรงในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตาม
 พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.....94
 4.1.1 นิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....95
 4.1.2 การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....95
 4.1.2.1 ลักษณะต้องห้ามในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 95
 4.1.2.2 ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....96
 4.1.2.3 การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับบุคคลซึ่งมิได้มีสัญชาติ
 ไทย ในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศ.....97
 4.1.2.4. หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 97
 4.1.3 การแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 98
 4.1.4 การใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 98
 4.1.4.1 เงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้.....99
 4.1.4.2. การกระทำโดยมิชอบ.....99
 4.1.5 การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง.....100
 4.1.6 คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....101
 4.1.7 บทกำหนดโทษ.....101
 4.2 กฎเกณฑ์โดยอ้อมที่อาจนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
 สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....102
 4.2.1 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534.....102
 4.2.1.1 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า.....102
 4.2.1.2 กฎเกณฑ์ว่าด้วยการลงขาย (Passing off).....103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

4.2.1.3 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark).....	104
4.2.1.4 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายร่วม (Collective Mark).....	105
4.2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522	106
4.2.3 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.....	108
4.2.4 ประมวลกฎหมายอาญา.....	108
4.2.6 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายไวน์และสุรา.....	110
4.2.6.1 พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493.....	110
4.2.6.2 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511.....	111
4.2.6.3 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543....	113

บทที่ 5 กรอบแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์

และสุราในประเทศไทย.....	117
5.1 ข้อพิจารณาทฤษฎีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	118
5.2 ข้อพิจารณากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้	
ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....	120
5.2.1 ความตกลงทวิภาคี.....	120
5.2.2 ความตกลงพหุภาคี.....	121
ก. อนุสัญญากรุงปารีส.....	122
ข. ความตกลงกรุงมาดริด.....	124
ค. ความตกลงกรุงลิสบอน.....	124
ง. กรอบงานของ WIPO เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาใหม่ในการให้	
ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	126
จ. ความตกลงว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า.....	127
5.3 ข้อพิจารณาหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายต่างประเทศ.....	134
5.3.1 การให้ความคุ้มครองผ่านการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและการลงขาย.....	135
5.3.2 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียน	
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	139

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

5.3.3 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง.....	141
5.3.4 กระบวนการทางปกครองในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	144
5.4 ข้อพิจารณาหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายภายใน.....	145
ก. กฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546.....	145
ข. การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตาม กฎเกณฑ์อื่นๆ.....	150
5.5 ข้อพิจารณาปัจจัยอื่นๆ.....	151
5.5.1 ข้อพิจารณาในทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศจากการให้ความ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย.....	151
5.5.2 ข้อพิจารณาแนวนโยบายของภาครัฐ.....	154
5.5.3 ข้อพิจารณาแนวโน้มในอนาคตกับมาตรฐานสากลในการให้ความคุ้มครอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา.....	155
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	158
6.1 บทสรุป.....	158
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	163
รายการอ้างอิง.....	168
ภาคผนวก.....	174
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	186

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบหนึ่ง ตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights:TRIPS) ภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization:WTO) โดยบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ที่แสดงสินค้าตามที่กำหนดในดินแดนของสมาชิกหนึ่ง หรือภูมิภาคหรือท้องถิ่นใดในดินแดนนั้น ซึ่งคุณภาพชื่อเสียง หรือลักษณะอื่นที่มีอยู่ของสินค้ามีส่วนสำคัญมาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น¹ อันเป็นการกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองในลักษณะที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องอนุวัติการตามพันธกรณีดังกล่าว ทั้งนี้โดยมีบทบัญญัติพิเศษในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา โดยเฉพาะ

อย่างไรก็ดี เนื่องจากขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS เป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำโดยบัญญัติขอบเขตการให้ความคุ้มครองในลักษณะกว้าง การให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศสมาชิกจึงมีรูปแบบการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากแนวความคิดพื้นฐานที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มประเทศที่ต้องการให้มีความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราอย่างเข้มงวด เช่น ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีการผลิตไวน์และสุรามานาน มีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับไปทั่วโลก สร้างรายได้อย่างมากมหาศาลให้กับประเทศ ประเทศฝรั่งเศสจึงบัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา โดยบัญญัติห้ามไม่ให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กลายเป็นชื่อสามัญ(Generic Name) และชื่อกึ่งสามัญ (Semi-generic Name) โดยมีองค์กรของรัฐทำหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแล ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

---

¹ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, คำแปลกรรมสารสุดท้าย รวบรวมผลการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย, ตุลาคม 2537, หน้า 573.

และกลุ่มประเทศที่มีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์ และสุราอย่างผ่อนปรน เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งไม่มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราไว้โดยเฉพาะ แต่ได้มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ตลอดจนยอมรับในการที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา อาจกลายสภาพชื่อสามัญ(Generic Name) และชื่อกึ่งสามัญ (Semi-generic Name) อันเป็นเหตุให้สิทธิลักษณะนี้มีได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

การที่หลักกฎหมายว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ยังไม่เป็นที่ยุติ และยังมีข้อแตกต่างกันในหลักกฎหมายที่ใช้บังคับ เนื่องจากยังไม่มีกรอบยอมรับในเชิงบรรทัดฐาน (Norm) และรูปแบบ(Form of Protection)อย่างทั่วไป เหมือนเช่นทรัพย์สินทางปัญญาสาขาอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถสอบทานหาจุดอ้างอิงได้ในทางระหว่างประเทศ การเจรจาพหุภาคีเพื่อกำหนดขอบเขตและรูปแบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา จึงยังคงดำเนินต่อไป โดยมีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ตามกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ

การพิจารณาถึงแนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น ประเทศไทยในฐานะสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) มีหน้าที่ต้องอนุวัติการตามพันธกรณีในความตกลง TRIPS ในฐานะที่เป็นบทกฎหมายบังคับขั้นต่ำ การกำหนดมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยจึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้รับพันธะไว้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา โดยทำการพิจารณาร่วมกับความตกลงพหุภาคีทางทรัพย์สินทางปัญญาอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย เช่น อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม(Paris Convention for the Protection of Industrial Property) , ความตกลงกรุงมาดริด ว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าปลอมหรือทำให้หลงผิด(Madrid Agreement for the Repression of False of Deceptive Indications of Source on Goods) และความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าและการขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศ (Lisbon Agreement for the Protection of Appellation of Origin and their International Registration) , ความตกลงทริภาคีที่เกี่ยวข้อง และระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรารายในประเทศต่างๆ รวมทั้งระบบการให้ความคุ้มครองของประเทศไทยเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เพื่อสอบทานทฤษฎีทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์

ไวน์และสุรา ว่ามีความสอดคล้องหรือสอดคล้องประสานในเชิงทฤษฎีอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำมาพิจารณาหลักเกณฑ์ใน

เชิงกฎหมายที่ได้จากการศึกษามาพิจารณาประกอบปัจจัยอื่นๆ ในการกำหนดแนวทางหรือกรอบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการของระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์นโยบาย โครงสร้าง มาตรการต่างๆ และแนวโน้มในอนาคตของกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศ ทั้งในความตกลงระหว่างประเทศและความตกลงทวิภาคี
3. เพื่อวิเคราะห์นโยบาย โครงสร้างและมาตรการทางกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศต่างๆ
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับมาตรฐานสากลในการให้ความคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
5. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หารูปแบบ และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย รวมทั้งหามาตรการและแนวทางต่างๆที่ประเทศไทยอาจใช้ประโยชน์จากบทบัญญัติของความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPS)

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย รวมทั้งหามาตรการและแนวทางต่างๆที่ประเทศไทยอาจใช้ประโยชน์ในการเจรจาตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ภายใต้กรอบการเจรจา WTO

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตการศึกษานี้จะศึกษาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศต่างๆ และมาตรฐานสากลว่ามีโครงสร้าง แนวความคิด รูปแบบสาระและแนวโน้มในอนาคตของกฎหมายว่ามีลักษณะอย่างไร รวมทั้งศึกษาสภาพอุตสาหกรรมการผลิต การควบคุมมาตรฐานของไวน์และสุราที่ได้รับความคุ้มครองในลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทำนองที่สุดเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศไทย ทั้งนี้โดยศึกษาถึงกรอบการให้ความคุ้มครองตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบและสาระของกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองในประเทศไทยโดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทย เพื่อนำไปใช้ในการเจรจาพหุภาคีภายใต้กรอบการเจรจา WTO

ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาถึงวิวัฒนาการและความเป็นมาของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงพหุภาคี และความตกลงทวิภาคี ที่เกี่ยวข้อง ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายภายในของต่างประเทศ ตลอดจนข้อเสนอในการเจรจาพหุภาคีเพื่อกำหนดแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในทางระหว่างประเทศ และศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เพื่อพิจารณากรอบกฎหมายที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้เขียนจะรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มาจากเอกสาร (Document Research) ได้แก่ ข้อตกลงระหว่างประเทศ (ทั้งข้อตกลงพหุภาคี และข้อตกลงทวิภาคี) กฎหมายภายในของต่างประเทศ กฎหมายภายในของประเทศไทย สรุปรายงานการประชุมสัมมนาต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตำรา และบทความต่างๆ ในวารสารกฎหมายที่ได้รับการยอมรับ โดยการนำเอาข้อมูลจากเอกสารนั้นๆ มาวิเคราะห์ และนอกจากนี้จะใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณประกอบโดยการสัมภาษณ์เชิงสนทนากับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา วิวัฒนาการ และระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา
2. ทำให้ทราบถึงพันธกรณีของประเทศไทย ตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO)
3. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลงพหุภาคี และความตกลงทวิภาคี ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เพื่อให้ทราบหลักการทั่วไปในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา
4. ทำให้ทราบถึงหลักปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ตลอดจนปัญหาของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีชื่อเสียงหรือมีประเด็นปัญหาในการคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้ เพื่อนำหลักเกณฑ์มาพิจารณากำหนดกรอบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศไทย

บทที่ 2

กรอบแนวคิด และวิวัฒนาการของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายเกณฑ์ระหว่างประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะอุตสาหกรรมไวน์และสุรา เพื่อให้เห็นภาพของต้นกำเนิดแนวความคิด การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในทางระหว่างประเทศ และพิจารณาถึงกรอบทฤษฎีและแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในฐานทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งข้อพิจารณาตามกฎหมายเกณฑ์ระหว่างประเทศ ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เพื่อนำมาใช้พิจารณาถึงแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย

2.1 สภาพของอุตสาหกรรมไวน์และสุรา และความเป็นมาในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

ในการพิจารณาถึงสภาพของอุตสาหกรรมไวน์และสุรา และความเป็นมาในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราเป็นการอธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในเชิงการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ซึ่งจะพิจารณาต่อไปในหัวข้อ 2.3

2.1.1 ลักษณะของอุตสาหกรรมไวน์และสุรา

การพิจารณาลักษณะของอุตสาหกรรมไวน์และสุรานั้น ในมุมมองของการค้าระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมไวน์และสุรานั้นนับว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งมีผลประโยชน์มากมายมหาศาล พิจารณาได้จากปริมาณการบริโภคไวน์และสุราที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 19.2 ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ.

1990-2000¹ การแข่งขันในอุตสาหกรรมไวน์และสุราในระดับโลกจึงมีแนวโน้มทวีความเข้มข้นขึ้น พิจารณาจากการเข้ามาแข่งขันของหลายประเทศในโลกใหม่ เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งผลิตไวน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 และประเทศออสเตรเลียซึ่งมีปริมาณการผลิตไวน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 164.7 ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980-1999² โดยปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อการบริโภคไวน์และสุรานั้น ก็คือ แหล่งที่มาทางภูมิศาสตร์ซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพและการผลิตตามประเพณีของบรรพบุรุษดั้งเดิม การสร้างความมีเอกลักษณ์ให้เห็นความแตกต่างของไวน์สามารถแยกแยะถึงแหล่งที่มาได้ชัดเจน³ ถือเป็นกลไกหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าสินค้า (value added) ในตลาดโลก ในประเด็นนี้เอง ที่ก่อให้เกิดปัญหาจากการที่หลายประเทศในโลกใหม่ ได้นำชื่อทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงจากประเทศดั้งเดิมไปใช้กับสินค้าในท้องถิ่นซึ่งได้อพยพไปตั้งถิ่นฐาน ซึ่งประเทศต้นกำเนิดของชื่อทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวถือว่าการไปใช้แสวงหาประโยชน์กับสินค้าในประเทศของตนโดยไม่มีสิทธิ

2.1.2 ความเป็นมาในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในส่วนของความเป็นมาในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น กล่าวได้ว่า มีการใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์เพื่อปกป้องแหล่งกำเนิดของสินค้าอันเชื่อมโยงถึงคุณภาพและชื่อเสียงของสินค้ามาเป็นระยะเวลายาวนาน อย่างไรก็ตาม แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้เกิดขึ้นในภายหลังการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า อันทำให้เกิดปัญหาความสับสนเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และเครื่องหมายการค้า การศึกษาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงจำเป็นต้องแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ เครื่องหมายการค้าอันอาจเป็นของเอกชนหรือกลุ่มบุคคลซึ่งใช้ในการแบ่งแยกสินค้าและใช้เพื่อมีสิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า เครื่องหมายการค้าอันเป็นการสะท้อนถึงความพยายามและความเฉลียวฉลาดของมนุษย์ โดยเครื่องหมายการค้าอันเป็นการแสดง

¹ World Drink Trends 2002 Edition (Produced and published by :World Advertising Reserch Center Ltd.), p.19.

² Ibid, p.147.

³ ระบบธุรกิจไวน์ในประเทศไทย รวบรวมและเรียบเรียงโดย นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตร สาขาธุรกิจการเกษตร รุ่นที่ 7 ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,ธันวาคม 2444, หน้า 32.

ถึงความชาญฉลาด ความคิดสร้างสรรค์และการมานะอดทนของมนุษย์เพียงอย่างเดียว ซึ่งแตกต่างจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งค้ำึงถึงปัจจัยทางด้านภูมิประเทศและภูมิอากาศประกอบกับความสามารถของมนุษย์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเครื่องหมายการค้านั้นมีความประสงค์เพื่อทำให้สินค้ามีคุณภาพ แต่ เครื่องหมายการค้านั้นเป็นการแบ่งแยกสินค้าที่ผลิตโดยผู้ผลิตรายหนึ่งออกจากสินค้าที่ผลิตโดยผู้ผลิตรายอื่น กฎหมายคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงกำหนดมาตรฐานอันเกี่ยวกับการแจ้งต่อสาธารณะและการปราบปรามการกระทำของบุคคลที่สามซึ่งใช้เครื่องหมายการค้าโดยไม่มีสิทธิ แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นการแสดงถึงความแตกต่างของสินค้าประเภทเดียวกัน การแบ่งแยกความแตกต่างของสินค้าคนละประเภทจะไม่ได้รับประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แนวคิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการในแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งสามารถผลิตภายใต้เงื่อนไขการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งสิทธิในลักษณะนี้เป็นสิทธิร่วมกันในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น มีสิทธิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงคนเดียว⁴

ในช่วงศตวรรษที่ 19 กฎหมายภายในของแต่ละประเทศก็ยังคงมิได้ให้ความสนใจในการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้ (โดยเฉพาะเครื่องหมายแหล่งกำเนิดอันเป็นแนวความคิดในการคุ้มครองชื่อทางภูมิศาสตร์ที่มีมานานแล้ว เพียงแต่แนวคิดในการคุ้มครองจะอยู่ในส่วนของเครื่องหมายการค้ามากกว่าเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและนับว่าเป็นความสับสนที่เกิดขึ้นในระหว่างแนวคิดของทั้งสองนี้) แต่ต่อมาในยุคแห่งศตวรรษใหม่ที่ระบบเศรษฐกิจการค้าได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ต่างๆ ได้แปรเปลี่ยนไปรวมทั้งการพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจ การเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากของสินค้าที่ใช้อุปโภคบริโภคที่มีชื่อเสียงทั้งในการค้าภายในประเทศ ตลอดจนการส่งออกสินค้าดังกล่าว จึงได้เกิดความขัดแย้งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ขึ้น ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งต้องการสงวนไว้ซึ่งชื่อเสียงที่โด่งดัง ที่ถือเป็นความสำเร็จ Know How ของผู้ผลิตในท้องถิ่นและองค์ประกอบทางธรรมชาติของแคว้นใดแคว้นหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ในทางกลับกันก็ยังมีอีกฝ่ายหนึ่งที่แสวงหาหนทางในการเอาเปรียบต่อความสำเร็จดังกล่าว โดยการนำชื่อทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงไปใช้กับสินค้าซึ่งมิได้ผลิตในแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิ ซึ่งภายใต้สภาวะการณ์ที่มีผลกระทบเช่นนี้ แนวคิดในเรื่อง

---

⁴ Jean-Claude Combaldieu, "General Introduction to the Protection of Appellations of Origin and Indication of Source" in Symposium on Appellations of Origin and Indication of Source, Bordeaux (France) , November 3-5 ,1988,p.18.

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงค่อยๆถอนตัวออกจากแนวคิดของเครื่องหมายการค้า⁵ อันเป็นต้นกำเนิดของแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราเพื่อสร้างความ เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและความเกี่ยวพันทางการค้า รวมทั้งเป็นการให้คุ้มครองแก่ผู้บริโภค

2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

การพิจารณาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาโดยทั่วไปและแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความจำเป็นต่อการกำหนดกรอบและแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย สามารถแบ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.2.1 แนวความคิดการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

สาเหตุที่จะต้องพิจารณาถึงทฤษฎีและแนวความคิดการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้น เนื่องจากตามความตกลงระหว่างประเทศให้การยอมรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในฐานะที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหนึ่ง ดังนั้นในการพิจารณาให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงรากฐานที่มาและแนวความคิดทฤษฎีการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้กฎหมายหรือหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างแท้จริง

การพิจารณาถึงทฤษฎีและแนวความคิดการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการพิจารณาวัตถุประสงค์ของการให้ความคุ้มครอง และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่อยู่เบื้องหลังการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยสามารถแบ่งแยกพิจารณาเป็น 2 ทฤษฎี กล่าวคือ

1. ทฤษฎีการให้สิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาแก่ความคิดสร้างสรรค์
2. ทฤษฎีการให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน

---

⁵ Ibid.

2.2.1.1 ทฤษฎีการให้สิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาแก่ความคิดสร้างสรรค์

ทรัพย์สินทางปัญญา แท้จริงแล้วก็คือ ความคิดสร้างสรรค์ , วิทยาการ, หรือความรู้ที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้น สิ่งที่ทำให้ทรัพย์สินทางปัญญาแตกต่างไปจากความคิดสร้างสรรค์โดยทั่วไปก็คือ การยอมรับของสังคม หรือการตัดสินใจของสังคมที่จะตัดสินว่าความคิดสร้างสรรค์ใดจะถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา แนวคิดการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาก็คล้ายคลึงกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สิน กล่าวคือ การที่สังคมให้สิทธิหวงกัน(สิทธิในทรัพย์สิน) การให้ความคุ้มครองความคิดสร้างสรรค์นั้นๆจะเป็นแรงจูงใจในทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการคิดค้นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้คิดค้นได้สิทธิหวงกันเป็นรางวัลตอบแทน การให้สิทธิหวงกันก็เนื่องมาจากความคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นทรัพยากรที่ไม่อาจจับต้องได้ที่มีค่ามากที่สุดอย่างหนึ่ง⁶ แนวความคิดการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นส่วนหนึ่งในทฤษฎีเชิงเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์⁷

รากฐานในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ก็คือเพื่อสนับสนุนให้มีการคิดค้น วิทยาการ โดยที่มนุษย์เชื่อว่าการให้สิทธิในทางทรัพย์สินแก่ความคิดสร้างสรรค์หรือวิทยาการที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้น จะเป็นแรงจูงใจทางเศรษฐกิจส่งเสริมให้มีการลงทุนในการคิดค้นวิทยาการหรือความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้สร้างความคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถประเมินคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นตัวเลขได้เหมือนสินค้า ดังนั้นการให้อำนาจผูกขาดแก่ผู้สร้างสรรค์โดยกฎหมาย อาจทำให้ผู้สร้างสรรค์ทำการคิดค้นต่อไป แต่ในทางกลับกัน คือ การผูกขาดอาจทำให้ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีราคาเกินกว่าคุณค่าของมันมาก ซึ่งนำไปสู่การกีดกันการใช้สินค้าดังกล่าว ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบทำให้โอกาสที่เราจะเข้าถึงหรือได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีน้อยมาก ปัญหาในเรื่องนี้ทำให้เกิดหลักในการให้ความคุ้มครองที่ช่วยสนับสนุนให้มีการคิดค้น และสังคมได้ใช้ประโยชน์จากการคิดค้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการให้ความคุ้มครองที่ไม่เพียงพอจะทำให้การคิดค้นสร้างสรรค์มีเพียงเล็กน้อย ในขณะที่การให้ความคุ้มครองที่มากเกินไป ก็อาจนำมาซึ่งการผูกขาดที่จะส่งผลให้

⁶ Robert Cooter and Thomas Ulen, Law & Economic, 4th ed.(Pearson Education, Inc.,2004), p.135.

⁷ ศศิวิมล เกษมศรี, “กรอบและกลไกของกฎหมายในการคุ้มครองเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2534), หน้า 5.

สินค้ามีราคาเกินคุณค่าในตัวเอง⁸ ฉะนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้คิดค้นและสังคมจึงเกิดหลักแบ่งปันผลประโยชน์ที่สมดุลย์ระหว่างสังคมและผู้คิดค้น เพื่อสนับสนุนให้มีการสร้างงาน และเพื่อให้สังคมสามารถใช้ประโยชน์จากงานได้เต็มที่ จึงทำให้เกิดหลักว่า สังคมจะให้ความคุ้มครองความคิดสร้างสรรค์หรืองานเท่ากับประโยชน์ที่สังคมได้รับจากงานดังกล่าว (Social Costs = Social Benefit)

จากการพิจารณาข้างต้นทำให้เห็นว่า ทรัพย์สินทางปัญญา คือความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ แต่ในทางกลับกันความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สินทางปัญญาเสมอไป ทั้งนี้ เพราะความคิดสร้างสรรค์ใดจะถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมว่าวิธีการใดจะช่วยส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในแง่การคิดสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์นั้นโดยสังคมได้มากที่สุด

ในการกำหนดแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงรากฐานและทฤษฎีการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้แนวทางในการให้ความคุ้มครองเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งก็คือส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในการคิดค้น สร้างสรรค์ และสังคมได้ใช้ประโยชน์จากงานดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1.2 ทฤษฎีการให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน

การพิจารณาถึงสิทธิในทางทรัพย์สินในเชิงเศรษฐศาสตร์ เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งสามารถนำมาพิจารณาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ จากการพิจารณาถึงสิทธิในทางทรัพย์สินเชิงเศรษฐศาสตร์ พบว่า มี 2 แนวความคิดหลัก ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวคือ หนึ่ง ทฤษฎีของโคส (The Coase Theorem) และสอง โศกนาฏกรรมของทรัพย์สินร่วม (The Tragedy of the Commons)

⁸ Robert Cooter and Thomas Ulen, *Law & Economic*, 4th ed, p.137.

ทฤษฎีของโคส (The Coase Theorem) ได้นำเสนอในบทความชื่อว่า “The Problem of Social Cost”⁹ ซึ่งเป็นบทความที่ทำให้ทฤษฎีของโคส มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก โดยบทความดังกล่าวนั้นเป็นการนำเสนอทฤษฎีในทางเศรษฐศาสตร์มาปรับใช้กับการอธิบายถึงภาวะที่บริษัทต้องจ่ายแก่สังคมเมื่อบริษัทได้ทำให้สังคมได้รับความเสียหายจากการผลิต ซึ่งนำมาสู่การพิจารณาให้สิทธิในทางทรัพย์สิน กล่าวคือ การอธิบายว่าสิทธิในทางทรัพย์สินไม่ใช่สิทธิที่กฎหมายยอมรับว่าเจ้าของสิทธิมีสิทธิเด็ดขาด ที่จะกั้นมิให้คนทั้งโลกมารบกวนการใช้สิทธิของตน กล่าวคือ สิทธิในทางทรัพย์สินนั้นนอกจากจะใช้คุ้มครองปัจเจกบุคคลเจ้าของทรัพย์สินนั้น จะต้องคำนึงถึงภาวะของสังคมที่ต้องแบกรับ(Social cost)ซึ่งมีความขัดแย้งกัน เช่น การปนเปื้อนไปออกจากหัวเครื่องจักรเป็นสิทธิของบริษัทรถไฟ หรือเป็นการละเมิดสิทธิของชาวไร่เจ้าของไร่มทางรถไฟ¹⁰

ทฤษฎีโศกนาฏกรรมของทรัพย์สินร่วม (The Tragedy of the Commons) ได้ถูกนำเสนอโดยศาสตราจารย์ Hardin ในวารสาร Science¹¹ โดยนำเสนอว่า ทรัพย์สินร่วมที่คนทั้งหลายสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้นั้นจำเป็นต้องประสบโศกนาฏกรรมเสมอ อันนำมาสู่การพิจารณาได้ว่า เมื่อทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินส่วนรวมซึ่งไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ปัจเจกบุคคลจะใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นอย่างไม่ประสีประสา อันเป็นการขัดต่อหลักการเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ในการต้องเลือกหนทางในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สำหรับการผลิตสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดประโยชน์หรือประสิทธิภาพสูงสุด

การพิจารณาทฤษฎีของโคส ร่วมกับทฤษฎีโศกนาฏกรรมของทรัพย์สินร่วม(The Tragedy of the Commons) มีนัยเชิงนโยบายคือ ทรัพยากรซึ่งมีอยู่จำกัดนั้นหากอยู่ในรูปของกรรมสิทธิ์รวมที่ปราศจากการหวงกั้น(exclusion) จะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ภายใต้ระบบกรรมสิทธิ์รวมนั้น ปัจเจกบุคคลไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงต้นทุนที่คนอื่นผลักมาให้ได้

⁹ Ronald H. Coase, “The Problem of Social Cost,” The Journal of Law and Economics (October 1960).

¹⁰ ตักดา ธนิตกุล, กฎหมายกับเศรษฐศาสตร์: ทรัพย์สิน สัญญา และละเมิด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม 2544), หน้า 48.

¹¹ Hardin, The Tragedy of the Commons, 162 Science 1243, 1244-5 (December 13, 1968).

ปัจเจกบุคคลในกรรมสิทธิ์รวมจำเป็นต้องมีต้นทุนในอันที่จะกีดกันปัจเจกบุคคลอื่นที่ใช้ทรัพยากรอย่างไม่คำนึงถึงส่วนรวมออกไปจากการใช้ทรัพยากรรวมได้ ในทางตรงกันข้ามหากเป็นกรณีของรัฐจัดทรัพยากรให้อยู่ภายใต้ระบบทรัพย์สินส่วนบุคคล (private property rights) ปัจเจกชนที่มีทรัพย์สินสิทธิเหนือทรัพยากรในตลาดเปิดนั้นจะใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกลไกตลาดจะเป็นเครื่องมือให้ทรัพย์สินส่วนบุคคลเปลี่ยนมือไปตามมูลค่าเพิ่มและการประเมินราคาของตลาด

ทรัพย์สินทางปัญญาที่เช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป การให้สิทธิกับทรัพย์สินทางปัญญาส่วนหนึ่งก็เพื่อก่อให้เกิดการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงภาระของสังคม (Social cost) ที่เกิดการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ฉะนั้น การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ คือการให้ความคุ้มครองในจุดที่ต้นทุนของเอกชนในการผลิตสินค้าส่วนเพิ่มต่อหน่วย (marginal cost) มาบรรจบกับต้นทุนภาระที่สังคมต้องแบกรับจากการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (social cost) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแต่ละสังคมนั้นมีปัจจัยที่จำต้องคำนึงถึงในส่วนของต้นทุนของบริษัทและต้นทุนภาระของสังคมที่แตกต่างกัน จุดที่มาบรรจบกันของต้นทุนการผลิตของบริษัทและภาระที่สังคมต้องแบกรับจึงแตกต่างกัน ฉะนั้น การกำหนดรูปแบบการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจึงควรขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมว่าวิธีการใดจะช่วยส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในแง่การคิดสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์นั้นโดยสังคมได้มากที่สุด

2.2.2 แนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การพิจารณาถึงแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความสำคัญอย่างมากในการกำหนดกรอบและแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เนื่องจากแนวความคิดการให้ความคุ้มครองนั้นเป็นรากฐานสำคัญของการกำหนดเนื้อหาสาระและขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ในส่วนที่เกี่ยวกับแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เริ่มปรากฏให้เห็นชัดเจนในระดับระหว่างประเทศครั้งแรกในอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม และปรากฏในความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาที่ปลอมหรืออาจทำให้หลงผิด ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าและการขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศ และความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) โดยมีรากฐานการให้

ความคุ้มครองในทางระหว่างประเทศนั้นมาจากแนวคิดและทฤษฎีการให้ความคุ้มครอง 2 ทฤษฎีใหญ่ คือ¹²

ก. ทฤษฎีการคุ้มครองผู้บริโภค

ในทฤษฎีนี้ เหตุผลในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มุ่งเน้นไปที่การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก โดยพิจารณาว่าการที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนในแหล่งที่มาหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้บริโภค และอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนโดยรวม จึงควรที่จะห้ามการกระทำใดๆที่เป็นการทำให้เกิดความสับสนหลงผิดหรือการกระทำใดๆที่จะทำให้สุขอนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภคลดลง แนวทฤษฎีนี้มีพัฒนาการมาจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีใช้บังคับอยู่ในหลายประเทศ และการตีความตามกฎหมายนี้ก็ได้ครอบคลุมถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย

ข. ทฤษฎีการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

ทฤษฎีนี้จะเน้นความชอบธรรมในการแข่งขันในทางการค้า กล่าวคือ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องแข่งขันกันอย่างยุติธรรม ไม่ฉกฉวยหรือนำเอาชื่อเสียงของผู้ประกอบการค้ารายอื่นไปแอบอ้างโดยทุจริต หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดต่อการแข่งขันทางการค้าโดยสุจริต หลักการนี้เป็นพื้นฐานของการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่ผู้ประกอบการค้าในหลายแง่มุม และได้พัฒนาเป็นหลักการหลงขาย (passing off) และการทำให้เสื่อมลิต (dilution) อันเป็นพื้นฐานสิทธิเด็ดขาดในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้นมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อันเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่สังคมได้รับกับภาระที่สังคมต้องแบกรับกับการให้

¹²Ludwig Baeumer, "The International Protection of Geographical Indications", in Symposium on The International Protection of Geographical Indications, Wiesbaden (Germany), October 17-18, 1991, pp.25-26.

ผลตอบแทนผู้คิดค้น สร้างสรรค์ และแนวความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมอันเป็นหลักการพื้นฐานที่ปรากฏในการให้ความคุ้มครองในระดับระหว่างประเทศและเป็นพื้นฐานของกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ การพิจารณาเนื้อหาสาระและขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาจากแนวความคิดดังกล่าว เพื่อให้การคุ้มครองอยู่ในระดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยในทางระหว่างประเทศ

2.3 รูปแบบและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรายังคงอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาเข้าหามาตรฐานและบรรทัดฐาน เพื่อการยอมรับร่วมกันในระดับระหว่างประเทศ เนื่องจากแม้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade Related Intellectual Property Rights:TRIPS) จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยพิจารณาจากจำนวนภาคีสมาชิกในความตกลง แต่บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในความตกลง TRIPS มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะกว้าง และมีข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดหลายประการ เพื่อให้ความแตกต่างของระบบกฎหมายว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ชนิดต่างๆยังคงอยู่ได้

การศึกษาถึงกฎเกณฑ์ในทางระหว่างประเทศที่ผู้เขียนใช้ศึกษาเทียบเคียงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ ความตกลงภายใต้กรอบองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) 3 ฉบับ และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade Related Intellectual Property Right:TRIPS) โดยการศึกษาทำความเข้าใจระบบให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางระหว่างประเทศ แล้วจึงศึกษาถึงกฎเกณฑ์ในทางระหว่างประเทศซึ่งใช้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2.3.1 รูปแบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางระหว่างประเทศ นั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งปรากฏในความตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีนัยยะแตกต่างกัน อันเป็นรากฐานของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศและมีผลสัมพันธ์กับระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศต่างๆ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (appellation of origin) (2) การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (indication of source) และ (3) การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (geographical indication) กล่าวคือ

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of Source) ได้ถูกระบุไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าปลอมหรืออาจทำให้หลงผิด (Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) โดยมีได้มีการกำหนดค่านิยมของสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาไว้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากการกล่าวถึงสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาในความตกลงกรุงมาดริด มาตรา 1(1)¹³ อาจสามารถกำหนดค่านิยมของสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาได้ว่าหมายถึง เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ใดๆ อันระบุว่า สินค้าหรือบริการนั้นมีการกำเนิดจากประเทศ แคว้น หรือสถานที่ที่หนึ่งใดโดยเฉพาะ

การคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ได้ถูกระบุไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าและการขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศ (Lisbon Agreement for the

¹³ Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods 1891 , Article 1(1) “All good bearing a false or deceptive indication by which one of the country to which this Agreement applies, or a place situated therein, is directly or indirectly indicated as being the country or place of origin shall be seized on importation into any of the said country.”

Protection of Appellations of Origin and their International Registration) โดยที่มาตรา 2(1)¹⁴ ของความตกลงกรุงลิสบอน ได้ให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งได้ใช้เป็นที่ระบุว่าเป็นผลผลิตซึ่งมีกำเนิดในบริเวณนั้นๆ มีคุณภาพ หรือคุณลักษณะเฉพาะ หรือในสาระสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของ บริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ให้รวมถึงองค์ประกอบทางธรรมชาติและมนุษย์

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights:TRIPS) โดยกำหนดคำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในมาตรา 22(1)¹⁵ ไว้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง สิ่งบ่งชี้ซึ่งแสดงที่มาของสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศสมาชิก ในภูมิภาค หรือในท้องถิ่น อันแสดงที่มาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อคุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะสินค้า

จากการพิจารณาโดยเปรียบเทียบ พบว่า แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองที่กว้างขวางที่สุดคือแนวคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาซึ่งปรากฏในอนุสัญญากรุงปารีสและความตกลงกรุงมาดริดเนื่องจากสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาเป็นเพียงการบอกถึงแหล่งกำเนิดภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น ในขณะที่เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพหรือลักษณะพิเศษ

---

¹⁴ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration 1958, Article 2(1) "In this Agreement, "appellation of origin" means the geographical name of a country, region, or locality, which serves to designate a product originating therein, the quality and characteristics of which are due exclusively or essentially to the geographical environment, including natural and human factors."

¹⁵ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994 , Article 22(1) "Geographical indications are, for the purposes of this Agreement, indications which identify a good as originating in the territory of a Member, or a region or locality in that territory, where a given quality, reputation or other characteristic of the good is essentially attributable to its geographical origin."

อื่นสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ซึ่งสินค้านั้นได้ถูกผลิตขึ้น¹⁶ ส่วนแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น จากการพิจารณาพบว่า มีการให้ความคุ้มครองที่แคบกว่าสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา เนื่องจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นกับแหล่งภูมิศาสตร์ที่เป็นต้นกำเนิด ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการคุ้มครองที่กว้างกว่าการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด กล่าวคือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นอาจเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ ซึ่งมีนัยยะกว้างกว่าชื่อทางภูมิศาสตร์ตามลักษณะของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด และเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นต้องประกอบด้วยคุณภาพและคุณลักษณะในสาระสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ให้รวมถึงองค์ประกอบทางธรรมชาติและหรือมนุษย์ ในขณะที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีองค์ประกอบคือ คุณภาพหรือชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่น ฉะนั้นสินค้าซึ่งมีแต่เพียงชื่อเสียงโดยมิได้มีคุณภาพเป็นพิเศษจากพื้นที่ต้นกำเนิดจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตามความตกลงกรุงลิสบอน¹⁷

2.3.2 อนุสัญญากรุงปารีส¹⁸

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศนั้น ในระยะแรกแนวความคิดของการให้ความคุ้มครองจะแบ่งแยกเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) กับสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of Source) ซึ่งการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวปรากฏให้เห็นครั้งแรกในปี 1883 ซึ่งอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครอง

¹⁶ Sergio Escudero, "International Protection of Geographical Indications and Developing Countries" in Trade-Related Agenda, Development and Equity (T.R.A.D.E.) Working Papers of South Centre, July 2001, p.3.

¹⁷ "Geographical Indications : Historical Background, Nature of Rights, Existing Systems for Protection and Obtaining Effective Protection in Other Countries." in Standing Committee on The Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications of WIPO, Sixth Session, Geneva, March 12-16, 2001, p.6.

¹⁸ ในวันที่ 15 เมษายน 2003 อนุสัญญากรุงปารีสมีภาคีสมาชิกจำนวน 163 ประเทศ (Available from: <http://www.wipo.int/teaties/docs/english/d-paris.doc>).

ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) ได้มีการกำหนดถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้า ตลอดจนมีหลักเกณฑ์ป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (unfair competition) ในการกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดความหลงผิดในสินค้าของคู่แข่งทางการค้า และทำให้ประชาชนสับสนหลงผิดในคุณภาพ คุณสมบัตินี้ของสินค้า

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) ได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 1883 ถือเป็นอนุสัญญาที่เก่าแก่ และมีสมาชิกมากที่สุด ในระหว่างอนุสัญญาที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ นับได้ว่าอนุสัญญากรุงปารีสเป็นอนุสัญญาแรกที่มีการกล่าวถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้า ในฐานะ**ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial Property)** โดยมาตรา 1(2)¹⁹ บัญญัติความไว้ดังนี้ “การให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีวัตถุประสงค์รวมถึงสิทธิบัตร (Patent) แบบจำลองเพื่อการใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์ (Utility Models) การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม (Industrial Design) เครื่องหมายการค้า (Trademarks) เครื่องหมายบริการ (Servicemark) ชื่อทางการค้า (Trade Name) สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา หรือเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Indication of Source or Appellation of Origin) และการระงับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า (The Repression of Unfair Competition)” กล่าวคือ เป็นการกำหนดให้การให้คุ้มครองทรัพย์สินในทางอุตสาหกรรมตามอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์รวมถึงสิทธิในเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา

โดยอนุสัญญากรุงปารีสกำหนดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศได้ตามที่สมาชิกจะเห็นสมควร โดยกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองเพียงกว้างๆ ว่าการคุ้มครองนั้นให้ใช้มาตรฐานภายในประเทศที่ใช้บังคับนั่นเอง ตาม**หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National**

---

¹⁹ Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883, Article 1(2) “The protection of industrial property has as its object patent ,utility models, industrial designs, trademarks, service mark, trade name ,indication of source or appellation of origin, and the repression of unfair competition.

Treatment) ตามมาตรา 2 (1)²⁰ กล่าวคือ ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองและยอมรับในสิทธิในทรัพย์สินในอุตสาหกรรมแก่คนชาติของสมาชิกอื่นอย่างเท่าเทียมกับคนชาติในประเทศของประเทศสมาชิคนั้น อีกทั้งได้วางหลักเกณฑ์ในการห้ามมิให้กฎหมายของประเทศสมาชิกที่จะตั้งเงื่อนไขเพื่อการจำกัดการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมต่อคนชาติของประเทศสมาชิกอนุสัญญาฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับภูมิล้าเนาและการก่อตั้งสถานประกอบการ ตามมาตรา 2(2)²¹ โดยสิทธิการคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวให้ขยายไปคุ้มครองถึงคนชาติของประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส แต่หากคนชาติดังกล่าว มีภูมิล้าเนาหรือได้มีการก่อตั้งสถานประกอบการ (Industrial or Commercial Establishment) อยู่ในประเทศสมาชิกก็ให้ได้รับการปฏิบัติแบบเดียวกันกับของคนในประเทศสมาชิคนั้น และมีสิทธิได้รับประโยชน์ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิอันถือเป็นทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมตามอนุสัญญาฯ ด้วย ตามมาตรา 3

ทั้งนี้โดยหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาตินี้ วางอยู่บนพื้นฐานของการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ที่ไม่ว่าคนชาติอื่นๆ ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมตามความในอนุสัญญาฯ ก็จะได้ความคุ้มครองในประเทศที่เป็นสมาชิกอนุสัญญาฯ ด้วยเช่นกัน แม้ว่ากฎหมายภายในของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันโดยที่ประเทศสมาชิกอาจมีเงื่อนไขของการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ในแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ กฎหมายภายในของประเทศที่มี

---

²⁰ Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883, Article 2(1) “Nationals of any country of Union shall, as regards the protection of industrial property, enjoy in all the other countries of the Union the advantages that their respective laws now grant, or may hereafter grant, to nationals : all without prejudice to the rights specially provided for by this Convention. Consequently , they shall have the same protection as the latter, and the same legal remedy against any infringement of their rights, provided that the conditions and formalities imposed upon nationals are complied with.”

²¹Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883, Article 2(2) “However, no requirement as to domicile or establishment in the country where protection is claimed may be imposed upon nationals of countries of the Union for the enjoyment of any industrial property rights.”

เงื่อนไขในการคุ้มครองดังกล่าว ก็จะต้องให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมของชาติของตน และของในประเทศสมาชิกอนุสัญญากรุงปารีสภายใต้เงื่อนไขเดียวกันด้วย

อย่างไรก็ดี การบัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะดังกล่าว เป็นการบัญญัติให้ความคุ้มครองอย่างกว้างๆ โดยไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยสาระของการคุ้มครอง กล่าวคือ ไม่กำหนดเนื้อหาของสิทธิและเงื่อนไขของการคุ้มครองเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ทั้งสองประเภท เพียงกำหนดกว้างๆว่าเนื้อหาของของการคุ้มครองนั้นให้ใช้มาตรฐานภายในประเทศที่ใช้บังคับนั่นเอง ตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ

นอกจากนี้ อนุสัญญากรุงปารีสยังให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายเกณฑ์ว่าด้วยการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โดยมาตรา 10(1)²² กำหนดว่าให้นำมาตรการบังคับตาม มาตรา 9 มาใช้บังคับแก่การใช้สิ่งบ่งชี้ที่ผิดหรือเป็นเท็จ (False Indication) แก่ที่มาหรือแหล่งกำเนิดสินค้า กล่าวคือ มาตรา 9 นั้นได้วางหลักไว้ว่า การยัดสินค้าที่มีการนำเข้าไปที่ผิด จะต้องมีการกำหนดไว้ อันมีลักษณะเป็นการห้ามการนำเข้าสินค้าของประเทศดังกล่าว หรือการยัดภายในประเทศ โดยมาตรา 10(1) ได้บัญญัติเพิ่มเติมขยายหลักการใช้กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าว่าการกระทำที่อาจจะถูกบังคับตามมาตรา 9 รวมไปถึงการใช้โดยตรงและโดยอ้อม (direct or indirect use) ซึ่งสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ปลอมหรือเป็นเท็จ²³ ซึ่งมีความหมายค่อนข้างกว้าง โดยเฉพาะในกรณีของการใช้สิ่งบ่งชี้ลงโดยทางอ้อมซึ่งอาจจะเกิดความสับสนในหมู่ผู้บริโภคได้ ซึ่งบางประเทศยอมรับและใช้เรื่อง indirect use ค่อนข้างกว้างขวางในฐานะส่วนหนึ่งของกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้า ในขณะที่หลายประเทศใช้หลักกฎหมายเรื่องการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมมาประยุกต์ เช่น สหรัฐอเมริกา (ได้นำหลัก trade dress, dilution, get-up เป็นต้นมาปรับใช้กับเรื่องสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าได้)

²²Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883, Article 10(1) "The provisions of the preceding Article shall apply in cases of direct or indirect use of a false indication of the source of the goods or the identity of the producer, manufacturer, or merchant."

²³ Ludwig Baeumer, "International Treaty Relating to Appellation of Origin and Indication of Source" in Symposium on Appellations of Origin and Indications of Source, Boxdeaux, November 3-5, 1988, p. 25.

มาตรา 10 ทวิ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บังคับให้ประเทศสมาชิกของอนุสัญญาให้ความมั่นใจต่อการคุ้มครองที่อาจมีผลกระทบต่อการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าว โดยให้ความคุ้มครองภายใต้ข้อห้ามตามมาตรา 10 ทวิ (3)²⁴ ดังต่อไปนี้

(1) การกระทำตามปกติที่สร้างความสับสนหลงผิด โดยความหมายใดก็ตามในการจัดตั้งของสินค้า หรือในทางอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมทางการค้าต่อคู่แข่งทางการค้า

(2) การกล่าวหาที่ไม่เป็นจริงในทางการค้า ที่ทำลายความเชื่อถือในทางการค้าต่อคู่แข่งทางการค้า

(3) การใช้สิ่งบ่งชี้ หรือการกระทำใดๆ อันเป็นการลวงสาธารณชนในเรื่อง กระบวนการผลิต คุณลักษณะ วัตถุประสงค์ของการผลิตสินค้า หรือปริมาณของสินค้า

การให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นการให้ความคุ้มครองที่มีขอบเขตค่อนข้างกว้างมาก อีกทั้งไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจนถึงสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทใดบ้างที่จะได้รับการคุ้มครอง โดยหากว่าไม่เป็นไปตามความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมของอนุสัญญานี้ หลักเกณฑ์ว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมนี้ก็จะใช้แทนทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยการกำหนดลักษณะอันถือเป็นการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ภายใต้ข้อห้ามตาม 1-3 ดังกล่าวเท่านั้น

มาตรา 10 ตริ บัญญัติบังคับให้ประเทศสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเยียวยาทางกฎหมายที่เหมาะสม ในการใช้มาตรการตามมาตรา 9, 10 และ 10 ทวิ ต่อ

²⁴ Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883, Article 10bis (3) “The following in particular shall be prohibited :

1. all acts of such a nature as to create confusion by any means whatever with the establishment , the goods , or the industrial or commercial activities, of a competitor;
2. false allegations in the course of trade of such a nature as to discredit the establishment, the goods, or the industrial or commercial activities , of a competitor;
3. indications or allegations the use of which in the course of trade is liable to mislead the public as to nature , the manufacturing process, the characteristics , the suitability for their purpose , or the quantity , of the goods.”

บรรดาสหพันธ์และสมาคมทางอุตสาหกรรม ผู้ผลิตหรือพ่อค้า เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอนต่อแนวความคิดในการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of Source) ที่ผิด²⁵

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ การคุ้มครองในลักษณะกฎเกณฑ์ว่าด้วยการแข่งขันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 10 มาตรา 10 ทวิ และมาตรา 10 ตริ เน้นเฉพาะการหลอกลวงใช้สิ่งบ่งชี้ที่ผิดหรือเป็นเท็จ (False Indication) โดยไม่นำมาใช้กับกรณีที่อ้างอิงคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษจากแหล่งกำเนิดสินค้าที่ผิดหรือเป็นเท็จ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (ดูมาตรา 2(1) ของความตกลงกรุงลิสบอน)

ในส่วนของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้น มีบทบัญญัติที่รองรับให้ความคุ้มครองอยู่ในมาตรา 6 จัตวา (2) และมาตรา 6 เบญจ (B) (2) อันเป็นบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ซึ่งอาจมีผลบังคับไปถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีซึ่งประเทศดังกล่าวได้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องหมายการค้า โดยมาตรา 6 จัตวา (2) กำหนดว่ารัฐสมาชิกอาจจะปฏิเสธการโอนหรืออนุญาตให้ใช้ซึ่งเครื่องหมายใดๆ ที่อาจจะทำให้สาธารณชนหลงผิดเกี่ยวกับที่มาธรรมชาติหรือคุณภาพของสินค้าได้ นอกจากนี้ในกรณีที่นำเอาเครื่องหมายใดมาขึ้นทะเบียนประเทศสมาชิกอาจจะปฏิเสธการขึ้นทะเบียนได้ตามมาตรา 6 เบญจ (B) (2) หากเครื่องหมายนั้นไม่ได้บ่งชี้สถานที่มาหรือคุณภาพของสินค้าเป็นพิเศษ หรือชื่อหรือเครื่องหมายนั้นได้กลายเป็นชื่อสามัญอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้ว (become custom in the current language) กล่าวคือ มาตรา 6 จัตวา และ 6 เบญจ ให้สิทธิแต่ละประเทศสมาชิกที่จะปฏิเสธไม่ยอมรับเครื่องหมายหรือการโอน (assignment) เครื่องหมายที่ก่อให้เกิดการหลงผิดในคุณภาพ หรือแหล่งกำเนิดของสินค้า หรือในสินค้าซึ่งข้อนั้นๆ ได้กลายเป็นสามัญตามไปแล้ว ฉะนั้นโดยผลของอนุสัญญากรุงปารีส ประเทศที่ไม่ได้รับรองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าย่อมมีสิทธิที่จะปฏิเสธการจดทะเบียนสิทธิหรือเครื่องหมายได้ ส่วนประเทศที่มีกฎหมายเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นอนุสัญญากรุงปารีสไม่ได้กำหนดเป็นบทบังคับเอาไว้เพียงแต่ให้สิทธิในการปฏิเสธเครื่องหมายที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดด้านคุณภาพหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าเท่านั้น

---

²⁵ Ludwig Baeumer, "The International Protection of Geographical Indications", in Symposium on The International Protection of Geographical Indications, p.28.

กล่าวโดยสรุป อนุสัญญากรุงปารีส ได้บัญญัติยอมรับและรับรองว่าเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) และสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้า (Indication of Source) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมที่อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานในชนชาตินั้น ทั้งนี้ โดยส่วนรูปแบบการคุ้มครองนั้นอาจกระทำได้โดยผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) และสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้า (Indication of Source) และโดยผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม เช่น กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมมาตรา 10 ทวิ หรือกฎหมายที่มีผลจริงจังในการป้องปรามการกระทำที่ต้องห้ามตามอนุสัญญากรุงปารีสตามมาตรา 10 ตรี (1) และอาจจะใช้ประกอบกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ตามมาตรา 6 จัตวา, 6 เบญจ ในส่วนของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด ส่วนการบังคับใช้สิทธิในอนุสัญญากรุงปารีสให้ประเทศสมาชิกดำเนินการยึด อาศัย หรือโทษอื่นใดที่กฎหมายภายในประเทศนั้นๆอนุญาต ตามมาตรา 9 ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือ อนุสัญญากรุงปารีส ไม่มีบทบัญญัติห้ามมิให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกลายเป็นชื่อสามัญ (generic name) หรือชื่อกึ่งสามัญ (semi-generic name) ของสินค้าเพราะเหตุที่มีการใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานและมีการยอมรับจากผู้บริโภค (เปรียบเทียบกับมาตรา 3 ของความตกลงกรุงลิสบอน)

2.3.3 ความตกลงกรุงมาดริด

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าปลอมหรืออาจทำให้หลงผิด (Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) ได้เริ่มมีขึ้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 1891 และมีการปรับปรุงแก้ไขอีก 5 ครั้ง ความตกลงนี้มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 32 ประเทศ เป็นความตกลงซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญากรุงปารีส ถือได้ว่าเป็นความตกลงพิเศษภายใต้กรอบงานของอนุสัญญากรุงปารีส²⁶ ทั้งนี้โดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และบทบัญญัติมีลักษณะบังคับประเทศสมาชิกมากขึ้นกว่าบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงปารีส

โดยความตกลงกรุงมาดริดนี้ มีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าใน 2 ประการ คือ

²⁶ Ibid, p.29.

1) **กระบวนการและการบังคับสิทธิ** ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับมาตรา 9 ของอนุสัญญากรุงปารีสโดยแบ่งแยกเป็น

ก. **การบังคับสิทธิ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก (border measure)** บทบัญญัติมาตรา 1(1)²⁷ กำหนดให้ยึดสินค้าซึ่งมีสิ่งบ่งชี้ปลอม หรือหลอกหลวงให้หลงผิดว่ามีแหล่งกำเนิดจากประเทศสมาชิก ความตกลงกรุงมาดริดได้ ณ จุดที่นำเข้าซึ่งสินค้านั้น แต่มาตรา 1(1) นี้ จำกัดการใช้เฉพาะในกรณีที่สินค้าซึ่งมีสิ่งบ่งชี้ปลอมหรือหลอกหลวงให้หลงผิดว่ามีแหล่งกำเนิดจากประเทศที่เป็นสมาชิก ความตกลงกรุงมาดริดเท่านั้น มิได้มีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาในประเทศอื่นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม กรณี อาจจะเป็นการยึดตามบทบัญญัติมาตรา 1(2) ได้ กล่าวคือ ในประเทศซึ่งเป็นผู้นำเข้า (และเป็นภาคีของความตกลงกรุงมาดริด) ซึ่งในมาตรา 1(2) กำหนดว่าประเทศภาคีอาจจะยึดสินค้าที่ได้นำเข้ามาแล้วและติดสิ่งบ่งชี้ที่เป็นเท็จหรือหลอกหลวง (“...into which the goods bearing the false or deceptive indication have been imported”) ในกรณีที่กฎหมายภายในของประเทศภาคีไม่ได้ อนุญาตให้ทำการยึด ณ จุดนำเข้า ความตกลงกรุงมาดริดกำหนดเป็นเชิงบังคับให้ประเทศภาคีมีพันธะที่จะต้องห้ามการนำเข้าซึ่งสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้อันเป็นเท็จหรือหลอกหลวง (มาตรา 1(3)) ซึ่งคล้ายกับ มาตรา 9(5) ของอนุสัญญากรุงปารีส

ข. **การบังคับสิทธิภายในประเทศ** ในกรณีไม่สามารถดำเนินการยึด ณ จุดนำเข้าได้ หรือ ห้ามนำเข้า แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 1(3) ของความตกลงกรุงมาดริด ไม่ได้บัญญัติว่าประเทศภาคีต้องยึดสินค้านั้นภายในประเทศดังเช่นมาตรา 9(5) ของอนุสัญญากรุงปารีส แต่ประเทศภาคีก็สามารถทำการยึดภายในประเทศได้ ตามมาตรา 1(2) อีกทั้ง มาตรา 1(5) บัญญัติเพิ่มเติมให้ประเทศภาคีสามารถนำเอาบทบังคับที่ใช้กับเครื่องหมายการค้าและชื่อทางการค้ามาใช้บังคับกับการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาที่เป็นเท็จหรือหลอกหลวง ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติพิเศษเพื่อใช้กับการปราบปราม

²⁷ Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods 1891, Article 1(1) “All goods bearing a false or deceptive indication by which one of the country to which this Agreement applies, or a place situated therein, is directly or indirectly indicated as being the country or place of origin shall be seized on importation into any of the said country”

สิ่งบ่งชี้ที่เป็นเท็จหรือหลอกลวงซึ่งประเทศส่วนใหญ่ ทำให้การปราบปรามและบังคับใช้ความตกลงกรุงมาดริดมีผลบังคับจริงจังมากขึ้น อีกทั้ง ในกรณีที่ประเทศภาคีไม่สามารถดำเนินการยึด ณ จุดนำเข้าได้ หรือยึดเมื่อนำเข้ามาแล้วมาตรา 1(4) กำหนดให้ประเทศนั้นๆ ต้องหามาตรการเยียวยาแก่บุคคลที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง เท่ากับที่ชนชาตินั้นได้รับตามกฎหมายของตนตามหลัก National Treatment แต่ทั้งนี้ ไม่ผูกพันประเทศภาคีในการยึดสินค้าดังกล่าวหากเป็นสินค้าผ่านแดน (goods in transit)

ในการบังคับสิทธิโดยรัฐ ความตกลงกรุงมาดริดมีการกำหนดกระบวนการให้กระชับกว่าอนุสัญญากรุงปารีส โดยได้กำหนดให้หน่วยงานศุลกากร เป็นผู้ยึดทรัพย์สินหรือสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้เป็นเท็จหรือหลอกลวงนั้น (มาตรา 2(1)) และให้แจ้งแก่ผู้มีส่วนได้เสียโดยพลัน โดยกำหนดให้อัยการหรือเจ้าหน้าที่มีอำนาจร้องขอให้ยึดทรัพย์สินนั้นได้เมื่อสืบทราบ หรือเมื่อผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องขอ ถือเป็น การให้สิทธิแก่บุคคลหลายฝ่ายในการบังคับสิทธิโดยรัฐ²⁸ ในขณะที่อนุสัญญากรุงปารีสกำหนดไว้แคบกว่าและไม่ชัดเจนเท่า โดยมาตรา 9(3)ของอนุสัญญากรุงปารีส กำหนดให้อัยการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอ โดยมีได้กำหนดให้อำนาจดำเนินการเองตามหน้าที่โดยปราศจากการร้องขอ อย่างไรก็ตามก็ดี การความตกลงกรุงมาดริดบัญญัติให้เอกชนสามารถร้องขอให้ยึดสินค้าที่มีการบ่งชี้ผิดโดยผ่านพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่เหมือนดังเช่นอนุสัญญากรุงปารีสที่บัญญัติในส่วนของกรณีที่เอกชนก็อาจร้องขอให้ยึดสินค้าที่มีการบ่งชี้ผิด หรือการปลอมแปลงสิ่งบ่งชี้โดยตรงได้²⁹ ในส่วนดังกล่าวจึงอาจถือได้ว่าความตกลงกรุงมาดริดมีข้อจำกัดมากกว่าอนุสัญญากรุงปารีส

2) เนื้อหาสาระของสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองนั้น กำหนดให้กฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการขายหรือการวางแสดงสินค้าซึ่งอาจทำให้สาธารณชนหลงผิดหรือถูกหลอกลวงได้ ในที่นี้ หมายความว่า ประเทศภาคีสมาชิกห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการขายหรือการวางแสดงสินค้าซึ่งอาจทำให้สาธารณชนหลงผิดหรือถูกหลอกลวงได้ ทั้งโดยทางตรงและ

²⁸ Ludwig Baeumer, "International Treaty Relating to Appellation of Origin and Indication of Source" in *Symposium on Appellations of Origin and Indications of Source*, p. 27.

²⁹ Ludwig Baeumer, "The International Protection of Geographical Indications" , in *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*, p.29.

ทางอ้อม³⁰ ทั้งนี้โดยเน้นที่ผลคือความเป็นไปได้ในการที่ผู้บริโภคจะสับสนหลงผิด โดยไม่พิจารณาถึงเจตนาและข้ออ้างในเรื่องความสุจริต (good faith)

นอกจากนั้น ในส่วนของสาระในการให้ความคุ้มครองสิทธิ มาตรา 4³¹ บัญญัติในเรื่องข้อโต้แย้งในบทบัญญัติของความตกลงนี้ โดยเป็นการให้อำนาจศาลแต่ละประเทศที่จะตัดสินว่าอะไรคือสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาซึ่งมีลักษณะเป็นชื่อสามัญ อันไม่อยู่ภายใต้บังคับของความตกลงนี้ โดยบทบัญญัติในส่วนนี้ไม่ใช่บังคับกับสินค้าประเภทไวน์ กล่าวคือ สินค้าประเภทไวน์ได้รับการคุ้มครองถึงการที่ไม่สามารถกลายสภาพเป็นชื่อสามัญได้ ส่วนสินค้าประเภทอื่นต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลในแต่ละประเทศสมาชิกที่จะพิจารณาว่าสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาใดที่กลายสภาพเป็นชื่อสามัญ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความตกลงมาดริดมีสมาชิกจำกัดอยู่เพียง 32 ประเทศ เนื่องจากบรรดาประเทศที่ต้องอาศัยชื่อสามัญในสินค้าไวน์ของประเทศตน อาจต้องสูญเสียประโยชน์อย่างมากหากเข้าร่วมเป็นสมาชิกในความตกลงมาดริดนี้³²

จากการศึกษาพบว่า ความตกลงกรุงมาดริดได้กระชับกระบวนการบังคับสิทธิในสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้ามากกว่าอนุสัญญากรุงปารีส และได้บัญญัติถึงสาระของสิทธิไว้ละเอียดกว่าอนุสัญญากรุงปารีส ส่วนเหตุที่ความตกลงนี้มีภาคีสมาชิก เพียง 32 ประเทศ เนื่องจากให้ความคุ้มครองกับสินค้าประเภทไวน์จะไม่กลายสภาพเป็นชื่อสามัญและศาลก็ไม่มีอำนาจตัดสินลักษณะสามัญหรือกึ่งสามัญของสินค้าไวน์ ทำให้หลายประเทศซึ่งได้รับผลประโยชน์จากการใช้ชื่อในลักษณะกึ่งสามัญต้องเสียประโยชน์ในส่วนนี้ไป

³⁰ มาตรา 3 bis ขยายขอบเขตของการกระทำที่อาจก่อให้เกิดการหลงผิดได้ โดยขยายรวมไปถึงสิ่งบ่งชี้ที่มีลักษณะเป็นทางอ้อมใดๆที่อาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดได้ด้วย

³¹ Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods 1891, Article 4 “The court of each country shall decide what appellations, on account of their generic character, do not fall within the provisions of this agreement, regional appellations concerning the source of products of the vine being, however, excluded from the reservation specific by this Article.”

³² Ludwig Baeumer, “The International Protection of Geographical Indications”, in *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*, p.30.

2.3.4 ความตกลงกรุงลิสบอน³³

ข้อตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้า และการขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศ (Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration) เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1958 และได้มีการปรับปรุงแก้ไข 2 ครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อปี ค.ศ. 1979 มีประเทศภาคีสมาชิกเพียง 20 ประเทศ ซึ่งความตกลงลิสบอนนี้ก็เช่นเดียวกันกับความตกลงมาดริด กล่าวคือมีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญากรุงปารีส มีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าซึ่งมีความชัดเจน โดยมีการจัดตั้งระบบขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศขึ้นบังคับในระหว่างประเทศสมาชิก ทำให้สถานะของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้ามีผลบังคับใช้ในระดับระหว่างประเทศด้วยนอกเหนือจากสถานะที่ได้รับภายใต้กฎหมายภายใน ซึ่งแตกต่างจากอนุสัญญากรุงปารีสและความตกลงมาดริดซึ่งไม่มีสถานะระหว่างประเทศ แต่มีสถานะทางกฎหมายภายในโดยมีระบบการยอมรับร่วมกันกำกับไว้ (เรียกว่า legal basis)

โดยความตกลงกรุงลิสบอน ได้ให้คำนิยามของ “เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (appellation of origin)” ไว้ในมาตรา 2(1)³⁴ ว่าหมายถึง ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น ท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผลิตภัณฑ์ที่มีกำเนิดจากสถานที่นั้นมีคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษสืบเนื่องโดยตรง หรือในสาระสำคัญมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรวมทั้งองค์ประกอบ

³³ ในวันที่ 15 เมษายน 2003, ความตกลงกรุงลิสบอนมีภาคีสมาชิกจำนวน 20 ประเทศ (Available from: <http://www.wipo.int/teaties/docs/english/j-lisbon.doc>)

³⁴ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration 1958, Article 2(1) “In this Agreement, "appellation of origin" means the geographical name of a country, region, or locality, which serves to designate a product originating therein, the quality and characteristics of which are due exclusively or essentially to the geographical environment, including natural and human factors.”

ทางธรรมชาติและมนุษย์ ทั้งนี้โดย มาตรา 2(2)³⁵ ได้บัญญัติเพิ่มเติมว่าประเทศแหล่งกำเนิดตามความตกลงนี้ หมายถึงประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นที่ได้นำไปใช้ในเครื่องหมายและทำให้ผลิตภัณฑ์มีชื่อเสียง กล่าวคือเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดซึ่งได้รับความคุ้มครองตามความตกลงนี้ ต้องมีคุณภาพและคุณลักษณะโดยเฉพาะ และเป็นส่วนสำคัญของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และองค์ประกอบทางด้านมนุษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ผลิตในสถานที่ใดก็ตาม ไม่จำเป็นจะต้องได้รับสถานะหรือสิทธิในเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดดังเช่นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งลักษณะพิเศษดังกล่าวนี้ ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในแง่แนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS ซึ่งจะศึกษาในส่วนต่อไป

ขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง บทบัญญัติมาตรา 1(2)³⁶ กำหนดให้ประเทศภาคีของความตกลงกรุงลิสบอน มีหน้าที่ที่จะให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายอ้างอิงในดินแดนของตน หากเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นได้รับความคุ้มครองหรือยอมรับ (recognized) ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา (International Bureau of Intellectual Property) กล่าวคือ เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1(2) จะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 ประการ เงื่อนไขข้อแรก ก็คือ เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นต้องได้รับการยอมรับและคุ้มครองเหมือนกับในประเทศต้นกำเนิด (ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ของมาตรา

---

³⁵ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration 1958, Article 2(2) "The country of origin is the country whose name, or the country in which is situated the region or locality whose name, constitutes the appellation of origin which has given the product its reputation."

³⁶ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration 1958, Article 1(2) "They undertake to protect on their territories, in accordance with the terms of this Agreement, the appellations of origin of products of the other countries of the Special Union, recognized and protected as such in the country of origin and registered at the International Bureau of Intellectual Property (hereinafter designated as "the International Bureau" or "the Bureau") referred to in the Convention establishing the World Intellectual Property Organization (hereinafter designated as "the Organization")."

2(2)) เงื่อนไขนี้หมายความว่า ประเทศที่จะคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดจะไม่สามารถให้ความคุ้มครองในลักษณะทั่วไป เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดแต่ละอันจะต้องได้รับประโยชน์จากความแตกต่างและเป็นต้องมีการให้ความคุ้มครองจากกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว(การตรากฎหมายมาตรการทางปกครอง หรือคำตัดสินของศาล หรือการจดทะเบียน)³⁷ เงื่อนไขอีกประการก็คือ เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นจะต้องได้รับการจดทะเบียนกับสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกระบวนการจดทะเบียนระหว่างประเทศบัญญัติไว้ในมาตรา 5 และมาตรา 7 ของความตกลงนี้

มาตรา 5(1) และบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องของความตกลงนี้ได้ให้คำนิยามว่า กระบวนการจดทะเบียนระหว่างประเทศนี้จะต้องได้รับการจดทะเบียนกับสำนักงานที่เหมาะสมในประเทศต้นกำเนิด โดยที่ผู้มีสิทธิในการจดทะเบียนเครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังกล่าวประกอบไปด้วยบุคคลในท้องถิ่นหรือผู้ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายมหาชนหรือเอกชน ตลอดจนผู้มีสิทธิในการใช้ในประเด็นดังกล่าวเมื่อนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับสิทธิในเครื่องหมายการค้าแล้ว เครื่องหมายการค้าจะเป็นการได้รับอนุญาตที่มีขอบเขตของบุคคลซึ่งจะมีสิทธิขอจดทะเบียน ในขณะที่สิทธิในเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้นเป็นของบุคคลทุกคนที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข (การทำกิจกรรมในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และได้ผลิตสินค้าที่สอดคล้องต่อกฎเกณฑ์ขั้นต่ำในเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด)³⁸ เมื่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาได้รับการร้องขอจดทะเบียน ก็จะต้องแจ้งการจดทะเบียนโดยพลันแก่บรรดาภาคีสมาชิกของความตกลง และลงพิมพ์ในหนังสือชื่อ Les Appellations d'Origine (มาตรา 5(2)) แต่ประเทศภาคีสมาชิกอื่น ยังสามารถปฏิเสธไม่ยอมรับ และไม่ให้ความคุ้มครองได้ภายในกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่ได้รับการแจ้งการจดทะเบียน โดยทำการโต้แย้งไม่รับรองการให้การคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดดังกล่าว แต่มีเงื่อนไขว่าการไม่ยอมรับนั้นต้องไม่เป็นผลร้าย (detrimental) ในประเทศที่เกี่ยวข้อง (ซึ่งรวมทั้งประเทศต้นกำเนิด) ซึ่งอาจจะเรียกร้องได้ตามเงื่อนไขของมาตรา 4³⁹ กล่าวคือ หากเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส และความตกลงกรุง

³⁷ Ludwig Baeumer, "International Treaty Relating to Appellation of Origin and Indication of Source" in Symposium on Appellations of Origin and Indications of Source. Boxdeaux, p. 30.

³⁸ Ibid.,p.32.

³⁹ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration 1958, Article 4 "The provisions of this Agreement shall in no way exclude the

มาคิดแล้ว ก็ยังจะต้องได้รับความคุ้มครองในระดับที่สนธิสัญญานั้นๆ ให้อยู่ เช่น หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ เป็นต้น โดยมาตรา 5(5) ยังให้สิทธิพิเศษแก่ชนชาติของประเทศต้นกำเนิดในอันที่จะแสวงหาการเยียวยาทางศาล หรือโดยทางปกครอง (administrative remedies) ตามมาตรฐานการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ในดินแดนของประเทศซึ่งไม่ยอมรับนั้นด้วย

เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดจะได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ภายในประเทศที่มีได้ทำการปฏิเสศ อย่างไรก็ดี ภายใต้มาตรา 5(6) ประเทศที่สามที่ใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดก่อนที่จะมีการแจ้งการลงทะเบียน หากหน่วยงานของประเทศนั้นๆ อนุญาตให้ใช้ต่อไปได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี ส่วนรายละเอียดของการจดทะเบียนและรายการในทะเบียนนั้นได้กำหนดอยู่ใน Regulations ซึ่งออกใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม 2537⁴⁰

การได้รับความคุ้มครองโดยการจดทะเบียนระหว่างประเทศนี้ เป็นการให้ความคุ้มครองโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา โดยที่มาตรา 6 ได้บัญญัติให้เครื่องหมายซึ่งได้รับความคุ้มครองไม่สามารถกลายเป็นชื่อสามัญ ตราบเท่าที่เครื่องหมายดังกล่าวได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดภายในประเทศต้นกำเนิด โดยมาตรา 7 บัญญัติให้การจดทะเบียนไม่จำเป็นต้องมีการต่อทะเบียนหรือต้องจ่ายค่าธรรมเนียม การจดทะเบียนระหว่างประเทศจะสิ้นสุดบังคับใน 2 กรณี กล่าวคือ เมื่อเครื่องหมายที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วกลายเป็นชื่อสามัญในประเทศต้นกำเนิด หรือ การจดทะเบียนระหว่างประเทศจะถูกยกเลิกโดยสำนักงานระหว่างประเทศตามคำร้องขอของหน่วยงานภายในประเทศต้นกำเนิด

---

protection already granted to appellations of origin in each of the countries of the Special Union by virtue of other international instruments, such as the Paris Convention of March 20, 1883, for the Protection of Industrial Property and its subsequent revisions, and the Madrid Agreement of April 14, 1891, for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods and its subsequent revisions, or by virtue of national legislation or court decisions.”

⁴⁰ โปรดดู Rule 1 ว่าด้วยแบบและเนื้อหาของคำขอ : Rule 4 ว่าด้วยแบบและเนื้อหาของทะเบียน

นอกจากการให้ความคุ้มครองในมาตรา 6 บทบัญญัติมาตรา 3⁴¹ ของความตกลงกรุงลิสบอน บัญญัติให้ประเทศภาคีมีพันธะที่จะปกป้องมิให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกลายเป็นชื่อกึ่งสามัญ (semi-generic name) ด้วย กล่าวคือ ห้ามมิให้ทำการตัดดวงหรือลอกเลียน แม้ว่าจะได้ระบุแหล่งกำเนิดที่แท้จริง หากเป็นการแปลหรือใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นกึ่งสามัญ เช่น “ชนิด” “ประเภท” หรือ “ลอกเลียน” หรือถ้อยคำอื่นในลักษณะเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปก็คือ ความตกลงนี้มีผลให้สถานภาพของเครื่องหมายอ้างอิงเป็นสิทธิของประเทศต้นกำเนิด ประเทศภาคีอื่นจะปฏิเสธหรือยกเลิกให้เป็นชื่อหรือสิ่งบ่งชี้กึ่งสามัญ หรือสามัญ นามไม่ได้ ตราบเท่าที่ประเทศเจ้าของยังไม่ยกเลิกเครื่องหมายอ้างอิงของตนเอง การให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะที่มีความเข้มงวดเช่นนี้เอง ที่เป็นสาเหตุให้ความตกลงนี้มีประเทศสมาชิกเพียง 20 ประเทศ สืบเนื่องจากประเทศต่างๆ ที่ผลิตสินค้าโดยใช้เครื่องหมายอ้างอิงกึ่งสามัญ หรือประเทศที่ผลิตสินค้าประเภทที่เรียกว่า Quality neutral product เสียประโยชน์ในการใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดอย่างมาก จึงไม่ยอมรับความตกลงกรุงลิสบอน

ในส่วนของการบังคับสิทธินั้น มาตรา 8 ของความตกลงกรุงลิสบอนมิได้กำหนดเงื่อนไข และขั้นตอนการดำเนินการที่ละเอียดเช่นอนุสัญญากรุงปารีส และความตกลงกรุงมาดริด ความตกลงกรุงลิสบอนเพียงแต่กำหนดเป็นเงื่อนไขตามบรรทัดฐานของกฎหมายภายในของประเทศภาคีโดยกำหนดให้บังคับใช้เมื่อมีการร้องขอจากหน่วยงานที่มีอำนาจ หรือพนักงานอัยการ ซึ่งมีความแตกต่างจากความตกลงกรุงมาดริดในส่วนที่ความตกลงกรุงมาดริดได้กำหนดให้เจ้าพนักงานดำเนินการได้แม้ไม่มีคำร้องขอ (ex officio action) นอกจากนี้ความตกลงกรุงมาดริดกับอนุสัญญากรุงปารีส ยังเน้นที่มาตรการในส่วนการนำเข้าส่งออก ในขณะที่ความตกลงกรุงลิสบอนมิได้กล่าวถึง อย่างไรก็ตาม หากภาคีเป็นสมาชิกของความตกลงเหล่านี้ อยู่ ก็ย่อมใช้บังคับได้(ตามความในมาตรา 4) และในมาตรา 8(2) ยังบัญญัติเพิ่มเติม ให้การบังคับสิทธิในเครื่องหมายอ้างอิง อาจจะทำได้โดยผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรสาธารณะ หรือองค์กรเอกชน หรือบุคคลธรรมดาที่มีสิทธิที่จะดำเนินการตาม

⁴¹ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration 1958, Article 3 “Protection shall be ensured against any usurpation or imitation, even if the true origin of the product is indicated or if the appellation is used in translated form or accompanied by terms such as “kind,” “type,” “make,” “imitation,” or the like.”

กฎหมายด้วย เป็นการบัญญัติในลักษณะขยายความออกไปกว่าความตกลงมาดริด โดยที่ความตกลงมาดริดมิได้บัญญัติให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการโดยตรง แต่ความตกลงนี้อนุญาตให้เอกชนเข้ามาดำเนินการได้ ซึ่งถือเป็นการดำเนินการที่มีความคล่องตัวอย่างยิ่ง และเมื่อเปรียบเทียบกับอนุสัญญากรุงปารีส มาตรา 10(2) อนุสัญญากรุงปารีสมิได้บัญญัติให้องค์การสาธารณะมีสิทธิในการนำคดีหรือร้องเรียนด้วย

กล่าวโดยสรุป อนุสัญญากรุงลิสบอนมีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าซึ่งมีความชัดเจน โดยมีการจัดตั้งระบบขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศขึ้นบังคับในระหว่างประเทศสมาชิก ส่วนการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้น ความตกลงลิสบอนกำหนดให้ประเทศภาคีให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายอ้างอิงในดินแดนของตน หากเครื่องหมายอ้างอิงนั้นได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และได้มีการขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา (International Bureau of Intellectual Property) โดยกำหนดเงื่อนไขที่คิดกันไม่ให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกลายเป็นชื่อสามัญหรือชื่อกึ่งสามัญ โดยกำหนดห้ามประเทศภาคียกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงสถานะของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดซึ่งตนได้รับรองแล้วในประเทศของตน จนกว่าประเทศเจ้าของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดจะได้ยกเลิกการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้น นอกจากนี้ ความตกลงลิสบอนยังกำหนดให้ประเทศภาคีมีพันธะที่จะปกป้องมิให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกลายเป็นชื่อกึ่งสามัญ กล่าวคือ ประเทศภาคีต้องประกันที่จะไม่ให้มีการดักดวง หรือลอกเลียนแม้สินค้านั้นจะบอกที่มาแท้จริงของสินค้า หากเป็นการแปลหรือใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นกึ่งสามัญ หรือคำใดที่มีลักษณะเดียวกัน ก็ถือว่าต้องห้ามตามมาตรานี้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความตกลงลิสบอนนี้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดที่มีความเข้มงวดมาก ทำให้หลายประเทศตัดสินใจไม่เป็นภาคีสมาชิกสมาชิกของความตกลงดังกล่าว จึงมีเพียง 20 ประเทศ

2.3.5 กรอบงานของ WIPO เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในอนุสัญญาใหม่ในการให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ก่อนการเจรจาอนุสัญญาองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization :WIPO) เข้ามามีบทบาทในการสร้างแผนงานพิจารณาหาความเหมาะสมในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยในปี 1974 WIPO ได้เริ่มงานเพื่อเตรียมอนุสัญญาพหุภาคีฉบับ

ใหม่ ในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of Source) และเครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) จนในปี ค.ศ.1975 สำนักงานระหว่างประเทศของ WIPO จึงได้เตรียมร่างอนุสัญญาที่ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการในการประชุมวาระที่ 2 เรียกว่า “ร่างอนุสัญญาการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” โดยที่ร่างอนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้ ได้มีการนิยามศัพท์ใหม่ของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ครอบคลุมถึงทั้งสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและเครื่องหมายแหล่งกำเนิด อย่างไรก็ตามเมื่อมีการเตรียมการแก้ไขอนุสัญญากรุงปารีสในช่วงท้ายทศวรรษที่ 1970 ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ร่างสนธิสัญญาดังกล่าวจะไปปรากฏในการแก้ไขอนุสัญญากรุงปารีสดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์งานเกี่ยวกับร่างสนธิสัญญาก็มิได้ดำเนินการต่อไป ส่วนของการแก้ไขอนุสัญญากรุงปารีสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เนื่องจากปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ของรูปแบบการให้ความคุ้มครอง ร่างแก้ไขอนุสัญญากรุงปารีสในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงยังคงเป็นร่างอยู่

จนกระทั่งเมื่อปี 1990 WIPO ได้เตรียมการเพื่ออนุสัญญาพหุภาคีฉบับใหม่ โดยตระหนักว่าอนุสัญญาพหุภาคีที่มีอยู่ เช่น อนุสัญญากรุงปารีส ความตกลงกรุงมาดริด และความตกลงกรุงลิสบอน และความพยายามภายใต้กรอบงานของ WIPO ในการจัดร่างอนุสัญญาฉบับใหม่ ไม่ประสบความสำเร็จในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในวงกว้าง สังเกตได้จากความตกลงกรุงลิสบอนซึ่งมีภาคีสมาชิกเพียง 20 ประเทศ ซึ่งสาเหตุหลักก็เนื่องมาจากความตกลงดังกล่าวให้ความคุ้มครองเพียงเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด ซึ่งมีการให้คำนิยามเป็นพิเศษอันไม่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป ความตกลงกรุงมาดริดแม้จะมีภาคีสมาชิกมากกว่า แต่ภายในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีประเทศใดลงนามให้ความผูกพันกับความตกลงดังกล่าว และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในอนุสัญญากรุงปารีสที่แม้ว่าจะมีภาคีสมาชิกเป็นจำนวนมาก แต่มีเนื้อหาสาระการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะจำกัด

จากการพิจารณากรอบงานของ WIPO เพื่อเตรียมอนุสัญญาฉบับใหม่ ในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการและความเป็นไปได้ของการหาข้อสรุปในลักษณะที่ประเทศต่างๆให้การสนับสนุน หรืออย่างน้อยก็มีความสนใจในร่างอนุสัญญาใหม่นี้ ความสนใจดังกล่าวเป็นการยืนยันความก้าวหน้าในการให้ความคุ้มครอง

ตามที่กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าแนวคิดและขอบเขตของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภายใต้ข้อตกลงพหุภาคีที่มีอยู่ มิได้ครอบคลุมถึงระบบการให้ความคุ้มครองที่มีอยู่ทั้งหมด ระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้ความตกลงลิสบอนไม่สามารถบังคับใช้กับระบบกฎหมายในหลายระบบ สิทธิที่เกิดจากการจดทะเบียน การบังคับสิทธิ และการเยียวยาความเสียหาย ในเบื้องต้นยังขาดเครื่องมือที่จะบังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติ เป็นเหตุให้นำไปสู่กระบวนการระงับข้อพิพาท มีเหตุผลมากมายที่ส่งผลให้มีประเทศจำนวนน้อยให้ความผูกพันตามความตกลงพิเศษที่มีอยู่ ดังนั้น จึงเป็นผลให้การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศไม่สมบูรณ์ และไม่มีประสิทธิภาพ

มีข้อถกเถียงหลายประเด็นที่ถูกลำมาสนับสนุนเพื่อให้เกิดอนุสัญญาฉบับใหม่เพื่อให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศ ดังนี้⁴²

1. การมีความตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานระหว่างประเทศของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญ ในการก่อให้เกิดการประสานกันของระบบเศรษฐกิจโลก และการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย

2. ดังนั้น จึงมีความต้องการให้ประเทศสมาชิกหลักของอนุสัญญากรุงปารีสให้การสนับสนุนอนุสัญญาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศ เพื่อให้อนุสัญญาดังกล่าวสามารถที่จะกระจายออกไปได้อย่างกว้าง ทั้งนี้ จากประสบการณ์ในรอบ 113 ปีของความตกลงกรุงมาดริด ตลอดจน 46 ปีของความตกลงกรุงลิสบอน ซึ่งให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้ โดยการแก้ไขความตกลงมาดริดหรือความตกลงกรุงลิสบอน การพยายามที่จะปรับปรุงความตกลงดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดพื้นฐาน เช่น การแนะนำระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศในความตกลงกรุงมาดริด หรือการกำหนดนิยามของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในความตกลงกรุงลิสบอน ถือเป็น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงลักษณะสำคัญของความตกลงทั้งสองและเท่ากับเป็นการจัดทำอนุสัญญาใหม่ขึ้นนั่นเอง

3. การที่จะละทิ้งแนวคิดเกี่ยวกับเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาโดยการก่อตั้งแนวคิดใหม่ เรียกว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” อันเป็นแนวความคิดที่ครอบคลุมระบบการให้ความคุ้มครองภายในประเทศทั้งหมด

---

⁴²Ludwig Baeumer, “The International Protection of Geographical Indications” , in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, pp.37-38.

4. มีความจำเป็นที่จะจัดตั้งระบบจดทะเบียนระหว่างประเทศใหม่ ที่มีการยอมรับอย่างกว้างมากกว่าในระบบของความตกลงกรุงลิสบอน และมีความเชื่อว่าต้องเป็นระบบที่ไม่ต้องการรูปแบบพิเศษของการคุ้มครองในประเทศดั้งเดิม เหมือนกับเงื่อนไขเพื่อการจดทะเบียนระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับ

5. มีความจำเป็นต้องมีระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อป้องกันการกลายสภาพเป็นชื่อสามัญ ตลอดจนเพื่อให้การให้ความคุ้มครองสามารถมีผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี เนื่องจากปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองหลักการพื้นฐานในการให้ความคุ้มครอง รวมถึงเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครอง วิธีการในการบังคับใช้กฎหมาย การระงับข้อพิพาท และควรมีระบบจดทะเบียนระหว่างประเทศหรือไม่ สนธิสัญญาดังกล่าวจึงไม่มีการดำเนินการต่อไป

2.3.6 ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS)

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกองค์การการค้าโลก มีความผูกพันตามพันธกรณีในความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ซึ่งได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ ในการพิจารณาถึงความผูกพันตามพันธกรณีของประเทศไทยตามความตกลง TRIPS นั้น จะทำการพิจารณาถึงประเด็นทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และการเมืองระหว่างประเทศในการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย ภายใต้ GATT ซึ่งเป็นผลให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลก(WTO) และเป็นที่มาของความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า แล้วจึงศึกษาพิจารณาบรรทัดฐานทางกฎหมาย (legal basis) เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ตามความตกลง TRIPS ในฐานะมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

ก. การเจรจาอบอุรุกวัย

การเจรจาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเริ่มเห็นชัดในการเจรจารอบโตเกียว แต่ในการเจรจาดังกล่าวนั้นมิใช่เป็นการเจรจาในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน

ทางปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว โดยที่การเจรจาจะมุ่งไปที่การต่อต้านการปลอมแปลงสินค้า และเป็น การเสนอมาตรการเพื่อการต่อต้านการนำเข้าสินค้าปลอมแปลงดังกล่าวด้วย

ในส่วนของ การเจรจาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ประเทศภาคีสมาชิกมีความเห็นแตกแยกเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายประเทศที่พัฒนาแล้วต้องการให้ความ คุ้มครองสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาภายนอกประเทศของตน โดยมีแนวความคิดเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญาว่าทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินของเอกชน ควรมีการบังคับสิทธิที่ดี เพื่อ ประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ ในทางกลับกัน ฝ่ายประเทศกำลังพัฒนากลับมีความเห็นว่า ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินสาธารณะ(public goods) ประเทศผู้นำหลักที่ผลักดันในเรื่องการ ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาคือประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจ อย่างมากจากการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยสหรัฐอเมริกาได้เริ่มดำเนินมาตรการเรียก เก็บค่าสิทธิแก่บรรดาประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ตลอดจนใช้มาตรการต่างๆ เพื่อบีบบังคับให้ ประเทศกำลังพัฒนาบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลของกฎหมายทรัพย์สิน ทางปัญญา ตลอดจนมีมาตรการบังคับใช้ทางกฎหมายที่เข้มงวดต่อผู้ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทาง ปัญญาด้วย เป็นต้น โดยฝ่ายประเทศกำลังพัฒนาต่างก็ต้องการความพึงพิงของทรัพย์สินทางปัญญา ในรูปแบบของการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี การนำเรื่องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเข้าสู่ การเจรจาในองค์การการค้าโลก (WTO) จึงมีความขัดแย้ง โดยฝ่ายประเทศกำลังพัฒนาต่างก็มี ความเห็นว่าทรัพย์สินทางปัญญาไม่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการค้าแต่อย่างใด และเห็นควรให้แยก ทรัพย์สินทางปัญญาออกจากการค้า⁴³ และความไม่ลงรอยในการเจรจาระหว่างกลุ่มประเทศดังกล่าว ในเรื่องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาก็ได้ยุติลงตามกระแสทางการค้าโลกที่ประเทศทั้งหลายต่างก็มี ผลประโยชน์ที่จะต้องเข้ามาเป็นสมาชิกใน WTO ที่นอกจากประเทศต่างๆ ต้องรับข้อตกลงทางการค้า และภาษีศุลกากรและข้อตกลงต่างๆที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังจะต้องรับมาซึ่งการคุ้มครองในส่วน ของทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าด้วย อีกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วที่เป็นแกนนำในการเจรจาใน

⁴³ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และสุธรรม อยู่ในธรรม, รายงานเรื่องการเจรจาทรัพย์สินทางปัญญา ใน GATT, เสนอต่อการสัมมนาเรื่องการเจรจาสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาใน GATT, จัดโดยศูนย์วิจัย กฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ โรงแรมอิมพีเรียล, วันที่ 25 ตุลาคม 2531 หน้า 131.

ข้อตกลงเพื่อสร้างมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งข้อตกลง TRIPS จึงได้ถูกหยิบยกขึ้นมา และได้กลายเป็นข้อตกลงหนึ่งภายใต้ WTO ในที่สุด

ในส่วนของ การเจรจาในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น จากการศึกษาพบว่า การเจรจาเพื่อกำหนดแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการเจรจาอบอุรุกวัย ประเทศพัฒนาแล้วแตกความเห็นเป็นสองฝ่ายใหญ่ๆ กล่าวคือ กลุ่มประเทศที่เรียกร้องให้กระชับความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (appellation of origin) เช่น ประชาคมยุโรป (EU) ประเทศฝรั่งเศส กับกลุ่มประเทศที่ประสงค์จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างกว้าง โดยไม่จำกัดรูปแบบของกฎหมาย เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีความเห็นเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ กล่าวคือ กลุ่มประเทศซึ่งต้องการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดอย่างเข้มงวด เช่น ฝรั่งเศส สเปน และกลุ่มประเทศซึ่งต้องการให้มีการให้ความคุ้มครองอย่างผ่อนปรน เช่น สหรัฐอเมริกา โดยมีประเด็นที่สำคัญในการโต้เถียงคือ การให้ความคุ้มครองชื่อหรือเครื่องหมายอ้างอิง โดยห้ามมิให้ชื่อหรือเครื่องหมายเหล่านั้น กลายสภาพเป็นชื่อสามัญ (Generic) หรือชื่อกึ่งสามัญ (Semi-generic) ในที่สุดจากผลการเจรจาจึงออกมาในแนวทางการประนีประนอม กล่าวคือ มีการบัญญัติขอบเขตในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้อย่างกว้าง โดยเปิดโอกาสให้ประเทศภาคีสมาชิกแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของกฎหมายได้

ข. กฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS)

ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าหรือ TRIPS เป็นข้อตกลงผนวก (side agreement) ที่เกิดขึ้นหลังจากการเจรจาอบอุรุกวัย มีสถานะเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน 2537 ซึ่งมีบทบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องรับรองและให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศต่างๆ รวมทั้งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย ทั้งนี้ โดยการพิจารณาบทบัญญัติในความตกลง TRIPS จะแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ การพิจารณาถึงหลักการพื้นฐานของความตกลง TRIPS ซึ่งมีผลบังคับต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภท และการพิจารณาถึงหลักในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ ในส่วนที่ 3 มาตรา 22-24 ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการบัญญัติถึงสาระทางกฎหมายการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมถึงข้อยกเว้นของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ โดยมีการ

บัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษสำหรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ใน มาตรา 23

1. หลักการพื้นฐานของความตกลง TRIPS

ก่อนที่จะทำการศึกษาถึงเนื้อหาของความตกลง TRIPS ในส่วนที่ เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึง หลักการพื้นฐานของความตกลง TRIPS ในการบังคับใช้ความตกลง TRIPS ดังนี้

(1) หลักมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard)

หลักมาตรฐานขั้นต่ำ เป็นหลักการพื้นฐานที่ประเทศสมาชิกจะต้องมีการ อนุวัติการ(ปรับแก้กฎหมายหรือออกกฎหมายภายใน)เพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา มาตรฐานขั้นต่ำจะเป็นการวางข้อกำหนดการให้ความคุ้มครองซึ่งประเทศสมาชิกจะให้ความคุ้มครอง ในระดับที่ต่ำกว่าที่ความตกลงกำหนดมิได้ แต่สามารถให้ความคุ้มครองในระดับที่สูงกว่าได้ โดย ประเทศสมาชิกมีอิสระที่จะกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการปฏิบัติในกฎหมายภายในเพื่อ ปฏิบัติตามพันธกรณีความตกลง TRIPS ได้⁴⁴

(2) หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)

หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 3 ของ ความตกลง TRIPS นับเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญยิ่งในความตกลงระหว่างประเทศซึ่งอนุสัญญา กรุงปารีสก็บัญญัติหลักการดังกล่าวนี้ไว้เช่นกัน (โปรดดูการศึกษาในหัวข้อ 2.3.2) โดยเป็นการวาง หลักให้สมาชิกจะต้องให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่คนชาติของสมาชิกอื่น ในการปฏิบัติที่ ไม่ด้อยไปกว่าที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่คนชาติในประเทศของตนเอง ทั้งนี้ การให้ สิทธิใดๆ ภายใต้กฎหมายภายในของประเทศเกี่ยวกับสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศ จะส่งผลให้คนชาติของประเทศสมาชิกอื่นได้รับเช่นเดียวกัน โดยหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติตามความ

⁴⁴ ชวัณเรือน เพบขุนทด, “ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 59.

ตกลง TRIPS นี้เป็นการวางหลักกว้างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับอนุสัญญากรุงปารีส คือวางอยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัตินั่นเอง อย่างไรก็ตาม มาตรา 3 ยังมีข้อยกเว้นในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการทางศาล และการบริหารรวมไปถึงการกำหนดที่อยู่สำหรับการส่งหมายหรือการติดต่อ หรือการแต่งตั้งตัวแทนภายในเขตอำนาจของสมาชิกได้ เพียงแต่ข้อยกเว้นดังกล่าวต้องเป็นหลักประกันการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติของข้อตกลงนี้ ตลอดจนในการปฏิบัติดังกล่าวต้องไม่ก่อให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าที่แอบแฝงด้วย

(3) หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation Treatment:MFN)

หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง ถือเป็นหลักการพื้นฐานของความตกลง GATT ซึ่งหลักการดังกล่าวความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ มิได้มีการกล่าวถึง หลักการพื้นฐานดังกล่าว⁴⁵ กำหนดไว้ในมาตรา 4 ของความตกลง TRIPS หลักการนี้มีสาระสำคัญ คือ ถ้าประเทศสมาชิกใดได้ทำความตกลงในการให้ข้อได้เปรียบ (advantage) ความอนุเคราะห์ (favour) เอกสิทธิ์ (privilege) หรือ ความคุ้มกัน (immunity) แก่ประเทศใดไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกหรือไม่ก็ตามเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ก็ย่อมจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นๆ แก่ประเทศสมาชิกอื่นโดยทันทีและไม่มีเงื่อนไข อีกทั้งต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่ประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะด้วย

อย่างไรก็ดี หลักการดังกล่าวนี้มีข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ใน (a)-(d) โดยเนื้อหาสาระจะเป็นเรื่องของความตกลงระหว่างประเทศในความช่วยเหลือด้านต่างๆ และการปฏิบัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ เป็นต้น ในส่วนข้อยกเว้นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก็คือ (d) กรณีความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีผลใช้บังคับก่อนความตกลง WTO มีผลใช้บังคับ โดยมีเงื่อนไขว่าคณะมนตรี TRIPS ได้รับแจ้งให้ทราบถึงความตกลงดังกล่าว และไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยอำเภอใจหรือไม่

⁴⁵ Jorge Peydro-Aznar, "The TRIPS Agreement a basis for discussion, Intellectual Property in Asia and The Pacific", WIPO Publication (July 1995), p.77.

สมเหตุสมผลต่อคนชาติของสมาชิกอื่น กล่าวคือ แม้ก่อนมีความตกลง TRIPS มีผลบังคับใช้ จะมีความตกลงระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามฉบับที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่การให้ข้อได้เปรียบ ความอนุเคราะห์ เอกสิทธิ์ หรือความคุ้มกันใดตามความตกลงทั้งสามฉบับจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยอำเภอใจหรือไม่ สมเหตุสมผลต่อคนชาติของสมาชิกอื่น

จากการศึกษาหลักการพื้นฐานของความตกลง TRIPS พบว่า ความตกลง TRIPS มีการบัญญัติหลักการพื้นฐานที่มีความรัดกุม โดยมีการบัญญัติถึงมาตรฐานขั้นต่ำอันเป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติเพื่อการปฏิบัติที่เท่าเทียมระหว่างคนชาติตนและคนชาติของประเทศสมาชิกอื่น รวมทั้งการบัญญัติหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ที่เท่าเทียมกันทั้งในระหว่างประเทศอันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพิจารณาให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

2. ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์

ไวน์และสุรา

การพิจารณาขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มีการบัญญัติเนื้อหาของสาระของการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในมาตรา 22 ในส่วนขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป มาตรา 23 การให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษในสินค้าไวน์และสุรา และมาตรา 24 ข้อจำกัดหรือข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองประกอบกัน ทั้งนี้ ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั่วไป

(มาตรา 22)

มาตรา 22 เป็นบทบัญญัติในส่วนของการให้ความคุ้มครองในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยมาตรา 22(1)⁴⁶ กำหนดคำนิยามของเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ว่าหมายถึง “สิ่งบ่งชี้ที่แสดงสินค้าตามที่กำเนิดในดินแดนของสมาชิกหนึ่ง หรือภูมิภาคหรือท้องถิ่นใดในดินแดนนั้นซึ่งคุณภาพชื่อเสียง หรือลักษณะอื่นที่มีอยู่ของสินค้านั้นมีส่วนที่สำคัญมาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น” กล่าวคือ มีสาระสำคัญเป็นการบัญญัติถึงความเชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะ คุณภาพ และชื่อเสียงกับพื้นที่ที่มีการผลิตสินค้า ซึ่งเป็นการให้คำนิยามในแนวทางเดียวกับความตกลงกรุงลิสบอน แต่ความหมายในความตกลง TRIPS กว้างกว่าความตกลงกรุงลิสบอน เนื่องจากความตกลง TRIPS ใช้เพียงมาตรฐานที่กำหนดให้คุณลักษณะของสินค้า “ในสาระสำคัญ” ต้องสืบเนื่องมาจากแหล่งกำเนิด(essential attribute) ในขณะที่ความตกลงกรุงลิสบอน กำหนดว่าคุณลักษณะต้อง “due exclusively or essential” กล่าวคือ ต้องเป็นกรณีเฉพาะเจาะจงว่าสินค้านั้นต้องมาจากภูมิภาคหรือสถานที่ทางภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติแม้ว่าคำนิยามจะแตกต่างกันก็จะมีผลจริงจังก่อนนัก ประเด็นสำคัญในมาตรา 22(1) ก็คือ บทบัญญัตินี้เป็นเพียงแต่บทบัญญัติว่าด้วยคำนิยามเท่านั้น ไม่มีลักษณะเป็นการสร้างบรรทัดฐาน หรือมาตรฐานร่วมกันในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศ โดยมาตรา 22(1) มิได้บังคับให้ภาคีสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพียงแต่กล่าวว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หมายถึงเครื่องหมายประเภทใด ซึ่งมีความแตกต่างจากบทบัญญัติในส่วนอื่น ๆ เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้ความตกลง TRIPS ซึ่งมีลักษณะเป็นการสร้างหรือกำหนดมาตรฐานร่วมกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประเทศต่างๆ มีกฎหมายในการให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะแตกต่างกันและไม่ยอมรับมาตรฐานร่วมกัน การบัญญัติคำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นการบัญญัติให้คำนิยามอย่างกว้างๆ เพื่อให้สามารถครอบคลุมลักษณะการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่เดิมนั้น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปเคยเสนอว่า

⁴⁶ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 22(1) “Geographical indications are, for the purpose of this Agreement, indications which identify a good as originating in the territory of a member, or a region or locality in that territory, where a given quality, reputation or other characteristic of the good is essentially attributable to its geographical origin.”

ในมาตรา 22 (ร่างเดิม 20(1)) กำหนดให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องมีพันธะที่จะคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าและควรจะต้องกำหนดวาง “มาตรการที่เหมาะสม” ในการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดเหล่าไวน์ และร่างความตกลงของสหภาพยุโรปยังนำเอา มาตรา 3 ของความตกลงกรุงลิสบอนมากำหนดไว้ด้วย โดยกำหนดห้ามมิให้ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดที่มีลักษณะเป็นเครื่องหมายกึ่งสามัญ (Semi-generic indications) และยังกำหนดให้เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ตาม TRIPS ต้องขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศด้วย (ร่างมาตรา 21(3) ซึ่งมีลักษณะเหมือนบทบัญญัติมาตรา 5 ของความตกลงกรุงลิสบอน) แต่กลุ่มที่ใช้ประโยชน์จากชื่อทางภูมิศาสตร์ในลักษณะชื่อกึ่งสามัญ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย คัดค้าน จนในที่สุดความตกลงมาตรา 22(1) จึงบัญญัติในลักษณะที่ประนีประนอม โดยเพียงกำหนด คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยอ้างอิงจากคำนิยามเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตาม ความตกลงลิสบอนและข้อเสนอของสหภาพยุโรป (มาตรา 19 ซึ่งคัดมาจากความตกลงเดิม) โดยไม่มีผลบังคับในลักษณะเป็นมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายภายในประเทศสมาชิก

ทั้งนี้ บทบัญญัติในลักษณะที่เป็นพันธะในส่วนเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ บัญญัติในมาตรา 22(2)⁴⁷ ในลักษณะที่ไม่ชัดเจนนัก กล่าวคือ กำหนดให้สมาชิกมีมาตรการทางกฎหมาย (legal mean) แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการป้องกันมิให้มี

(1) การใช้ไม่ว่าวิธีการใดในการกำหนดหรือนำเสนอสินค้าซึ่งบ่งชี้หรือแนะนำ สินค้าดังกล่าวกำเนิดในถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์ใด นอกจากแหล่งกำเนิดที่แท้จริงในลักษณะซึ่งทำให้สาธารณชนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้า

---

⁴⁷ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 22(2) “In respect of geographical indications, Members shall provide the legal means for interested parties to prevent:

- (a) the use of any means in the designation or presentation of a good that indicates or suggests that the good in question originates in a geographical area other than the true place of origin in a manner which misleads the public as to the geographical origin of the good;
- (b) any use which constitutes an act of unfair competition within the meaning of Article 10bis of the Paris Convention (1967).”

(2) การใช้ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมภายใต้
นัยยะของมาตรา 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส

กล่าวได้ว่า ความผูกพันในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้
ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 22(2) (a) เป็นการให้ความคุ้มครองเฉพาะเรื่องที่มาหรือแหล่งกำเนิดของ
สินค้าซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดเกี่ยวกับที่มาของสินค้า การบัญญัติเช่นนี้มีผลทำให้ระดับของความ
ผูกพันที่ประเทศสมาชิกต้องบังคับสิทธิให้ นั่นคือ เป็นการห้ามใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาซึ่งผิดจากความเป็น
จริงเท่านั้น ซึ่งการให้ความคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวเป็นการให้ความคุ้มครองตามมาตรฐานของ
อนุสัญญากรุงปารีส และความตกลงกรุงมาดริดเท่านั้น มิได้ให้ความคุ้มครองอย่างชัดเจนเช่นความ
ตกลงกรุงลิสบอน นอกจากนี้ มาตรา 22(2) (b) ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกให้
ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของบทบัญญัติเกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม
ตามมาตรา 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส

มาตรา 22(3) และ (4) เป็นบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งอาจจะทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งที่มาของสินค้า โดยมาตรา 22
(3) บัญญัติให้รัฐสมาชิกมีพันธะที่จะวางเงื่อนไขการปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียน
เครื่องหมายการค้าโดยอัตโนมัติ ในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องหรือ เมื่อกฎหมายของประเทศสมาชิก
อนุญาตให้ทำได้ เมื่ออาจจะทำให้ประชาชนหลงผิดในที่มาอันแท้จริงของสินค้า และมาตรา 22(4)
บัญญัติให้การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความในมาตรา 22(1) (2) และ(3) ใช้บังคับ
กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งแม้ว่าจะได้ระบุสถานที่ถิ่นกำเนิดที่แท้จริง แต่แสดงให้เห็นสาธารณชนหลงผิด
ว่าสินค้านั้นมีต้นกำเนิดในท้องที่อื่น อันเป็นหลักการในการป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่ง
แม้ว่าจะได้ระบุแหล่งกำเนิดที่แท้จริงตามตัวอักษร แต่แสดงให้เห็นสาธารณชนหลงผิดในแหล่งกำเนิด
สินค้า

(2) บทบัญญัติพิเศษในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

สินค้าเกษตรกรรมประเภทไวน์และสุราเป็นประเด็นหลักที่ประเทศ
พัฒนาแล้วสองกลุ่มมีความเห็นแตกแยก ประเทศกลุ่มยุโรปประสงค์จะให้ความคุ้มครองตามแบบของ

ความตกลงกรุงลิสบอนเป็นมาตรฐานในความตกลง TRIPS ในขณะที่กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ออสเตรเลีย ประสงค์จะให้สินค้าที่ใช้ชื่อกึ่งสามัญ (semi-generic indications) และสิ่งบ่งชี้สามัญ (generic indications) ได้รับความคุ้มครองด้วยเนื่องจากประเทศของตนมีสินค้าจำนวนมากซึ่งผลิตออกจำหน่ายในตลาดโลกและแย่งสินค้าของยุโรป ดังนั้นกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป จึงได้ผลักดันให้มีบทบัญญัติพิเศษเกี่ยวกับเหล้าไวน์และสุรา เพื่อคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของตน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตาม มาตรา 23 ต้องพิจารณาประกอบกับข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองตามมาตรา 24 ด้วย เป็นผลให้การให้ความคุ้มครองตามมาตรา 23 ไม่มีผลบังคับอย่างจริงจังเท่าใดนัก

มาตรา 23(1)⁴⁸ กำหนดให้ประเทศสมาชิกจัดให้มีวิธีการทางกฎหมายที่จะห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แก่ไวน์หรือสุราที่เป็นเท็จ รวมถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของคำที่มีลักษณะกึ่งสามัญ (semi-generic name) เช่น ชนิด (style) ประเภท (type) แบบ (kind) และเลียนแบบ (imitation) โดยอาจจะใช้กระบวนการทางฝ่ายปกครองเข้ามาร่วมได้ตามมาตรา 42 ของความตกลง TRIPS ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่นำมาจากมาตรา 3 ของความตกลงกรุงลิสบอน และมาตรา 4 ของความตกลงกรุงมาดริดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และ มาตรา 23(1) นี้มาจากร่างเดิมของกลุ่มสหภาพยุโรป (มาตรา 20) ซึ่งได้ยืนยันที่จะไม่ถอนออกจาก negotiating text ในคราวเจรจา แต่ได้รอมชอมยกอนุมาตราห้ามการใช้โดยทางอ้อม (indirect use of indications) ออกไปโดยคงเหลือเฉพาะการห้ามมิให้ใช้ชื่อหรือสิ่งบ่งชี้ในฐานะ Semi generic indications เท่านั้น

---

⁴⁸ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994 , Article 23(1) “Each Member shall provide the legal means for interested parties to prevent use of a geographical indication identifying wines not originating in the place indicated by the geographical indication in question or identifying spirits for spirits not originating in the place indicated by the geographical indication in question, even where the true origin of the good is indicated or the geographical indication is used in translation or accompanied by expressions such as “kind” , “type” , “style” , “imitation” or the like.”

มาตรา 23(2)⁴⁹ กำหนดให้ประเทศสมาชิกปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยอัตโนมัติ(ex officio) หากเครื่องหมายการค้านั้นปรากฏสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์หรือสุรานั้น ปรากฏสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจริงตามที่แสดงไว้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอหรือเมื่อกฎหมายอนุญาตเอาไว้ให้ทำได้ ในประเด็นนี้มีข้อพิจารณาว่า หากกฎหมายภายในประเทศสมาชิกไม่ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ สมาชิกก็อาจจะรับจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้

มาตรา 23 (3)⁵⁰ กำหนดว่าในกรณีประเทศสมาชิกมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์เหมือนกัน กล่าวคือเป็นสิ่งบ่งชี้ตัวเดียวกันและมีคุณลักษณะเหมือนกัน(Homonymous geographical indication) ให้ได้รับความคุ้มครองได้ทั้งหมด ภายใต้เงื่อนไขของมาตรา 22(4) กล่าวคือ สิ่งบ่งชี้ที่เหมือนกันจะได้รับความคุ้มครอง หากไม่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในเรื่องแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าไวน์นั้นๆ โดยประเทศสมาชิกมีพันธะที่จะพิจารณาหาเงื่อนไขที่จะแยกหรือกำหนดความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งสอง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า แม้บทบัญญัติมาตรา 23(3) จะไม่ห้ามใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราเหมือนกัน แต่บัญญัติให้ประเทศสมาชิกพิจารณาหามาตรการที่เหมาะสมในการแบ่งแยกเพื่อมิให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดสินค้าได้

⁴⁹Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994 , Article 23(2) “The registration of a trademark for wines which contains or consists of a geographical indication identifying spirits shall be refused or invalidated, *ex officio* if a Member’s legislation so permits or at the request of an interested party, with respect to such wines or spirits not having this origin.”

⁵⁰ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994 , Article 23(3) “In the case of homonymous geographical indications for wines, protection shall be accorded to each indication, subject to the provisions of paragraph 4 of Article 22. Each Member shall determine the practical conditions under which the homonymous indication in question will be differentiated from each other, taking into account the need to ensure equitable treatment of the producers concerned and that consumers are not misled.”

มาตรา 23(4)⁵¹ เป็นบทบัญญัติที่เอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าไวน์และสุรา ซึ่งจะต้องมีการเจรจากันในคณะมนตรี TRIPS ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดตลอดจนพันธกรณีเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามความตกลง TRIPS เกี่ยวกับการจัดตั้งระบบพหุภาคี (Multilateral system) เพื่อบอกกล่าวและการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์ สำหรับประเทศสมาชิกที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองในระบบดังกล่าว บทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การบังคับสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังไม่เป็นผลจริงจัง เนื่องจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะเป็นเครื่องหมายที่ต้องมีการใช้และรับรองข้ามชาติ จึงจะมีผลคุ้มครองอย่างจริงจัง トラบใดที่ยังไม่มีระบบขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศและระบบบอกกล่าวเงื่อนไขการบังคับใช้ การให้ความคุ้มครองตามแนวความคิดในมาตรา 23(1) ก็จะไม่ประสิทธิภาพนัก

(3) บทบัญญัติในลักษณะข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

บทบัญญัติมาตรา 24 ของความตกลง TRIPS มีสาระสำคัญเป็นบทยกเว้นการให้ความคุ้มครองตามความในมาตรา 22 และมาตรา 23 ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประเทศที่มีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันยอมรับความตกลง TRIPS และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ กล่าวคือ มาตรา 24 มีสาระสำคัญเป็นการยอมรับสิทธิที่ได้รับมาแล้ว (acquired right) ของประเทศสมาชิกอื่นๆ ซึ่งโดยผลของอนุมาตราเหล่านี้ทำให้ระบบของกฎหมายภายในที่มีอยู่แล้วยังคงใช้ได้ต่อไป แต่สำหรับประเทศที่ไม่มีระบบกฎหมายรองรับอยู่เดิม อาจจะไม่สามารถได้รับประโยชน์จากมาตรา 24 ได้เต็มที่ เนื่องจากมาตรา 24 บัญญัติรองรับสิทธิในการยกเว้นสิ่งที่มีอยู่แล้ว (lex lata)

⁵¹ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994 , Article 23(4) “In order to facilitate the protection of geographical indications for wines negotiations shall be undertaken in the Council for TRIPS concerning the establishment of a multilateral system of notification and registration of geographical indications for wines eligible for protection in those Members participating in the system”

มาตรา 24(1) เป็นการกำหนดมิให้ประเทศสมาชิกที่มุ่งหมายจะเพิ่ม การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้วัตถุประสงค์ในการเจรจาตามมาตรา 23 ใช้บทบัญญัติใน วรรค 4 ถึงวรรค 8 เป็นข้อยกเว้นในการปฏิเสธที่จะดำเนินการเจรจาหรือทำข้อตกลงทวิภาคีหรือ พหุภาคี

มาตรา 24(2) เป็นเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรี TRIPS ในอันที่ จะต้องพิจารณาทบทวนการใช้บทบัญญัติในส่วนของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ และเป็น ที่ปรึกษาแก่ประเทศสมาชิก ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ แก่บรรดาประเทศสมาชิกทั้งหลายในประเด็นที่ ไม่สามารถจะได้อธิบายผลโดยการเจรจาทวิภาคีหรือพหุภาคีในระหว่างประเทศสมาชิก

มาตรา 24(3)⁵² เป็นการบัญญัติ ห้ามมิให้ประเทศสมาชิกแก้ไขหรือ ลดความคุ้มครองตามมาตรฐานที่ใช้ในความตกลงนี้ กล่าวคือ เป็นเรื่องของประเทศสมาชิกที่มี กฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก่อนวันที่ WTO จะมีผลบังคับใช้ จะต้องไม่ ลดระดับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีอยู่ก่อนดังกล่าวแล้วในประเทศสมาชิก ส่วน ประเทศที่ให้ความคุ้มครองต่ำกว่าพันธกรณีหรือมิได้ให้ความคุ้มครองสิทธิลักษณะนี้ จะต้องรับมาซึ่ง บทบัญญัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในความตกลงนี้

มาตรา 24(4)⁵³ กำหนดว่า ในกรณีของเหล้าไวน์และสุรานั้น ประเทศที่อนุญาตให้มีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศอื่น("geographical indication

⁵² Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 24(3) "In implementing this Section, a Member shall not diminish the protection of geographical indications that existed in that Member immediately prior to the date of entry into force of the WTO Agreement."

⁵³ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 24(4) "Nothing in this Section shall require a Member to prevent continued and similar use of a particular geographical indication of another Member identifying wines or spirits in connection with goods or services by any of its nationals or domiciliaries who have used that geographical indication in a continuous manner with regard to the same or related

of another member”) ย่อมมีสิทธิที่จะใช้ได้ต่อไป โดยมีเงื่อนไขต้องได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นโดยติดต่อกันในดินแดนนั้นเป็นเวลา 10 ปี ก่อนวันการประชุมรัฐมนตรีเพื่อหยุดการเจรจาอบอุรุกวัย (10 เมษายน 2537) หรือใช้เป็นระยะเวลาติดต่อกันโดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว เห็นได้ว่าเงื่อนไขของข้อยกเว้นนี้บัญญัติไว้อย่างเปิดกว้างและมีลักษณะที่ประนีประนอมอย่างมาก กล่าวคือ ในเงื่อนไขแรก ที่หากได้ใช้สิ่งบ่งชี้อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 10 ปี แม้มิได้ใช้สิ่งบ่งชี้โดยสุจริตก็ยังเข้าเงื่อนไขในข้อยกเว้น ส่วนเงื่อนไขที่สอง ซึ่งกล่าวถึงการได้ใช้สิ่งบ่งชี้โดยสุจริต โดยมีได้กำหนดระยะเวลาในการใช้แต่อย่างใด และเป็นที่น่าสังเกตว่าการใช้ “โดยไม่สุจริต” ตามความหมายของอนุมาตรา 4 และ “โดยทุจริต (bad faith)” ตามความในอนุมาตรา 7 นั้นมีความหมายเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เมื่อคำว่าโดยสุจริตนั้น หมายถึงการใช้โดยถูกต้องชอบธรรม หรือโดยมีสิทธิที่จะใช้ การบัญญัติถึงการได้ใช้โดยสุจริต จึงน่าจะมีผลใช้บังคับกับประเทศที่ให้การคุ้มครองเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ (ตาม มาตรา 22(1)) อยู่แล้วเท่านั้น แต่สำหรับประเทศที่ไม่ได้รับรองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าอยู่แต่เดิม ย่อมไม่เป็นการใช้ “โดยทุจริต” เพราะว่าสิทธิในการใช้ไม่ใช่สิทธิที่กฎหมายรับรองอยู่แต่เดิม ดังนั้น ประเทศซึ่งมิได้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดก็สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นต่อไปโดยไม่ต้องนับเวลา 10 ปี กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 24 วรรค 4 นี้ประเทศที่ได้ปฏิบัติตามข้อยกเว้นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา ก็สามารถได้ใช้สิ่งบ่งชี้ดังกล่าวต่อไปได้

มาตรา 24(5)⁵⁴ เป็นข้อยกเว้นสำหรับประเทศสมาชิกที่ให้ ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของเครื่องหมายการค้า (เช่นสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ความ

---

goods or services in the territory of that Member either (a) for at least 10 years preceding 15 April 1994 or (b) in good faith preceding that date.”

⁵⁴ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 24(5) “Where a trademark has been applied for or registered in good faith, or where rights to a trademark have been acquired through use in good faith either:

- (a) before the date of application of these provisions in that Member as defined in Part VI: or
- (b) before the geographical indication is protected in its country of origin;

คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในฐานะเครื่องหมายรับรอง) ในส่วนของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้าโดยสุจริต ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ (1) จะต้องมีการดำเนินการ หรือการได้สิทธิดังกล่าวนี้ ภายในเวลาที่สมเหตุสมผล (Reasonable) ตามมาตรา 62 (ก่อนวันใช้บังคับของบทบัญญัติในข้อตกลงนี้ในประเทศสมาชิกนั้น ตามที่กำหนดไว้ในภาค 5 ของข้อตกลงนี้) หรือ (2) ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของตน ที่ต้องเขียนเช่นนี้ เพราะประเทศออสเตรเลียได้ออกกฎหมายบังคับใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับกลุ่มสหภาพยุโรปเป็นการเฉพาะในเดือนธันวาคม 2535 ดังนั้น มาตรา 24(5)(b) จึงให้สิทธิแก่เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ของออสเตรเลียต่อไปส่วนมาตรา 24(5)(a) ก็ยังคงให้สหรัฐอเมริกาและแคนาดาได้รับประโยชน์เหมือนที่เคยได้รับต่อไป แต่มาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะเครื่องหมายที่ได้รับมาแล้วหรือเฉพาะกรณีที่ได้ยื่นขอไปแล้ว ก่อนวันใช้บังคับความตกลง (TRIPS) ใช้คำว่า “where a trademark has been applied...”)

มาตรา 24 (6)⁵⁵ บัญญัติให้ความคุ้มครองชื่อสามัญ โดยกำหนดให้ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยที่สิ่งบ่งชี้ที่นั้นเหมือนกับคำที่โดยประเพณีแล้วเป็นชื่อสามัญในประเทศหนึ่งประเทศใด ก็จะไม่ใช้บังคับในเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ บทบัญญัติลักษณะเช่นนี้ ได้เคยเป็นปัญหาโต้แย้งกันมาตลอดของกลุ่มประเทศที่มีส่วนได้เสียทางการค้า เนื่องจาก

---

measures adopted to implement this Section shall not prejudice eligibility for or the validity of the registration of a trademark, or the right to use a trademark, on the basis that such a trademark is identical with, or similar to, a geographical indication.”

⁵⁵ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 24(6) “Nothing in this Section shall require a Member to apply its provisions in respect of a geographical indication of any other Member with respect to goods in common language as the common name for such goods or services in the territory of that Member. Nothing in this Section shall require a Member to apply its provisions in respect of a geographical indication of any other Member with respect to products of the vine for which the relevant indication is identical with the customary name of a grape variety existing in the territory of that Member as of the date of entry into force of the WTO Agreement.”

ลักษณะการบัญญัติเช่นนี้ เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อประเทศที่ใช้ชื่อสามัญในสินค้าที่ประกอบอยู่ในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสินค้าประเภทไวน์

มาตรา 24(7) เป็นการกำหนดเวลาการใช้หรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่จะต้องยื่นขอใช้หรือจดทะเบียนภายใน 5 ปี หลังจากการใช้ที่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส่วน มาตรา 24(8) เป็นบทบัญญัติที่ใช้คุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลในทางการค้าได้ เว้นแต่ในกรณีที่ชื่อดังกล่าวถูกนำไปใช้ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิด ซึ่งบทบัญญัติในวรรค 8 มีขึ้นเพื่อใช้รองรับกับกรณีที่ผู้อพยพจากทวีปยุโรป ไปสู่ประเทศในโลกใหม่ เช่น สหรัฐอเมริกาหรือออสเตรเลีย เป็นต้น และผู้อพยพดังกล่าวได้นำกระบวนการในการผลิตสินค้ามาผลิตที่ประเทศที่ตนเข้ามาอยู่ใหม่ ตลอดจนได้ใช้ชื่อของประเทศเดิมที่ตนเคยอาศัยมาใช้กับสินค้าที่ผลิตในประเทศที่ได้อพยพเข้าไปอยู่ด้วย ในกรณีเช่นนี้ผู้อพยพดังกล่าวสามารถได้รับความคุ้มครองตามวรรค 8 ภายใต้เงื่อนไขว่าการใช้ชื่อดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเท่านั้น วรรค 8 ให้อำนาจแก่บุคคลที่ใช้ชื่อของตนหรือบรรพบุรุษบนสินค้าได้ เว้นแต่ในกรณีที่อาจจะทำให้สาธารณชนหลงผิด

มาตรา 24(9) เป็นบทบัญญัติถึงการสิ้นสุดสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยกำหนดว่า หากประเทศต้นกำเนิด เลิกคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในกฎหมายของตน ประเทศสมาชิกย่อมมีสิทธิที่จะเลิกให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น

ฉะนั้น หากพิจารณาขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS นั้นเป็นการให้ความคุ้มครองในลักษณะกว้าง ทำให้กฎหมายแต่ละประเทศที่มีอยู่แล้วและได้ใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา และเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดยังคงสามารถใช้บังคับในการให้ความคุ้มครองได้ ส่วนประเทศที่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองอยู่ก่อนยังคงมีภาระที่จะให้ความคุ้มครองตามมาตรา 22(2) รวมทั้งมาตรา 23 และมีพันธะที่ต้องเข้าร่วมเจรจาในการเพิ่มความคุ้มครองตามมาตรา 24(1) ดังนั้นในเวลาที่มาตรา 24(1) ยังไม่บรรลุผลกฎหมายก็ยังไม่ได้บังคับใช้อย่างจริงจัง แม้ประเทศไทยจะมีพันธะต้องออกกฎหมายคุ้มครองเหล้าไวน์ (ตามมาตรา 23) แต่โดยนัยของมาตรา 24(9) ก็เปิดทางให้ประเทศไทยรับสินค้าที่ขัดกับมาตรา 23 ได้เพราะในประเทศต้นกำเนิดไม่ได้คุ้มครองและสิทธิที่จะผลิตในประเทศต้นกำเนิดก็ได้รับ

การยอมรับตามมาตรา 24(3)-(8) แล้ว สินค้าดังกล่าวจึงไม่ใช่สินค้าปลอมหรือแอบอ้าง อันจะเป็นการผิดตามความตกลง TRIPS

กล่าวโดยสรุป การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS เป็นแนวคิดในการให้ความคุ้มครองอันเกิดจากการผสมผสานแนวคิดของบรรดาประเทศสมาชิก อันเป็นผลมาจากการดำเนินการของ WIPO ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดเตรียมร่างอนุสัญญาเพื่อใช้คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่อย่างไรก็ดี ความตกลง TRIPS ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีเนื้อหาในการให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะกว้าง กล่าวคือ เป็นการบัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จากการสืบสวนหลงผิด หรือการหลอกลวง โดยมีได้บัญญัติเนื้อหาของสิทธิในการให้ความคุ้มครอง อีกทั้งมิได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรการบังคับหรือมาตรการลงโทษในกรณีที่มีการละเมิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากการที่ประเทศมหาอำนาจมีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะดังกล่าวที่มีความแตกต่างกัน มีการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ บทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในความตกลง TRIPS จึงเป็นเพียงการบัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะกว้างๆ โดยไม่มีมาตรการบังคับเช่นทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบอื่น

จากการที่ระบบการให้ความคุ้มครองตามความตกลงพหุภาคีทั้งหลายมิได้มีบทบัญญัติที่เข้มแข็ง และได้มีมาตรการบังคับสิทธิ หลายประเทศซึ่งพึ่งพาอุตสาหกรรมไวน์และสุราจึงใช้ทางเลือกในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไวน์และสุราในรูปแบบของความตกลงทวิภาคีเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเพิ่มการให้ความคุ้มครอง โดยความตกลงทวิภาคีดังกล่าวอาจครอบคลุมสินค้าหลายประเภทหรือจำกัดเฉพาะสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่ง⁵⁶ ซึ่งโดยหลักการทั่วไป ความตกลงทวิภาคีจะมีเนื้อหาสาระในลักษณะที่กำหนดให้สองประเทศตกลงที่จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของกันและกัน ในส่วนของภาคผนวกมักจะมีรายชื่อของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่ง

⁵⁶ เช่น ความตกลงระหว่างสหภาพยุโรปและออสเตรเลียเกี่ยวกับการค้าไวน์ ค.ศ. 1994 ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา โดยเน้นให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมไวน์ในระบบเศรษฐกิจ และเป็นการยอมรับร่วมกันให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของอีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดรายชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์ซึ่งประเทศทั้งสองให้การยอมรับภายใต้ความตกลงดังกล่าวไว้ในส่วนของภาคผนวก

ประเทศทั้งสองให้การยอมรับร่วมกันภายใต้ความตกลงทวิภาคีดังกล่าว และเป็นกำหนัดห้ามใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของอีกประเทศหนึ่งในสินค้าที่ไม่มีแหล่งกำเนิดในประเทศนั้น หรือความตกลงทวิภาคีอาจไปไกลกว่านั้น โดยกำหนัดให้ยื่นคำร้องนอกดินแดนของประเทศ โดยกำหนัดให้สามารถยื่นคำร้องในอีกประเทศหนึ่งตามกฎหมายภายในเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษาในส่วนกรอบแนวความคิด และวิวัฒนาการของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราที่มีพื้นฐานมาจากแนวความคิด การให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ควบคู่กับแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และการให้ความคุ้มครองผู้ประกอบการจากการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม โดยวิวัฒนาการของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศนั้นเริ่มจากให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในฐานะทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมตามอนุสัญญากรุงปารีส อย่างไรก็ดี การให้ความคุ้มครองในอนุสัญญากรุงปารีสนั้นมิได้ให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้โดยตรง แต่บัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะของการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ส่วนสาระในการให้ความคุ้มครองตามความตกลงกรุงมาดริดและความตกลงกรุงลิสบอนแม้จะมีการให้ความคุ้มครองโดยตรงกับสิทธิในลักษณะนี้ แต่ก็มีข้อจำกัดในส่วนของการยอมรับ กล่าวคือ ความตกลงทั้งสองมีจำนวนสมาชิกเพียง 32 และ 20 ประเทศ ตามลำดับ การให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางระหว่างประเทศจึงเป็นการให้ความคุ้มครองซึ่งมีระบบการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกันอย่างมากในแต่ละประเทศ WIPO จึงมีความพยายามที่จะจัดทำความตกลงระหว่างฉบับใหม่เพื่อให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนในที่สุด การเจรจารอบอุรุกวัยภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร ค.ศ.1947 (The General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) ก่อให้เกิดความตกลง TRIPS ซึ่งบัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในฐานะที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญา นับเป็นเอกสารทางการที่ได้รับการยอมรับจากประเทศต่างๆมากที่สุด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบทบัญญัติว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้นไม่มีลักษณะบังคับเด็ดขาด เช่นทรัพย์สินทางปัญญารูปแบบอื่น เนื่องจากพันธะการให้ความคุ้มครองตามมาตรา 22(2)(a) เป็นการบัญญัติที่มีลักษณะไม่ชัดเจน อันตีความได้ว่าเป็นเพียงการบัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะเดียวกับการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาลงตามความตกลงกรุงมาดริดเท่านั้น และแม้ว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจะมีลักษณะการให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะเข้มงวดและเอนเอียงไปในแนวความคิดหลักการตามความตกลงกรุงลิสบอน อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณา

ข้อยกเว้นในมาตรา 24 (โปรดพิจารณา มาตรา 24(1), 24(4), 24(5), 24(6)) ประกอบกับเงื่อนไขในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการในการให้ความคุ้มครอง(โปรดพิจารณามาตรา 23(4) มาตรา 24(2) และ มาตรา 62-64) อันส่งผลให้ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศต่างๆ มีรูปแบบและมาตรการบังคับสิทธิที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงรายละเอียดดังกล่าวในบทที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในต่างประเทศ

ในการศึกษาถึงแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น นอกจากจะศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนมาตรฐานการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในระดับระหว่างประเทศแล้ว การศึกษาถึงที่มา แนวคิด และระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายภายในของต่างประเทศนั้นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาถึงรูปแบบหรือแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมไทยที่นับว่าเริ่มมีบทบาทในตลาดการค้าโลก ตลอดจนเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าไทยที่มีลักษณะเฉพาะของในแต่ละท้องถิ่นอันแสดงถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าดังกล่าว โดยการศึกษาถึงระบบการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของต่างประเทศนั้น สามารถจะแยกศึกษาเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มประเทศที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราอย่างเข้มงวด ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายและองค์กรที่เข้มแข็งในการให้ความคุ้มครองและควบคุมคุณภาพของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ และกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราอย่างผ่อนปรน ซึ่งใช้กฎหมายในหลายลักษณะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ โดยให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของเครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายการค้า

3.1 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองอย่างเข้มงวด

การศึกษาดังกล่าวถึงแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายภายในของประเทศไทยที่มีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะเข้มงวด จะทำการศึกษาดังระบบกฎหมายภายในในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของสหภาพยุโรป(EU) ซึ่งมีระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบกฎหมายเฉพาะ โดยมีองค์กรทั้งในระดับกลางและระบบท้องถิ่นในการควบคุมคุณภาพและให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และทำการศึกษาระบบกฎหมายภายในของประเทศฝรั่งเศสซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดในการริเริ่มให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และเป็นประเทศที่มี

ลักษณะการให้ความคุ้มครองที่มีความเข้มงวดและมีความโดดเด่น โดยนอกจากการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายรวมถึงองค์การภาครัฐแล้ว ฝรั่งเศสยังมีระบบการควบคุมคุณภาพในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผ่านองค์กรเอกชนต่างๆ ในรูปแบบของสมาคมที่เป็นเอกชน การให้ความคุ้มครองจึงมีลักษณะที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก

3.1.1 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสิทธิที่เกี่ยวข้องในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปประกอบด้วยประเทศในสหภาพ 15 ประเทศ โดยประเทศสมาชิกส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีสินค้าที่แสดงถึงชื่อทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงอยู่มาก โดยเหตุที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งในสหภาพยุโรปมีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีในการผลิตสินค้าที่มีสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน สินค้าที่ผลิตจากแต่ละท้องถิ่นจึงมีคุณภาพและมีลักษณะโดดเด่นอันเป็นการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ในแต่ละชุมชน การใช้ชื่อชุมชนหรือท้องถิ่นแนบไปกับสินค้าจึงเป็นเสมือนเครื่องหมายที่รับรองถึงคุณภาพและเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากเหตุผลดังกล่าวกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของสหภาพยุโรปจึงค่อนข้างมีความชัดเจนในการให้ความคุ้มครอง สหภาพยุโรปมีกฎเกณฑ์พิเศษในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งบังคับกับทุกประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปทั้งหมดให้กฎหมายภายในระดับประชาคมอยู่เหนือกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ โดยลักษณะพิเศษสำหรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของทุกประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป คือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องได้รับการขึ้นทะเบียนก่อนในระดับภูมิภาคจึงจะได้รับความคุ้มครองและต้องมีการกำหนดคุณลักษณะ คุณสมบัติ และเงื่อนไขในการผลิต รวมทั้งเงื่อนไขของวัตถุดิบด้วย ซึ่งลักษณะการกำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัตินี้ ไม่มีบัญญัติไว้ในมาตรฐานความตกลงระหว่างประเทศ แต่สหภาพยุโรปได้ใช้ระบบตรวจสอบคุณภาพ และรายละเอียดคุณสมบัติ เป็นเงื่อนไขของการได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยในกรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไวน์และสุรานั้น มีกฎเกณฑ์ที่กำกับละเอียดย่อยลงไปถึงพันธุ์ขององุ่นที่ใช้ปลูก ทำไวน์ (คือสกุล VITIS VINIFERA SPECIES เท่านั้น) รวมทั้งกำหนดสถานที่ที่จะใช้ปลูกได้ ในบางกรณีกำหนดจำนวนผลผลิตไว้ด้วย ซึ่งเป็นแนวความคิดที่แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาอย่างสิ้นเชิง กฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสหภาพยุโรปแบ่งแยกเป็นสองลักษณะ กล่าวคือ กฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับในการคุ้มครองเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์การเกษตรและอาหาร (EEC Regulation No.2081/92) และกฎเกณฑ์เฉพาะว่าด้วยไวน์และสุรา

ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์ และสุราบางชนิด

3.1.1.1 ระเบียบประชาคมว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหารที่ 2081/92 (The Council Regulation No. 2081/92 , July 14, 1993 effective July 16,1993)

กฎเกณฑ์ฉบับนี้ มีลักษณะเป็นการแบ่งแยกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็น 2 ประเภท คือ

1) Protection Designation of Origin (หรือ PDO) กฎหมายมาตรา 2(2)¹ กำหนดให้หมายถึง ชื่อของภูมิภาคสถานที่โดยเฉพาะแห่งใด หรือประเทศซึ่งใช้กำกับสินค้าทางการเกษตรหรืออาหารซึ่งเกิดในสถานที่นั้น และมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษที่เกิดขึ้นหรือได้มาอย่างสำคัญ โดยเฉพาะเจาะจงหากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของสถานที่นั้นซึ่งเป็น

---

¹ The Council Regulation No. 2081/92 , July 14, 1993 effective July 16,1993.

Article 2(2) “For the purposes of this Regulation

(a) designation of origin : means the name of a region, a specific place or, in exceptional cases, a country, used to describe an agricultural product or a foodstuff:

- originating in that region, specific place or country, and
- the quality or characteristics of which are essentially or exclusively due to a particular geographical environment with its inherent natural and human factors, and the production, processing and preparation of which take place in the defined geographical area;

(b) geographical indications : means the name of region, a specific place or in exceptional cases, a country used to describe an agricultural product or a foodstuff

:

- originating in that region, specific place or country, and
- which possesses a specific quality, reputation or other characteristics attributable to that geographical origin and the production and/or processing and/or preparation of which take place in the defined geographical area.”

ผลมาจากองค์ประกอบด้านมนุษยหรือธรรมชาติ โดยที่การผลิตและการเตรียมต้องกระทำอยู่ในภูมิภาคนั้น อาจกล่าวได้ว่า PDO มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตามความหมายของความตกลงลิขสิทธิ์อย่างมาก

2) Protection Geographical Indication (หรือPGI) มาตรา 2(2) กำหนดไว้คล้ายคลึงกับ PDO แต่แตกต่างกันในคุณลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษ กล่าวคือ ลดมาตรฐานลงมาโดยกำหนดว่า สินค้าต้องมีคุณลักษณะเฉพาะเจาะจง ชื่อเสียงที่เกิดจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์นั้นๆ กล่าวคือ PGI นั้นรวมเอาชื่อเสียง (reputation) ไว้ด้วย ในขณะที่ PDO เน้นคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษเป็นสำคัญ กล่าวได้ว่า PGI มีมาตรฐานสูงกว่าความตกลงมาดริด แต่ต่ำกว่ามาตรฐาน PDO โดย PGI นั้นมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรา 22 ของ TRIPS ในส่วนของชื่อเสียงของสินค้า

ก. ขอบเขตของการคุ้มครอง

มาตรา 13² กำหนดขอบเขตการคุ้มครอง PDO และ PGI ไว้ว่า หาก PDO และ PGI ใดได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองจาก

² The Council Regulation No. 2081/92 , July 14, 1993 effective July 16,1993.

Article 13 “1. Registered names shall be protected against :

- (a) any direct or indirect commercial use of a name registered in respect of products not covered by the registration in so far as those products are comparable to the products registered under that name or insofar as using the name exploits the reputation of the protected name;
- (b) any misuse, imitation or evocation, even if the true origin of the product is indicated or if the protected name is translated or accompanied by an expression such as “style”, “type”, “method”, “as produced in”, “imitation” or “similar”;
- (c) any other false or misleading indication as to the provenance, origin, nature or essential qualities of the product, on the inner or outer packaging, advertising material or documents relating to the product

(1) การใช้ในทางพาณิชย์ใดๆ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมโดยบุคคลอื่น และ/หรือ กับสินค้าอื่น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน รวมทั้งได้รับความคุ้มครองมิให้บุคคลอื่นนำชื่อไปใช้ หรือนำเครื่องหมายไปใช้อันเป็นการเกี่ยวข้อเสียงของเครื่องหมายที่ได้จดทะเบียนแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสินค้าที่คล้ายกัน ซึ่งลักษณะการให้ความคุ้มครองดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลัก passing off หรือ dilution ของกฎหมายสหรัฐและอังกฤษ

(2) การลอกเลียน การใช้โดยมิชอบซึ่งเครื่องหมายนั้นๆ แม้ว่าจะแสดงที่มาที่แท้จริงของสินค้าก็ตาม รวมทั้งห้ามใช้คำว่า “style” “type” “method” “as produced in” กับสินค้านั้นด้วย กล่าวคือ สินค้าทั้งสามัญและสามัญไม่อาจจะนำเข้ามาขายใน สหภาพยุโรปได้ และสินค้าที่ได้รับ PDO และ PGI จะไม่กลายเป็นสินค้าทั้งสามัญหรือสามัญ (มาตรา 13(3) และมาตรา 3 ซึ่งบัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ว่าสหภาพยุโรปไม่ให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้กลายเป็นชื่อสามัญ

---

concerned, and the packing of the product in a container liable to convey a false impression as to its origin;

(d) any other practice liable to mislead the public as to the true origin of the product.

Where a registered name contains within it the name of an agricultural product or foodstuff which is considered generic, the use of that generic name on the appropriate agricultural product or foodstuff shall not be considered to be contrary to (a) or (b) in the first subparagraph.

2. However, Member States may maintain national measures authorizing the use of the expressions referred to in paragraph 1(b) for a period of not more than five years after the date of publication of this Regulation, provided that:

- the products have been marketed legally using such expressions for at least five years before the date of publication of this Regulation,
- the labeling clearly indicates the true origin of the product.

However, this exception may not lead to the marketing of products freely on the territory of a Member State where such expressions are prohibited.

3. Protected names may not become generic.

(3) ใช้ในรูปแบบอื่นใด ที่มีผลทำให้เป็นการบิดเบือนหรือกล่าวเท็จทั้งคุณภาพหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า รวมทั้งการโฆษณา ฉลาก หรือเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าหรือเครื่องหมายที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว และ

(4) การกระทำอื่นใดที่เป็นการทำให้สาธารณชนหลงผิด เกี่ยวกับสถานที่กำเนิดอันแท้จริงของสินค้านั้นๆ

ข. การขึ้นทะเบียนเป็น PDO และ PGI

Regulation 2081/92 กำหนดไว้ในมาตรา 5 6 7 และ 17 ว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องเป็นกลุ่มผู้ผลิตหรือกลุ่มผู้ทำกระบวนการผลิตเท่านั้น แต่อาจจะอนุญาตให้บุคคลธรรมดาหรือบริษัทขอเครื่องหมายได้ในบางกรณี (ตามอนุบัญญัติ OJ. No.L. 185, 2817/1993) โดยการจดทะเบียนและขึ้นทะเบียน PDO และ PGI เป็นการกระทำในระดับภูมิภาค โดยจะต้องนำเครื่องหมายไปขึ้นทะเบียนกับ EU. Commission และต้องนำลงประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาของสหภาพด้วย โดยเริ่มต้นที่ประเทศสมาชิกมีหน้าที่ตรวจสอบว่า เครื่องหมายที่ขอขึ้นทะเบียนนั้นเข้าเงื่อนไข หรือคุณสมบัติตามมาตรา 2 ซึ่งกำหนดค่านิยมไว้หรือไม่ รวมทั้งต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีคุณลักษณะตามที่อธิบายจริง และต้องกำหนดวิธีการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรา 10 จึงจะสามารถผ่านการอนุมัติขั้นแรกได้ แล้วจึงส่งไปให้คณะกรรมการสหภาพเพื่อตรวจสอบอีกครั้งว่าเครื่องหมายดังกล่าวถูกต้องตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้หรือไม่ (มาตรา 4) โดยคุณสมบัติที่สำคัญข้อหนึ่งก็คือ เครื่องหมายนั้นๆ ต้องไม่กลายสภาพเป็นสินค้าหรือชื่อสามัญหรือชื่อสามัญไปแล้วก่อนวันยื่นคำขอ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วก็จะลงพิมพ์ในทะเบียนและประกาศในราชกิจจานุเบกษาของสหภาพ หากมีข้อโต้แย้ง ก็มีกระบวนการถ่วงถ่วงตามมาตรา 15 และมาตรา 17 ซึ่งร้องเรียนและอุทธรณ์ได้กับ EU Council และศาลสหภาพ โดยคำตัดสินของศาลสหภาพถือเป็นที่สุด (ดูมาตรา 137 ของสนธิสัญญาจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป)

นอกจากนี้ Regulation 2081/92 อนุญาตให้ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหภาพสามารถนำเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ของตนมาขึ้นทะเบียนได้ตามมาตรา 12 โดยมีเงื่อนไขให้ประเทศนั้นๆ ต้องประกันว่าจะปฏิบัติตาม Product specification (ซึ่งจะออกโดยสหภาพ) อย่างเคร่งครัด และจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบเหมือนกับมาตรฐานที่กำหนดโดยสหภาพยุโรปรวมทั้งต้องให้ความคุ้มครอง เครื่องหมายและผลิตภัณฑ์การเกษตรและอาหารเหมือนกับของสหภาพ (กล่าวคือ ต้องคุ้มครองในระดับเดียวกับความตกลง Lisbon Agreement)

3.1.1.2 กฎระเบียบของประชาคมที่คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับไวน์และสุรา

กฎระเบียบของประชาคมที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ได้มีความพยายามแยกความคุ้มครองสำหรับไวน์และสุราจากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่นๆ โดยมีกฎเกณฑ์ซึ่งให้ความคุ้มครองทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ผูกพันและอ้างอิงถึงกันเป็นระบบ เช่น กฎเกณฑ์ระเบียบว่าด้วยคุณภาพไวน์ที่ผลิตในภูมิภาคหรือพื้นที่เฉพาะ (Produced in Specified regions : p.s.r)³ ซึ่งเป็นหลักที่ใช้กำกับคุณภาพของสินค้าในสินค้าประเภทไวน์พิเศษซึ่งมีบัพัญญูติควบคุมถึงสิทธิการใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดควบคุม (Controlled Appellation of Origin) ซึ่งมีผลเป็นการห้ามมิให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายดังกล่าวโดยปริยาย⁴ รวมทั้งกฎเกณฑ์ที่ควบคุมการวางตลาดและการจำหน่ายสินค้าประเภทไวน์⁵ ซึ่งวางหลักว่า ไวน์ที่มีคุณลักษณะใดจะต้องใช้ชื่อหรือขายในชื่อใด⁶ และจะต้องผลิตในภูมิภาคใด⁷ ซึ่งกำหนดให้ชื่อประเภทของไวน์ และคุณลักษณะรสกลิ่นของไวน์ (Organoleptic Characteristics) นอกจากนี้จะมีกฎเกณฑ์ที่ใช้กับไวน์แล้วยังมีกฎเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ชื่อและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าสุราอื่นๆ (เนื่องจากต้องแยกไวน์ออกจากสุราอื่นๆ เช่นใน Regulation 1576/89 on Laying Down General Rules on the Definition, Description and Presentation of Spirit Drinks ; Regulation 3897/91 ; และ Regulation 2392/89 on Description of Wine and Grape

³ Ludwig Baeumer, "Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty", in Symposium on The International Protection of Geographical Indications, Funchal(Madeira, Portugal), October 13-14, 1993, p.41.

⁴ คุ้มครองมาตรา 15, Council Regulation No.837/87 ; มาตรา 72(1) , 19 Council Regulation No.822/87 on Description of a Wine ; มาตรา 5 ของ Regulation No.358/97 on Enrichment of Cienees)

⁵ Regulation on 4252/1988 on the Preparation and Marketing of Liqueur Wines Produced in the Community

⁶ มาตรา 12

⁷ มาตรา 11(2) , 14 และ Annex I,II

must ซึ่งในชื่อของสุราแต่ละประเภทมีบทบัญญัติว่าด้วย สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กำกับเอาไว้⁸ แม้ว่ากฎเกณฑ์เหล่านี้จะไม่ใช้กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์โดยตรง เนื่องจากเป็นกฎเกณฑ์ว่าด้วยคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพและการวางมาตรฐาน แต่ก็อ้างอิงถึงความเกี่ยวพันระหว่างคุณภาพคุณลักษณะของไวน์และสุรากับสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดกฎระเบียบหลักที่ใช้ในการควบคุม เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด คือ Regulation 823/87 ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางมาตรฐานและกำกับการใช้ชื่อเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของกฎหมายที่ประเทศอื่นมิได้กำหนดไว้เอง (มาตรา 7(2) กำหนดอย่างชัดเจนว่าไวน์ที่ผลิตจากไซนใดจะมีแอลกอฮอล์ได้กี่เปอร์เซ็นต์ มาตรา 9 กำหนดให้สมาชิกออกมาตรฐานว่าด้วยคุณลักษณะไวน์ เช่น ลักษณะและจำนวนของกรดในถังหมักหรือกระบวนการผลิตของไวน์แต่ละชนิด มาตรา 11 กำหนดว่าให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดผลผลิตขั้นสูงสุดของไวน์ในแต่ละ p.s.r เพื่อห้ามมิให้ปลูกองุ่นมากเกินไปจนทำลายดินและทำให้ราคาตก มาตรา 12,13 กำหนดเงื่อนไขของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตและการตรวจสอบรสกลิ่นของไวน์ (“the Organoleptic test shall relate to colour , clarity, smell and taste” ในมาตรา 3(1)(b)) รวมทั้งพฤติกรรมของไวน์ในขวดและเมื่อเปิดขวดแล้ว รวมทั้งมีข้อกำหนดว่าให้ใส่ชื่อภูมิภาคที่ผลิตลงบนฝาจุกซึ่งต้องทำจากไม้คอร์ก (Cork) เท่านั้น เมื่อประเทศสมาชิกได้กำกับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แล้ว จึงมีสิทธิใช้ชื่อเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดได้(มาตรา 15)

กล่าวโดยสรุป สหภาพยุโรปมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาเป็นระยะเวลายาวนาน จากการศึกษากฎหมายและองค์การบังคับใช้กฎหมาย แสดงให้เห็นแนวคิดในการให้ความคุ้มครองของสหภาพยุโรปว่ามีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเข้มงวด ทั้งนี้โดยเน้นคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษของสินค้าที่กำเนิดในแคว้น หรือพื้นที่ต่างๆ อันประกอบด้วยองค์ประกอบทางธรรมชาติและมนุษย์ โดยแบ่งแยกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ (1) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหาร โดยแบ่งแยกเป็นการให้ความคุ้มครองแบบ Geographical Indication และ Designation of Origin และ (2) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตไวน์และสุราซึ่งมีหลักเกณฑ์พิเศษมากกว่า

⁸ โปรดดู Annex II ของ Regulation 1576/189 และมาตรา 5 ซึ่งกำหนดว่า “These geographical designations shall be reserved for spirit drink in the case of which the production stage during which they acquired their character and definitive qualities took place in the geographical area indicated.”

ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหารประเภทอื่น กฎเกณฑ์ของสหภาพยุโรปแม้จะมีลักษณะเป็นการวางมาตรฐานที่สูงและเข้มงวดกว่าที่กำหนดในความตกลง TRIPS แต่ก็ไม่เป็นการขัดกับความตกลง TRIPS แต่อย่างใด เนื่องจากความตกลง TRIPS เป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำและอนุญาตให้สมาชิกวางกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่า TRIPS ได้ (มาตรา 1(1))

3.1.2 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสิทธิที่เกี่ยวข้องในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสจัดได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้ โดยประเทศฝรั่งเศสเป็นสมาชิกของความตกลงระหว่างประเทศทั้งสี่ฉบับเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในบทที่ 2 ตลอดจนมีวิวัฒนาการของการให้ความคุ้มครองที่เด่นชัดที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ โดยที่แนวคิดในเรื่องเครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) นั้นเป็นแนวความคิดที่เก่าแก่มากรื่องหนึ่งของฝรั่งเศส สามารถย้อนหลังไปได้ตั้งแต่ยุคกลางที่มนุษย์เสาะหาวิธีที่จะทำให้สินค้าในชุมชนที่ตนผลิตมีความเฉพาะตัว โดยการใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ของแคว้นที่ได้ผลิตสินค้าขึ้นมา ได้มีชื่อทางภูมิศาสตร์อันมีลักษณะเฉพาะตัวที่ใช้มาตั้งแต่ยุคกลาง และยังคงมีชื่อเสียงอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ตัวอย่างของชื่อทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันเป็นอย่างดี ก็คือชื่อในส่วนที่มีความสัมพันธ์ต่อสินค้าทางการเกษตร ด้วยเหตุที่การเกษตรนั้น ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติที่ยิ่งใหญ่ของฝรั่งเศสอันเป็นการตอบสนองต่ออำนาจทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย พร้อมทั้งถือได้ว่าเป็นความมั่งคั่งของกรุงปารีสด้วย

แต่เดิมมีไวน์ในพื้นที่ยังมีชื่อเสียงเช่น Loire Valley เบอร์กันดี (Burgundy) และในแคว้นบอร์โด (Bordeaux) ซึ่งได้เริ่มต้นในการแผ่ขยายชื่อเสียงออกไป จนปัจจุบันนี้ชื่อทางภูมิศาสตร์ของบอร์โดและเบอร์กันดีก็ยังมีอยู่และมีชื่อเสียงอย่างมากในอุตสาหกรรมไวน์ ความมีชื่อเสียงของไวน์ทั้งสองแคว้นนี้ ได้แผ่ขยายออกไปไกลจากเขตแดนของฝรั่งเศส อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าชื่อของไวน์ในพื้นที่ยังกล่าว เป็นเสมือนการส่งเสริมสินค้าในพื้นที่ออกไป เช่น บอร์โดได้เข้าไปสู่ประเทศอังกฤษและเบอร์กันดี ได้ไปสู่ทางตอนใต้ของประเทศเบลเยียม⁹

⁹Jean-Claude Combaldieu, "General Introduction to the Protection of Appellations of Origin and Indication of Source" in Symposium on Appellations of Origin and Indication of Source, Bordeaux (France) , November 3-5 ,1988,p.18.

เครื่องหมายแหล่งกำเนิดอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ต่างก็มีมานานกว่า 1 ศตวรรษแล้ว ซึ่งปรากฏการณ์นี้ เป็นการขยายตัวออกไปอย่างมากในความนิยมบริโภคสินค้า (การปฏิวัติทางอุตสาหกรรม ได้เข้ามาสู่ฝรั่งเศสค่อนข้างช้า และในเขตพื้นที่ชนบทของฝรั่งเศส ก็ได้กลายเป็นปัญหาอย่างแท้จริง จนกระทั่งช่วงปลายศตวรรษที่ 19) อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งศตวรรษที่ 19 ก็ยังคงไม่มีกฎเกณฑ์ที่กล่าวถึงเครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) โดยเฉพาะในฝรั่งเศสซึ่งมีบทบัญญัติที่ได้แนะนำเพื่อการป้องกันต่อการใช้ชื่อของสินค้าที่ไม่ถูกต้อง ที่มักจะมีข้อจำกัดทางด้านเวลาและขอบเขตในแคว้นหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็ไม่เคยมีการปฏิบัติในระดับประเทศเลย¹⁰

กฎหมายของฝรั่งเศสช่วงต้นเป็นการกล่าวถึงการตั้งชื่อของแหล่งดั้งเดิม (Designation of Origin) ที่ผลิต และหน่วยผลิต เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคว่าสินค้าผลิตขึ้นที่ใด และใครเป็นผู้ผลิตเท่านั้น มิได้พูดถึงคุณภาพของสินค้าแต่อย่างใด อีกทั้งบทบัญญัติทางกฎหมายฉบับแรกเป็นเรื่องของเครื่องหมายการค้า รวมถึงเรื่องเครื่องหมายแหล่งกำเนิดด้วย แต่มิได้เป็นการกล่าวถึงเครื่องหมายแหล่งกำเนิดที่ชัดเจนนัก ในกรณีนี้ควรจะได้รับการชี้แจงในกรณีที่ว่ากฎหมายฝรั่งเศสมีข้อแตกต่างเพียงเล็กน้อยระหว่างเครื่องหมายร่วม(Collective Marks) และเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวนี้ เป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิด ภายใต้บทบัญญัติที่ใช้ร่วมกัน¹¹ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ฝรั่งเศสมีกฎหมายเพื่อใช้คุ้มครองสิทธิของผู้ผลิต รวมทั้งในส่วนของผู้บริโภค เพื่อให้ครอบคลุมการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสมีวิวัฒนาการในการพัฒนาระบบการคุ้มครองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จนน่าจะถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบ และค่อนข้างที่จะมีกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวดอย่างมากจากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว

ปัจจุบันฝรั่งเศสมีกฎเกณฑ์หลายฉบับในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่แหล่งผลิตสินค้าดั้งเดิมและป้องกันการแข่งขันไม่เป็นธรรม ตลอดจนคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิด ประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญอย่างมากกับเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด โดยถือว่าเครื่องหมายนี้อยู่ในระดับสูงกว่าและมีความสำคัญกว่าเครื่องหมายการค้า

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างเครื่องหมายทั้งสอง และกฎหมายไม่ยอมรับการกลายสภาพของเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อสามัญ (generic name) การกลายสภาพเป็นชื่อสามัญในประเทศใดประเทศหนึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้เครื่องหมายนั้นกลายสภาพเป็นชื่อสามัญในประเทศฝรั่งเศส ในส่วนการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศฝรั่งเศสนั้น มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นให้ความคุ้มครองโดยตรง และมีองค์กรของรัฐทำหน้าที่รับผิดชอบ และให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว

3.1.2.1 การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin)

กฎหมายที่ว่าด้วยเครื่องหมายแหล่งกำเนิด เริ่มมีขึ้นในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1905 ซึ่งถือเป็นรากฐานกฎหมายทางการค้าของฝรั่งเศส โดยบทบัญญัติทั่วไปมีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองเพื่อระบับปราบปรามการใช้ที่ไม่ถูกต้อง และการปลอมแปลงที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหาร โดยมีบทบัญญัติในการยอมรับในเรื่องความดั้งเดิมและคุณภาพของสินค้า¹² โดยในปี ค.ศ.1907 ได้มีการจัดตั้งแผนกปราบปรามการใช้ชื่อสินค้าที่ทำให้ผู้อื่นหลงผิด เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1905 ด้วย¹³ อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์ฉบับดังกล่าว นั้น มิได้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะเจาะจง เพียงระบุถึงลักษณะของการกระทำที่ผิดกฎหมายเท่านั้น

ต่อมาในวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1919 ฝรั่งเศสจึงได้มีกฎหมายซึ่งมีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดโดยตรง โดยเนื้อหาของกฎหมายนี้จะเป็นการคุ้มครองโดยการให้สิทธิโดยเฉพาะแก่ศาลที่จะให้นิยามความหมายของ Appellation of Origin โดยในขั้นแรกนั้น ศาลสนใจเพียงพื้นที่ดั้งเดิมของสินค้าเท่านั้น มิได้สนใจสาระสำคัญอื่นๆ เช่น คุณภาพของสินค้า โดยมีบทบัญญัติคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดสินค้าไวน์ที่ไม่สามารถเป็นชื่อสามัญได้ (หลักการป้องกันเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในผลิตภัณฑ์ไวน์กลายสภาพเป็นชื่อสามัญ) ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่ากฎหมายฉบับนี้มีได้นิยามคำว่า “appellation of origin”

¹² Dominique Filhol, The Protection of Appellation of Origin and Indication of Source in France, Symposium on Appellation of Origin and Indication of Source, Bordeaux (France), 3-5 November 1988, p.96.

¹³ Ibid, pp.96-97.

ไว้แต่อย่างใด¹⁴ แต่ยังคงยอมรับถึงการมีอยู่ของ Appellation of Origin โดยถือเป็นกฎหมายที่มีความชัดเจนและยังมีผลบังคับใช้จนถึงทุกวันนี้ ในเรื่องหลักการการป้องกันมิให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์ไวน์กลายเป็นชื่อสามัญ¹⁵

กฎหมายฉบับลงวันที่ 6 กรกฎาคม 1966 (The Law on July 6, 1966) รัฐบาลฝรั่งเศสได้พยายามที่จะคุ้มครองสินค้าอุตสาหกรรม โดยนับเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ริเริ่มแนวคิดในเรื่องความเชื่อมโยงกับคุณลักษณะที่ดีของสินค้ากับพื้นที่ดั้งเดิมด้วย จนในที่สุด กฎหมายฉบับลงวันที่ 2 กรกฎาคม 1990 (The Law of July 2, 1990) มีสาระสำคัญเน้นถึงการเชื่อมโยงคุณภาพ และคุณลักษณะของผลิตผลทางด้านอาหารและการเกษตรกับดินแดนแหล่งกำเนิด กล่าวคือ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับองค์ประกอบทางธรรมชาติ โดยเน้นที่ Geological component ของสินค้า เช่น เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด Sauternes จะสามารถใช้ได้กับไวน์หวานที่ผลิตขึ้นในตำบล Sauternes เท่านั้น¹⁶ แม้ว่าไวน์ที่ผลิตขึ้นในจังหวัดอื่นหรือตำบลอื่นโดยมีคุณลักษณะและโดยใช้กรรมวิธีเหมือนกันทุกประการ ก็ไม่สามารถที่จะใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดดังกล่าวว่า Sauternes ได้ ในขณะที่กฎหมายสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าโดยไม่จำกัดอ้างอิงกับแหล่งกำเนิดสินค้า เนื้อหาสาระของกฎหมายฉบับนี้ ส่วนแรกจะเป็นการให้คำนิยามของ Appellation of Origin ซึ่งนับเป็นกฎหมายฉบับแรกของฝรั่งเศสซึ่งมีการให้นิยามคำว่า “Appellation of Origin” และได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองคุณภาพของสินค้าและอาหาร โดยมีระบบ Appellation of origin Controlled (AOC) ในการป้องกันการแย่งชิงเครื่องหมายบ่งชี้แหล่งกำเนิด และเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดมิให้กลายเป็นชื่อสามัญ (โดยที่ในสมัยก่อน ฝรั่งเศสมีเพียง

¹⁴ Ibid, pp.96-97.

¹⁵ Marie – Hélène Bienaymé, “The Protection of Geographical names Registered in France” in Symposium on The International Protection of Geographical Indications, Wiesbaden (Germany), October 17-16, 1991, p.95.

¹⁶ ตามกฎหมาย ฉบับลงวันที่ 11 กันยายน 1936 กำหนดว่า Sauternes ต้องเป็นไวน์หวานที่ทำจากองุ่นที่เพาะปลูกในหมู่บ้าน Sauternes, Bommès, Fargues, Preignac และ Barsac ทั้งนี้ องุ่นที่ใช้ต้องเป็นพันธุ์ Sémillon, Sauvignon Blanc และ Muscadelle ที่สุกจัด จนมีน้ำตาลในน้ำองุ่นไม่ต่ำกว่า 221 กรัมต่อลิตร เมื่อทำเป็นไวน์จะต้องมีแรงแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 12.5 ดีกรีโดยปริมาตร

บทบัญญัติในการป้องกันมิให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกลายเป็นชื่อสามัญเฉพาะสินค้าไวน์เท่านั้น) อีกทั้งมีบทบัญญัติว่าการใช้สินค้าหรือบริการที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียหรือเป็นการทำลายชื่อเสียงต่อ Appellation of Origin ไม่สามารถใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ได้ สุดท้ายบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวยังได้บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเขตแดน (Territories) ของฝรั่งเศส เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ผิดวัตถุประสงค์ กล่าวคือ หากมีการคุ้มครองโดยอนุมัติให้พื้นที่ดังกล่าวใช้ผลิตไวน์ เจ้าของพื้นที่ที่ได้รับอนุมัตินี้จะต้องใช้พื้นที่เฉพาะเพื่อการผลิตไวน์เท่านั้น ห้ามนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น¹⁷

ในส่วนเกี่ยวกับบรรทัดฐาน กฎหมายฉบับลงวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 ได้กำหนดคำนิยามที่ชัดเจนของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด โดยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดที่ไม่สอดคล้องกับคำนิยามนี้ จะยังคงใช้ได้ไปอีกเพียง 5 ปี หลังจากนั้นจะต้องถูกยกเลิกไปทั้งหมด กล่าวคือ ไม่มีสถานะเป็นเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดอีกต่อไป โดยกำหนดว่าเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดว่า ผลิตผลที่จะใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดใด จะต้องเข้าอยู่ในองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) ต้องตรงตามคำนิยามของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด
- 2) มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป
- 3) ยื่นคำขอตามกระบวนการที่กำหนดไว้ และ
- 4) ได้รับอนุมัติจากสถาบันเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดแห่งชาติ (Nation Institute of Appellation of Origin – INAO) ให้ใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดซึ่งได้ยื่นคำขอไว้ได้

3.1.2.2 องค์การซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

สถาบันเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดแห่งชาติ (National Institute of Appellation of Origin – INAO) มีพัฒนาการมาจากคณะกรรมการใน Appellation of Origin สำหรับสินค้าไวน์ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายฉบับลงวันที่ 30 กรกฎาคม 1935 (The Law of July 30, 1925) ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการใน Appellation of Origin สำหรับไวน์ และเริ่มต้นแยกประเภทของ Appellation of Origin ตลอดจนการให้ชื่อและควบคุม Appellation of

¹⁷ Ibid., p.100.

Origin ด้วย โดยคณะกรรมการดังกล่าวนี้ ในวันที่ 16 กรกฎาคม 1947 ได้พัฒนาเป็นสถาบันเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดแห่งชาติ เรียกว่า National Institute of Appellation of Origin (INAO) มีสภาพเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่อนุมัติให้ใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดอันใดอันหนึ่ง และรับผิดชอบต่อการเสนอเงื่อนไขในการผลิตเพื่อควบคุมคุณภาพของ Appellation of Origin ต่อรัฐมนตรี INAO ประกอบไปด้วยคณะกรรมการแห่งชาติ 3 คณะ กล่าวคือ 1. คณะกรรมการด้านไวน์และสุรา 2. คณะกรรมการด้านผลิตภัณฑ์เนยแข็งและ 3. คณะกรรมการแห่งชาติในสินค้าอื่นๆ โดยคณะกรรมการแต่ละคณะประกอบไปด้วย ผู้แทนทางการค้าภาครัฐและภาคเอกชน และในคณะกรรมการต่างดังกล่าวจะมีประธานกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและการเงิน และโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร โดยสาระสำคัญอำนาจหน้าที่ของ INAO คือ การพิจารณาถึงเครื่องหมายแหล่งกำเนิดว่าจะได้รับการคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดหรือไม่ โดยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดที่สามารถขอรับการอนุมัติได้นั้นจะต้องมีองค์ประกอบ คือ ต้องตรงตามคำนิยามของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ทั้งนี้ เครื่องหมายที่ได้รับอนุมัติจาก INAO แล้วจะไม่สามารถกลายเป็นชื่อสามัญ และห้ามบุคคลอื่นใช้ชื่อเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในฐานะเป็นชื่อสามัญหรือกึ่งสามัญ¹⁸

3.1.2.3 กฎเกณฑ์ว่าด้วยฉลากรับรองคุณภาพ (Quality Labels)

ฉลากรับรองคุณภาพมีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในแง่ที่ว่า สินค้าที่ใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งนั้น อาจได้รับการคุ้มครองโดยกฎเกณฑ์ว่าด้วยฉลาก เพื่อรับรองถึงคุณภาพของสินค้านั้น¹⁹ ฉลากรับรองคุณภาพนี้มีความแตกต่างจากเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้าในแง่ที่ว่าไม่ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์และแหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ไว้ เป็นเพียงเครื่องหมายที่ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี กับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพธรรมดา โดยฉลากรับรองคุณภาพมีลักษณะเดียวกับเครื่องหมายร่วม (Collection mark) อันเป็นฉลากแห่งชาติภายใต้ชื่อ “ฉลากแดง” (red labels) หรือฉลากในลักษณะที่แสดงถึงคุณลักษณะ ประเภท แบบธรรมเนียม และคุณภาพ

¹⁸ Dominique Filhol, “The Protection of Appellations of Origins and Indications of Source in France”, in Symposium on Appellations of Origin and Indications of Source, p.100.

¹⁹ Ibid, p.105.

ที่ดี รวมถึงแสดงให้เห็นว่ามาจากแคว้นใดแคว้นหนึ่ง อาทิ ไวน์ที่มีคุณภาพสูงจะได้รับการรับรองภายใต้เครื่องหมาย VDQS²⁰ โดยฉลากรับรองคุณภาพนี้จะใช้กับผลิตภัณฑ์ทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหารเหมือนเช่นเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด โดยฉลากรับรองคุณภาพนั้นอาจใช้ร่วมกับเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด เพื่อเป็นการกำหนดคุณภาพของสินค้า

3.1.2.4 กฎเกณฑ์ว่าด้วยข้อบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of Origin)

ฝรั่งเศสได้แยกข้อบ่งชี้ที่มาของสินค้าออกจากเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและฉลากรับรองคุณภาพ ข้อบ่งชี้ที่มาของสินค้าใช้กับไวน์ท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ด้านอาหารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ได้ผลิตขึ้นจากบริเวณภูเขาซึ่งกำหนดไว้ ข้อบ่งชี้เหล่านี้มิได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์กับแหล่งกำเนิด เพียงแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องผลิตจากสถานที่ใด เพื่อชี้ถึงความแตกต่างในแหล่งผลิตของสินค้าเหล่านี้กับแหล่งผลิตของสินค้าอื่นๆ กฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสินค้าอาหารจากภูเขาและไวน์ท้องถิ่นแบ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ

(ก) สินค้าอาหารจากภูเขา (Mountain Food Product)

ภายใต้กฎหมายฉบับวันที่ 9 มกราคม 1985 (The Law of January 9, 1985) มีวัตถุประสงค์เพื่อรับประกันสินค้าธรรมชาติโดยเฉพาะที่มาจากภูเขา และมาจากประเทศที่มีแผนการในความพยายามและการสงวนไว้ซึ่งบุคคลในพื้นที่ดังกล่าวนี้ การให้ความคุ้มครองจะให้ความคุ้มครองในลักษณะฉลากทางการเกษตร แต่มิได้คุ้มครองในลักษณะการอ้างถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์²¹ ต่อมาภายใต้กฎหมายฉบับลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 1988 (The Law of February 26, 1988) ได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการในแคว้นเพื่ออาหารที่มีคุณภาพ” โดยวางเงื่อนไขในการใช้ “แหล่งที่มาของสินค้าในภูเขา” และ “เครื่องหมายที่แสดงถึงภูเขา”

(ข) ไวน์ท้องถิ่น (Local Wines)

²⁰ Ibid, p.102.

²¹ Marie- Hélène Bienaymé, “The Protection of Geographical names Registered in France” in Symposium on The International Protection of Geographical Indications, p.104.

กฎเกณฑ์พื้นฐานสำหรับไวน์ท้องถิ่น มีบัญญัติอยู่ในกฎหมายฉบับลงวันที่ 4 กันยายน 1979 ทั้งนี้โดยแบ่งแยกไวน์ท้องถิ่นเป็น 3 ประเภท คือ ไวน์ท้องถิ่นในพื้นที่ที่ตั้งของแคว้น เช่น ไวน์จาก Pay d'Oc ไวน์ท้องถิ่นในพื้นที่ที่ตั้งของสถานที่ผลิตไวน์ เช่น ไวน์จาก Cite de Carcassonne และไวน์ท้องถิ่นที่เป็นส่วนหนึ่งของที่ตั้งที่ใช้ผลิตไวน์ เช่น ไวน์จาก Aube country²² ต่อมากฎเกณฑ์หมายเลข 822/87 ลงวันที่ 16 มีนาคม 1987 ได้วางเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดการในการจำหน่ายไวน์ สุดท้ายกฎเกณฑ์หมายเลข 355/79 วันที่ 3 พฤษภาคม 1989 ได้วางกฎเกณฑ์สำหรับที่ตั้งสินค้าทั่วไปและการแสดงถึงไวน์และองุ่น

จากการศึกษาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศฝรั่งเศส พบว่า สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายหลายฉบับ อันมีสาระสำคัญกล่าวคือ มีกฎหมายโดยเฉพาะในการควบคุมเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด ข้อบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้า และฉลากรับรองคุณภาพ เมื่อเครื่องหมายใดได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด เครื่องหมายนั้นจะไม่กลายเป็นชื่อสามัญหรือกึ่งสามัญ โดยฝรั่งเศสให้ความสำคัญมากกับเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด โดยเน้นการเชื่อมโยงคุณภาพ และคุณลักษณะของผลิตผลที่มีเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกับดินแดนที่เป็นถิ่นกำเนิดที่แท้จริงของผลิตผลนั้น โดยฝรั่งเศสได้จัดตั้งองค์การกลางของรัฐบาล คือ สถาบันเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดแห่งชาติ (INAO) ทำหน้าที่ในการพิจารณาและอนุมัติให้ใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องผลประโยชน์ในด้านการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับไวน์และผลิตผลทางด้านอาหารและการเกษตร รวมทั้งปกป้องผู้ผลิตและผู้บริโภค

3.2 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองอย่างผ่อนปรน

การศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายภายในของประเทศที่มีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะผ่อนปรน กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา แต่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวตามกฎหมายที่ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และการป้องกัน

²² Ibid.,p.105.

การแข่งขันไม่เป็นธรรม โดยจะทำการศึกษาระบบกฎหมายภายในในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นประเทศผู้นำในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งในส่วนคุ้มครองผู้ผลิตจากการแข่งขันไม่เป็นธรรม และคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิด และทำการศึกษาเกี่ยวกับระบบกฎหมายภายในของประเทศออสเตรเลียในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เนื่องจากออสเตรเลียถือเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับอุตสาหกรรมไวน์ ออสเตรเลียในฐานะประเทศผู้ส่งออกไวน์รายใหญ่รายหนึ่งได้ทำความตกลงทวิภาคีกับสหภาพยุโรปในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าไวน์โดยเฉพาะ กฎหมายภายในของออสเตรเลียส่วนหนึ่งจึงเป็นการอนุวัติการตามความตกลง และมีกฎหมายหลายฉบับให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา แต่อย่างไรก็ดี ออสเตรเลียยังอาศัยประโยชน์จากการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของชื่อสามัญและชื่อกึ่งสามัญ แนวคิดของการให้ความคุ้มครองจึงมีลักษณะผ่อนปรนไม่เข้มงวดของการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะ เหมือนเช่นสหภาพยุโรป และฝรั่งเศส

3.2.1 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจซึ่งให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมไวน์ โดยถือเป็นประเทศผู้ส่งออกไวน์รายใหญ่ประเทศหนึ่ง การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดไวน์ชื่อว่า American Viticultural Area ซึ่งย่อว่า AVA แต่มีการใช้ไม่เข้มงวดนัก²³ นอกจากนั้นยังให้ความคุ้มครองผ่านกฎหมายหลายฉบับ ทั้งในส่วนของหลักกฎหมายเครื่องหมายการค้า หลักกฎหมายการแข่งขันไม่เป็นธรรม และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยกฎหมายที่

²³ ขณะนี้มีประมาณ 100 AVAs ดังตัวอย่าง

(1) แหล่งกำเนิด California Appellation สามารถใช้องุ่นที่ปลูกนอกรัฐแคลิฟอร์เนียมาผสมได้ไม่เกิน 25% ของวัตถุดิบองุ่นที่ใช้

(2) แหล่งกำเนิด Napa Valley ซึ่งอยู่ในรัฐแคลิฟอร์เนีย หากใช้คำว่า “Napa Valley” บนฉลาก สามารถใช้องุ่นที่ปลูกนอก Napa Valley ได้ถึง 15%

(3) แหล่งกำเนิดที่ใช้ชื่อไร่องุ่นบนฉลาก เช่น Spring Mountain Vineyard สามารถใช้องุ่นที่มีได้ปลูกในไร่องุ่นนี้ได้ 5% เป็นต้น

ให้ความคุ้มครองในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้โดยตรงเช่นสหภาพยุโรป และประเทศฝรั่งเศส ภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะอยู่ภายใต้คำนิยามของคำว่า “เครื่องหมาย” ที่อาจได้รับการจดทะเบียน และอาจมีผู้ถือสิทธิหรือเป็นเจ้าของโดยเฉพาะ การให้ความคุ้มครองภายใต้กฎหมายจารีตประเพณีและบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในเครื่องหมายต่างๆ ทำให้สหรัฐอเมริกาใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในลักษณะของชื่อสามัญและชื่อกึ่งสามัญ ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นของการให้ความคุ้มครอง การใช้ในลักษณะดังกล่าวนี้เป็น การขัดต่อหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรปและประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการป้องกันมิให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้จดทะเบียนแล้วกลายเป็นชื่อสามัญ หรือชื่อกึ่งสามัญ การที่กฎหมายภายในมีความแตกต่างและขัดแย้งกันเช่นนี้ หลายประเทศซึ่งต้องการให้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวอย่างเข้มงวดจึงเน้นหนักไปที่การเจรจา ระหว่างประเทศเพื่อขยายการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

3.2.1.1 กฎหมายจารีตประเพณี

กฎหมายจารีตประเพณีซึ่งใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น สหรัฐอเมริกาใช้เป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีในส่วนของ การแข่งขันอันไม่เป็นธรรม โดยให้ความคุ้มครองกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใดที่แสดงถึงที่มาของสินค้าที่มาจาก การปลอมแปลง หรือการกระทำที่ประชาชนหลงผิด ลักษณะการให้ความคุ้มครองเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิของเอกชนที่ได้รับการรับรองว่ามีสิทธิที่จะอ้างชื่อหรือชื่อบ่งชี้ได้ มิใช่สิทธิของมหาชนที่รัฐบาลรับรองหรือบังคับให้เช่นการให้ความคุ้มครองในสหภาพยุโรปและฝรั่งเศส

กฎเกณฑ์ว่าด้วยการแข่งขันไม่เป็นธรรมซึ่งถูกใช้เป็นหลักในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ผ่านคำตัดสินของศาล โดยศาลในสหรัฐได้มีคำตัดสินว่า การใช้เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ (Appellation of Origin) ในสินค้าที่มีได้มีความดั้งเดิม (Originate) จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ถือเป็นการใช้ที่ผิด โดยผู้ผลิตในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ดั้งเดิมสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลในการฟ้องร้อง เพื่อป้องกันจำเลยในคดีจากการใช้สินค้าที่มีการแสดงที่มา

ผิดจากที่ผลิตจากแคว้นของโจทก์ได้²⁴ ซึ่งการใช้หลักเกณฑ์ในลักษณะกฎหมายจารีตประเพณีดังกล่าวต่อมาได้มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรตาม Section 43(a) ในกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า (Lanham Act) ปี 1946 ซึ่งได้แก้ไขในปี 1988 ซึ่งภายใต้มาตรา 43(a) นี้ มีคดีตัวอย่างที่มีความสำคัญมากคือ คดี The Scotch Whisky Association v. Barton Distilling Company²⁵ เป็นกรณีที่ผู้ผลิต Scotch Whisky ซึ่งมีได้ผลิตในประเทศสก๊อตแลนด์ แต่จำหน่ายภายใต้ฉลาก “Scotch Whisky” ซึ่งศาลได้ถือว่าจำเลยมีการใช้ที่เป็น “การผสมผสานของ Scotch Whisky” เข้าไปด้วย โดยมีได้ผลิตในสก๊อตแลนด์ ทั้งนี้ โดยยึดหลักที่ตั้งของหน่วยผลิตในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การใช้ Scotch Whisky ของจำเลยจึงเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 43(a) ของ Lanham Act และเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 10 มาตรา 10 ทวิ และมาตรา 10 ตริ ของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมด้วย โดยศาลถือว่าโจทก์ไม่มีสิทธิภายใต้คำสั่งเพื่อต่อต้านการใช้คำว่า “Scotch Whisky” และเครื่องหมายการค้า “House of Stuart” ด้านบน หรือในการเชื่อมต่อกับเครื่องหมายที่รวมไปถึงสุราซึ่งมีได้ผลิตในประเทศสก๊อตแลนด์ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ศาลอุทธรณ์ก็ได้วินิจฉัยตามหลักเกณฑ์ในคดีนี้ด้วย²⁶

กล่าวโดยสรุป การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรภายใต้กฎหมายจารีตประเพณีของสหรัฐอเมริกาเน้นที่สิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของสินค้าที่จะใช้ชื่อหรือข้อบ่งชี้บนสินค้าโดยไม่ทำให้ผู้บริโภคหรือสาธารณชนสับสนหลงผิด มากกว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ชื่อหรือข้อบ่งชี้ที่มีลักษณะสัมพันธ์กับแหล่งกำเนิดของสินค้า กฎหมายจารีตประเพณีของสหรัฐอเมริกาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึง

²⁴ Milo G. Coerper, “The Protection of Geographical Indications in the United States of America, with Particular Reference to Certification Marks”, in Symposium on the International Protection of Geographical Indications , Wiesbaden (Germany) , 17-18 October 1991, p.73

²⁵ The Scotch Whisky Association v. Barton Distilling Company 338 F. Supp.595. 598-99 (D.C. Ill, 1971). Ibid. In. The Protection of Geographical Indications in the United States of America, with Particular Reference to Certification Marks, p.74.

²⁶ Milo G. Coerper , “The Protection of Geographical Indications in the United States of America , with Particular Reference to Certification Marks”, in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, p.74.

เน้นถึงการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสาธารณชน จากการสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้ามากกว่าการคุ้มครองผู้ผลิตหรือการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้โดยตรง

3.2.1.2 การให้ความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ภายใต้ Lanham Act

Lanham Act ของสหรัฐอเมริกา เป็นกฎหมายซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ทั้งนี้ โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า และกฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง แต่อย่างไรก็ดี การให้ความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายรับรองภายใต้ Lanham Act นั้น มีข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองในลักษณะการใช้ในลักษณะที่เป็นชื่อสามัญของสินค้า ซึ่งลักษณะดังกล่าว นับเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศโลกใหม่ซึ่งอาศัยการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีชื่อเสียงของประเทศต่างๆเป็นชื่อสามัญในสินค้าของตน และเป็นอีกสาเหตุหนึ่งในการไม่เข้าร่วมในอนุสัญญาซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้จดทะเบียนแล้วว่าจะไม่กลายสภาพเป็นชื่อสามัญ การทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองภายใต้ กฎหมาย Lanham Act จึงแบ่งแยกศึกษาเป็น 3 ส่วนดังนี้

(ก) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า (Trade mark)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า เนื่องจากกฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้าที่อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้าได้ ฉะนั้นกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า การให้ความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายการค้าเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์มีโอกาสที่จะกลายสภาพไปเป็นชื่อที่สามัญได้มากขึ้น การใช้เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า สามารถที่จะกระทำได้หากเป็นไปตามเงื่อนไขซึ่งกำหนดไว้ใน Lanham Act, Section 2(e) 2(f) และ 23 กล่าวคือ

(1) เครื่องหมายดังกล่าวเป็นเครื่องหมายที่เป็นการกล่าวถึง(Describe) สถานที่กำเนิดสินค้า แต่ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญหรือความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในเครื่องหมายการค้านั้น (Primarily Geographically descriptive) และต้องไม่ทำให้เกิด

การหลงผิดเกี่ยวกับที่มาของสินค้าที่ปรากฏในเครื่องหมายการค้านั้น หรือบรรยายข้อความเท็จเกี่ยวกับแหล่งที่มาของสินค้า (Primarily Geographically deceptively misdescriptive) – Section 2(e)

(2) เครื่องหมายดังกล่าวมีความหมายทุติยภูมิอย่างเห็นได้ชัดต่างหากจากเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ มีความหมายพิเศษที่ผู้บริโภคยอมรับ (Acquired Secondary Meaning) ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้โดยการใช้เครื่องหมายทางการค้าดังกล่าวอย่างผูกขาดแต่เพียงผู้เดียวติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี – Section 23

อย่างไรก็ดี การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า จะพิจารณาประเด็นในเรื่องการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นการหลอกลวงตาม Section 2(a)²⁷ ใน Lanham Act ซึ่งอาจทำให้เครื่องหมายดังกล่าวมิได้รับการจดทะเบียน โดยคณะกรรมการอุทธรณ์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกา ได้เคยมีคำวินิจฉัยในประเด็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายรับรองว่า การใช้ชื่อ “Goldtropfchen”²⁸ (ไร่องุ่นที่มีชื่อเสียงและมีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศเยอรมันนี) ว่า จะถือเป็นการหลอกลวงภายใต้มาตรา 2(a) เมื่อเครื่องหมายนั้นพรรณนาถึงสินค้าผิดและน่าเชื่อว่าผู้บริโภคจะหลงเชื่อ และการบรรยายที่ผิดนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้า

---

²⁷ Lanham Act ,Article 2(a) “Consists of or comprises immoral, deceptive, or scandalous matter; or matter which may disparage or falsely suggest a connection with persons, living or dead, institutions, beliefs, or national symbols, or bring them into contempt, or disrepute; or a geographical indication which, when used on or in connection with wines or spirits, identifies a place other than the origin of the goods and is first used on or in connection with wines or spirits by the applicant on or after one year after the date on which the WTO Agreement (as defined in section 2(9) of the Uruguay Round Agreements Act [19 USC §3501(9)]) enters into force with respect to the United States.”

²⁸ Wurzbürger Hofbrau AG v. Schoenling Brewing Co., 331 F. Supp. 497 (S.D. Ohio 1971.) In. The Protection of Geographical Indications in the United States of America with Particular Reference to Certification Mark, p.74.

ภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้าในปัจจุบันนั้นคุ้มครองเพียงการใช้
 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงมากกว่าจะคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน
 ตัวเองโดยตรง แม้ว่าเครื่องหมายนั้นเป็นเครื่องหมายที่เป็นการกล่าวถึง (Describe) สถานที่กำเนิด
 สินค้า แต่มิได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญหรือความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ปรากฏใน
 เครื่องหมายการค้า (Primarily Geographically descriptive) และต้องไม่ทำให้เกิดการหลงผิด
 เกี่ยวกับที่มาของสินค้าที่ปรากฏในเครื่องหมายการค้า หรือบรรยายข้อความเท็จเกี่ยวกับ
 แหล่งที่มาของสินค้า (Primarily Geographically deceptively misdescriptive) จะไม่ได้รับ
 การจดทะเบียนในชั้นแรก แต่ก็อาจได้รับการจดทะเบียนโดยการพิสูจน์ว่าเครื่องหมายนั้นมีความ
 ความหมายทุติยภูมิ (Secondary Meaning) จึงไม่ถือเป็นการหลอกลวงตามมาตรา 2(a)

ตัวอย่างที่สำคัญได้แก่คดีที่สำคัญซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบในสำนักงาน
 เครื่องหมายการค้าได้ปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในเครื่องหมายสำหรับไวน์ซึ่งได้รับ
 การพิจารณาว่ามีการพรรณาคุณลักษณะอันเป็นการหลอกลวง (Deceptively misdescription)
 ในขณะที่สำนักงานสรรพสามิต (Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms : BATF) ได้ให้
 การอนุมัติฉลากของตราสินค้าดังกล่าว ในคดีนี้เป็นการจดทะเบียนคำว่า “Essensia” ในฐานะ
 เครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าไวน์ในแคลิฟอร์เนีย ทนายความฝ่ายเจ้าหน้าที่ตรวจสอบซึ่ง
 ปฏิเสธการขอจดทะเบียนได้อ้างข้อมูลอ้างอิงหนังสือเกี่ยวกับไวน์ 5 เล่มซึ่งได้กล่าวว่า “Essensia”
 เป็นไวน์ที่หายากในเมืองโตเค (Hungarian Tokay)²⁹ ซึ่งผู้ร้องขอจดทะเบียนมิได้โต้แย้งในประเด็น
 ดังกล่าว แต่กลับโต้แย้งว่าการปฏิเสธคำร้องขอจดทะเบียนนั้นเป็นการไม่เหมาะสมเนื่องจากมี
 เพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ของผู้ซื้อไวน์ในสหรัฐอเมริกาซึ่งรับรู้ว่าเป็นสินค้าที่หายากในตลาดและผู้ซื้อกลุ่มนั้นก็ยากที่ผู้หนึ่งผู้ใดจะเชื่อว่าไวน์องุ่นที่มีการผลิตและจำหน่ายจาก
 แคลิฟอร์เนียจะเหมือนกับไวน์ฮังการีที่หายาก³⁰ คณะกรรมการอุทธรณ์และการพิจารณา
 เครื่องหมายการค้าได้ยืนยันตามเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่า สินค้าประเภทไวน์จากแคลิฟอร์เนีย
 ดังกล่าว มีความชัดเจนว่าได้ผลิตโดยใช้น้ำองุ่นหวานที่หาได้ยากจากยุโรปตะวันออก การใช้

²⁹ ไวน์หวานจัดของฮังการีที่เมือง Tokay หรือ Tokaj นั้น มีชื่อว่า Tokaji Esszencia ซึ่งใน
 คดีดังกล่าว แม้เป็นลักษณะที่ชื่อที่ขอจดทะเบียนแตกต่างจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวแต่
 อ่านพ้องเสียงกัน และผู้ร้องขอจดทะเบียนมิได้โต้แย้งในประเด็นดังกล่าว

³⁰ Milo G. Coerper, “The Protection of Geographical Indications in the United
 States of America”, in Symposium on the International Protection of Geographical
 Indications, p.59.

Essensia ในไวน์ที่มีชื่อ essensia จึงเป็นการพรรณนาที่ผิด ส่วนข้อเท็จจริงที่ว่า มีเพียงผู้บริโภคส่วนน้อยซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด essensia ไม่ถูกนำมาพิจารณา เพราะ แม้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะไม่ใช้คนกลุ่มใหญ่ประเด็นดังกล่าวก็สมควรที่จะได้รับการนำมาพิจารณาร่วมด้วย เนื่องจากผู้ใดผู้หนึ่งในคนกลุ่มดังกล่าวซึ่งรู้จักเกี่ยวกับสินค้าจากอสังการีย่อมคาดหมายได้ว่าสินค้าที่ถูกลำออกจำหน่ายภายใต้ชื่อยี่ห้อ “essensia” จะต้องเป็นสุราจากอสังการี ในส่วนที่ผู้ร้องอุทธรณ์ว่า การที่สำนักงานสรรพสามิต (BATF) ได้อนุมัติชื่อยี่ห้อ Essensia จึงไม่เป็นการพรรณนาลักษณะที่ผิด (Deceptively misdescriptive) ภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า คณะกรรมการได้โต้แย้งประเด็นดังกล่าวว่า ข้อโต้แย้งดังกล่าวนั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากสำนักงานสรรพสามิตไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจดทะเบียนภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า ชื่อยี่ห้ออาจได้รับการอนุมัติโดย BATF แต่ไม่สามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้าภายใต้บทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า สำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า (The Patent and Trademark Office) เป็นองค์กรซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า³¹ เห็นได้ว่าคำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้รับการยืนยันจากคณะกรรมการอุทธรณ์แม้ว่าจะไม่มีผู้ใดเป็นผู้โต้แย้งเพื่อให้คุ้มครองคำว่า “Essensia” ผู้ร้องมีได้อุทธรณ์คำตัดสินแต่ผู้ร้องยังคงใช้ Essensia ในฐานะที่เป็นตราสินค้า และถ้าไม่มีผู้ใดกระทำการปกป้องสิทธิในการใช้ภายใต้มาตรา 43(a) ของ Lanham Act เครื่องหมายการค้าอาจได้มาโดยความหมาย τυதியุมิ และสามารถจดทะเบียนภายใต้หลักเกณฑ์การจดทะเบียนได้

อีกคดีที่น่าสนใจก็คือ คดีที่บริษัทในสหรัฐอเมริกาขอจดทะเบียนคำว่า “Chablis With A Twist” เป็นเครื่องหมายการค้าตามหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าไวน์รสมะนาว คำร้องดังกล่าวถูกปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า ไม่มีข้อเรียกร้องใดทำให้สิทธิแต่ผู้เดียวในการใช้คำว่า “Chablis” แยกจากเครื่องหมายที่แสดง คำร้องดังกล่าวได้รับการคัดค้านโดยสำนักงาน INAO จากผู้ผลิตไวน์ครั้งหนึ่งในฝรั่งเศส ทั้งผู้ร้องและผู้โต้แย้งรู้ถึงกฎเกณฑ์ของ BATF ว่าคำว่า “Chablis” ถูกอ้างถึงในฐานะที่เป็นชื่อที่สามัญ อย่างไรก็ตาม คำดังกล่าวถูกกำหนดโดย BATF คำดังกล่าวสามารถใช้เพื่อระบุถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถอ้างถึงในฐานะที่เป็นประเภทของไวน์ กฎเกณฑ์ดังกล่าวอนุญาตให้ใช้คำดังกล่าวอ้างถึงไวน์ซึ่งมีแหล่งกำเนิดอื่นนอกจากแหล่งกำเนิดที่ระบุถ้ามีการระบุถึงกำเนิดที่แท้จริงของไวน์แนบไว้ด้วย ผู้ร้องยอมรับว่าผลิตภัณฑ์นั้นผลิตแบบ Chablis Wine ในแคลิฟอร์เนีย และได้รับการรับรองชื่อยี่ห้อตามหลักเกณฑ์ของ BATF ผู้โต้แย้งตั้งประเด็นว่า Chablis เป็น

³¹ In re Quady Winery Inc., 221 U.S.P.Q. 1213 (T.T.A.B 1984).

เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส คณะกรรมการอุทธรณ์มิได้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ของ BATF โดยได้วินิจฉัยว่า คำว่า Chablis ในที่นี้เป็นการแสดงถึงประเภทของไวน์มากกว่าเป็นการระบุถึงแหล่งกำเนิด และคณะกรรมการอุทธรณ์ได้สรุปว่า ไม่มีอะไรเป็นเงื่อนไขให้ไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้ เพราะเครื่องหมายนี้ได้เป็นการหลอกลวง และในฐานะที่ “Chablis” เป็นชื่อสามัญจึงไม่สามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายรับรอง³²

(ข) หลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อสามัญของสินค้า

คำว่า “สามัญ” (Generic) Webster ได้ให้คำนิยามไว้ว่า (a) มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์หรือเป็นการบรรยายลักษณะของสกุลพืช สัตว์ หรือกลุ่ม (b) สามารถที่จะใช้ได้โดยสาธารณะ ไม่ได้รับการคุ้มครองโดยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า³³

ภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา มีทฤษฎีที่ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจใช้ร่วมกับสินค้าหรือกระบวนการผลิตซึ่งผู้บริโภครับรู้ถึงข้อบ่งชี้เหล่านั้นในฐานะที่เป็นชื่อหรือกระบวนการผลิตสินค้า ฉะนั้นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจกลายเป็นชื่อสามัญ ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างสิทธิแต่ผู้เดียว(exclusive rights) ในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ จากเงื่อนไขดังกล่าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงอาจกลายเป็นชื่อสามัญ ซึ่งจะไม่ได้รับการคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง ปัญหาซึ่งเป็นที่ถกเถียงภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา ก็คือคำถามว่า “สาธารณชนซึ่งตัดสินใจซื้อคิดว่าคำๆ นั้นมีความหมายว่าอะไร” เกี่ยวกับปัญหานี้ ได้มีการนำเข้าสู่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในปี 1903 ในคดี La Republique Francaise v. Saratoga Vichy Spring Company³⁴ ซึ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ใช้สิทธิเป็นโจทก์ยื่นฟ้องเกี่ยวกับการมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการใช้คำว่า “Vichy” ศาลกล่าวว่า “เมื่อน้ำใน Vichy เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่

³² Milo G. Coerper, “The Protection of Geographical Indications in the United States of America”, in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, pp.65-66.

³³ Webster’s Third New International Dictionary, unabridged, G.C. Memam Co., Springfield, Mass., 1981, p.945.

³⁴ 191 U.S.427 . 435-37, 24 S.Ct. 145 . 146-47 (1903). (Decisions by the United States Supreme Court are published in the United States Reports abbreviated “U.S.”)

ผู้บริโภคมากกว่าศตวรรษ เป็นการยากที่จะบังคับสิทธิแต่ผู้เดียวเนื่องจากชื่อดังกล่าวได้กลายเป็นชื่อสามัญซึ่งใช้บ่งชี้ลักษณะของน้ำ” อีกคดีที่น่าสนใจก็คือ กรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “Budweiser” ในเบียร์ที่ผลิตใน Budweis , แคว้น Bohemia ถูกใช้ในสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องหมายการค้า ต่อมาในปี 1898 ภายใต้คำวินิจฉัยของศาลสหรัฐ (Federal Court) “Budweiser” จึงได้รับความคุ้มครองภายใต้หลักเกณฑ์พื้นฐานของการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ศาลได้ปฏิเสธที่จะยอมรับถึงสิทธิในทรัพย์สินของผู้ใช้มาตั้งแต่ต้น เนื่องจากถ้อยคำนั้นเป็นการระบุถึงสถานที่ ดังนั้นจึงไม่สามารถเป็นสาระของการได้รับความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายการค้า³⁵ ในเวลาต่อมา “Budweiser” ถูกพิจารณาว่าเป็นชื่อสามัญ ในคดี Anheuser-Busch, Inc. v. Budweiser Malt Products Corporation.³⁶ ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกา ได้วินิจฉัยว่า คำว่า “Budweiser” เป็นชื่อที่มีความหมายทุติยภูมิ (has acquired secondary meaning) อย่างเห็นได้ชัดต่างหากจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในปัจจุบัน “Budweiser” เป็นเครื่องหมายการค้าซึ่งมีเจ้าของต่างกันในสหรัฐอเมริกาและในยุโรป

จากหลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อสามัญของสินค้านี้เอง เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเชิงระหว่างประเทศ เนื่องจากเกิดการขัดกันของผลประโยชน์ระหว่างประเทศต้นกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และประเทศที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของชื่อสามัญ ลักษณะดังกล่าวนี้เอง กลุ่มประเทศต้นกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงผลักดันให้มีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS)

(ค) กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark)

เครื่องหมายรับรองได้ถูกให้คำนิยามและได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า (Lanham Act) โดยเจ้าของเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์อาจยังมิได้ใช้เครื่องหมายนั้น เพียงแต่แสดงเจตนาว่าจะมีเครื่องหมายนี้ในอนาคต (intend to use) ก็เป็นการเพียงพอที่จะขอจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองได้ กฎหมาย Lanham Act ได้ให้คำนิยามของ

³⁵ Anheuser-Busch Brewing Association v. Fred Miller Brewing Co., 87 F.846.

³⁶ Anheuser-Busch, Inc. v. Budweiser Malt Products Corporation 295 F. 306 (2d Cir., 1923)

เครื่องหมายรับรองไว้ในมาตรา 45 ว่าหมายถึงสัญลักษณ์ หรือการประดิษฐ์ หรือการรวบรวมของ เครื่องหมายรับรองโดยที่ผู้ใช้โดยบุคคลอื่นมากกว่าเจ้าของ หรือเจ้าของมีเจตนาที่จะอนุญาตให้ บุคคลอื่นใช้ในการค้า จากคำนิยามนี้ ผู้ที่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองได้ไม่จำเป็นต้อง เป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยเจ้าของเครื่องหมายรับรองอาจอนุญาตให้ผู้ร้องยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง โดยเครื่องหมายรับรองที่ขอจดทะเบียนอาจเป็นเครื่องหมายรับรองที่ ใช้กับสินค้าหรือบริการใดก็ได้

การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายรับรองมีความสำคัญเป็น อย่างมากในสหรัฐอเมริกา และนับเป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการป้องกันมิให้ เครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกลายเป็นชื่อสามัญหรือกึ่งสามัญ การรับจดทะเบียน ถือเป็นการรับรู้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นยังไม่มีสภาพเป็นชื่อสามัญหรือ กึ่งสามัญ อีกทั้งในการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็จะส่งผลให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จดทะเบียน เป็นเครื่องหมายรับรองไม่สามารถกลายเป็นชื่อสามัญได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสหรัฐอเมริกาจะมี แนวคิดหลักในการยอมรับถึงการที่เครื่องหมายการค้าเป็นชื่อสามัญ แต่ทั้งนี้ข้อยกเว้นในกรณี ของเครื่องหมายรับรองที่ได้จดทะเบียนแล้วดังกล่าว³⁷

กล่าวโดยสรุป การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งจดทะเบียนตาม กฎหมาย Lanham Act เป็นการให้ความคุ้มครองใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ (1) การคุ้มครองใน ลักษณะเครื่องหมายการค้า มิใช่การให้ความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรง โดยเน้นถึงความรับรู้ของผู้บริโภคเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากผู้บริโภคไม่เกิดความสับสนหลงผิด ก็ สามารถใช้ชื่อหรือเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์นั้นได้ และได้รับการคุ้มครองมิให้ผู้อื่นนำชื่อหรือ เครื่องหมายนั้นไปทำซ้ำกันอีกในสินค้าชนิดเดียวกัน และ (2) การคุ้มครองในลักษณะเครื่องหมาย รับรอง อันเป็นการป้องกันมิให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กลายเป็นชื่อสามัญและชื่อกึ่งสามัญ ทั้งนี้ การให้ความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายการค้า มีข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองใน กรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้กลายเป็นชื่อสามัญ(generic name) หรือชื่อซึ่งมี ความหมายทุติยภูมิ(has acquired secondary meaning)อย่างเห็นได้ชัดต่างหากจาก สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

³⁷ Milo G. Coerper, "The Protection of Geographical Indications in the United States of America", in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, p.57.

3.2.1.3 กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และการป้องกันการแข่งขันทางการค้าอันไม่เป็นธรรม (Consumer Protection and Unfair Competition Law)

กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรมมีรากฐานมาจากกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยเน้นที่การคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดมากกว่าจะคุ้มครองผู้ค้า (Trader) ลักษณะสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรม คือ การรับรู้ของผู้บริโภค หากเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ใดมีผลหรืออาจจะมีผลให้ผู้บริโภคต้องสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือคุณภาพของสินค้า ศาลสหรัฐอเมริกาก็อาจมีคำสั่งให้เลิกใช้เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้านั้นได้ โดยหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมมาใช้บังคับโดยเฉพาะ

การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับสินค้าไวน์และสุรานั้น กฎหมายสหรัฐยอมให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้อยู่ในสหรัฐอเมริกาได้ (Bordeaux, Champagne Burgundy) หากเป็นชื่อที่สามัญโดยไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ทำให้ผู้บริโภคหลงผิด แต่ต้องบอกแหล่งกำเนิดของสินค้าที่แท้จริงไว้ด้วย ทั้งนี้โดยสหรัฐอเมริกาได้ใช้มาตรการทางปกครองตามกฎหมายอื่นเข้ามาจำกัดการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ กฎเกณฑ์ว่าด้วยฉลาก ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผ่านทางหน่วยงานของรัฐบาล วัตถุประสงค์หลักขององค์กรเหล่านี้มิใช่องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจำกัดการใช้หรือคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เหมือนเช่น องค์กร INAO ของฝรั่งเศส แต่เป็นองค์กรที่จัดตั้งตามกฎหมายอื่นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก องค์กรที่ดูแลในส่วนดังกล่าวได้แก่ คณะกรรมการอาหารและยา (FDA) มีหน้าที่กำหนดคุณภาพและลักษณะของฉลากที่ปิดบนขวดไวน์ และสำนักงานสรรพสามิต (Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms: BATF) เป็นผู้กำกับการใช้ฉลากและรายละเอียดที่ปรากฏบนฉลากที่ปิดบนขวดไวน์ ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีภารกิจหลักในการคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่าที่จะคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ่านกฎเกณฑ์เกี่ยวกับฉลาก โดยกำหนดห้ามผู้ใดนำสินค้าวางตลาดในฉลากซึ่งมิได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานของรัฐดังกล่าว เป็นที่น่าสังเกตว่ากฎเกณฑ์เกี่ยวกับฉลากนี้แทบจะไม่เป็นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เลย โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่า องค์กรเหล่านี้มิได้พยายามที่จะปกป้องสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่พยายามที่จะปกป้องผู้บริโภคจากการถูกทำให้สับสนหลงผิดโดยเครื่องหมายหรือข้อความฉลาก³⁸

³⁸ Ibid, p.57.

3.2.2 ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียนับเป็นประเทศหนึ่งที่มีการใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ประกอบกับสินค้าไวน์และสุราที่มีชื่อเสียง และเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการส่งออกสินค้าดังกล่าวไปยังตลาดโลก อุตสาหกรรมไวน์และสุราในออสเตรเลียถือว่ามี ความรุ่งเรือง มีการปลูกองุ่นและผลิตไวน์ในทุกมลรัฐ อุตสาหกรรมไวน์ในออสเตรเลียได้รับการยอมรับในระดับระหว่างประเทศว่าเป็นหนึ่งในประเทศโลกใหม่ที่เป็นผู้นำในการผลิตไวน์และประสบความสำเร็จในฐานะผู้ค้าไวน์ในตลาดการค้าไวน์ระหว่างประเทศ³⁹ ในส่วนกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศออสเตรเลียนั้น ในช่วงก่อนปี 1994 ออสเตรเลียมีรูปแบบของกฎหมายที่ใช้คุ้มครองชื่อทางภูมิศาสตร์หลากหลาย ทั้งในรูปแบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และรูปแบบของกฎหมายจารีตประเพณี โดยมีได้มีกฎหมายโดยเฉพาะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราแต่อย่างใด แต่หลังจากปี 1994 ซึ่งออสเตรเลียได้ทำความตกลงทวิภาคีกับสหภาพยุโรปในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าไวน์ กฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงมีความเข้มงวด และชัดเจนมากขึ้น

3.2.2.1 กฎเกณฑ์ว่าด้วยการลงขาย (Passing Off) และกฎเกณฑ์ปฏิบัติทางการค้า (Trade Practices Act)

กฎเกณฑ์ว่าด้วยการลงขาย (Passing Off) ของออสเตรเลียมาจากกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษโดยได้รับอิทธิพลอย่างมากจากคำตัดสินของศาลอังกฤษตามหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ว่าห้ามมิให้ลงขายสินค้าของตนให้บุคคลอื่น หากพิจารณาหลักเกณฑ์ว่าด้วยการลงขายตามกฎหมายจารีตประเพณีนี้แล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายว่าด้วยการลงขายนี้ได้รับการพัฒนามาจากการคุ้มครองสิทธิโดยเฉพาะของบุคคล และพัฒนามาในลักษณะของสิทธิร่วมกัน (Collective Right) ของผู้ผลิตสินค้าที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ใดโดยเฉพาะ ในการป้องกันมิให้

³⁹ Mackley Ian, "Protection of Geographical Indications in Australia", in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, Melbourne (Australia), April 5-6, 1995., p.19.

ผู้อื่นที่มีได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มดังกล่าวใช้ชื่อหรือเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงดังกล่าว⁴⁰ ในประเทศอังกฤษมีคดีขึ้นสู่สภาขุนนาง (House of Lord) ระหว่าง Erven Warnink B.V. v.J. Townsend & Son (Hull) Limited เกี่ยวกับคำว่า “Advocaat”⁴¹ ซึ่งสภาขุนนางได้ระบอบองค์ประกอบ 4 ประการซึ่งถือเป็นการลวงขาย ดังนี้

- (1) การแสดงที่ผิดจากข้อเท็จจริง (Misrepresentation)
- (2) การกระทำโดยผู้ประกอบการค้าในกิจกรรมทางการค้า
- (3) เป็นการชี้ชวนผู้บริโภค
- (4) สามารถคำนวณในผลเสียหายทางธุรกิจหรือ Goodwill ของผู้ค้ารายอื่นๆ เป็นเหตุให้เสียหายอย่างแท้จริงต่อธุรกิจหรือ Goodwill ของผู้ค้า

โดยหลักกฎหมายจารีตประเพณีในการต่อต้านการลวงขายของประเทศออสเตรเลียวางอยู่บนหลักการพื้นฐานของการหลอกลวงและความเสียหายที่เกิดจากการหลอกลวงดังกล่าว โดยหลักเกณฑ์ว่าด้วยการลวงขายภายใต้กฎหมายจารีตประเพณีนี้จะมีความแตกต่างจากการใช้กฎหมายจารีตประเพณีของสหรัฐอเมริกาอย่างยิ่ง เนื่องจากหากพิจารณาจากแนวคิดในเรื่องของการลวงขายนี้จะอยู่ในหลักเกณฑ์ของการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า อันถือเป็นการคุ้มครองผู้ผลิต ในขณะที่กฎหมายจารีตประเพณีของสหรัฐอเมริกา จะเน้นไปที่การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก

อีกคดีในการใช้หลักกฎหมายจารีตประเพณีในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ในประเทศอังกฤษ คดีคือ “Spanish Champagne”⁴² ซึ่งศาลตัดสินว่าการลวงขายได้เกิดขึ้นตั้งแต่ผู้ซื้อพิจารณาว่าสินค้าที่ซื้อมีคุณสมบัติของแชมเปญ แม้ว่าในความเป็นจริงจะมีได้ผลิตใน Champagne แต่ผลิตในประเทศสเปน การลวงขายจึงเกิดขึ้นได้แม้ว่าจะได้ใช้คำว่า “Champagne” ประกอบกับคำว่า “Spanish” อย่างไรก็ดี แม้ว่าผู้ผลิต

⁴⁰ Desmond J.Ryan ,”The Protection Geographical Indications in Australia”, in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, Wiesbaden (Germany), 17 and 18 October 1991,p.57.

⁴¹ “Advocaat” เป็นชื่อประเภทของสุรากลั่นชนิดหนึ่ง

⁴² Bollinger et al V. The Costa Brava Wine Co. Limited (1960) R.P.C. 16 Champagne.

Champagne จะประสบความสำเร็จในคดี Bollinger ในคดีต่อมา คดี “Sherry”⁴³ ผู้ส่งออก Spanish Sherry ไม่ประสบความสำเร็จในการห้ามใช้คำว่า “British Sherry” ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า ได้มีการใช้เช่นนั้นมาเป็นเวลากว่า 50 ปีแล้ว คดีดังกล่าวนี้มีผลต่อการตัดสินของศาลในออสเตรเลีย กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงขายได้ขยายให้ครอบคลุมบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมาย The Trade Practices Act

โดยกฎหมาย The Trade Practices Act 1974 ได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับการลงขายไว้ กล่าวคือ มาตรา 52 เป็นการห้ามบริษัทจากการกระทำเพื่อให้เกิดการสับสนหลงผิดหรือเป็นการหลอกลวงในการปฏิบัติทางการค้า มาตรา 53 ได้บัญญัติห้ามพรรณาในลักษณะที่ผิดหรือก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้า บทบัญญัติเหล่านี้ล้วนแต่เป็นบทบัญญัติในลักษณะเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยให้สิทธิกับเอกชนหยิบยกสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินเพื่อบังคับตามสิทธิต่อผู้กระทำการละเมิด

ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายการลงขายและการคุ้มครองผู้บริโภค ภายใต้ The Trade Practices Act พบได้ในคดี “Champagne”⁴⁴ ในออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ในชั้นแรกคดีนี้ได้ถูกหยิบยกโดยศาลของออสเตรเลียภายใต้กฎหมาย The Trade Practices Act คดีนี้เกี่ยวกับการร้องขอในกระบวนการไต่สวนคำสั่งซึ่งถูกหยิบยกในปี 1981 โดย Comite Interprofessionnel du Vins de Champagne (CIVC) เพื่อห้าม Burton จำเลย จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการขายไวน์จากสเปนด้วยคำว่า “Champagne” ผู้ผลิตไวน์จำนวนมากในออสเตรเลียพยายามที่จะเข้ามาแทรกแซงในประเทศดังกล่าว แต่ได้รับการปฏิเสธโดยศาลบนพื้นฐานที่ CIVC ให้ต่อศาลว่า ประเทศที่ว่าไวน์ซึ่งผลิตในออสเตรเลียซึ่งผลิตโดยวิธี champenoise และได้ถูกเรียก...เป็นเวลานาน...จะถูกห้าม มิใช่ประเทศในคดีนี้ และแม้ว่าในคดีนี้ศาลจะพิจารณาเพียงคำร้องขอในกระบวนการไต่สวน ประเทศดังกล่าวได้รับการขยายผลโดยสภาสูง (Senior Counsel) ก่อนการพิจารณาโดยผู้พิพากษาทรัพย์สินทางปัญญา Franki J. ซึ่งเน้นให้เห็นพื้นฐานทางกฎหมายที่จำเป็น กล่าวคือ มีความจำเป็นสำหรับผู้ร้องขอที่จะพิสูจน์ว่าการใช้คำว่า “Champagne” ในส่วนที่เกี่ยวกับไวน์ Frexienet จะไม่ก่อให้เกิดความสับสนหรือเป็นการหลอกลวง หรืออาจจะก่อให้เกิดความสับสนหรือเป็นการหลอกลวงแก่กลุ่มบุคคลจำนวนมาก

⁴³ Vine Products Limited v. McKenzie & Co.Ltd. (1967) R.P.C.1 (CH.D).

⁴⁴ Comite Interprofessionnel du Vins de Champagne (CIVC) v. N.L. Burton Pty Ltd. (1982) 38 A.L.R. 664 .

ซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ หรือแม้แต่วาระดับผู้ขายปลีกและผู้ขายส่ง หลักฐานที่แสดงว่าคำว่า “Champagne” ได้ถูกใช้ในไวน์ที่ผลิตในออสเตรเลียโดยวิธีการ champenoise เป็นเวลามากกว่า 100 ปี ผู้ผลิตรายใหญ่คือ B.Seppelt & Sons Ltd. ได้ผลิตประมาณ 4 ล้านขวดที่ใช้ฉลากดังกล่าว หลักฐานที่แสดงว่าสินค้า Frexienet ได้อยู่ในตลาดเป็นเวลา 15 ปี และไวน์ซึ่งมีฉลาก “Champagne” ได้รับการนำเข้าจากหลายประเทศนอกเหนือจากฝรั่งเศสได้ถูกขายในออสเตรเลีย ด้วยหลักฐานดังกล่าว ศาลจึงตัดสินว่า มันไม่มีนัยยะสำคัญอันใดเกี่ยวกับการกระทำซึ่งได้ถูกกล่าวอ้างว่าจะเป็นการทำให้สับสนหลงผิดหรือเป็นการหลอกลวงในทางการค้า ศาลไม่คิดว่าจะมีคนจำนวนมากในสังคมจะสับสนหรือได้รับความเสียหายถ้าศาลมิได้ให้อนุญาตในคำสั่งไต่สวน เมื่อได้รับการปฏิเสธในกระบวนการไต่สวน CIVC มิได้นำประเด็นดังกล่าวขึ้นสู่กระบวนการพิจารณา

คดีที่สอง CIVC v. Wineworths Group Limited⁴⁵ ในศาลสูงของนิวซีแลนด์ CIVC ประสบความสำเร็จ โดย CIVC ร้องขอให้ห้าม Wineworth จำเลย จากการโฆษณาหรือเสนอขายไวน์ที่ผลิตในออสเตรเลียโดยวิธีการ champenoise โดยใช้ชื่อ “Australian Champagne” หรือ “Brut Champagne”

ในปี 1982 CIVC ได้ฟ้องร้องบริษัท Montana ในนิวซีแลนด์ เพื่อห้ามใช้คำว่า “Champagne” บนสินค้า ประเด็นดังกล่าวได้รับการระงับ และบริษัท Montana ยินยอมคำตัดสินที่จะเลิกใช้คำดังกล่าว ในคำตัดสินซึ่งสำรวจประวัติศาสตร์ของแชมเปญและอุตสาหกรรมไวน์ในออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ Jeffries J. ได้ปรับหลักที่เป็นข้อโต้แย้งข้างต้นกับคดี Advocaat, Sherry, and Spanish Champagne cases ในคดีที่ขึ้นศาล House of Lords ในคดี Reckitt & Coleman Products Limited v. Borden Inc.⁴⁶ ซึ่งได้วางหลักสำคัญ 3 ประการที่ CIVC จะต้องพิสูจน์เพื่อจะประสบความสำเร็จในคดี คือ

- (1) โจทก์ในคดีนี้ต้องพิสูจน์ถึงชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักหรือความน่าเชื่อถือ (goodwill) ในชื่อ Champagne
- (2) หัวใจของคดีนี้คือภาระที่โจทก์จะต้องแสดงว่าการกระทำของจำเลยอาจจะหรือมีผลเป็นการหลอกลวง
- (3) โจทก์ต้องเสียหายหรืออาจได้รับความเสียหายในธุรกิจหรือชื่อเสียงอันเป็นผลจากการที่จำเลยได้หลอกลวง

⁴⁵ CIVC v. Wineworths Group Limited (1991) 2 N.Z.L.R. 432 .

⁴⁶ Reckitt & Coleman Products Limited v. Borden Inc. (1990) 17 I.P.R. 1 (H.L.).

กล่าวโดยสรุป อาจกล่าวได้ว่าในออสเตรเลียหรือรวมถึงนิวซีแลนด์ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงขาย และบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของกฎหมาย The Trade Practices Act ได้ป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ผิด แต่มันเป็นการยากหรือเป็นไปได้เลยสำหรับโจทก์ถ้าสิ่งบ่งชี้ในคดีนั้นกลายเป็นชื่อสามัญในดินแดนนั้นแล้ว

3.2.2.2 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า (The Trade Marks Act)

ออสเตรเลียให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้ The Trade Marks Act โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้บัญญัติกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายที่ใช้กับสินค้าและบริการโดยการจดทะเบียน และกฎเกณฑ์ป้องกันการละเมิด ซึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มิได้รับความคุ้มครองโดยตรงในกฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า แต่ถือเป็นข้อสันนิษฐาน (prima facie) ว่าคำที่แสดงถึงพื้นที่ในทางภูมิศาสตร์โดยปกติมิอาจได้รับการจดทะเบียนได้ แต่คำดังกล่าวก็อาจได้รับการจดทะเบียน ถ้าได้แสดงให้เห็นถึงหลักฐานการใช้ และความมีชื่อเสียงอันเป็นการเฉพาะตัว อย่างไรก็ตามคำซึ่งแสดงถึงสถานที่กลางในการผลิตสินค้าภายในเครื่องหมายสามารถได้รับการจดทะเบียน อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้าก็ถือว่ามีใช้ความหมายของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างแท้จริง⁴⁷

3.2.2.3 หลักเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark)

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านเครื่องหมายรับรองจะมีความเหมาะสมกว่าการให้ความคุ้มครองผ่านเครื่องหมายการค้า ทั้งนี้ โดยเครื่องหมายรับรองอาจได้รับการจดทะเบียนถ้าเครื่องหมายนั้นทำหน้าที่แบ่งแยกความแตกต่างของสินค้าซึ่งได้รับรองในคุณลักษณะดั้งเดิม การใช้วัสดุหรือกรรมวิธีการผลิตกับสินค้าที่มีได้รับการรับรอง เครื่องหมายรับรองไม่สามารถจดทะเบียนในชื่อของบุคคลซึ่งเป็นผู้ค้าสินค้าซึ่งได้รับการรับรอง ดังนั้นผู้ผลิตจึงไม่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง แต่สมาคมหรือคณะกรรมการของกลุ่มคนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ภูมิศาสตร์สามารถก่อตั้งแบบแผนเพื่อการรับรองความดั้งเดิมของสินค้าจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยคำหรือเครื่องหมายที่ใช้แสดงถึงการรับรองสามารถจดทะเบียนเป็น

⁴⁷ Desmond J.Ryan, "The Protection Geographical Indications in Australia", in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, p.205.

เครื่องหมายรับรองได้ โดยหลักเกณฑ์การจดทะเบียนเปิดโอกาสให้องค์กรเช่น CIVC ที่จะจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองซึ่งใช้ในการรับรองสินค้าว่ามีถิ่นกำเนิดในสถานที่เฉพาะ เช่น Champagne และโดยหลักการพื้นฐานของการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง คือ มีผลเป็นการห้ามผู้อื่นใช้เครื่องหมายดังกล่าว

ปัญหาของเงื่อนไขในการจดทะเบียน ก็คือ เครื่องหมายที่จะได้รับการจดทะเบียน ต้องสามารถแยกความแตกต่างระหว่างสินค้าที่ได้รับการรับรองและสินค้าที่ไม่ได้รับการรับรอง ฉะนั้นสถานที่ใดซึ่งถูกใช้เพื่อชื่อสามัญก็ไม่สามารถจดทะเบียนได้ นอกจากนั้นศาลยืนยันว่าชื่อทางภูมิศาสตร์ซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่แบ่งแยกระหว่างสินค้าที่ได้รับการรับรองและสินค้าที่ไม่ได้รับการรับรอง จะถูกสันนิษฐานว่าไม่สามารถจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ แม้ว่าชื่อดังกล่าวจะไม่มีลักษณะเป็นชื่อสามัญ อย่างไรก็ตามซึ่งมีอำนาจในการจดทะเบียนในประเทศอังกฤษได้ให้คำแนะนำว่าการตรวจสอบในคดีเกี่ยวกับเครื่องหมายรับรองจะไม่ได้เข้มงวดเท่ากับในคำร้องขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกรณีปกติ ทั้งนี้ โดยการที่เครื่องหมายดังกล่าวจะได้รับการจดทะเบียน เจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนต้องได้รับความพอใจว่าผู้ขอจดทะเบียนมีความเหมาะสมในการให้การรับรองสินค้า และมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการควบคุมการใช้เครื่องหมายรับรอง⁴⁸

กล่าวโดยสรุป การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของเครื่องหมายรับรองในออสเตรเลียได้รับความสำคัญมากกว่าการคุ้มครองในลักษณะเครื่องหมายการค้าเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ในสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ดี กฎเกณฑ์ของออสเตรเลียแตกต่างจากกฎเกณฑ์ของสหรัฐ ในประเด็นที่ว่า กฎเกณฑ์ของสหรัฐอเมริกามีหลักในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายรับรองที่จดทะเบียนจากการกลายสภาพเป็นชื่อสามัญ ซึ่งมิได้ปรากฏในกฎเกณฑ์ของออสเตรเลีย ในประเด็นดังกล่าวจึงสามารถพิจารณาได้ว่ากฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรองของสหรัฐอเมริกานั้นมีความเข้มงวดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากกว่ากฎเกณฑ์ในออสเตรเลีย

⁴⁸ Ibid, p. 206.

3.2.2.4 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายอื่น ๆ

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายอื่น ๆ ในออสเตรเลีย สามารถแบ่งแยกพิจารณาเป็นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งในระดับสหพันธรัฐ และระดับมลรัฐของออสเตรเลีย ดังนี้

1. กฎเกณฑ์ในระดับสหพันธรัฐ

ออสเตรเลียมีกฎหมายในระดับสหพันธรัฐในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังต่อไปนี้

1.1 กฎหมายว่าด้วยข้อปฏิบัติทางการค้า (The Trade Practices Act)

นอกเหนือจากบทบัญญัติมาตรา 52 และ 53 กฎหมายว่าด้วยข้อปฏิบัติทางการค้าซึ่งได้กล่าวถึงในกฎเกณฑ์ว่าด้วยการลงขายบัญญัติมาตรา 70 ระบุให้สถานที่ซึ่งบรรยายในสินค้าที่เสนอขายต่อผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะตรงกับคำบรรยาย ดังนั้น คำบรรยายในสินค้าไวน์ เช่น บนฉลากใช้คำว่า “Macedon” จะต้องสามารถเข้าใจได้ว่าเป็นไวน์ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในเมือง Macedon ในรัฐวิกตอเรีย⁴⁹ ถ้าไวน์นั้นมิได้มีถิ่นกำเนิดดังกล่าว ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคสำหรับความเสียหายอันเกิดจากการบรรยายที่ผิดดังกล่าว นอกจากนี้ในการฟ้องร้องตามมาตรา 52 และ มาตรา 53(eb) จำเลยจะต้องรับผิดชอบถึงค่าดำเนินคดีและค่าธรรมเนียมต่างๆในการละเมิดมาตรา 53 (eb)

1.2 ประมวลกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานอาหาร (Food Standards Code Regulations)

เป็นกฎหมายซึ่งบัญญัติโดยคณะกรรมการอาหาร ของสภาวิจัยทางด้านสุขภาพและยาแห่งชาติ (National Health Medical Research Council) มีสาระเป็นการประมวลมาตรฐานคำสั่งของหน่วยงานสาธารณสุขในมลรัฐภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขซึ่งมีผลในหลายมลรัฐ โดยบทบัญญัติข้อที่ 12 บัญญัติว่าชื่อหรือการบรรยายลักษณะของไวน์ซึ่งอ้างถึงแหล่งกำเนิดขององุ่นซึ่งใช้การกระบวนการผลิตไวน์ อย่างน้อยจะต้องมี 80% ขององุ่นที่ใช้ต้องมีแหล่งกำเนิดในท้องที่นั้น ถ้าองุ่นที่ใช้มาจากหลายท้องที่ จะต้องจัดลำดับสัดส่วนขององุ่นที่ใช้ ซึ่ง

⁴⁹ รัฐวิกตอเรีย แบ่งเป็น Zone ต่างๆ 6 Zone โดยเมือง Macedon ตั้งอยู่ใน Macedon Ranges Region ซึ่งอยู่ใน Port Phillip Zone ในรัฐนี้ (Available from : www.wtmacedonwinery.com.au)

ข้อบัญญัติเหล่านี้และบทลงโทษในกรณีละเมิดมีบัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขของมลรัฐ การละเมิดบทบัญญัติดังกล่าวในขณะที่เดียวกันอาจเป็นการละเมิดต่อกฎหมายข้อปฏิบัติทางการค้า(The Trade Practices Act) รวมถึงกฎหมายการแข่งขันที่เป็นธรรมของมลรัฐ(State Fair Trading Act) ซึ่งได้กล่าวถึงข้างต้น⁵⁰

1.3 กฎหมายของสมาคมไวน์และบรันดีแห่งออสเตรเลีย (Australian Wine and Brandy Corporation Act) เนื้อหาสาระของกฎหมายฉบับนี้เป็นการจัดตั้งโครงการฉลากให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันเพื่อรับประกันถึงข้อความที่เป็นจริงที่ประกอบอยู่ในฉลากไวน์ และความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอันเป็นต้นกำเนิดในการผลิตไวน์ในออสเตรเลียซึ่งได้รับการตรวจสอบในการฐานข้อมูลไวน์และอาหาร กฎหมายนี้ยังมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและเก็บรักษาฐานข้อมูลเกี่ยวไปผลิตภัณฑ์ไวน์และองุ่น การขายและการส่งมอบไวน์และองุ่น รวมทั้งบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบและมีการกำหนดโทษทางอาญาในกรณีละเว้นไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้⁵¹

1.4 กฎหมายการพาณิชย์ (Commercial Act) กฎหมายฉบับนี้ มีสาระเป็นการห้ามการนำเข้าสินค้าที่มีลักษณะเป็นการพรรณาที่ผิดทางการค้า ซึ่งการพรรณาทางการค้าตามกฎหมายนี้มีความหมายรวมถึง การพรรณาถึงข้อความสิ่งบ่งชี้หรือการเสนอแนะไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมถึงประเทศหรือสถานที่ที่มีการผลิตสินค้า กฎเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการห้ามนำเข้าสินค้าซึ่งหมายถึงรวมถึงอาหารและเครื่องดื่ม แม้ว่าสินค้าและเครื่องดื่มนั้นจะได้ระบุถึงชื่อประเทศซึ่งสินค้านั้นได้ถูกผลิตขึ้นอย่างชัดเจนก็ตาม

2. กฎหมายระดับมลรัฐ

2.1 กฎหมายว่าด้วยสุขภาพอนามัย (The Health Acts) กฎหมายฉบับนี้และข้อบัญญัติภายใต้กฎหมายฉบับนี้ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานสาธารณสุขของมลรัฐ กฎหมายฉบับนี้ได้วางกฎเกณฑ์ภายใต้ประมวลกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานอาหาร (The Food Standards Code)ข้างต้น รวมถึงได้กำหนดโทษในกรณีการละเมิดบทบัญญัติไว้ด้วย⁵²

⁵⁰ Desmond J.Ryan , "The Protection Geographical Indications in Australia", in Symposium on the International Protection of Geographical Indications, p.207-208

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid, 209.

2.2 กฎหมายว่าด้วยการค้าที่เป็นธรรม (The Fair Trading Acts) ภายใต้อำนาจของรัฐธรรมนูญของประเทศในเครือจักรภพซึ่งให้การยอมรับต่อบุคคลหรือการกระทำของบุคคล ได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎเกณฑ์ว่าด้วยข้อปฏิบัติทางการค้า (The Trade Practices Act) ตามหลักการดังกล่าว หลายมลรัฐจึงได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการค้าที่เป็นธรรมซึ่งเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในระดับสหพันธรัฐ

2.3 กฎหมายว่าด้วยสุราและส่วนประกอบของมลรัฐทัสมาเนีย (Tasmania-The Liquor and Accommodation Act) มลรัฐทัสมาเนียเป็นรัฐเล็กที่สุดและมีอุตสาหกรรมไวน์ที่ใหม่ที่สุด ได้บัญญัติกฎหมายเพื่อจัดตั้งระบบควบคุมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์ ระบบเครื่องหมายอ้างอิงทางภูมิศาสตร์ในรัฐทัสมาเนียได้ถูกจัดตั้งภายในกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ใบอนุญาต ไวน์อาจมิได้ใช้ชื่อ Tasmania wine ได้ถ้ามิได้ซื้อองุ่นจากทัสมาเนียทั้งหมดในการผลิต

กฎเกณฑ์ของกฎหมายนี้ได้ก่อตั้งระบบซึ่งผู้ที่ประสงค์จะจำหน่ายไวน์ในชื่อ Tasmanian Appellation Wine ต้องมีระบบควบคุมตรวจสอบไวน์และฉลากซึ่งได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการซึ่งให้ใบอนุญาต (Commissioner for Licensing) ระบบดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

- น้ำผลไม้ที่ใช้ในการทำไวน์จะต้องผลิตจากองุ่นปลูกในทัสมาเนีย หรือผลิตไวน์จากองุ่นที่ได้รับการปลูกในทัสมาเนีย
- ผู้ผลิตจะต้องเป็นบุคคลซึ่งปลูกองุ่นในทัสมาเนียและผลิตไวน์จากองุ่นที่ปลูกในทัสมาเนียและเป็นผู้ถือใบอนุญาตในการเป็นผู้ผลิตไวน์
- ตัวอย่างของไวน์จะต้องได้รับการส่งมอบให้คณะกรรมการเพื่อประเมินตามมาตรฐานซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการ
  - ฉลากสำหรับไวน์ต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ
  - ข้อมูลซึ่งจะต้องเก็บรักษาและเตรียมพร้อมเพื่อนำมาแสดงในการตรวจสอบ ได้แก่ ประเภทขององุ่นที่ปลูก พื้นที่ที่ปลูก วันที่ปลูก ประเภทและปริมาณองุ่นซึ่งใช้ในการผลิตไวน์แต่ละขวด
  - เฉพาะฉลากซึ่งได้รับการอนุมัติเท่านั้นที่จะสามารถและฉลากนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ ได้แก่ ร่างฉลากจะต้องได้ส่งมอบต่อคณะกรรมการเพื่อการอนุมัติ ต้องประกอบด้วยเลขทะเบียนผู้ประกอบการผลิต ต้องไม่มีชื่อสามัญเป็นส่วนประกอบ และต้องใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ซึ่งสะท้อนถึงแหล่งกำเนิดขององุ่นเท่านั้น
    - มีบทลงโทษสำหรับการละเมิดบทบัญญัติ
    - การอนุมัติอาจถูกยกเลิกหรือเพิกถอนใบอนุญาตในกรณีที่มีการกระทำละเมิดบทบัญญัติ

2.4 กฎเกณฑ์สมาคมแห่งแคว้น (Voluntary Regional Associations) มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้ ผู้ปลูกองุ่นในแคว้นต่างๆและสมาคมผู้ผลิตไวน์ได้จัดตั้งหรือเสนอโครงการซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองความดั้งเดิมของไวน์ที่ผลิตจากองุ่นที่ปลูกในแคว้น เช่น สมาคมเพื่อการใช้เครื่องหมายของไวน์ใน Mudgee (NSW) สมาคมอุตสาหกรรมไวน์ Victorian สมาคมผู้ปลูกองุ่นที่ใช้ทำไวน์แห่ง Mornington Peninsula (Vic) เป็นต้น

โครงการที่จัดตั้งขึ้นนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยต่างกัน โดยโครงการที่มีความมั่นคง คือ ที่ Mudgee ซึ่งสมาคม Mudgee ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองประกอบไปด้วยคำว่า “Mudgee” อันเป็นสัญลักษณ์เฉพาะตัว โดยการบริหารสมาคมได้วางกฎเกณฑ์

ในการใช้เครื่องหมาย กล่าวคือ กำหนดให้ไวน์ต้องได้รับการผลิตจากองุ่นที่ปลูกในไร่องุ่นที่ Mudgee ทั้งหมดและอยู่ในกระบวนการผลิต การหมัก ตลอดจนบรรจุขวดใน Mudgee ภายใต้การกำกับดูแลและควบคุมของสมาชิกสมาคม คำบรรยายที่ปรากฏในฉลากต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ทำการประเมินไวน์ ตลอดจนเครื่องหมายรับรองจะต้องใช้เพียงเพื่อการกำหนดลักษณะเท่านั้น เป็นต้น

จากการศึกษาการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้ของประเทศออสเตรเลียพบว่าออสเตรเลียมีกฎหมายจำนวนมากในการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ ลักษณะการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะคล้ายกฎเกณฑ์ของสหรัฐอเมริกาตรงที่มีลักษณะไม่เข้มงวดนัก โดยมีหลักเกณฑ์ที่ยอมรับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในฐานะชื่อสามัญของสินค้าได้

3.2.2.5 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

กฎเกณฑ์ของออสเตรเลียในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หลังปี 1994 นั้นมีความแตกต่างไปจากเดิมซึ่งออสเตรเลียให้ความคุ้มครองภายใต้เครื่องหมายรับรองในบทบัญญัติว่าด้วยเครื่องหมายการค้าหรือการให้ความคุ้มครองภายใต้กฎเกณฑ์ว่าด้วยข้อปฏิบัติทางการค้า (The Trade Practices Act) และกฎหมายจารีตประเพณีเกี่ยวกับการลวงขาย และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการหลอกลวง ทำให้สับสน หรือการเสนอหรือพรรณาสินค้าที่ผิด เป็นการออกกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรง ทั้งนี้ เนื่องมาจากความตกลง

ทวิภาคีระหว่างออสเตรเลียสหภาพยุโรปเกี่ยวกับการค้าไวน์ ซึ่งมีผลในเดือนมีนาคม 1994 การพิจารณากฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ภายหลังปี 1994 สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. กฎหมายของสมาคมไวน์และบรันดีของออสเตรเลีย (Australian Wine and Brandy Corporation Act)

กฎหมายของสมาคมไวน์และบรันดีซึ่งได้ถูกแก้ไขในปี 1993 (มีผลบังคับใช้ใน เดือนตุลาคม ปี 1994) โดยการเพิ่มองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- เพื่อให้ออสเตรเลียสามารถที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าไวน์

- เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับในการเริ่มกระบวนการ

(ก) ในการตัดสินเขตแดนที่หลายภูมิภาคหรือท้องที่ในออสเตรเลียซึ่งไวน์ได้ถูกผลิตขึ้น

(ข) ในการระบุชื่อของภูมิภาคหรือท้องที่

กฎหมายฉบับนี้ได้กล่าวถึงถิ่นกำเนิดไวน์จากสถานที่ที่ปลูกองุ่นมิใช่สถานที่ที่มีการผลิตไวน์ (ในออสเตรเลีย ไม่ใช่ทุกภูมิภาคหรือท้องที่ซึ่งปลูกองุ่นแล้วจะมีการผลิตไวน์ในท้องที่นั้น) ในการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ ในปี 1993 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการของสมาคมไวน์และบรันดีในออสเตรเลียเรียกว่า “คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(The Geographical Indications Committee-GIC)” ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์ว่ามีความสัมพันธ์กับภูมิภาคหรือท้องที่ในออสเตรเลียและมีอำนาจในการกระทำการซึ่งจำเป็นและเป็นการอำนวยความสะดวกหรือที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว โดยคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GIC) ประกอบด้วยประธานที่ได้รับการเลือกสรรจากประธานสมาคมไวน์และบรันดีของออสเตรเลีย และสมาชิกซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากสมาพันธ์ผู้ผลิตไวน์ในออสเตรเลีย และได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการผู้ปลูกองุ่นของออสเตรเลีย

การแก้ไขกฎหมายในปี 1993 ได้จัดตั้งการจดทะเบียนชื่อซึ่งได้รับการปกป้อง โดยผู้จดทะเบียนซึ่งเป็นลูกจ้างของสมาคมไวน์และบรันดีของออสเตรเลีย การจดทะเบียนประกอบด้วยรายละเอียดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของออสเตรเลียและของประเทศภาคีความตกลงและการแสดงออกธรรมเนียมประเพณีและเงื่อนไขอื่น ๆ รวมถึงสิ่งนอกเหนือจากคำหรือการแสดงผลออกซึ่งมีความสัมพันธ์กับกระบวนการผลิตไวน์ในประเทศภาคีความตกลง บทบัญญัตินี้ยังได้ยังเปิดโอกาสให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีจากประเทศที่มีได้

เป็นภาคีสัญญาเข้าสู่การจดทะเบียนด้วย สุตทำยบทบัญญัติได้กล่าวถึงชื่อขององุ่นหลากหลายสายพันธุ์ที่ใช้ผลิตไวน์ในออสเตรเลียและเงื่อนไขที่จะใช้พรรณาและแสดงในไวน์ที่ผลิตจากองุ่นหลากหลายสายพันธุ์

ข. คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (The Geographical Indications Committee)

เมื่อคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ตรวจสอบคุณลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหล่านี้จะได้เข้าสู่ระบบการจดทะเบียนและได้รับการคุ้มครอง

- ทุกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์จากสหภาพยุโรปซึ่งระบุไว้ใน Annex II ของความตกลงทวิภาคของสหภาพยุโรปและออสเตรเลียเกี่ยวกับการค้าไวน์
- สิ่งบ่งชี้ที่สัมพันธ์กับออสเตรเลีย หรือคนออสเตรเลีย หรือชื่อของมลรัฐหรือท้องที่ภายในประเทศออสเตรเลีย

คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบันทำหน้าที่พิจารณาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคซึ่งมีขนาดเล็กกว่ามลรัฐ ซึ่งแบ่งแยกเป็น Zone , Region และ Sub-Region ดังนี้⁵³

(1) Zone : ให้นักภาพถึงรัฐของ New South Wales, Victoria, South Australia และ West Australia ซึ่งมีดินแดนแยกเป็นโซน มีความคาคหมายว่าในเดือนเมษายน 1995 การแบ่งแยกจะแล้วเสร็จ โดยคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้เสนอให้ผู้ร้องขอเพื่อตัดสินเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน region และ sub-region ต่อไป

(2) Region : Zone หนึ่งกินพื้นที่ในหนึ่งหรือสอง region

⁵³ Annex II of Agreement between EU and Australia on Trade in Wine 1994

“Zone : an area of land that (a) may comprise one or more regions, or (b) may reasonably be regarded as a zone

Region : an area within a zone or zones consisting of a minimum of five vineyards of at least five hectares each without common ownership and producing at least 500 tonnes.

Sub-Region : an area within a region of a minimum of five vineyards of at least five hectares each without common ownership and producing at least 500 tonnes. There must also of course be a factor or factors common to the sub-region which distinguish it from the rest of the region.”

(3) Sub-region : region หนึ่งอาจกินพื้นที่หนึ่งหรือสอง sub-region

จากการศึกษาบทที่ 3 เกี่ยวกับกฎหมายภายในของประเทศต่างๆในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา พบว่า ประเทศต่างๆมีระบบในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก จากการวิเคราะห์แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราสามารถแบ่งแยกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ กล่าวคือ กลุ่มประเทศซึ่งมีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา อย่างเข้มงวด และกลุ่มประเทศซึ่งมีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา อย่างผ่อนปรน กลุ่มประเทศซึ่งมีระบบให้ความคุ้มครองอย่างเข้มงวด ได้แก่ สหภาพยุโรป และประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีอุตสาหกรรมไวน์และสุราเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ โดยมีสถานที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมากมาย ซึ่งได้รับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงมีลักษณะการให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะเข้มงวด โดยมีการบัญญัติกฎหมายโดยตรงในการให้ความคุ้มครอง ในรูปแบบการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการควบคุมเกี่ยวกับฉลากสินค้า รวมถึงการมีองค์การบังคับใช้สิทธิเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปขององค์กรภาครัฐและเอกชน สอดรับกันเป็นระบบ กับกลุ่มประเทศที่มีระบบให้ความคุ้มครองอย่างผ่อนปรน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีพัฒนาการอุตสาหกรรมไวน์และสุราอย่างมาก โดยส่วนหนึ่งมีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในภาคพื้นยุโรปในฐานะชื่อสามัญ และชื่อกึ่งสามัญ ระบบกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงมีลักษณะผ่อนปรน โดยมีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านกฎหมายหลายฉบับ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง โดยผ่านหลักการเกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เช่น หลักการลวงขาย(passing off) การทำให้เสื่อมค่า (dilution) และหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการฉ้อโกงในสินค้า เป็นต้น

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย

ในบทที่ 4 นี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยในปัจจุบัน ว่ากฎเกณฑ์ที่มีอยู่นั้นเพียงพอหรือมีความเหมาะสมเพียงใดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณารอบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศไทยภายใต้กรอบของความตกลง TRIPS โดยการศึกษานี้จะแบ่งแยกกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ กฎเกณฑ์โดยตรงในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และกฎเกณฑ์โดยอ้อมที่อาจนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

4.1 กฎเกณฑ์เฉพาะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

ในการพิจารณาถึงพันธกรณีตามความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ในข้อ 22-24 กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีกฎหมายรองรับกับพันธกรณีตามมาตรฐานขั้นต่ำ แต่ไม่ได้กำหนดว่าประเทศสมาชิกต้องมีกฎหมายเฉพาะ (sui generis) มารองรับ จึงอาจนำกฎหมายที่มีอยู่มาปรับใช้ในการคุ้มครองสิทธิประเภทนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผล ความจำเป็น และการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในแต่ละประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามในปัจจุบันประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีที่มาจากนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศ และยังเป็นการป้องกันมิให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า อีกทั้งเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีตามข้อ 22 ถึงข้อ 24 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าทำ

ความตกลงมาราเขตจัดตั้งองค์การการค้าโลก¹ ในส่วนการพิจารณากฎเกณฑ์ในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้น จะพิจารณาประเด็นและสาระสำคัญอันเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา โดยแบ่งแยกพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

4.1.1 นิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์²

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 ได้บัญญัตินิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในมาตรา 3 ว่า “**สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**” หมายความว่า “ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว” การกำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีผลสอดคล้องกับความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS กล่าวคือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งสามารถแสดงความเชื่อมโยงว่าสินค้าจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นมี คุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

4.1.2 การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราเพื่อได้รับความคุ้มครอง สามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็น ได้ดังนี้

4.1.2.1 ลักษณะต้องห้ามในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์³

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 กำหนดลักษณะต้องห้ามในการขึ้นทะเบียนไว้ 2 ประการ ได้แก่

¹ วรุฒิ โปษากานนท์, ร้อยโท ดร.ธนพจน์ เอกโยคยะ และรัฐพงศ์ โชคชัยฤทธิกุล, “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”, บทบัญญัติ 58 (มกราคม-มีนาคม 2545) : 57.

² พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 3.

³ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 5.

(1) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น การกำหนดให้ชื่อสามัญของสินค้า(generic name) ไม่สามารถขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ เป็นไปตามความตกลง TRIPS ในข้อ 24 วรรค 6 ซึ่งมีลักษณะเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณชนในอันที่จะใช้สิ่งที่ได้กลายเป็นชื่อสามัญ กล่าวคือ ถ้ายอมรับให้มีการขึ้นทะเบียนชื่อสามัญก็เท่ากับเป็นการกีดกันผู้ผลิตสินค้ารายอื่นไม่ให้อำนาจใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่ตนผลิตได้ อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้ชื่อสามัญเป็นลักษณะต้องห้ามในการจดทะเบียน นั้นมีความแตกต่างกับกฎหมายเครื่องหมายการค้า ซึ่งมีได้กำหนดให้เครื่องหมายการค้าที่เป็นชื่อสามัญเป็นสิ่งที่ห้ามจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้า แต่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือนายทะเบียนอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่กลายเป็นชื่อสามัญได้

(2) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ บทบัญญัตินี้มีลักษณะเดียวกับข้อห้ามการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 8(9) เป็นเรื่องความสงบเรียบร้อยและนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นอำนาจโดยตรงที่รัฐจะบัญญัติกฎเกณฑ์ในลักษณะเช่นนั้นได้

4.1.2.2. ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์⁴

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนไว้ 3 ประเภท กล่าวคือ

(1) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า

(2) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้าที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า

(3) กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 7.

4.1.2.3. การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับบุคคลซึ่งมิได้มีสัญชาติไทย ในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศ⁵

บทบัญญัติมาตรา 8(1) บัญญัติให้ผู้มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยนั้นสามารถขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศได้ เป็นไปตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured-nation Treatment) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานของความตกลง TRIPS

ส่วนบทบัญญัติมาตรา 8(2) บัญญัติให้คุ้มครองผู้ที่มีสัญชาติไทย และประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศ ซึ่งจะต้องมีภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจอย่างแท้จริงในประเทศไทย หรือประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย เป็นไปตามหลักดินแดน

4.1.2.4. หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 9-20)

การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่⁶ เป็นผู้ตรวจสอบว่าสิ่งบ่งชี้ นั้นเป็นไปตามลักษณะที่บัญญัติในกฎหมายหรือไม่ เพื่อเสนอนายทะเบียน⁷ เป็นผู้มีคำสั่งเกี่ยวกับคำขอขึ้นทะเบียน โดยผู้ขอขึ้นทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนายทะเบียนต่อคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และสามารถอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยการนำคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดกระบวนการเกี่ยวกับการคัดค้านการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในเวลา และหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ อย่างไรก็ตามในส่วนของการ

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 8.

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ,มาตรา 3 “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้.

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ,มาตรา 3 “นายทะเบียน” หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นั้นควรมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าจะได้รับความคุ้มครองตลอดไป ตามหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในความตกลง TRIPS

4.1.3 การแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์⁸

การแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัตินี้ มีเงื่อนไขในการขอแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

(1) ปรากฏภายหลังว่าการขอขึ้นทะเบียนหรือการขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการไปโดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริงในขณะที่รับขึ้นทะเบียน ในส่วนนี้เป็นเงื่อนไขทั่วไปในการแก้ไขหรือเพิกถอนการจดทะเบียนที่มิชอบ หรือกระทำโดยอำพราง หรือมีข้อความผิดจากความเป็นจริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขการขอแก้ไขหรือเพิกถอนตามปกติ

(2) กรณีที่ปรากฏว่าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียน และการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะต้องห้าม หรือทำให้รายการเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์หรือรายการอื่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่ลงไว้ในทะเบียน หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับกฎเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า โดยมาตรา 23 บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีปรากฏว่าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียนทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 5 หรือทำให้รายการเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์หรือรายการอื่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่ลงไว้ในทะเบียน

4.1.4 การใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 25-27)

บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 แยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 23.

4.1.4.1 เงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้⁹

ในส่วนของเงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ บทบัญญัติ มาตรา 25-26 กำหนดให้ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้ามีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่ขึ้นทะเบียนกับสินค้าที่ระบุ ตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด เนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้าสินค้า ในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจ และยังไม่มีความเพียงพอในการกำหนดเงื่อนไขอันเป็นมาตรฐาน ในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

4.1.4.2. การกระทำโดยมิชอบ¹⁰

มาตรา 27 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำโดยมิชอบไว้ 2 ประการ กล่าวคือ

- (1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้า มิได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว
- (2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือ หลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการค้ารายอื่น

การพิจารณาถึงการกระทำโดยมิชอบใน 1) นั้นเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติ มาตรา 22(2)(a) ตามความตกลง TRIPS ซึ่งบัญญัติในลักษณะปกป้องสาธารณชนจากการสับสน หลงผิดในกรณีที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงแหล่งที่มาอันเป็นเท็จ ในส่วนการคุ้มครอง ใน 2) เป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการค้า ในลักษณะที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ให้เกิดความสับสนหลงผิดใน แหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความคุ้มครองเพื่อการแข่งขันที่เป็นธรรม ทางการค้า ตามนัยยะมาตรา 22(2)(b) ซึ่งบัญญัติพันธกรณีให้ประเทศสมาชิกป้องกันการ ใช้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในลักษณะที่ถือเป็นการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีส

⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 25-26.

¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546, มาตรา 27.

4.1.5 การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างในหมวด 5 เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สินค้าที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ให้ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษในลักษณะเดียวกับการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS ข้อ 23 (Additional Protection for Geographical Indications for Wines and Spirits) กล่าวคือ กำหนดให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่มีได้มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นการกระทำโดยมิชอบแม้ว่าผู้ใช้จะได้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือได้ใช้คำหรือได้กระทำการใดที่แสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม โดยการแสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นรวมถึงการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือคำหรือสิ่งทำนองเดียวกันประกอบกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้น อย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวมิให้ถือว่าเป็นการกระทำที่มิชอบหากผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นระยะเวลาสิบปีติดต่อกันก่อนวันที่ 15 เมษายน 2537 หรือโดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว สอดคล้องกับบทบัญญัติในความตกลง TRIPS มาตรา 23(1) มาตรา 23(2) และมาตรา 24 วรรค 4¹¹

มาตรา 29 กำหนดให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าเฉพาะอย่างที่เหมาะสมหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดต่างกัน สามารถขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการซึ่งกำหนดในกฎกระทรวง มีความสอดคล้องกับมาตรา 23(3) ของความตกลง TRIPS แล้ว

¹¹ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights 1994, Article 24, paragraphs 4 “Nothing in this section shall require a Member to prevent continued and similar use of a particular geographical indication of another Member identifying wines or spirits in connection with goods or services by any of its nationals or domiciliaries who have used that geographical indication in a continuous manner with regard to the same or related good or services in the territory of that Member either (a) for at least ten years preceding the date of the Ministerial Meeting concluding the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations or (b) in good faith preceding that date.”

4.1.6 คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีหน้าที่พิจารณา อุทธรณ์ และสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ควรเพิ่มผู้ผลิต หรือ ผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้าทั่วไปและสินค้าเฉพาะอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ มี เงื่อนไขเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการ การพิจารณา อุทธรณ์ และสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นอกจากจะมีผู้แทนจากองค์กร ผู้บริโภคแล้ว จึงควรประกอบไปด้วยผู้แทนจากผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้าทั่วไป และสินค้าเฉพาะอย่าง

4.1.7 บทกำหนดโทษ

ในส่วนของบทกำหนดโทษบัญญัติเป็นโทษปรับทางแพ่งซึ่งมีความเหมาะสมกว่า การกำหนดโทษทางอาญา

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มิได้มีบทบัญญัติในการให้ ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราไว้โดยตรง มีเพียงบทบัญญัติการให้ ความคุ้มครองเป็นพิเศษในลักษณะเดียวกับความตกลง TRIPS ในการให้ความคุ้มครองสินค้า เฉพาะอย่างตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ที่มีนโยบายในการประกาศกำหนดให้ไวน์และสุราเป็น สินค้าเฉพาะอย่าง เพื่อให้ความคุ้มครองในระดับเดียวกันกับการให้ความคุ้มครองในความตกลง TRIPS ทั้งนี้ กระบวนการในการให้ความคุ้มครองอยู่ในรูปแบบการจดทะเบียน ซึ่งมีการกำหนด คุณสมบัติของสิ่งที่จะจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผู้มีสิทธิจดทะเบียน กระบวนการ จดทะเบียน ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้จดทะเบียน การใช้และการระงับใช้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การแก้ไขหรือการเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คณะกรรมการ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และบทกำหนดโทษในกรณีที่ทำกรฝ่าฝืนบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการในการ ควบคุมคุณภาพของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นหัวใจสำคัญของการให้ความคุ้มครอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และได้บัญญัติถึงองค์กรที่ใช้ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการควบคุม

คุณภาพ และการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น หรือเป็นตัวแทนของรัฐในการเรียกร้องสิทธิในต่างประเทศ

4.2 กฎเกณฑ์โดยอ้อมที่อาจนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

แม้ว่าในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในการให้ความคุ้มครองอยู่แล้ว แต่ในกรณีที่บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มิได้บัญญัติไว้ ก็สามารถนำกฎเกณฑ์อื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะการให้ความคุ้มครองในลักษณะเดียวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาปรับใช้โดยอ้อมซึ่งมีบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ดังนี้

4.2.1 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ไม่มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราไว้โดยตรง แต่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีการใช้และมีการจดทะเบียนในลักษณะเครื่องหมายการค้า โดยแบ่งแยกการให้ความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ดังนี้

4.2.1.1 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า

การพิจารณากฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้าซึ่งให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ในหลักเกณฑ์ทั่วไปของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้นได้กำหนดให้เครื่องหมายการค้าซึ่งจะพึงได้รับการจดทะเบียนจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และไม่เป็นเครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว¹² โดยกำหนดว่าชื่อทาง

¹² พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, มาตรา 6 “เครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ ต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ

ภูมิศาสตร์ซึ่งรัฐมนตรีประกาศ¹³กำหนดนั้นถือเป็นเครื่องหมายการค้าซึ่งไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ
อย่างไรก็ดี อาจมีการจดทะเบียนชื่อทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีลักษณะบ่งเฉพาะภายหลังการใช้
(Acquired Distinctiveness Through Use) ถ้าเจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถพิสูจน์ได้ว่า
ประชาชนได้รับรู้ว่าเครื่องหมายนั้นเป็นเครื่องหมายการค้าที่สามารถแยกแยะสินค้าที่ใช้
เครื่องหมายนั้นจากสินค้าที่ใช้เครื่องหมายอื่นได้¹⁴ โดยพิสูจน์ถึงการใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่องเป็น
ระยะเวลาหนึ่ง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงอาจได้รับความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายการค้า
ได้

4.2.1.2 กฎเกณฑ์ว่าด้วยการลวงขาย (Passing off)

มาตรา 46 วรรค 2¹⁵ เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลวงขาย
(Passing off) โดยกำหนดคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน จากการที่

- (2) เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว”

¹³ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2535) เรื่อง การกำหนดชื่อทางภูมิศาสตร์
ตามมาตรา 7(2) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 กำหนดห้ามมิให้ใช้ชื่อทาง
ภูมิศาสตร์ดังต่อไปนี้ เป็นเครื่องหมายการค้า

- (1) ชื่อประเทศรวมทั้งเขตอิสระซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศ ชื่อกลุ่มประเทศ
ที่รู้จักกันแพร่หลาย หรือชื่อภูมิศาสตร์
- (2) ชื่อทวีปหรืออนุทวีป
- (3) ชื่อมหาสมุทร
- (4) ชื่อเมืองหลวงของประเทศ
- (5) ชื่อทางภูมิศาสตร์อื่นๆ เช่น ชื่อเมืองท่า จังหวัด อำเภอ ตำบล มณฑล เกาะ
ภูเขา แม่น้ำ ทะเล หรือทะเลสาบ ที่ประชาชนทั่วไปรู้จัก

¹⁴ รัชชัย ศุภผลศิริ, คำอธิบายเครื่องหมายการค้า, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติ
ธรรม 2536), หน้า 20.

¹⁵ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, มาตรา 46 วรรค 2 “บทบัญญัติมาตรานี้
ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน ในการที่จะฟ้องคดี
บุคคลอื่นซึ่งเอาสินค้าของตนไปลวงขายว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า”

บุคคลอื่นนำสินค้าดังกล่าวไปลงขายว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น ซึ่ง บพัญญูตินี้มิได้มีการให้คำนิยามความหมายของคำว่า “ลงขาย” ไว้ ทั้งนี้ในบริบทของ เครื่องหมายการค้า การลงขายน่าจะหมายถึง การที่บุคคลหนึ่งใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคล อื่นกับสินค้าของตน และเสนอขายในลักษณะที่ทำให้ผู้ซื้อสับสนหลงผิดว่าเป็นสินค้าของผู้อื่นซึ่ง เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง¹⁶ บพัญญูตินี้ในลักษณะดังกล่าวจึงอาจนำมาปรับใช้ เพื่อให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่เป็นการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้ใน ลักษณะของการลงขายเพื่อให้ผู้ซื้อสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดสินค้าได้

4.2.1.3 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark)

มาตรา 4 วรรค 4 กำหนดว่า เครื่องหมายรับรอง หมายถึง เครื่องหมายที่เจ้าของ เครื่องหมายรับรองใช้เป็นที่ยี่ห้อหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการ รับรอง เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของ สินค้า นั้น ในส่วนนี้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจได้รับการคุ้มครองโดยการจดทะเบียนเป็น เครื่องหมายรับรอง โดย เงื่อนไขการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ เครื่องหมายการค้า (มาตรา 81¹⁷) กล่าวคือ มีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา 7 ไม่มีลักษณะ ต้องห้ามตามมาตรา 8 และไม่เป็นเครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายรับรองที่บุคคล อื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของเครื่องหมายรับรองนั้น มีความใกล้เคียงกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS ในส่วนที่ เป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใด ของสินค้า มากกว่าเครื่องหมายการค้า แต่อย่างไรก็ดี การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS นั้น มีเงื่อนไขที่เข้มงวดมากกว่าการให้ความ คุ้มครองในลักษณะเครื่องหมายรับรอง กล่าวคือ การจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้

¹⁶ รัชชัย ศุภผลศิริ , คำอธิบายเครื่องหมายการค้า , หน้า 53.

¹⁷ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, มาตรา 81 “เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้ามาใช้บังคับแก่เครื่องหมายรับรอง โดยอนุโลม”

ทางภูมิศาสตร์ สิ่งบ่งชี้ที่นั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงในเรื่องคุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าในสาระสำคัญสืบเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์นั้นๆ

4.2.1.4 กฎเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายร่วม (Collective Mark)

มาตรา 4(5) กำหนดว่า เครื่องหมายร่วม หมายถึง เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้หรือจะใช้โดยบริษัทหรือรัฐวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกันหรือโดยสมาชิกของสมาคม สหกรณ์ สหภาพ สมาพันธ์ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรอื่นใดของรัฐหรือเอกชน เจื่อนไขการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอนั้นเป็นไปหลักเกณฑ์ของเครื่องหมายการค้า (มาตรา 94¹⁸) กล่าวคือ มีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา 7 ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 8 และไม่เป็นเครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายรับรอนที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจได้รับความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายร่วม ในลักษณะองค์กรในลักษณะหมู่บ้าน หรือชุมชนใดมีศักยภาพในการผลิตสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดจากชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น โดยมีความเชื่อมโยงในเรื่องคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะพิเศษ แต่อย่างไรก็ดี การให้ความคุ้มครองในลักษณะนี้นับว่ามีความเกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อยู่บ้างก็เป็นในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายการค้าในองค์กรเดียวกัน ซึ่งโดยสภาวะการให้ความคุ้มครองจะมีลักษณะเดียวกับเครื่องหมายการค้า ก็คือ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเน้นคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดในสินค้า มากกว่าจะคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้โดยตรง

กล่าวโดยสรุป การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้หลักเกณฑ์ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ไม่ว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองในลักษณะเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอน หรือเครื่องหมายร่วม บทบัญญัติส่วนใหญ่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า หรือคุ้มครองผู้บริโภคจากการลงขายในลักษณะการให้การคุ้มครองผู้ผลิตจากการแข่งขันไม่เป็นธรรม อันมีลักษณะเป็นเพียงการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้โดยอ้อมเท่านั้น

¹⁸ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, มาตรา 94 “ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้ามาใช้บังคับแก่เครื่องหมายร่วมโดยอนุโลม เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด 1 ส่วนที่ 5”

4.2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค มีความเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่เนื้อหาของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างกว้างๆ โดยบทบัญญัติซึ่งอาจนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่

1) บทบัญญัติในส่วนของการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากการโฆษณาอันไม่เป็นธรรมมีบัญญัติไว้ในมาตรา 22 ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้ข้อความซึ่งเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าในการโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมส่วนรวม โดยบัญญัติลักษณะของข้อความที่ไม่เป็นธรรมไว้ 5 อนุมาตราซึ่งเกี่ยวข้องกับการพิจารณาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 2 อนุมาตรา คือ

- (1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง
- (2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือ

บริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริงหรือไม่ก็ตาม

ในส่วน of ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริงตาม (1) การพิจารณาว่าโฆษณาใดเป็นโฆษณาเท็จหรือโฆษณาหลง คือ โฆษณาที่แสดงข้อความแตกต่างจากความจริงและผลแห่งการแสดงเช่นนั้น ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคหันเหไปในทางที่ข้อความนั้นมุ่งหมาย ข้อความที่แสดงนั้นอาจเป็นเท็จหรือหลงอยู่ในตัวเองหรือแม้ไม่มีสิ่งแสดงว่าน่าจะเป็นเท็จ แต่ความหมายที่ผู้รับรู้ข้อความนั้นเข้าใจอาจเป็นเท็จ ก็ถือเป็นการหลงได้¹⁹

ข้อความที่ต้องห้ามตาม (2) นี้ ไม่ถึงขนาดเป็นเท็จและกำหนดให้ผู้โฆษณามีโอกาสพิสูจน์ความเป็นจริงของรายงานทางวิชาการ ผลการวิจัย สถิติ การรับรองของสถาบันหรือบุคคลอื่นใดให้ปรากฏแก่คณะกรรมการด้านโฆษณาได้ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง

¹⁹ สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2536) หน้า 159-160.

ตามที่อ้างให้คณะกรรมการออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่ปรากฏในมาตรา 27 ที่เป็นวิธีการที่จะดำเนินการต่อการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรม²⁰

2) บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมฉลาก มาตรา 31²¹ กำหนดให้ข้อความในฉลากของสินค้าที่จำต้องมีการควบคุมฉลาก โดยฉลากดังกล่าวต้องมีข้อความที่ตรงต่อความเป็นจริง และไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า หรือต้องระบุข้อความอันจำเป็น ซึ่งหากมิได้กล่าวเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งซึ่งทางภูมิศาสตร์ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ข้อความที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าในการโฆษณาซึ่งมีลักษณะเป็นเท็จหรือทำให้

²⁰ เรื่องเดียวกัน., หน้า 167-168.

²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522, มาตรา 31 “ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมึลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(2) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี

(ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เห็นเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่เป็นสินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(3) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ ค่าเตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุ ในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขาย และฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณีนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (2) และ (3) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสาระสำคัญ ซึ่งมีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า

4.2.3 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัตินี้ มีสาระเป็นการควบคุมอาหารเพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัย สุขลักษณะอาหาร ตลอดจนเศรษฐกิจที่ป้องกันมิให้ผู้บริโภคถูกหลอกลวงในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ชนิดของอาหาร ส่วนประกอบของอาหาร ปริมาณของอาหาร หรือลักษณะพิเศษอย่างอื่น หรือในเรื่องสถานที่ผลิต หรือประเทศที่ผลิต เป็นต้น²² บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่

1) บทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายอาหารปลอม ในมาตรา 25(2) บัญญัติห้ามผู้ใดผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายซึ่งอาหารปลอม โดยมาตรา 27 ได้กำหนดลักษณะของอาหารปลอมไว้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คืออาหารที่มีฉลากเพื่อลวง หรือพยายามลวงผู้ซื้อให้เข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ประโยชน์หรือลักษณะพิเศษอย่างอื่น หรือในเรื่องสถานที่และประเทศที่ผลิตถือเป็นอาหารปลอมที่ห้ามผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่าย

2) บทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาใน มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัตินี้ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาคุณภาพ ประโยชน์ คุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จ หรือหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อโดยไม่สมควร ซึ่งการหลอกลวงนี้รวมถึงการหลอกลวงโดยการโฆษณาให้ผู้บริโภคหลงเชื่อในคุณภาพหรือสรรพคุณอันเป็นที่มาของสินค้า

4.2.4 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ในลักษณะ 8 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามมาตรา 271 และมาตรา 272 กล่าวคือ

²² นฤมล โกมลเสวิน, กฎหมายเกี่ยวกับอาหาร “เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสาธารณสุขและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” หน่วยที่ 6, หน้า 388.

มาตรา 271 กำหนดให้การกระทำการขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใดๆ ที่ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือปริมาณแห่งของนั้น อันเป็นเท็จ เป็นความผิดอาญา ทั้งนี้โดยเหตุผลในการบัญญัติมาตรานี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันมีการขายของโดยหลอกลวงให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จเพิ่มมากขึ้น และความผิดมาตรานี้ เป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่อาจดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดโดยไม่มีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายได้ แม้จะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีการเสนอขายของดังกล่าวแก่บุคคลทั่วไป ในร้านค้าหรือที่สาธารณะ การปราบปรามการกระทำผิดฐานนี้จึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร²³

มาตรา 272(1) กำหนดห้ามมิให้เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่ชื่อสินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แจกแจงแสดงรายการ แสดงราคา จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่น การพิจารณาตามความใน (1) นี้ “ชื่อ” ในการประกอบการค้า ได้แก่ ชื่อห้างร้าน สถานที่ที่ได้ ส่วน “รูป” ได้แก่ ภาพคน สัตว์ หรือสิ่งอื่นใด “รอยประดิษฐ์” หมายรวมถึงลวดลาย ขนาดเครื่องหมาย และ “ข้อความใดๆ” อาจเป็นถ้อยคำที่ให้หมายถึงสินค้าหรือบริการโดยเฉพาะ สิ่งเหล่านี้ต้องเป็นของผู้อื่นใช้อยู่ แต่ไม่ต้องจดทะเบียนก็ได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้²⁴ ซึ่งความผิดในมาตรานี้จากจะต้องพิจารณาถึงเจตนาตามความในมาตรา 59 กล่าวคือ จะพิจารณาเป็นความผิดต่อเมื่อผู้กระทำได้ทำไปโดยรู้ยู่่ว่า ชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ นั้นเป็นของที่ใช้ในการประกอบการค้าของผู้อื่นแล้ว การกระทำยังต้องมีเจตนาพิเศษ กล่าวคือ กระทำไปเพื่อให้ประชาชนเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นอีกด้วย ถ้าผู้กระทำไม่มีเจตนาดังกล่าวย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้ แต่อาจเป็นการกระทำละเมิดในทางแพ่งได้²⁵

กล่าวโดยสรุป ประมวลกฎหมายหมายอาญา ในส่วนความผิดเกี่ยวกับการค้านั้น มีบทบัญญัติในลักษณะให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในมาตรา 271 ที่บัญญัติคุ้มครอง

²³ จิตติ ดิงศภัทท์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1 , (กรุงเทพฯ มหานคร : บริษัทกรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด , 2536) , หน้า 1735.

²⁴ เรื่องเดียวกัน. , หน้า 1747.

²⁵ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน การปลอมและแปลง การค้า เพศ มาตรา 217-287. (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม , 2529) , หน้า 241-242.

มิให้ประชาชนหลงผิดจากการถูกหลอกลวงในการใช้ต่างๆ และบทบัญญัติมาตรา 272(1) ซึ่งมีลักษณะเป็นการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการ แต่มิได้ระบุถึงรายละเอียดของการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน โดยวัตถุประสงค์จะเน้นการคุ้มครองผู้บริโภค

4.2.6 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายไวน์และสุรา

การพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายไวน์และสุราที่มีอยู่ เพื่อนำมาใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณา กำหนดกรอบมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยในการพิจารณากฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายไวน์และสุรา พบว่ามีกฎหมายซึ่งจะต้องพิจารณาถึง 3 ฉบับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543 ดังนี้

4.2.6.1 พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

อุตสาหกรรมสุราในประเทศไทยเป็นกิจการที่มีลักษณะเป็นกิจการไม่ผูกขาด แต่มีการกำกับดูแลโดยผ่านรูปแบบการอนุมัติให้ผลิตและจำหน่ายสุรา ประเภทสุรากลั่นเป็นผลเนื่องจากกฎหมายกำกับอุตสาหกรรม (Sector) ของภาครัฐโดยผ่านพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแบ่งประเภทของสุราเป็น 2 ประเภท โดยอาศัยหลักการแบ่งตามความแรงแอลกอฮอล์หรือดีกรีเป็นหลัก โดยอาศัยวิธีการ หรือกระบวนการผลิตเป็นปัจจัยรองในการแบ่งแยก โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ สุราแช่ และสุรากลั่น

ก. เมรัย หรือสุราแช่ (Fermented Liquors) เป็นสุราที่เป็นผลผลิตจากการหมักส่ำเพื่อแปลงเปลี่ยนวัตถุดิบประเภท แป้ง น้ำตาล ให้เกิดมีแรงแอลกอฮอล์แล้ว สามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องมีกรรมวิธีกลั่นเสียก่อน และสุราที่ได้มีความแรงต่ำกว่า 15 ดีกรี และผลิตโดยการหมักเป็นหลัก (Fermentation Base) ถือเป็นสุราแช่ โดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กำหนดห้ามการทำสุราแช่และสุรากลั่นโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดี รวมไปถึงการมีภาชนะสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต ทั้งนี้หมายความรวมถึงสุราที่ได้จากการผสมสุรากลั่น และสุราแช่โดยสุราที่ได้มีความแรงต่ำกว่า 15 ดีกรี อุตสาหกรรมสุรา ประเภทเมรัยหรือ

สุราแช่ สามารถผลิตเป็น 4 ชนิด คือ 1) เบียร์ 2) ไวน์ รวมไปถึงไวน์คูลเลอร์ 3) สุราหมักพื้นเมือง และ 4) สุราแช่ประเภทเครื่องปรุงอาหาร

ข. สุรากลั่น (Distilled Liquors หรือ Distilled Spirits) เป็นสุราที่เป็นผลผลิตจากการหมักส่ำเพื่อแปลงเปลี่ยนวัตถุดิบประเภทแป้ง น้ำตาล ให้เกิดมีแรงแอลกอฮอล์ แล้วนำไปผ่านกรรมวิธีการกลั่นเพื่อให้ได้สุราตามที่ต้องการ ในประเทศไทยอุตสาหกรรมสุราประเภทสุรากลั่นนี้ สามารถผลิตได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่

- สุรสามทับ (แอลกอฮอล์) คือสุราที่ผลิตโดยการกลั่นและมีความแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรี ขึ้นไป

- สุราขาว เป็นสุรากลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่งทั้งปวง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

- สุราผสม เป็นสุราที่ปรุงแต่งขึ้นจากสุราขาวหรือสุรสามทับ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

- สุราปรุงพิเศษ เป็นสุราที่ปรุงแต่งขึ้นจากสุรสามทับ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี ซึ่งมีวิธีการผลิตคล้ายคลึงกับสุราผสม

- สุราพิเศษ เป็นสุรากลั่นที่มีกรรมวิธีการผลิตแบบอย่างต่างประเทศ (ได้แก่ แบบตะวันตก ประเภท วิสกี้ บรั่นดี รัม ยิน ฯลฯ และแบบอื่น ประเภท เชียงซุน น้อยก๊วยโลว ฯลฯ ทั้งนี้ สุราพิเศษประเภทสุรากลั่นอาจมีการใช้ส่วนผสมของสัตว์มาเป็นวัตถุดิบในการทำสุราได้)

สุรากลั่นนั้น ตามบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสุรา บัญญัติห้ามเอกชนผลิตหรือมีเครื่องมือในการกลั่นสุราไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐ เอกชนจึงไม่สามารถประกอบกิจการสุรากลั่นได้โดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐ

4.2.6.2 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นที่แน่นอนและเหมาะสม เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือกิจการ

อุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ²⁶ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มาตรา 15 กำหนดให้รัฐมนตรีกำหนด แก้ไข หรือยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใดๆตามข้อเสนอขอคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ อาศัยความตามมาตรา 15 กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม 3 ฉบับเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ดังนี้

ก. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2927 (พ.ศ.2544) เรื่องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรากลั่น (มาตรฐานเลขที่ มอก. 2088-2544) มาตรฐานตามประกาศฉบับนี้มีข้อกำหนดครอบคลุมสุรากลั่น²⁷ ที่ทำหรือนำเข้าเกิน 10 ลูกบาศก์เดซิเมตร (ลิตร) หรือเพื่อประโยชน์ทางการค้า ทั้งนี้ เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการ วัตถุประสงค์ปนอาหาร สารปนเปื้อน เครื่องหมายและฉลาก และการชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสินของสุรากลั่น

ข. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2928 (พ.ศ. 2544) เรื่องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไวน์ (มาตรฐานเลขที่ มอก. 2089-2544) มาตรฐานตามประกาศฉบับนี้มีข้อกำหนดครอบคลุมไวน์²⁸ ที่ทำหรือนำเข้าเกิน 10 ลูกบาศก์เดซิเมตร (ลิตร) หรือเพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการ วัตถุประสงค์ปนอาหาร สารปนเปื้อน เครื่องหมายและฉลาก และการชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสินของไวน์

²⁶ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

²⁷ สุรากลั่น หมายถึง สุราที่ได้จากการกลั่นน้ำสาเป็นสุรา หรือกั่นน้ำสาเป็นแอลกอฮอล์แล้วปรุงแต่งให้เป็นสุรา ทั้งนี้รวมถึงสุรากลั่นที่ผสมกับของอื่น หรือเครื่องดื่มอื่น แต่ถ้าผสมกับไวน์ต้องได้แรงแอลกอฮอล์เกิน 23 ดีกรี (ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2927 (พ.ศ.2544) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรากลั่น)

²⁸ ไวน์ หมายถึง เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่เกิดจากการหมักผลไม้ น้ำผลไม้ หรือผลผลิตเกษตรบางชนิด เช่น ข้าว น้ำผึ้ง แป้ง น้ำตาลเป็นต้น ทั้งอาจเติมแอลกอฮอล์หรือสุราชนิดอื่น เพื่อให้มีแรงแอลกอฮอล์มากขึ้น และอาจปรุงแต่ง สี กลิ่น รส เพิ่มเติมด้วยก็ได้ (ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2928 (พ.ศ.2544) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไวน์)

ค. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2929 (พ.ศ.2544) เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเบียร์ (มาตรฐานเลขที่ มอก. 2090-2544) มาตรฐานตาม ประกาศฉบับนี้มีข้อข้อยกเว้นครอบคลุมเบียร์²⁹ที่ทำหรือนำเข้าเกิน 10 ลูกบาศก์เดซิเมตร (ลิตร) หรือ เพื่อประโยชน์ทางการค้า ทั้งนี้ เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการ วัตถุประสงค์ป้อนอาหาร สารปนเปื้อน เครื่องหมายและฉลาก และการชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสินของสุรากลั่น

อย่างไรก็ดี กฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานอุตสาหกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ไวน์และสุรานั้น เป็นเพียงกฎเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติ (คุณลักษณะ) และคุณภาพเป็นการทั่วไปใน อุตสาหกรรมไวน์และสุราเท่านั้น เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ ประชาชนหรือกิจการอุตสาหกรรมเท่านั้น มิได้มีกฎเกณฑ์เฉพาะซึ่งเน้นถึง คุณภาพ ชื่อเสียง และ คุณลักษณะของสินค้ากับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่มาตรฐานการให้ความคุ้มครองใน ลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

4.2.6.3 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543 โดยมี บทบัญญัติเพิ่มเติมตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543 (ฉบับที่ 2) และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 3) มีสาระเป็น การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ

- การทำและขายสุรากลั่น กำหนดให้ผู้ประสงค์จะขออนุญาตทำและขาย ส่งสุรากลั่นรายใหม่ต่อกรมสรรพสามิต เมื่อได้รับอนุญาตให้ทำและขายสุรากลั่นจาก กรมสรรพสามิตแล้ว ผู้ได้รับอนุญาตต้องดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เมื่อสร้างโรงงานเสร็จแล้วต้องแจ้งกรมสรรพสามิตก่อนเปิดดำเนินการ 15 วัน ในการทำสุรากลั่นออกขายต้องทำสัญญาว่าด้วยการอนุญาตให้ทำและขายส่งสุรากับ กรมสรรพสามิต เมื่อจะทำสุราชนิดใด ต้องยื่นเรื่องขออนุญาตพร้อมเสนอกรรมวิธีการทำสุราและ

²⁹ เบียร์ หมายถึง เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 0.5 ดีกรีขึ้นไป ได้จากกระบวนการ หมักเวิร์ต (WORT) ด้วยยีสต์ และอาจมีการปรุงแต่ง สี กลิ่น รส เพิ่มเติมด้วย (ประกาศกระทรวง อุตสาหกรรม ฉบับที่ 2929 (พ.ศ.2544) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเบียร์)

วัตถุประสงค์ในการทำสุราให้กรมสรรพสามิตพิจารณาอนุญาตก่อนดำเนินการทำสุรา โดยผู้ขออนุญาต ต้องส่งตัวอย่างของสุราที่ทำได้ให้กรมสรรพสามิตทำการวิเคราะห์ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงนำออกจากโรงงานได้(สุราที่ทำขึ้นต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุรา ซึ่งออก โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผู้รับอนุญาตต้องส่ง ตัวอย่างฉลากและเครื่องหมายต่างๆที่จะใช้บรรจุสุรา และให้แจ้งชนิดกับขนาดบรรจุของภาชนะ พร้อมตัวอย่างภาชนะให้กรมสรรพสามิตพิจารณาและให้ความเห็นชอบเสียก่อนจึงจะนำไปใช้ได้ สุดท้ายผู้ทำสุราต้องยินยอมให้กรมสรรพสามิตตรวจสอบคุณภาพสุราที่ทำขึ้นก่อนนำออกจาก โรงงานสุรา ถ้าตรวจสอบแล้วปรากฏว่าสุรานั้นไม่มีคุณภาพตามที่กรมสรรพสามิตได้อนุญาตไว้ กรมสรรพสามิตมีสิทธิสั่งห้ามไม่ให้นำออกจากโรงงานสุรา

- การทำและขายส่งสุราแช่ชนิดเบียร์และชนิดสุราผลไม้ มีหลักเกณฑ์ ใกล้เคียงกับกฎเกณฑ์ในการทำและขายส่งสุรากลั่น ต่างกันในส่วนคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต เท่านั้น

- การทำและขายส่งสุรสามทับ(แอลกอฮอล์) กำหนดให้โรงงานสุรา องค์การสุรา เป็นผู้ทำและขายส่งสุรสามทับ ตลอดจนกำหนดราคาขายส่งและราคาขายปลีก

- การทำและขายส่งสุราแช่พื้นเมืองและสุราแช่อื่นนอกจากสุราผลไม้และ เบียร์ กำหนดให้ก่อนดำเนินการทำและขายส่งสุรา ผู้รับอนุญาตให้ก่อสร้างโรงงานสุราต้องทำ สัญญาว่าด้วยการอนุญาตให้ทำและขายส่งสุรากับกรมสรรพสามิต โดยผู้รับอนุญาตต้องใช้ วัตถุประสงค์และกรรมวิธีการผลิตตามที่กรมสรรพสามิตเห็นชอบ ก่อนนำสุราออกจากโรงงานผู้รับ อนุญาตจะต้องส่งตัวอย่างให้กรมสรรพสามิตทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพก่อน ในการใช้ฉลาก ปิดภาชนะบรรจุสุราทุกชนิดต้องได้รับอนุญาตจากกรมสรรพสามิตก่อน

- การทำและขายสุราแช่ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมือง และผลิตภัณฑ์ จากผลผลิตทางการเกษตรที่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี มีหลักเกณฑ์คล้ายกับการทำและ ขายส่งสุราแช่พื้นเมืองและสุราแช่อื่นนอกจากสุราผลไม้และเบียร์ ต่างกันตรงที่การทำสุราแช่และ ผลิตภัณฑ์ต้องทำตามวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีบริหารงานสุรา พ.ศ. 2544 ฉบับที่ 3

- การขายสุราต่างประเทศ การทำสุราเพื่อไปใช้ทำสินค้า กำหนดให้ กรมสรรพสามิตและจังหวัดอนุญาตให้เอกชนขายสุราต่างประเทศได้โดยไม่จำกัดจำนวน

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา มีลักษณะเป็นการ กำหนดหลักเกณฑ์ในการทำและจำหน่ายไวน์และสุรา โดยผ่านการกำกับดูแลหรือการให้ ใบอนุญาตจากกรมสรรพสามิตในสังกัดกระทรวงการคลัง อย่างไรก็ดี ประกาศดังกล่าวมิได้

กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดคุณภาพ ชื่อเสียง และคุณลักษณะของสินค้ากับ
แหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่มาตรฐานการให้ความคุ้มครองในลักษณะของ
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่อย่างไร

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาวิเคราะห์กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันของ
ประเทศไทยเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา พบว่า
ปัจจุบันได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ (sui generis)
คือพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน
การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสน
หลงผิด กำหนดกฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผ่านระบบจดทะเบียนใน
ลักษณะเดียวกับเครื่องหมายการค้า โดยบัญญัติให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สินค้าเฉพาะอย่าง
ที่รัฐมนตรีประกาศในลักษณะเดียวกับการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน
ผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS ซึ่งไวน์และสุรานั้นอาจได้รับการคุ้มครองพิเศษใน
ลักษณะดังกล่าว เมื่อรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้ไวน์และสุราเป็นสินค้าเฉพาะอย่าง อย่างไรก็ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มิได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ
หรือกรรมวิธีการผลิตไวน์และสุรา โดยบัญญัติกว้างๆให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม
เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด ในส่วนของบทบัญญัติอื่นที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราได้แก่ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ซึ่งให้ความคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง
เครื่องหมายร่วม และในการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการลงขาย อันเป็นบทบัญญัติเพื่อ
ป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เป็นการคุ้มครองในลักษณะกว้างๆ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในส่วน
ของเครื่องหมายการค้า นั้นสามารถพัฒนาเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราได้เนื่องจากมีกฎเกณฑ์หลายส่วนที่มีความสอดคล้องกับแนวความคิดใน
การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

ในการศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และ
พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 นั้นล้วนบัญญัติกฎเกณฑ์ในส่วนที่เน้นการให้ความคุ้มครอง
ผู้บริโภคเป็นสำคัญ แม้จะมีกฎเกณฑ์บางส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา แต่ไม่สามารถครอบคลุมแนวคิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราได้ทั้งหมด ส่วนประมวล
กฎหมายอาญานั้นได้บัญญัติความผิดที่เกี่ยวกับการค้าในลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้

ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่ก็ยังเป็นเพียงการเน้นถึงการคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสน หลงผิดในแหล่งกำเนิดสินค้าเท่านั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ หลักความสุจริตและหลักการเกี่ยวกับการละเมิดซึ่งเป็นเพียงบทบัญญัติกว้างๆเท่านั้น สุดทำการวิเคราะห์ถึงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายไวน์และสุรามีบทบัญญัติบางส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพในการผลิตไวน์และสุรา แต่คุณภาพดังกล่าวมีความมุ่งหมายเพื่อ ความปลอดภัยในการบริโภคเท่านั้น มิได้เป็นการสร้างคุณภาพในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับ พื้นที่แหล่งกำเนิดในลักษณะที่จะพัฒนาเพื่อขอรับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

แนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ในประเทศไทย

การพิจารณาถึงกรอบหรือแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยนั้นจะต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่โยงใยกัน (ปฏิสัมพันธ์) ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย การพัฒนา อันเป็นการพิจารณาถึงบริบทซึ่งรวมถึงสภาพปัญหาและขีดความสามารถประกอบกับการพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง จะเห็นได้ว่าการพิจารณาในรูปแบบดังกล่าวเป็นการประเมินและสำรวจประโยชน์และภาระของสังคมที่จะเกิดขึ้นจากการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันเป็นประโยชน์และภาระของสังคมที่จะเกิดขึ้นจากการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา¹

ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาข้อพิจารณาต่างๆ อันได้แก่ ข้อพิจารณาในทางเศรษฐกิจ การพัฒนา กฎหมาย การเมือง เพื่อสำรวจถึงภาระที่สังคมจะต้องแบกรับและประโยชน์ที่สังคมได้รับจากการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในระบบการให้ความคุ้มครองต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ หลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยในปัจจุบันตามที่ศึกษามาในบทที่ 2 บทที่ 3 และบทที่ 4 จึงมีความสำคัญ เป็นประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบการให้ความคุ้มครองโดยพิจารณาจากภาระของสังคม(cost) และผลประโยชน์(benefit) ที่เกิดขึ้น การพิจารณาข้อพิจารณาเหล่านี้จึงเป็นกรอบแนวคิดอันนำไปสู่การเลือกระบบที่เหมาะสมกับสังคมไทยได้ โดยแยกข้อพิจารณาในการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย เป็นข้อพิจารณาทฤษฎีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้อพิจารณาหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ ข้อพิจารณากฎเกณฑ์ในต่างประเทศ ข้อพิจารณากฎเกณฑ์ภายในประเทศ รวมถึงข้อพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ดังนี้

---

¹ ศศิวิมล เกษมศรี, “กรอบและกลไกของกฎหมายในการคุ้มครองเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 1

5.1 ข้อพิจารณาทฤษฎีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งแนวความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พบว่า ทฤษฎีกระแสหลักเน้นการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีการคิดค้นสร้างสรรค์ โดยสังคมได้ให้สิทธิหวงกันแก่ความคิดสร้างสรรค์นั้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้สร้างสรรค์ทำการคิดสร้างสรรค์ต่อไป แต่อย่างไรก็ดี มีข้อคิดว่าการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้นต้องพิจารณาถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ที่สมดุลระหว่างผลประโยชน์ของผู้ผลิตคิดค้น (Marginal benefit of the firm) ซึ่งได้ทำการลงทุน (investment) ไปกับทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้ากับภาระของสังคมที่จะต้องแบกรับในการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้น (Marginal Social cost) ในลักษณะการให้อำนาจผูกขาดแก่ผู้ประกอบการคิดค้น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เป็นการให้ความคุ้มครองโดยพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะพิเศษอื่น กับแหล่งภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นต้นกำเนิดสินค้า ถือเป็นการให้ความคุ้มครองแก่การลงทุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งถือเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในแง่ที่หน้าที่ของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการแบ่งแยกสินค้า บ่งบอกแหล่งที่มาอันเชื่อมโยงถึงคุณภาพ ชื่อเสียงของสินค้า และในขณะเดียวกันสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการโฆษณา เพราะการโฆษณานั้นเป็นการกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ในสินค้านั้นๆ เพื่อเป้าหมายในการซื้อสินค้า ในมุมมองดังกล่าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นการลงทุนในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าในตลาด การให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็คือการที่สังคมให้ประโยชน์กับเอกชนโดยการให้อำนาจผูกขาดในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามหลักการเศรษฐศาสตร์

อย่างไรก็ดี การให้สิทธิผูกขาดกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากเกินไป อาจทำให้สังคมเสียประโยชน์ ทั้งนี้ โดยการพิจารณาขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของแต่ละประเทศนั้น จะต้องพิจารณาถึงความสมดุลระหว่างประโยชน์ของ

เอกชน(Marginal benefit of the firm)กับภาระที่สังคมต้องแบกรับ(Social Cost)² ซึ่งแต่ละสังคมต่างที่ จุดตัดของความสมดุลดังกล่าวไม่เท่าเทียมกัน อีกทั้ง ความตกลง TRIPS ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นมิได้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเข้มงวด โดยเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศสามารถสร้างระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมในแต่ละสังคม การพิจารณาให้ความคุ้มครองจึงควรเป็นสิทธิของแต่ละประเทศ จึงขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมที่จะพิจารณาให้ความคุ้มครองโดยพิจารณาผลประโยชน์ที่สังคมได้รับและภาระที่สังคมต้องแบกรับ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น รูปแบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางระหว่างประเทศจึงไม่ควรมียุทธศาสตร์การให้ความคุ้มครองที่เคร่งครัด และให้อำนาจผูกขาดมากเกินไป อันทำให้สังคมอื่น ๆ ต้องเสียประโยชน์อันเกินพอดี ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในความตกลง TRIPS

เมื่อนำทฤษฎีแนวความคิดดังกล่าว มาปรับใช้ในการกำหนดแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย จึงจะต้องพิจารณาถึงความสมดุลระหว่างระหว่างประโยชน์ของเอกชน(Marginal benefit of the firm)กับภาระที่สังคมต้องแบกรับ(Social Cost)จากการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าว จากการพิจารณาพบว่า ประเทศไทยมีจุดตัดระหว่างประโยชน์ของเอกชนกับภาระที่สังคมต้องแบกรับในระดับที่ต่ำ เนื่องจากในประเทศไทยนั้นแทบไม่มีการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเหมือนเช่นในประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศอื่นในยุโรป จึงพิจารณาได้ว่าในขณะนี้ประเทศไทยควรกำหนดแนวความคิดการให้ความคุ้มครองเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในความตกลง TRIPS ซึ่งประเทศไทยมีความผูกพันอยู่

² Robert Cooter and Thomas Ulen, Law & Economic, 4th ed.(Pearson Education,Inc.,2004), p.137.

5.2 ข้อพิจารณากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

จากการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ในบทที่ 2 พบว่า สถานะการณปัจจุบันเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองระหว่างประเทศมีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ใน 2 ระดับ กล่าวคือ ความตกลงในระดับทวิภาคีและความตกลงในระดับพหุภาคี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศทั้งหมดแล้ว พบว่า กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรายังไม่เป็นที่ยุติและยังมีข้อแตกต่างกันในหลักกฎหมายที่ใช้บังคับ เนื่องจากยังไม่มีกรอบมาตรฐาน(Norm) และรูปแบบ(Form of Protection) อย่างกว้างขวางทั่วไปเหมือนทรัพย์สินทางปัญญาสาขาอื่นๆ เช่น ในเรื่องของสิทธิบัตร ทุกประเทศทั่วโลกยอมรับในหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับหลักนวัตกรรม (Novelty) หลักขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step) เป็นต้น

การพิจารณาในแง่พันธกรณีตามกฎเกณฑ์ในทางระหว่างประเทศนั้น ประเทศไทยมีความผูกพันตามความตกลง TRIPS เพียงความตกลงเดียว แต่อย่างไรก็ดี การพิจารณาเพื่อนำมาสู่ผลเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา นั้นจะต้องพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศอันเกี่ยวเนื่องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งหมดเพื่อให้เห็นแนวความคิดและระบบการให้ความคุ้มครองสิทธิลักษณะดังกล่าวในภาพรวม การพิจารณากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเพื่อกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศไทยนั้น สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

5.2.1 ความตกลงทวิภาคี

ความตกลงทวิภาคีเป็นรูปแบบหนึ่งของความตกลงซึ่งสองประเทศตกลงกันโดยอาศัยหลักต่างตอบแทนเพื่อจะเพิ่มการยอมรับและให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ความตกลงทวิภาคีนั้นเป็นความพยายามในการเพิ่มระดับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางระหว่างประเทศ แม้ว่าความตกลงทวิภาคีจะมีผลบังคับใช้เฉพาะประเทศที่ลงนามเพียง 2 ประเทศเท่านั้น แต่

ความตกลงทวิภาคีนั้นถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งซึ่งสหภาพยุโรปนำมาใช้เพื่อเพิ่มระดับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ซึ่งความตกลงประเภทนี้นี้อาจเป็นความตกลงแยกต่างหากหรือเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงเกี่ยวกับการค้าใหญ่³ ความตกลงส่วนใหญ่เป็นการระบุนำมาใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของภาคีอื่นสำหรับสินค้าซึ่งมิได้มีแหล่งกำเนิดดังกล่าว (โดยปกติมักจะมีระบุไว้ในภาคผนวกของความตกลง) หรือความตกลงอาจจะระบุการมีผลบังคับเหนือกฎหมายภายในของประเทศภาคีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในลักษณะที่เป็นการยืนยันถึงคุณภาพซึ่งสืบเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดในลักษณะการให้ความคุ้มครองแบบเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด⁴

ในปัจจุบันประเทศไทยมิได้ลงนามในความตกลงทวิภาคีใดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ประเทศไทยจึงไม่มีพันธะตามความตกลงทวิภาคี แต่การพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้นถือเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการขยายการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในอนาคตเมื่อประเทศไทยมีความพร้อมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราอย่างเต็มรูปแบบ

5.2.2 ความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศ

แนวทางที่สองในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศก็คือการให้ความคุ้มครองผ่านความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศ ซึ่งจะได้กล่าวถึงบทสรุปเกี่ยวกับขอบเขตการให้ความคุ้มครองภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ กล่าวคือ อนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) ความตกลงกรุงมาดริด (Madrid Agreement) และความตกลงกรุงลิสบอน (Lisbon Agreement) ตลอดจนการให้ความคุ้มครองภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้อง

³ E.g., the “Crayfish Agreement” between France and South Africa from the 1930s (See *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*, Somerset West, 1999, page 31)

⁴ Marcus Hopperger, “Introduction to Geographical Indications and recent Development in the world Intellectual Property Organization (WIPO)”, in *Worldwide Symposium on Geographical Indications*, San Francisco (California), July 9-11, 2003, p.9.

การค้า(Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) ภายใต้ องค์การการค้าโลก โดยความตกลงพหุภาคีต่างๆ ได้บัญญัติกฎเกณฑ์และระบบให้ความคุ้มครองที่ น่าสนใจดังนี้

ก. อนุสัญญากรุงปารีส⁵

จากการศึกษาในบทที่ 2 พบว่า อนุสัญญากรุงปารีสมีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครอง เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด และสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาในฐานะที่เป็นทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม โดย กำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองเพียงกว้างๆ โดยให้ใช้มาตรฐานภายในประเทศที่ใช้บังคับตาม **หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) บนพื้นฐานของหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)** ซึ่งหลักการดังกล่าวมาจากพื้นฐานในทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งพิจารณาถึงประโยชน์ที่ สังคมได้รับ (Social benefit) และภาระที่สังคมต้องแบกรับ (Social Cost) จะต้องสมดุลกัน และโดยที่ แต่ละสังคมมีจุดที่แสดงถึงความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่สังคมได้รับและภาระที่สังคมต้องแบกรับ แตกต่างกันไป การให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมจึงเป็นไปตามหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ซึ่งมีลักษณะเหมาะสมกับการให้ความคุ้มครองมากกว่าบทบัญญัติในความตกลง TRIPS ซึ่งบัญญัติ หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation Treatment:MFN) เป็นหลักการ พื้นฐานในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามความตกลง TRIPS

ในส่วนของเนื้อหาของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น อนุสัญญากรุงปารีสได้ บัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาในลักษณะการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมในการกระทำใดๆที่ทำให้ เกิดความหลงผิดในสินค้าของคู่แข่งทางการค้า และทำให้ประชาชนสับสนหลงผิดในคุณภาพ คุณสมบัติของสินค้า โดยให้ใช้มาตรการยึดสินค้านำเข้าที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ปลอม หรือเป็นเท็จทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม หรือทำการยึดในประเทศ รวมทั้งบัญญัติห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ หรือการกระทำใดๆอันเป็นการลงสาธารณชนในเรื่อง กระบวนการผลิต คุณลักษณะ วัตถุประสงค์ ของการผลิตสินค้าหรือปริมาณของสินค้าในลักษณะของการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ใดๆก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าการให้ความคุ้มครองโดยการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมนั้นเน้นเฉพาะการ

⁵ ในวันที่ 15 เมษายน 2003 อนุสัญญากรุงปารีสมีภาคีสมาชิกจำนวน 163 ประเทศ (Available from <http://www.wipo.int/teaties/docs/english/d-paris.doc>).

หลอกลวงใช้สิ่งบ่งชี้ที่ผิดหรือเป็นเท็จ (False Indication) โดยไม่นำมาใช้กับกรณีที่อ้างถึงคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษจากแหล่งกำเนิดสินค้าที่ผิดหรือเป็นเท็จ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด

การให้ความคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวถือเป็นต้นกำเนิดที่สำคัญของแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศซึ่งมีผลผูกพันไปถึงความตกลง TRIPS ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามบทบัญญัติทั่วไปและหลักการพื้นฐาน โดยมาตรา 2 ของความตกลง TRIPS กำหนดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องปฏิบัติตาม มาตรา 1-12 และ มาตรา 19 ของอนุสัญญากรุงปารีส และในส่วนที่เกี่ยวกับขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในมาตรา 22(2) ซึ่งกำหนดให้สมาชิกกำหนดวิธีการทางกฎหมายสำหรับผู้มีส่วนได้เสียที่จะป้องกันมิได้มีการใช้ใดๆ ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำซึ่งเป็นการแข่งขันไม่เป็นธรรมตามความหมายของมาตรา 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส (ค.ศ.1967) โดยมาตรา 10 ทวิ ได้กำหนดลักษณะการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมซึ่งต้องห้ามไว้ 3 ประการ ได้แก่

- (1) การกระทำตามปกติที่สร้างความสับสนหลงผิด โดยความหมายใดก็ตามในการจัดตั้งของสินค้า หรือในทางอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมทางการค้าต่อคู่แข่งทางการค้า
- (2) การกล่าวหาที่ไม่เป็นจริงในทางการค้า ที่ทำลายความเชื่อถือในทางการค้าต่อคู่แข่งทางการค้า
- (3) การใช้สิ่งบ่งชี้ หรือการกระทำใดๆ อันเป็นการลวงสาธารณชนในเรื่อง กระบวนการผลิต คุณลักษณะ วัตถุประสงค์ของการผลิตสินค้า หรือปริมาณของสินค้า

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของความตกลง TRIPS จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในอนุสัญญากรุงปารีสในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา 1-12 และ มาตรา 19 รวมทั้งต้องกำหนดวิธีการทางกฎหมายในการป้องกันการบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรมตามนัยยะมาตรา 10 ทวิ การกำหนดกรอบหรือแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจำเป็นต้องพิจารณากรอบและกฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงปารีสในส่วนดังกล่าวประกอบกับการพิจารณาพันธกรณีตามความตกลง TRIPS ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกอยู่ด้วย

ข. ความตกลงกรุงมาดริด⁶

ความตกลงกรุงมาดริดมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of Source) ที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีบทบัญญัติซึ่งกระชับกระบวนการบังคับสิทธิในสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้ามากกว่าอนุสัญญากรุงปารีส โดยได้กำหนดให้หน่วยงานศุลกากรเป็นผู้ยึดทรัพย์สินหรือสินค้าที่สิ่งบ่งชี้เป็นเท็จหรือหลอกลวง(มาตรา2(1)) และให้แจ้งผู้มีส่วนได้เสียโดยพลัน โดยกำหนดให้อัยการหรือเจ้าหน้าที่มีอำนาจร้องขอให้ยึดทรัพย์สินนั้นได้เมื่อสืบทราบ หรือเมื่อผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องขอ และได้บัญญัติถึงสาระของสิทธิไว้ละเอียดกว่าอนุสัญญากรุงปารีสโดยกำหนดให้กฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการขายหรือการวางแสดงสินค้าซึ่งอาจทำให้สาธารณชนหลงผิดหรือถูกหลอกลวงได้ นอกจากนี้ ในส่วนของสาระในการให้ความคุ้มครองสิทธิ ความตกลงนี้ให้อำนาจศาลแต่ละประเทศที่จะตัดสินว่าอะไรคือสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาซึ่งมีลักษณะเป็นชื่อสามัญ อันไม่อยู่ภายใต้บังคับของความตกลงนี้ โดยบทบัญญัติในส่วนนี้ไม่ใช้บังคับกับสินค้าประเภทไวน์ กล่าวคือ สินค้าประเภทไวน์จะไม่กลายเป็นชื่อสามัญและศาลก็ไม่มีอำนาจตัดสินลักษณะสามัญหรือกึ่งสามัญของสินค้าไวน์

อย่างไรก็ดี เนื่องจากประเทศไทยไม่มีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามความตกลงกรุงมาดริด การศึกษาถึงความตกลงกรุงมาดริดจึงเป็นเพียงการศึกษาถึงที่มาแนวความคิดและการกำหนดกรอบกว้างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับขอบเขตการให้ความคุ้มครองการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS เท่านั้น

ค. ความตกลงกรุงลิสบอน⁷

ความตกลงนี้ เป็นการบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในลักษณะที่เข้มงวดมากกว่าอนุสัญญากรุงปารีสและความตกลงกรุงมาดริด โดยสาระของการให้ความคุ้มครองนั้นมีใช้เป็นเพียงการห้ามใช้เพื่อให้เกิดความสับสนหลงผิด แต่การช่วงชิง การหลอกลวง

⁶ ในวันที่ 15 เมษายน 2003 ความตกลงกรุงมาดริดมีภาคีสมาชิกจำนวน 32 ประเทศ

⁷ ในวันที่ 15 เมษายน 2003, ความตกลงกรุงลิสบอนมีภาคีสมาชิกจำนวน 20 ประเทศ

แม้ว่าจะเป็นการใช้แหล่งกำเนิดที่ถูกต้องของสินค้าหรือเครื่องหมายนั้นถูกใช้โดยการแปลงความจาก หรือใช้ประกอบคำว่า “ชนิด” “แบบ” “ทำ” “เลียนแบบ” หรือถ้อยคำอื่นในทำนองเดียวกันก็เป็น สิ่งต้องห้ามตามความตกลงนี้⁸ ทั้งนี้ โดยจัดตั้งระบบขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศขึ้นบังคับในระหว่าง ประเทศสมาชิก ทำให้สถานะของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้ามีผลบังคับใช้ในระหว่าง ระหว่างประเทศด้วยนอกเหนือจากสถานะที่ได้รับภายใต้กฎหมายภายใน และมีผลให้สถานภาพของ เครื่องหมายอ้างอิงเป็นสิทธิของประเทศต้นกำเนิด ประเทศภาคีอื่นจะปฏิเสธหรือยกเลิกให้เป็นชื่อหรือ ชื่อบ่งชี้ที่สามัญ หรือสามัญนามไม่ได้ ตราบเท่าที่ประเทศเจ้าของยังไม่ยกเลิกเครื่องหมายอ้างอิงของ ตนเอง

จากการศึกษาพบว่า ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตาม ความตกลงกรุงลิสบอนนั้นถือเป็นต้นแบบสำคัญของระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในประเทศสมาชิกความตกลงเช่นประเทศในสหภาพยุโรป และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการให้ ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS ทั้งในส่วนของคำนิยามของ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้รับอิทธิพลค่อนข้างมากจากคำนิยามเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด และ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS ซึ่งมี ลักษณะการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวดเช่นเดียวกับที่ให้ความคุ้มครองในความตกลงกรุงลิสบอน อีกทั้งการที่มาตรา 23(4) ได้ระบุถึงการเจรจาเพื่อจัดตั้งระบบสากลในการจัดแจ้งและการจดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามแรงผลักดันของสหภาพยุโรปซึ่งดำเนิน ตามแนวความคิดในความตกลงลิสบอน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าความตกลง TRIPS ที่ไทยมีพันธกรณีนั้น จะได้รับอิทธิพลและแนวความคิด จากบทบัญญัติในความตกลงกรุงลิสบอน แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในความตกลง TRIPS แล้วมิได้มีการ อ้างอิงถึงการให้ความคุ้มครองตามความตกลงกรุงลิสบอน ประเทศไทยจึงไม่มีพันธกรณีที่จะต้อง ปฏิบัติตามความตกลงกรุงลิสบอน การพิจารณาระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตาม ความตกลงกรุงลิสบอนจึงเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์รูปแบบของการให้ความคุ้มครองเท่านั้น อีกทั้ง

⁸ Marcus Hopperger, “Introduction to Geographical Indications and recent Development in the world Intellectual Property Organization (WIPO)”, in Worldwide Symposium on Geographical Indications, p.12.

เมื่อพิจารณาถึงระบบอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศไทย การให้ความคุ้มครองในระดับที่เคร่งครัดดังกล่าว อาจไม่เหมาะสมในการปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เนื่องจากการผลิตไวน์และสุราประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอที่จะขอรับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยการสร้างคุณภาพ มาตรฐาน หรือชื่อเสียงนั้นต้องพัฒนาจากความรู้วิทยาการในการผลิตและการควบคุมคุณภาพซึ่งใช้เวลาที่ยาวนานกว่าจะพัฒนาจนถึงขั้นที่จะได้รับความคุ้มครอง ฉะนั้น อาจพิจารณาได้ว่า การให้ความคุ้มครองที่เคร่งครัดในลักษณะที่บัญญัติในความตกลงกรุงลิสบอนจึงไม่มีความเหมาะสมกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราของประเทศไทยในปัจจุบัน

ง. กรอบงานของ WIPO เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาใหม่ในการให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในปี 1974 WIPO ได้เริ่มงานเกี่ยวกับการจัดเตรียมร่างสนธิสัญญาพหุภาคีใหม่เพื่อคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา หลังจากการประชุมรอบแรกของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในปี 1974 สำนักงานระหว่างประเทศของ WIPO ได้เตรียมร่างสนธิสัญญาซึ่งได้รับการอนุมัติในการประชุมคณะกรรมการครั้งที่ 2 ในปี 1975 ร่างสนธิสัญญาของ WIPO เป็นความตั้งใจที่จะสร้างคำนิยามใหม่ให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดตั้งระบบจดทะเบียนระหว่างประเทศ ซึ่งคำนิยามใหม่มีความหมายกว้างกว่าคำนิยามของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตามความตกลงกรุงลิสบอน⁹

สาระของบทบัญญัติในร่างสนธิสัญญาของ WIPO แบ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก บัญญัติเกี่ยวกับการห้ามใช้ชื่อบ่งชี้ การแสดงออก หรือเครื่องหมายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งประกอบด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเท็จหรือหลอกลวงจากแหล่งที่มาของสินค้า ส่วนที่สอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศภายใต้เงื่อนไข 4 ประการ กล่าวคือ 1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นประกอบไปด้วยชื่อที่ใช้ปกติหรือชื่อทางการของรัฐหรือชื่อบริเวณสำคัญของรัฐนั้น 2. สิ่งบ่งชี้ซึ่งได้ประกาศโดยรัฐผู้ยื่นคำร้องโดยอ้างอิงถึงรัฐต้นกำเนิด และ 3. สิ่งบ่งชี้ที่ใช้ในทางการค้าซึ่งสัมพันธ์กับแหล่งผลิตในรัฐและรัฐนั้นได้ยื่นการใช้อย่างดังกล่าว

⁹ TAO/II/2 and 6, respectively. Available from : <http://www.wipo.org>.

จนกระทั่งเมื่อปี 1990 WIPO ได้เตรียมการเพื่ออนุสัญญาพหุภาคีฉบับใหม่ เนื่องจากแนวคิดและขอบเขตของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ข้อตกลงพหุภาคีที่มีอยู่ มิได้ครอบคลุมถึงระบบการให้ความคุ้มครองที่มีอยู่ทั้งหมด แต่เนื่องจากปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้เกี่ยวกับวัตถุที่จะให้ความคุ้มครอง หลักการพื้นฐานในการให้ความคุ้มครอง รวมถึงเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครอง วิธีการในการบังคับใช้กฎหมาย การระงับข้อพิพาท และควรมีระบบจดทะเบียนระหว่างประเทศหรือไม่ อนุสัญญาดังกล่าวจึงไม่มีการดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ดี ร่างอนุสัญญาดังกล่าวถือเป็นการวางหลักการพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งหลายประเทศได้นำมาใช้เป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

จ. ความตกลงว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS)

ประเทศไทยในฐานะสมาชิก WTO มีความผูกพันตามความตกลง TRIPS ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ฉะนั้นการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการให้ความคุ้มครองที่เหมาะสมแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา จะต้องพิจารณาถึงพันธกรณีในทางระหว่างประเทศตามความตกลง TRIPS เป็นหลัก การพิจารณาถึงพันธกรณีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราของประเทศไทยนั้น สามารถแยกวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) คำนิยามและขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

การพิจารณาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ภายใต้ความตกลง TRIPS จำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับการคำนิยามและขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในส่วนของคำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ความตกลง TRIPS ได้กำหนดคำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในมาตรา 22(1) ไว้ดังนี้

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ สิ่งบ่งชี้ซึ่งแสดงที่มาของสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศสมาชิกในภูมิภาค หรือในท้องถิ่น อันแสดงที่มาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อ คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะสินค้า”

คำนิยามดังกล่าวนี้มีรากฐานมาจากคำนิยามของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในมาตรา 2 ของความตกลงกรุงลิสบอน อย่างไรก็ตามคำนิยามนี้แตกต่างจากความตกลงลิสบอนหลายประการ กล่าวคือ ประการแรก มาตรา 22(1) บัญญัติให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งบ่งชี้ที่แสดงที่มา ในขณะที่มาตรา 2 กำหนดให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ ฉะนั้นเครื่องหมายอื่นนอกจากชื่อทางภูมิศาสตร์ สามารถได้รับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ ประการที่สอง ความตกลงกรุงลิสบอน กำหนดให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดต้องมีลักษณะเป็นเครื่องหมายอันแสดงว่าผลิตผลซึ่งมีกำเนิดในบริเวณนั้นมีคุณภาพและคุณลักษณะเฉพาะ หรือในสาระสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ให้รวมถึงองค์ประกอบทางธรรมชาติ หรือมนุษย์ หรือทั้งสองอย่าง แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS ครอบคลุมสินค้าซึ่งมีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือ คุณลักษณะอื่นอันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจได้รับความคุ้มครององค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งใน 3 องค์ประกอบ กล่าวคือ คุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่น¹⁰ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงมีลักษณะการให้ความคุ้มครองที่กว้างขวางกว่าการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตามความตกลงกรุงลิสบอน ซึ่งให้ความคุ้มครองในระดับเดียวกันกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรป

ในส่วน of ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุรานั้น ความตกลง TRIPS ได้กำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองเบื้องต้นไว้ในมาตรา 22(2) ใน 2 ประการด้วยกัน กล่าวคือ 1.การคุ้มครองในกรณีที่ทำให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น และ 2.การคุ้มครองในกรณีที่เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส กล่าวคือ ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มิได้ระบุว่า

¹⁰ “Geographical indications: Historical background, nature of rights, existing systems for protection and obtaining effective protection in other countries” in Standing committee on the law of trademarks, industrial designs and geographical indications, Sixth Session ,Geneva, March 12 to 16, 2001, p.17.

สมาชิกจะต้องใช้ระบบใดในการให้ความคุ้มครอง ฉะนั้นจะใช้กฎหมายอื่นๆที่มีอยู่แล้วให้ครอบคลุม การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือจะออกกฎหมายเฉพาะ (sui generis) ก็ได้ ขึ้นอยู่กับ สมาชิกจะพิจารณากันเอง การให้ความคุ้มครองที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในแต่ละประเทศ เป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดกรณีพิพาทใน WTO ในกรณีที่สหภาพยุโรปมีนโยบายทางการค้าที่เป็นการจำกัด เลือกปฏิบัติ และลดโอกาสการเข้าสู่ตลาดยุโรป โดยสหภาพยุโรปให้ความคุ้มครอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเข้มงวดกับสินค้าทุกประเภท ในประเด็นนี้อาจกล่าวได้ว่า สหภาพยุโรปได้ขยายขอบเขตของการให้ความคุ้มครองตามมาตรา 23 ให้กับสินค้าอื่นนอกจากไวน์ และสุรกายใต้ Regulation (EEC) no. 2081/92 การให้ความคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวจึงอาจ พิจารณาได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองที่มากกว่าการให้ความคุ้มครองตาม TRIPS อันเป็นการกีดกัน ทางการค้าเนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เข้มงวดมากกว่าความจำเป็น อันเข้าข่ายเป็นการเลือกปฏิบัติซึ่ง ขัดต่อหลักการเบื้องต้นในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามความตกลง TRIPS¹¹ กรณีดังกล่าวนี้เกิดเป็นกรณีพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียกับสหภาพยุโรป ในการที่ สหภาพยุโรปไม่ได้ให้ความคุ้มครองเยี่ยงคนชาติ (national treatment) ในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และ ไม่ได้ให้ความคุ้มครองอย่างเพียงพอกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนซึ่งเหมือนกับ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีในมาตรา 3 , 16, 24, 63 และ 65 ของ ความตกลง TRIPS ซึ่งขณะนี้อยู่ในการพิจารณาในกระบวนการระงับข้อพิพาทของ WTO¹²

การพิจารณาขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าไวน์และสุรานั้น ต้องพิจารณาประกอบกับการพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษสำหรับ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ตามมาตรา 23 ซึ่งบัญญัติให้ความคุ้มครองในระดับ พิเศษแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา กล่าวคือ การคุ้มครองในระดับนี้ ห้ามใช้คำว่า

¹¹ Peter Gallagher, "Geographical Indications and International Trade-Industry Perspectives", in Worldwide Symposium on Geographical Indications, San Francisco(California), July 9 to 11, 2003, p.6.

¹² Update on this dispute-settlement case may be found on the WTO website at: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/distabase_wto_members2_e.htm the complaint is titled "WT/DS174-European Communities-Protection of Trademarks and Geographical Indication for Agriculture Products and Foodstuffs."

ชนิด ประเภท แบบ การเลียนแบบ หรือที่คล้ายกันก็ตาม รวมถึงการห้ามเลียนแบบทุกชนิดแม้จะไม่เป็นการทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดก็ตาม หรือในกรณีที่เขียนเหมือนกันแต่ถ้าอ่านออกเสียงเหมือนกันก็ต้องห้าม การให้ความคุ้มครองในระดับสูงนี้เป็นการคุ้มครองที่ไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ ไม่ต้องพิสูจน์ต่อศาลเพียงแต่หาหลักฐานว่าได้มีการละเมิดสิทธิแล้วเท่านั้น ซึ่งทำให้ได้รับความสะดวกในการคุ้มครองมาก ไม่สร้างภาระให้เจ้าของสิทธิ ในขณะที่การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าทั่วไป เจ้าของสิทธิต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าได้มีการละเมิดสิทธิ โดยทำให้ผู้บริโภคหลงผิดหรือจะต้องพิสูจน์ว่าเป็นการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมอย่างไร ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นเรื่องยากและเป็นภาระสำหรับเจ้าของสิทธิในการหาข้อพิสูจน์สนับสนุนเป็นหลักฐานประกอบเพื่อเสนอต่อศาล

อย่างไรก็ดี การพิจารณาขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานี้ จะต้องพิจารณาประกอบกับข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS 5 ประการ ในมาตรา 24 กล่าวคือ

1. ในกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไวน์และสุรา หากสินค้าใดได้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อในการค้ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ก่อนความตกลง TRIPS มีผลใช้บังคับหรือใช้ก่อนหน้านั้นโดยสุจริต ยกเว้นให้ใช้ชื่อนั้นต่อไปได้ (มาตรา 24(4))

2. เครื่องหมายการค้าใดได้ใช้มาก่อนความตกลง TRIPS และใช้โดยสุจริตก็ให้ใช้เครื่องหมายการค้านั้นต่อไปได้ หรือหากได้จดทะเบียนการค้าก่อนที่ประเทศต้นกำเนิดสินค้านั้นจะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 24(5))

3. เมื่อชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งได้กลายเป็นคำสามัญที่ใช้กันทั่วไปของสินค้าประเภทหนึ่งในภาษาของประเทศสมาชิก (Generic name) ก็ไม่จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกรุ่นนั้นอีกต่อไป (มาตรา 24(6))

4. การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้ห้ามบุคคลใดใช้ชื่อตนเองเป็นเครื่องหมายการค้า ตราบที่ไม่ได้ใช้เพื่อทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิด (มาตรา 24(7))

5. หากประเทศต้นกำเนิดเลิกคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในกฎหมายภายในของตน ประเทศสมาชิกย่อมมีสิทธิ์ที่จะเลิกให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 24(9))

ความตกลง TRIPS นี้เนื่องจากเป็นความตกลงที่เกิดจากการประนีประนอม การให้ความคุ้มครองจึงเป็นการคุ้มครองในลักษณะกว้าง และไม่มีการบัญญัติถึงสาระแห่งสิทธิ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS แม้จะเป็น

การให้ความคุ้มครองในลักษณะพิเศษว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าทั่วไป แต่การให้ความคุ้มครองดังกล่าวมิได้บัญญัติเป็นการคุ้มครองโดยอัตโนมัติ สมาชิกจะต้องพิจารณา กันเองว่าจะให้ความคุ้มครองอย่างไร หมายความว่า ความตกลง TRIPS มิได้กำหนดมาตรฐานของ การให้ความคุ้มครองไว้ กล่าวคือ ไม่มีพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองในระดับระหว่างประเทศ ประเทศสมาชิกหากต้องการได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับสินค้าของตนจะต้องไป ดำเนินการขอจดทะเบียน เพื่อเรียกร้องการคุ้มครองในทุกประเทศ และหากมีการละเมิดเกิดขึ้นก็ต้อง ฟ้องร้องกันเองในกรณีที่มีปัญหาในการคุ้มครองในประเทศนั้น ฉะนั้นหมายความว่า การที่ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งได้รับการจดทะเบียนและคุ้มครองตามกฎหมายภายในประเทศ ไม่ได้เป็น เงื่อนไขที่จะได้รับการจดทะเบียนในต่างประเทศ ประเทศสมาชิกอื่นอาจปฏิเสธการให้ความคุ้มครอง แก่สินค้าไทยก็ได้ เนื่องจากใช้กฎหมายที่ต่างกันและใช้วิธีการคุ้มครองที่แตกต่างกัน จากประเด็น ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่ามิใช่เรื่องง่ายเลยที่จะดำเนินการขอจดทะเบียนในทุกประเทศเนื่องจาก เงื่อนไขในกฎหมายที่แตกต่างกัน และการดำเนินการดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่สูงหากเกิดปัญหาการ ฟ้องร้องกันในศาล

สถานะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ที่แตกต่างกัน ในแต่ละประเทศดังกล่าว นำมาสู่ข้อโต้แย้งมากมายในส่วนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายอ้างอิง แหล่งกำเนิดในฝรั่งเศสโดยผ่านระบบกฎหมายภายในประเทศและพันธกรณีตามความตกลง กรุงลิสบอน ถ้าต้องการได้รับความคุ้มครองในระดับภูมิภาคคือระดับสหภาพยุโรปต้องดำเนินการขอ จดทะเบียนในระดับสหภาพ เมื่อได้รับการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะได้รับความคุ้มครอง ในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จากการละเมิดภายในภูมิภาค แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เดียวกันนี้ อาจถูกพิจารณาว่าเป็นชื่อสามัญหรือชื่อกึ่งสามัญในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลให้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งถูกพิจารณาว่าเป็น ชื่อกึ่งสามัญนั้นสามารถนำไปใช้ประกอบกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว สหรัฐอเมริกากล่าวอ้างว่าไม่เป็นการขัดต่อการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษตามความตกลง TRIPS มาตรา 23(1) เนื่องจากเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นมาตรา 24(4) ซึ่งระบุว่า หากสินค้าใดได้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อในการค้ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ก่อนความตกลง TRIPS มีผลใช้บังคับ หรือใช้ก่อนหน้านั้นโดยสุจริต ยกเว้นให้ใช้ชื่อนั้นต่อไปได้ ในขณะที่สถานะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังกล่าวในประเทศไทยต้องพิจารณาจากพันธกรณีในความตกลง TRIPS ถ้าสิ่งบ่งชี้ดังกล่าว

ได้ถูกใช้มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ก่อนความตกลง TRIPS มีผลใช้บังคับหรือใช้ก่อนหน้านั้นโดยสุจริต ก็เข้าข่ายยกเว้นที่จะไม่ให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นตามความในมาตรา 24(4)

การแก้ปัญหาดังกล่าววิธีการหนึ่งก็คือการเจรจากันในระดับทวิภาคีเพื่อยอมรับให้ความคุ้มครองในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของกันและกัน ดังที่ยุโรปพยายามดำเนินการทำความตกลงทวิภาคีเกี่ยวกับการค้าไวน์และสุรากับประเทศต่างๆตลอดมาในช่วงศตวรรษที่ 20 รวมทั้งการที่สหภาพยุโรปได้พยายามผลักดันให้มีการจัดตั้งระบบสากลในการจัดแจ้งและจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุราซึ่งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงตามกลไกมาตรา 23(4) ในความตกลง TRIPS ซึ่งได้เปิดช่องให้มีการเจรจาในเรื่องดังกล่าวผ่าน TRIPS council ซึ่งในปัจจุบันกำลังเป็นประเด็นถกเถียงกัน

(2) ระบบการจัดแจ้งและจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราในระดับระหว่างประเทศ ตามพันธกรณีในมาตรา 23(4)

ในประเด็นเกี่ยวกับพันธกรณีในการเจรจาเพื่อจัดตั้งระบบการจัดแจ้งและจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราในระดับระหว่างประเทศ ตามพันธกรณีในมาตรา 23(4) นั้น ในปี 1997 TRIPS Council ได้เริ่มงานเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว¹³ โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 24(2) และ มาตรา 23(4)

¹³ ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานของ TRIPS Council ประกอบไปด้วย 12 ข้อเสนอของประเทศสมาชิก WTO เกี่ยวกับระบบสำหรับการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (document IP/C/W/76 and addenda) เอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของ WTO Secretariat เกี่ยวกับระบบที่มีอยู่ในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุรา (document IP/C/W/85) เอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของ WTO Secretariat เกี่ยวกับระบบที่มีอยู่ในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าอื่นนอกจากไวน์และสุรา (document IP/C/W/85/Add.1) และข้อมูลจากการทำงานของ WIPO ในเดือนกรกฎาคม 2000 เกี่ยวกับความตกลงกรุงลิสบอน (IP/C/M/28 paragraph 107)

ในปี 1998 สหภาพยุโรปได้ทำข้อเสนอในการจัดตั้งระบบจดทะเบียนระหว่างประเทศขึ้น¹⁴ และในเดือนมิถุนายนในปี 2000 สหภาพยุโรปได้แก้ไขข้อเสนอดังกล่าว¹⁵ โดยระบบดังกล่าวมีลักษณะเดียวกับการจดทะเบียนตามความตกลงกรุงลิสบอน ซึ่งมีสาระสำคัญก็คือ การกำหนดให้ประเทศสมาชิกแจ้งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามคำนิยามของความตกลง TRIPS มาตรา 22(1) ของสินค้าซึ่งมีแหล่งกำเนิดในดินแดนของประเทศสมาชิก การแจ้งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องสอดคล้องกับข้อมูลในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศต้นกำเนิดอันเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่าจะได้รับความคุ้มครองตามความตกลง TRIPS เมื่อมีการตีพิมพ์เกี่ยวกับการแจ้งนั้นภายใน 18 เดือนเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกที่จะตรวจสอบและคัดค้านการจดทะเบียน ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวจะหาข้อสรุปโดยการเจรจาโดยตรงระหว่างประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องโดยไม่นำขึ้นสู่การระดับข้อพิพาทของ WTO ในกรณีที่ไม่ดำเนินการคัดค้านภายในกำหนดเวลา ทุกประเทศ (ที่ไม่คัดค้าน) มีความผูกพันที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าไวน์และสุราดังกล่าว โดยไม่สามารถโต้แย้งในเรื่องว่าสิ่งบ่งชี้ดังกล่าวมิได้เป็นไปตามคำนิยามตามมาตรา 22(1) หรือโต้แย้งว่าสิ่งบ่งชี้ดังกล่าวได้กลายสภาพเป็นชื่อสามัญตามความในมาตรา 24(6)¹⁶

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการจดทะเบียนที่เสนอโดยสหภาพยุโรปนี้ ประเทศฮังการีได้ทำข้อเสนอว่าระบบที่เสนอโดยสหภาพยุโรปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาโดยตรงในกรณีที่มีความไม่ลงรอยกันในเรื่องการจดทะเบียนสมควรที่จะนำขึ้นสู่กระบวนการในลักษณะพหุภาคีเนื่องจากการเจรจาในลักษณะทวิภาคีอาจไม่ทำให้เกิดข้อยุติ¹⁷

ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ร่วมกับแคนาดา ซิลิ ญี่ปุ่น ได้เสนออีกทางเลือกหนึ่ง กล่าวคือ ให้ประเทศสมาชิกที่ต้องการเข้าร่วมในระบบยื่นรายชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศซึ่งเข้าเงื่อนไข

¹⁴ IP/C/W/107,30 December 2003, Available from : <http://www.wto.org>.

¹⁵ IP/C/W/107/Rev.1,30 December 2003, Available from : <http://www.wto.org>

¹⁶ Dariel Ed Sousa, "Protection of Geographical Indications under the TRIPS Agreement and Related Work of The World Trade Organization(WTO)" in Symposium on the International Protection of Geographical Indications,Montevideo, November 28-29, 2001, p.6.

¹⁷ IP/C/W/234 and 255,10 October 2003, Available from : <http://www.wto.org>.

ที่จะให้ความคุ้มครองภายในประเทศต่อ WTO Secretariat¹⁸ เมื่อมีการจัดแจ้ง WTO Secretariat ก็จะทำให้จัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง (data-base) ผลทางกฎหมายของการจดทะเบียนจะผูกพันประเทศที่เข้าร่วมระบบในตัดสินเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศ

อย่างไรก็ดี ประเด็นการเจรจาเกี่ยวกับระบบจัดแจ้งและจดทะเบียนดังกล่าวนี้ยังเป็นประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อยุติในการเจรจากรอบ Doha ได้ เนื่องจากผลประโยชน์ที่ขัดกันของประเทศมหาอำนาจในการให้ความคุ้มครอง ในส่วนผลกระทบเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบจัดแจ้งและจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราต่อประเทศไทยนั้น ผู้เขียนเห็นว่า จะไม่มีผลกระทบมากนักกับอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมไวน์และสุราภายในประเทศเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งยังไม่มี ความเข้มงวดเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ คุณลักษณะสินค้าในอันที่จะขอรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งตลาดไวน์และสุราของไทยเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศและส่งออกขายในประเทศข้างเคียงเท่านั้น การจัดตั้งระบบจดทะเบียนจึงยังไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทยในปัจจุบันมากนัก

5.3 ข้อพิจารณาในเรื่องของกฎหมายต่างประเทศ

เนื่องจากความตกลง TRIPS บัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะกว้าง อันเกิดจากการประนีประนอมกันของประเทศมหาอำนาจเพื่อให้ยังคงดำรงไว้ซึ่งการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระบบของกฎหมายภายในซึ่งแตกต่างกัน การวิเคราะห์ถึงแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงระบบที่มีอยู่ทั้งหมดในการให้ความคุ้มครอง เพื่อนำส่วนที่ดีและเหมาะสมมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับประเทศและระดับภูมิภาคนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับแนวความคิดทางกฎหมาย ซึ่งแนวความคิดเหล่านั้นได้พัฒนาตามวัฒนธรรมประเพณีตามกฎหมาย ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่มี

¹⁸ IP/C/W/133/Rev.1; and earlier proposal from Japan and the US is contained in document IP/C/W/133 ,13 November 2003, Available from : <http://www.wto.org>.

ความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้มีผลสำคัญในปัญหาเรื่อง เงื่อนไขการให้ความคุ้มครอง การใช้ชื่อ และขอบเขตการให้ความคุ้มครอง จากการพิจารณากฎหมายภายในของประเทศต่างๆ ใน บทที่ 3 โดยแบ่งแยกเป็นกลุ่มประเทศที่มีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองอย่างเข้มงวด และ กลุ่มประเทศที่มีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองอย่างผ่อนปรน พบว่า ระบบการให้ความคุ้มครอง สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญแบ่งแยกได้เป็น 1.การให้ความคุ้มครองผ่านการแข่งขัน ที่ไม่เป็นธรรมและการลวงขาย 2.การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและ การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 3.เครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง และ 4.มาตรการ บังคับในการให้ความคุ้มครอง¹⁹

5.3.1 การให้ความคุ้มครองผ่านการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและการลวงขาย

ก. การแข่งขันไม่เป็นธรรม

เป็นที่สังเกตได้ว่าหลายประเทศเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียซึ่ง มีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะผ่อนปรน ได้ใช้ระบบการให้ ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านระบบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม อันเป็น ระบบซึ่งเป็นการคุ้มครองมิให้เกิดการกระทำการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในทางธุรกิจ โดยหลักการ ดังกล่าวได้สะท้อนให้เป็นในระดับระหว่างประเทศในมาตรา 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีสซึ่งมี การแก้ไขในปี 1900 โดยได้จัดตั้งกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเบื้องต้นเกี่ยวกับการต่อต้านการค้า ที่ไม่เป็นธรรมซึ่งกำหนดให้ภาคีในอนุสัญญาจัดให้มีการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพจากการแข่งขัน อันไม่เป็นธรรม ซึ่งหมายถึงการกระทำการแข่งขันที่ตรงข้ามกับการกระทำที่ซื่อสัตย์ในอุตสาหกรรม หรือในทางการค้า²⁰

¹⁹ "Introduction to Geographical Indications and Recent International Developments in The World Intellectual Property Organization(WIPO)" in Symposium on the international Protection of Geographical Indications, Montevideo, November 28 and 29, 2001, p.4.

²⁰ See, in general, Protection Against Unfair Competition (WIPO Pub.No.725)

ระดับภายในประเทศ การคุ้มครองจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมได้พัฒนาแตกต่างกันในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม มีวัตถุประสงค์หนึ่งซึ่งเป็นหลักสากล ก็คือ การจัดให้มีการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำที่ผิดกฎหมายและไม่ซื่อสัตย์ในทางธุรกิจระหว่างผู้แข่งขัน ในบางประเทศได้ขยายการคุ้มครองจากการแข่งขันไม่เป็นธรรมไปถึงเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภคด้วย ในส่วนของการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมนั้นเป็นที่ยอมรับว่าหมายถึงการกระทำในเชิงพาณิชย์ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด หรืออาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อสาธารณชนจากองค์กรหรือการกระทำขององค์กรในลักษณะที่เกี่ยวกับแหล่งที่มาทางภูมิศาสตร์ของสินค้าซึ่งถูกนำเสนอโดยองค์กรนั้น ถือเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม²¹

ในการให้ความป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่มีอำนาจ บนรากฐานของการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โจทย์ที่จะต้องแสดงถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่มีอำนาจอันเป็นการทำให้เกิดความสับสนหลงผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นจากการใช้ดังกล่าว ยิ่งกว่านั้น การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จากการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติพิเศษอาจให้ความคุ้มครองรวมถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีได้มีการจดทะเบียน เช่น กฎหมายเครื่องหมายการค้าของเยอรมัน มาตรา 126 ถึง 129 กำหนดให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลผู้มีสิทธิที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีได้จดทะเบียนมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลเพื่อห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผู้ไม่มีอำนาจ²²

สำหรับการนำกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยนั้น เนื่องจากประเทศไทยได้จัดตั้งระบบขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วจึงได้รับความคุ้มครองจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติ มาตรา 27(2) ซึ่งกำหนดให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จดทะเบียนแล้วโดยประการใดที่

²¹ See Article 4(2)(iv) of the WIPO Model Provisions on Protection Against Unfair Competition (WIPO Pub.No.832), and TRIPS Article 22.2(b).

²² "Introduction to Geographical Indications and Recent International Developments in The World Intellectual Property Organization(WIPO)" in Symposium on the international Protection of Geographical Indications, p.5.

จะทำให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการค้ารายอื่นเป็นการกระทำโดยมิชอบ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วจึงได้รับการคุ้มครองจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในส่วนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งยังมิได้รับการจดทะเบียนนั้น อาจได้รับความคุ้มครองจากกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแข่งขันไม่เป็นธรรมโดยการพิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าในลักษณะที่เป็นการให้ความคุ้มครองให้เกิดการแข่งขันในกรณีทั่วไป

ข. การลวงขาย

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลวงขายนั้น ปรากฏให้เห็นในกฎหมายภายในของหลายประเทศ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียซึ่งมีระบบการให้ความคุ้มครองในลักษณะผ่อนปรน โดยหลักการเบื้องต้นของกฎเกณฑ์ว่าด้วยการลวงขาย (passing off) นั้น ในหลายประเทศมีระบบกฎหมาย Civil law มีการกำหนดรูปแบบการให้ความคุ้มครองธุรกิจจากการกระทำเชิงพาณิชย์ซึ่งผิดกฎหมายโดยผู้แข่งขันรายอื่นตามหลักการภายใต้กฎหมายว่าด้วยละเมิด ในขณะที่หลายประเทศในระบบกฎหมาย Common law การกระทำการลวงขายถูกพิจารณาว่าเป็นการให้ความคุ้มครองพื้นฐานจากผู้แข่งขันซึ่งไม่สุจริต การกระทำการลวงขายถูกพิจารณาว่าเป็นการเยยวยาทางกฎหมายในกรณีซึ่งสินค้าหรือบริการของบุคคลหนึ่งได้แสดงว่าเป็นสินค้าของบุคคลอื่น²³ กล่าวคือเป็นกรณีที่ฝ่ายโจทก์สูญเสียลูกค้าจากการที่จำเลยได้ชักจูงให้ลูกค้าหลงเชื่อว่าเขาได้ซื้อสินค้าของโจทก์ เมื่อได้ซื้อสินค้าของจำเลย เป็นที่พูดกันอย่างกว้างขวางถึงการคุ้มครองการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่มีอำนาจผ่านการกระทำในลักษณะการลวงขาย โจทก์ต้องสร้างชื่อเสียงซึ่งเป็นที่ดึงดูดในสินค้าของตน ซึ่งได้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดย

²³ Cornish, Intellectual Property (fourth edition) page 619.

จำเลยได้แสดงให้เห็นว่าสาธารณชนหลงผิดว่าสินค้าที่ได้เสนอขายให้ นั้นมีต้นกำเนิดมาจากโจทก์ ซึ่งสาธารณชนอาจได้รับความเสียหายจากการแสดงให้เข้าใจผิดดังกล่าว²⁴

กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงขาย จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราซึ่งหลายประเทศนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีรากฐานแนวความคิดการให้ความคุ้มครองจากหลักการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคหรือสาธารณชนจากการสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดสินค้านั้นเอง

การนำกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงขายมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงขายไว้ในมาตรา 27(1) โดยกำหนดให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งไม่ได้จดทะเบียน อาจได้รับการคุ้มครองจากการลงขายตามบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าและกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าในลักษณะที่เป็นบทบัญญัติทั่วไป

กล่าวโดยสรุป ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายภายในของต่างประเทศผ่านกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแข่งขันไม่เป็นธรรมและการลงขายเป็นการกระทำของคู่ค้าซึ่งถูกพิจารณาว่าไม่เป็นการซื้อสัตย์ในทางธุรกิจ ซึ่งในการพิจารณาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น อาจกล่าวได้ว่า ระบบดังกล่าวเป็นการให้ความคุ้มครองผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมโดยบุคคลที่สามซึ่งมีผลบังคับเฉพาะกับคู่กรณีในชั้นศาล มากกว่าจะเป็นการสร้างสิทธิในลักษณะทรัพย์สินทางปัญญาให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา การนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

²⁴“Introduction to Geographical Indications and Recent International Developments in The World Intellectual Property Organization(WIPO)” in Symposium on the international Protection of Geographical Indications, p.6.

ในประเทศไทย สามารถนำมาปรับใช้ได้ ในคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งไม่ได้จดทะเบียน เนื่องจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้รับการจดทะเบียนแล้วจะได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

5.3.2 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ก. การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านรูปแบบของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) เป็นรูปแบบที่ปรากฏให้เห็นในความตกลงกรุงลิสบอน และระบบการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของกลุ่มประเทศซึ่งมีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองในลักษณะเข้มงวด เช่น ประเทศฝรั่งเศส โดยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดได้รับการพัฒนาจากการเยียวยาความเสียหายจากการฉ้อฉลหรือหลงลงทางการค้าเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้าเกษตร โดยเฉพาะสินค้าไวน์และสุรา การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดมักอยู่ในรูปแบบของการบัญญัติเป็นกฎหมายและกระบวนการทางปกครอง ซึ่งกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองนั้นจะเป็นการสรุปกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและจดทะเบียนของผู้ผลิตและกระบวนการทางปกครอง (มาตรการบังคับสิทธิ) เป็นผลให้มีการยอมรับให้ความคุ้มครองในเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดนั้น ทั้งนี้ โดยมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการบังคับสิทธิดังกล่าว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการได้รับสิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าได้ผลิตในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และการควบคุมเกี่ยวกับคุณภาพของการการผลิต รวมถึงการแจ้งเกี่ยวกับเงื่อนไขการใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด ทั้งนี้ โดยการใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดโดยไม่มีอำนาจถือเป็นความผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่ง มีกระบวนการบังคับผ่านองค์กรมหาชน เช่น องค์การการค้าที่เป็นธรรม

ระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด เป็นระบบการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวด โดยเน้นถึงคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษสืบเนื่องโดยตรง หรือในสาระสำคัญมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรวมทั้งองค์ประกอบทางธรรมชาติและมนุษย์ เมื่อพิจารณาในการนำมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในประเทศไทยจึงถือว่าเป็นระบบที่ไม่มีที่เหมาะสมนัก ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากอุตสาหกรรมสินค้าไวน์และสุราของประเทศไทยนั้นยังไม่มี การควบคุมคุณภาพการผลิต และยังไม่มีความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพ และคุณลักษณะกับแหล่งภูมิศาสตร์ในลักษณะที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด อีกทั้งประเทศไทยยังไม่มีพันธกรณีตามความตกลงกรุงลิสบอนที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเข้มงวด อีกทั้งการให้ความคุ้มครองในลักษณะเข้มงวดอาจทำให้ประเทศต้องเสียประโยชน์ในแง่ที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศอื่นในลักษณะเข้มงวดตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)

ข. การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความคุ้มครองซึ่งมีลักษณะต่อเนื่องจากแนวความคิดการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด แม้จะแตกต่างกันในด้านขอบเขตของการให้ความคุ้มครองและกระบวนการในแต่ละประเทศ โดยการให้ความคุ้มครองโดยการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นการบังคับสิทธิในลักษณะที่ค่อนข้างเข้มงวดกว่าการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดตามกฎหมายเฉพาะเพียงอย่างเดียว ซึ่งลักษณะของการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้ปรากฏให้เห็นในความตกลงกรุงลิสบอนและระบบการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรป โดยกระบวนการตัดสินใจในการรับจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นกระบวนการในทางปกครองโดยผ่านคณะกรรมการโดยเฉพาะมากกว่าจะเป็นการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร เมื่อได้รับการจดทะเบียน ก็จะมีสถานะเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ขอบเขตของการจดทะเบียนนั้น ซึ่งใช้บังคับกับบุคคลที่สามภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนและภายในสหภาพยุโรป และผลในการจดทะเบียนจะทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไม่กลายเป็นชื่อสามัญ (generic name) ซึ่งไม่ได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แม้ว่าประเทศไทยจะมีได้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้มีระบบจดทะเบียนเพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งการกำหนดรูปแบบการให้ความคุ้มครองในลักษณะนี้อาจยังไม่มีความเหมาะสมกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยนัก เนื่องจากในปัจจุบันนั้นผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิตให้เพียงพอที่จะได้รับความคุ้มครองในลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทาง

ภูมิศาสตร์ได้ การให้ความคุ้มครองในลักษณะการจดทะเบียนจึงอาจเป็นการเปิดช่องในการขอรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศซึ่งอาจทำให้ประเทศต้องเสียประโยชน์จากการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศโดยที่สินค้าภายในประเทศนั้นไม่มีศักยภาพที่จะได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

กล่าวโดยสรุป หลักการเฉพาะที่สำคัญของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก็คือ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผ่านกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนนั้นอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายมหาชน ซึ่งอยู่ภายใต้กระบวนการทางปกครอง โดยผ่านกระบวนการทางปกครองนี้เองการตัดสินใจเกี่ยวกับพื้นที่การผลิตหรือมาตรฐานการผลิตจะถูกกำหนดขึ้น และการฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้นถือเป็นความผิดตามกฎหมายแพ่งและอาญา ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศกลุ่มที่มีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองในลักษณะเข้มงวด เนื่องจากประเทศเหล่านั้น ได้ทำการลงทุน(investment)ในการพัฒนาคุณภาพ ชื่อเสียงให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จนได้รับการยอมรับ กฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองจึงมีลักษณะเข้มงวดทั้งในเชิงสาระบัญญัติและวิธีสบัญญัติ อย่างไรก็ตาม การนำกระบวนการคุ้มครองที่มีลักษณะเข้มงวดนี้มาใช้ในลักษณะการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อาจทำให้ประเทศต้องเสียประโยชน์ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีสินค้าใดที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งการจดทะเบียนยังมีข้อยุ่งยากในแง่ที่เกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบถึงความเชื่อมโยงระหว่าง คุณภาพ คุณลักษณะของสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์ และการควบคุมการให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ยังคงรักษามาตรฐานที่จะได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่อไป

5.3.3 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง

หลายประเทศในโลก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีแนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะผ่อนปรน กล่าวคือ มิได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านกฎหมายเฉพาะ(sui generis) ได้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านระบบเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง เนื่องจากโดยหลักการพื้นฐานนั้น เครื่องหมายการค้าไม่สามารถบรรยายถึงชื่อทางภูมิศาสตร์ แม้ว่าจะมีคุณลักษณะพิเศษในการใช้

เนื่องจากถูกพิจารณาว่าเครื่องหมายนั้นไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ (inherent distinctiveness) อันเป็นลักษณะสำคัญในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่ใช่บังคับกับเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง หลายประเทศจึงมีระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านระบบเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง

ก. เครื่องหมายรับรอง

เครื่องหมายรับรองเป็นเครื่องหมายซึ่งบ่งชี้ว่าสินค้าหรือบริการซึ่งใช้เครื่องหมายนั้นมีคุณสมบัติพิเศษ ซึ่งรวมถึงแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ เจ้าของเครื่องหมายรับรองมีหน้าที่รับรองว่าสินค้าหรือบริการซึ่งใช้เครื่องหมายรับรองนั้นมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ หลักการพื้นฐานก็คือ เจ้าของเครื่องหมายรับรองจะไม่มีสิทธิที่จะใช้เครื่องหมายดังกล่าว รวมถึงกฎเกณฑ์ว่าด้วยการใช้ในทางปฏิบัติโดยเจ้าของ²⁵ ผู้ผลิตที่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตซึ่งได้กำหนดโดยเจ้าของเครื่องหมายรับรองมีสิทธิที่จะใช้เครื่องหมายรับรองนั้น เจ้าของเครื่องหมายรับรองไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนจะต้องรับรองว่าสินค้าหรือบริการซึ่งได้ใช้เครื่องหมายรับรองมีคุณภาพตามที่รับรองโดยเจ้าของเครื่องหมายรับรองมีสิทธิกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคุณภาพที่ให้การรับรองโดยเครื่องหมายรับรอง อำนาจของผู้ใช้เครื่องหมายรับรอง และรายละเอียดเกี่ยวกับการรับรองและการควบคุมในคำร้องขอ ซึ่งลักษณะการให้ความคุ้มครองดังกล่าว สามารถปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นเครื่องหมายรับรอง เพื่อให้มีผลใช้บังคับบุคคลที่สามซึ่งไม่มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบของเครื่องหมายรับรองอยู่ภายใต้บังคับของหลักการทั่วไปของกฎหมายเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ เมื่อเกิดการล่วงสิทธิ เจ้าของเครื่องหมายรับรองสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ทำการล่วงสิทธิได้

²⁵ McCarthy, McCarthy on Trademarks and Unfair Competition (four edition), p 19-179.

ข. เครื่องหมายร่วม

เครื่องหมายร่วมนั้นมีความแตกต่างจากเครื่องหมายรับรองตรงที่เจ้าของเครื่องหมายร่วมนั้นเป็นสมาคมผู้ผลิตหรือสมาคมผู้ค้า โดยระบุให้บุคคลที่จะใช้เครื่องหมายร่วมได้ จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมดังกล่าว สมาชิกของสมาคมจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เช่นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในการผลิตสินค้าซึ่งเครื่องหมายร่วมได้ใช้ หรือมาตรฐานการผลิตสินค้าดังกล่าว ทั้งนี้ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบของเครื่องหมายร่วมอยู่ภายใต้บังคับของหลักการทั่วไปของกฎหมายเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ เมื่อมีการล่งสิทธิในเครื่องหมายร่วม เจ้าของเครื่องหมายร่วมอาจดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดี(บังคับสิทธิ)ในทางศาลได้

เครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรองเป็นระบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา โดยเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรองได้ถูกใช้เพื่อระบุถึงคุณภาพที่เป็นพิเศษของสินค้าเช่นแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ トラบเท่าที่เครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรองได้ถูกใช้ตามเงื่อนไขการใช้ที่ไม่มีการหลอกลวงเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าเกิดขึ้น²⁶ และเมื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายร่วมหรือเครื่องหมายรับรอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นก็จะได้รับการบังคับตามกฎหมายของเครื่องหมายการค้า ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีในกรณีที่มีการกระทำการล่งสิทธิในเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง

ในขณะที่เมื่อพิจารณาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า พบว่า เครื่องหมายการค้าซึ่งประกอบด้วยชื่อทางภูมิศาสตร์โดยทั่วไปไม่สามารถได้รับการจดทะเบียน แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจได้รับการคุ้มครองผ่านระบบเครื่องหมายการค้า ในกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นลักษณะบ่งเฉพาะที่ได้เกิดขึ้นภายหลังการใช้ (Acquired Secondary Meaning) อย่างไรก็ตาม การพิสูจน์ถึงการได้มาซึ่งลักษณะบ่งเฉพาะในภายหลังใช้นั้นเป็นการพิสูจน์ที่ยาก การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านระบบเครื่องหมายการค้า จึงไม่ใช่กฎเกณฑ์หลักในการให้ความคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม หลายประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา และ

²⁶ See, for example, WTO document IP/C/W/134, Available from: <http://www.wto.org>.

ประเทศออสเตรเลีย ได้ใช้กฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การปรับใช้กฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายรับรองและเครื่องหมายร่วมกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย อาจไม่มีความเหมาะสมนักเนื่องจากในขณะนี้ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ บัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรงผ่านระบบการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งมีระบบและองค์การในการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวดมากกว่าการให้ความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายรับรองและเครื่องหมายร่วม

5.3.4 กระบวนการทางปกครองในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เมื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ถูกใช้บนสินค้าในทางการตลาด กระบวนการทางปกครองเกี่ยวกับการอนุมัติก็จะเข้ามามีบทบาท โดยผ่านการควบคุมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้า โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรกายใต้กระบวนการให้การอนุมัติทางปกครองเกี่ยวกับฉลาก รูปแบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านกระบวนการทางปกครองลักษณะนี้ ปรากฏให้เห็นในกฎหมายภายในของเกือบทุกประเทศ ทั้งในประเทศสหภาพยุโรป ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย โดยนอกจากจะมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมฉลากแล้ว ยังมีการจัดตั้งองค์กรซึ่งเข้ามามีหน้าที่ควบคุมการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะ เช่นสำนักงานสรรพสามิต (Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms:BATF) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำหน้าที่ในการคุ้มครองสาธารณชนจากการสับสนหลงผิด การหลอกลวงจากฉลากสินค้าไวน์และสุรา โดยสภาสูง (Congress) ได้ให้อำนาจคณะกรรมการ BATF ในการตัดสินภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับควบคุมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์(The Federal Alcohol Administration Act : F.A.A.A) .ในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับดูแลการขายและการตลาดเกี่ยวกับสินค้าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์²⁷ การใช้กระบวนการทางปกครองควบคุมเกี่ยวกับเรื่องฉลากนั้น เป็นการให้การรับประกันถึงการควบคุมผู้ผลิตให้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย รวมถึงการอนุมัติการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

²⁷ K.H. Josel, "New Wine in Old Bottles : The Protection of France's Wine Classification System Beyond its Borders," Boston University International Law Journal.12(1994), p.471.

บนฉลากของสินค้า กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุมัติ ก็ไม่สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้

การควบคุมฉลากผ่านกระบวนการทางปกครองเป็นวิธีการที่จะรับประกันถึงการค้าที่เป็นธรรม และการคุ้มครองผู้บริโภค วัตถุประสงค์ของการค้าที่เป็นธรรมและการคุ้มครองผู้บริโภคอาจกระทำผ่านกฎหมายที่ต่างกัน เช่น กฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม กฎหมายเกี่ยวกับการตลาด การจัดจำหน่าย และการควบคุมเกี่ยวกับเรื่องฉลากในส่วนที่เกี่ยวกับการวางมาตรฐานในการเสนอขายสินค้าและการตลาดของสินค้าไวน์และสุรา ซึ่งระบบการให้ความคุ้มครองดังกล่าวนั้นสามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการผลิตสินค้าไวน์และสุรา เพื่อพัฒนาไปสู่การให้ความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าในตลาดโลก

5.4 ข้อพิจารณาหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของประเทศไทย

การพิจารณากฎหมายในปัจจุบันซึ่งเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อกำหนดกรอบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น สามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ

ก. กฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เป็นกฎเกณฑ์เฉพาะในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยสาระของบทบัญญัติดังกล่าวนั้นเป็นการจัดตั้งระบบขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยรูปแบบและกระบวนการจดทะเบียนนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ทั้งนี้ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขการใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์และสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็เพื่อพิจารณากฎเกณฑ์ที่มีอยู่ว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอในการ

ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือไม่ เพื่อนำไปใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดกรอบมาตรฐานทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย โดยประเด็นในการวิเคราะห์สามารถแบ่งแยกได้ดังนี้

1) นิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้กำหนดนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์²⁸ ตามนัยยะมาตรา 22(1) ของความตกลง TRIPS ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีอยู่ กล่าวคือ กำหนดให้ “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การตีความเกี่ยวกับคำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แม้บทบัญญัติจะกำหนดองค์ประกอบการให้ความคุ้มครองว่าเป็นเรื่องของคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะ ในลักษณะที่ว่าสิ่งบ่งชี้จะประกอบไปด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการดังกล่าว ก็สามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่า องค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญก็คือ คุณลักษณะ (Characteristic) เฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งตรงกับรากฐานการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะนี้ เนื่องจากคุณภาพและชื่อเสียงแต่เพียงอย่างเดียวนั้นสามารถได้รับความคุ้มครองในลักษณะของเครื่องหมายการค้าและแนวความคิดในส่วนของกรให้ความคุ้มครองชื่อทางการค้าอยู่แล้ว

2) ลักษณะต้องห้ามในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 5)

มาตรา 5 ได้กำหนดห้ามจดทะเบียนชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยที่บทบัญญัติมิได้กำหนดแนวทางการพิจารณา “ชื่อสามัญ” อาจก่อให้เกิดปัญหาการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนในกรณีที่สินค้ามีลักษณะก้ำกึ่งว่าจะขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้หรือไม่ หรือที่เรียกว่าเป็นสินค้าที่มีลักษณะกึ่งสามัญ (Semi-generic name) ซึ่งกรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นชื่อกึ่งสามัญนี้จะเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการใช้ดุลพินิจในการขึ้นทะเบียนของนายทะเบียน

²⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 , มาตรา 3.

ในส่วนลักษณะต้องห้ามในการขึ้นทะเบียนนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรเพิ่มลักษณะต้องห้ามขึ้นทะเบียนสำหรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในต่างประเทศที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในประเทศนั้นหรือที่ได้รับการคุ้มครองแต่ไม่มีการนำมาใช้กับสินค้าอีกแล้ว ตามพันธกรณีในความตกลง TRIPS ข้อ 24 วรรค 9 ซึ่งกล่าวถึง “geographical indications which are not or cease to be protected in their country of origin, or which have fallen into disuse in that country” กล่าวคือ ประเทศสมาชิกจะไม่รับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในประเทศนั้นหรือที่ได้รับการคุ้มครองแต่ไม่มีการนำมาใช้กับสินค้าอีกแล้ว ประเทศสมาชิกจึงห้ามมิให้นำมาขึ้นทะเบียนขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิก ทั้งนี้เพื่อบุคคลของประเทศสมาชิกจะได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศนั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจากข้อยกเว้นดังกล่าว ทำให้สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในประเทศนั้นแล้วหรือไม่มีการนำมาใช้กับสินค้าอีกแล้วในประเทศไทย เพื่อบุคคลภายในประเทศจะได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศนั้น

3) ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 7)

การที่มาตรา 7 กำหนดกลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่น่าจะตรงกับหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นการคุ้มครองผู้ผลิตหรือกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในแต่ละแหล่งภูมิศาสตร์สามารถขอขึ้นทะเบียน หรือหากกลุ่มผู้ผลิตดังกล่าวมิได้ดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนสินค้า หน่วยงานราชการในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นก็อาจยื่นขอขึ้นทะเบียนได้ ตามความมาตรา 6 (1)-(2) ก็น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตาม ในกรณีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในชั้นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา²⁹ การจำแนกบุคคลผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็น 3 กลุ่มดังกล่าวเป็นไปตามแนวทางของ Section 8(1) ของร่างกฎหมายซึ่งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ได้ยกร่างขึ้นเพื่อเป็นแบบให้ประเทศต่างๆ นำไปใช้ในการอนุวัติการตามความตกลง TRIPS (Draft Law ของ WIPO)

²⁹ เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) บรรจจะเป็ยบวาระการประชุมวุฒิสภาครั้งที่ 16 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ 4 ตุลาคม 2545 (อ.พ.6/2545)

4) หลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นทะเบียน

ในส่วนของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดเพิ่มเติมให้ชัดเจนว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้รับการจดทะเบียนแล้ว จะได้รับความคุ้มครองตลอดไปตามหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในความตกลง TRIPS นอกจากนั้น แม้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมคุณภาพของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นหัวใจสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีได้บัญญัติถึงองค์ที่ใช้ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ และการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น หรือเป็นตัวแทนของรัฐในการเรียกร้องสิทธิในต่างประเทศ เช่นเดียวกับกฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในสหภาพยุโรป หรือประเทศฝรั่งเศส

5) เงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้

เงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งกำหนดให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งขึ้นทะเบียน ตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด จึงอาจเป็นการขัดต่อหลักการในการควบคุมเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพ (Quality Control) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้าในชุมชนนั้นเองเป็นผู้รู้ดีที่สุด เนื่องจาก ตามปกติการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ชุมชน กลุ่มผู้ผลิตหรือสมาคมผู้ผลิตน่าจะมีบทบาทในการสร้างมาตรฐานคุณภาพ หรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า เนื่องจาก ชุมชน กลุ่มผู้ผลิตหรือสมาคมผู้ผลิตนั้นเป็นผู้รู้ถึงรายละเอียดปลีกย่อยในกระบวนการผลิตอันนำมาซึ่งมาตรฐาน หรือคุณภาพของสินค้า ซึ่งถ้าผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรายใดในชุมชนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ก็อาจถูกระงับหรือไม่มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้านั้น กล่าวคือ เป็นการควบคุมคุณภาพภายในขององค์กรนั้นๆ

อย่างไรก็ดี การกำหนดให้อำนาจหน้าที่นายทะเบียนเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก็อาจจะมีความเหมาะสมในระยะเริ่มต้น เนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้าสินค้าในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจ และยังไม่มีความเพียงพอในการกำหนดเงื่อนไขอันเป็นมาตรฐานในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ต่อมาเมื่อชุมชน ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้ามีความเข้าใจกับระบบการให้ความคุ้มครอง ค่อยปล่อยให้เป็นภาระของชุมชนในการกำหนดเงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิธีการปฏิบัติจริง

6) การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าเฉพาะอย่าง

การให้ความคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจกล่าวคือ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 มิได้บัญญัติอย่างชัดเจนถึงการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เหมือนอย่างบทบัญญัติข้อ 23 ของ TRIPS แต่บัญญัติให้ความคุ้มครองในลักษณะที่กว้างกว่าความตกลง TRIPS กล่าวคือ ให้ความคุ้มครองในลักษณะเข้มงวดแก่สินค้าเฉพาะอย่างที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันในการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศภายใต้กรอบ WTO มีการหยิบยกประเด็นการขยายความคุ้มครองลักษณะเข้มงวดที่ให้ความคุ้มครองแก่ไวน์และสุรา ไปยังสินค้าประเภทอื่นๆ อย่างไรก็ดี การเจรจาในเรื่องดังกล่าวยังไม่มีวี่แวงที่จะบรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากยังมีการขัดกันในเรื่องผลประโยชน์ โดยในการประชุมรอบโดฮา ที่ผ่านมามีประเด็นเรื่องการขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองแก่สินค้าประเภทอื่นเทียบเท่าไวน์และสุราไม่ถูกหยิบยกขึ้นในเวทีเจรจา เนื่องจากมิได้พันธะซึ่ง TRIPS Council จะต้องพิจารณา การที่บทบัญญัติของประเทศไทยบัญญัติในลักษณะกว้างจึงเป็นการเปิดช่องสำหรับให้ความคุ้มครองแก่สินค้าประเภทอื่นซึ่งประเทศไทยมีส่วนได้เสีย ในกรณีที่มีการขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองในลักษณะเข้มงวดแก่สินค้าประเภทอื่น อีกทั้ง ความตกลง TRIPS เป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครอง ฉะนั้นการที่ประเทศไทยจะบัญญัติให้ความคุ้มครองเกินกว่าพันธกรณีในความตกลง TRIPS ย่อมสามารถกระทำได้

อย่างไรก็ดี การพิจารณาให้ความคุ้มครองกับสินค้าเฉพาะอย่างประเภทใด ควรจะมีการพิจารณาให้ถี่ถ้วนถึงผลดีผลเสีย ของการให้ความคุ้มครอง เนื่องจากเมื่อมีการประกาศให้ความคุ้มครองในลักษณะที่เข้มงวดกับสินค้าใด สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่างประเทศก็สามารถได้รับประโยชน์จากการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวดนั้นโดยการจดทะเบียนตามมาตรา 8 ดังนั้น การกำหนดสินค้าเฉพาะอย่าง จึงควรกำหนดโดยพิจารณาศักยภาพ คุณภาพ มาตรฐานของสินค้าดังกล่าวในการแข่งขันในตลาดโลกด้วย การพิจารณาต้องพิจารณา 2 ด้าน ทั้งในด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าของประเทศไทย และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าของต่างประเทศ ว่าสินค้าไทยมีศักยภาพที่จะแข่งขันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สินค้าของต่างประเทศหรือไม่

ข. การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายเกณฑ์อื่น ๆ

การพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามกฎหมายเกณฑ์อื่น ๆ ในประเทศไทยผ่านกฎหมายเครื่องหมายการค้า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายอาหาร กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา และกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายไวน์และสุรา โดยที่บทบัญญัติดังกล่าวนั้นมีได้มีสาระเป็นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรง แต่เป็นบทบัญญัติในลักษณะที่เน้นไปที่การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้สามารถแก้ไขให้ขยายความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวนี้มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการค้าที่ไม่เป็นธรรม การลวงขาย การให้ความคุ้มครองในรูปแบบของเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง และการให้ความคุ้มครองในลักษณะกระบวนการทางปกครอง ซึ่งเป็นรูปแบบของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่หลายประเทศใช้ในการให้ความคุ้มครอง ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในต่างประเทศ การพิจารณาเกี่ยวกับการขยายความคุ้มครองตามกฎหมายที่มีอยู่จึงเป็นอีกทางเลือกในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย

กล่าวโดยสรุป กฎหมายในปัจจุบันของไทยในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มีการออกกฎหมายเฉพาะในการให้ความคุ้มครองโดยผ่านระบบการจดทะเบียน และบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าที่ไม่เป็นธรรม การลวงขาย การให้ความคุ้มครองในรูปแบบของเครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง และการให้ความคุ้มครองในลักษณะกระบวนการทางปกครอง นับได้ว่ามีความคุ้มครองที่สอดคล้องกับความตกลง TRIPS ในขณะเดียวกันเป็นการให้ความคุ้มครองในลักษณะที่มีความเข้มงวดพอสมควร แต่อย่างไรก็ดี การมีกฎหมายที่เข้มงวดในการให้ความคุ้มครองโดยที่มิได้มีการวางระบบและองค์กรที่ดีพอในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ ลักษณะพิเศษของสินค้าอันเป็นรากฐานของการให้ความคุ้มครอง และไม่มีองค์กรโดยตรงในการให้ความรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และเป็นภาระยากที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ โดยเฉพาะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ซึ่งถือเป็นสินค้าซึ่งมีการควบคุมคุณภาพอย่างสูงในการแข่งขันในตลาดโลก

5.5 ข้อพิจารณาปัจจัยอื่นๆ

การพิจารณาถึงปัจจัยอื่นๆ นอกจากปัจจัยทางด้านกฎหมายนั้นถือว่ามีความสำคัญในเชิงนโยบายการตัดสินใจเลือกกระบวนการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากงานวิจัยนี้เน้นการศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดทางด้านกฎหมาย การพิจารณาถึงปัจจัยอื่นๆจึงเป็นเพียงปัจจัยเสริมในการพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยเท่านั้น

5.5.1 ข้อพิจารณาในทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศจากการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา เป็นวิธีการอันหนึ่งของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองต่อผู้ผลิตสินค้าที่มีคุณสมบัติพิเศษซึ่งขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดนั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่แตกต่างจากสินค้าชนิดเดียวกันจากแหล่งอื่นในลักษณะของหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม(unfair competition) ในขณะเดียวกันการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า (consumer protection) การพิจารณาข้อพิจารณาทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศจึงต้องยึดแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองดังกล่าว เป็นหลักในการพิจารณาผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์และการค้าระหว่างประเทศ

5.5.1.1 ผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ

การพิจารณาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานี้ สามารถแบ่งเป็นหัวข้อที่สำคัญได้ 3 หัวข้อ กล่าวคือ ผลกระทบต่อผู้บริโภค ผลกระทบต่อผู้ผลิตสินค้า และผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม

ก. ผลกระทบต่อผู้บริโภค

ในด้านผู้บริโภคนั้น การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพสินค้าได้มากขึ้น เนื่องจากสมาคมผู้ผลิตสินค้าจะพยายามรักษาคุณภาพของสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของตนประกอบอยู่ พร้อมกันนั้น การที่สมาคมผู้ผลิตสินค้าพยายามควบคุมคุณภาพสินค้าอยู่เสมอ นั้น จะเป็นการลดความสับสนในการเลือกสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประกอบอยู่ด้วยพร้อมกัน ในทางลบ มีความเป็นไปได้ว่า การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราจะทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น เพราะจำนวนคู่แข่งที่ลดลงเนื่องจากมีผู้ผลิตบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตได้ เนื่องจากไม่มีคุณสมบัติสอดคล้อง ซึ่งผู้ผลิตในกลุ่มดังกล่าวจะไม่สามารถใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์เป็นส่วนประกอบของสินค้าของตนได้ นอกจากนี้การเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตสินค้านั้นย่อมจะต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นได้แม้ว่าจะไม่เป็นต้นทุนส่วนที่สำคัญก็ตาม³⁰

ข. ผลกระทบด้านผู้ผลิต

เมื่อมีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราแล้ว จะทำให้จำนวนคู่แข่งชั้นที่ใช้ชื่อภูมิศาสตร์ประกอบสินค้าลดลง ซึ่งเป็นผลดีกับผู้ผลิตที่เหลืออยู่ นอกจากนี้ มีความเป็นไปได้มากกว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการรักษาคุณภาพของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นให้มีมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีทั้งกับผู้ผลิตและผู้บริโภคด้วยในเวลาเดียวกัน และมีความเป็นไปได้ที่การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะทำให้การพัฒนาสินค้าของสมาคมผู้ผลิตสินค้าเพื่อแข่งขัน ซึ่งเท่ากับเป็นการเสริมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศอีกด้วย³¹

³⁰ รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบบรรจุรวม การให้ความคุ้มครองชื่อทางภูมิศาสตร์ และการให้ความคุ้มครองความลับทางการค้า, สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

ค. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ในแง่ที่จะมีการรักษามาตรฐานสินค้าอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งจะเกิดผลดีกับระบบเศรษฐกิจและการค้าโดยรวมอย่างมาก เพราะจะเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับผู้ผลิตเพื่อสร้างความเชื่อถือและความสามารถในการแข่งขัน มีความเป็นไปได้ของการเพิ่มขึ้นของการลงทุนในการควบคุมคุณภาพและการพัฒนาสินค้า อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาบุคลากร และขยายขอบเขตความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น³² นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าตลาดของสินค้าที่ได้รับความคุ้มครอง เพราะการควบคุมและการพัฒนาคุณภาพสินค้า ย่อมจะทำให้ความสามารถในการขยายตลาดนั้นมีมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบจากการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยต่อเศรษฐกิจในแง่ดี กล่าวคือ การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราทำให้มีการรักษามาตรฐานสินค้า เกิดการลงทุนในการควบคุมคุณภาพและพัฒนาสินค้า มูลค่าตลาดของสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองเพิ่มสูงขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดการจ้างงานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกด้วย

5.5.1.2 ผลกระทบในเชิงการค้าระหว่างประเทศ

การวิเคราะห์พบว่าสินค้าไวน์และสุราเป็นสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นส่วนประกอบสำคัญในเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีการจัดแบ่งและแสดงบนฉลากถึงแหล่งผลิต รวมทั้งปีที่ผลิตอย่างเด่นชัดและเป็นระบบที่ชัดเจน ในขณะนี้แม้ว่าประเทศไทยจะเริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ เช่น ไวน์ และสุรา ขึ้นบ้างแล้ว และเริ่มมีการส่งขายยังต่างประเทศบ้าง โดยตลาดส่วนใหญ่เป็นตลาดในประเทศใกล้เคียงมากกว่าตลาดยุโรปหรืออเมริกา ฉะนั้นการให้ความสำคัญกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงยังไม่พบเห็นมากนัก แต่จะเน้นที่เครื่องหมายการค้าของสินค้าพร้อมกับเน้นความเป็นสินค้าไทย (Product of Thailand) โดยไม่ได้เน้นมาจากท้องที่ใดของประเทศ³³ จาก

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69.

สภาพดังกล่าว อาจพิจารณาได้ว่า การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุรา ไม่น่าจะส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยมากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ เนื่องจากการให้ความคุ้มครองดังกล่าวไม่ได้มีผลอย่างชัดเจนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศในสินค้ากลุ่มไวน์และสุรา ฉะนั้นแม้ไม่มีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก็คงจะไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการค้าสินค้าดังกล่าวไปจากที่เป็นอยู่ เมื่อพิจารณาประเด็นทั้งหมดแล้ว สามารถสรุปได้ว่าผลจากการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่อการค้าระหว่างประเทศคงไม่มีผลมากนัก

กล่าวโดยสรุป จากรูปแบบการค้าของประเทศไทยในปัจจุบัน การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราคงไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่จะทำให้เกิดผลชัดเจนต่อรูปแบบหรือมูลค่าของการค้าระหว่างประเทศของไทย จะมีผลต่อการค้าระหว่างประเทศบ้างก็ในส่วนที่ผลจากการให้ความคุ้มครองทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพกันระหว่างสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน และการแข่งขันดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาการค้าของสินค้านั้นจากรดับประเทศหรือระดับภูมิภาคไปสู่ระดับนานาชาติได้ อย่างไรก็ตาม ผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยังคงคาดคะเนได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสินค้าที่น่าสนใจหรือระยะเวลาที่ผลกระทบดังกล่าวจะเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ดังนั้นข้อสรุปในขั้นนี้จึงเป็นเพียงการคาดหวังในทางที่ดีว่า การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราและการควบคุมดูแลให้เกิดผลในการปฏิบัติ จะเป็นตัวผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์เป็นจัดเด่นหรือจุดขายที่สำคัญ และการพัฒนาดังกล่าวสามารถขยายขอบเขตจากการค้าระหว่างท้องถิ่นไปสู่ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลกได้ในที่สุด

5.5.2 ข้อพิจารณาแนวนโยบายภาครัฐ

รัฐบาลไทยในขณะนี้ มีแนวนโยบายในการสนับสนุนการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างเต็มที่ทั้งในส่วนที่มีการผลักดันให้ออกกฎหมายเฉพาะในการให้ความคุ้มครอง และแนวนโยบายเกี่ยวกับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ (One Tambol One Product:OTOP) โดยดึงเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาเป็นมาตรการหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าสินค้า (value-added) ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าวมีที่ท่าจะไปได้ดี อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ไม่มีการศึกษาอย่างจริงจัง ก็คือการปกป้องคุ้มครองชื่อเสียงและคุณภาพของสินค้าเหล่านี้ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ซึ่ง

จะต้องทำอย่างเป็นระบบ จริงจังและรอบคอบมากที่สุด การริบส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เกินไป อาจส่งผลเสียได้ เช่น การส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศโดยไม่มีการวิเคราะห์ถึงคุณภาพมาตรฐานว่าสูงพอหรือไม่ เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองไหม มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนในเรื่องคุณลักษณะที่พิเศษหรือลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นน้อยเพียงใด มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในประเทศและประเทศอื่นๆ ด้วยหรือไม่ รวมทั้งได้คำนึงถึงการระมัดระวังเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพียงใด หรือเตรียมป้องกันสิทธิในประเทศที่วางขายสินค้าหรือไม่ และการรับมือกับการฟ้องร้องมีเพียงใด หากสินค้าได้รับความนิยมในต่างประเทศ โดยยังไม่มี การจดทะเบียนป้องกันเอาไว้ ก็อาจจะมีการลอกเลียนหรือใช้ชื่อเลียนแบบสินค้านั้นได้ ซึ่งไม่ส่งผลดีในระยะยาว หรือหากสินค้านั้นมีคุณภาพต่ำ จะทำให้สินค้าอื่นๆ พอลอยเสียชื่อเสียงไปด้วย โดยยังไม่ทันพัฒนาตนเองไปสู่ตลาดระหว่างประเทศ

การส่งเสริมสินค้า OTOP ที่มีประสิทธิภาพ อยู่ที่การสร้างฐานข้อมูลให้แน่น ละเอียด ถูกต้อง ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษของสินค้าที่โยงกับภูมิศาสตร์ของแหล่งผลิต และควรให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจดทะเบียนภายในประเทศและในตลาดหลักๆ ในต่างประเทศที่เป็นตลาดส่งออกของไทย อย่างไรก็ดี สินค้าที่ดีมีคุณภาพที่จะนำไปขายในต่างประเทศนั้น จะต้องได้รับการยอมรับและสร้างคุณค่าทางการตลาดทั้งคุณภาพและราคาในประเทศผู้ผลิตเสียก่อน เพื่อที่เวลาส่งออกไปขายต่างประเทศจะมีราคาที่สูงเหมาะสมกับชื่อเสียงและคุณภาพ เช่นเดียวกับไวน์ฝรั่งเศสที่มีการพัฒนาคุณภาพจนได้รับความนิยมและการยอมรับจากภายในประเทศและในภูมิภาคก่อน ราคาขายที่สูงนั้นก็มาจากการยอมรับภายในประเทศก่อน

5.5.3 ข้อพิจารณาแนวโน้มในอนาคตกับมาตรฐานสากลในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

ตามที่ได้วิเคราะห์และสรุปในส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากลของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในบทที่ 2 บทที่ 3 แนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับมาตรฐานสากลในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
2. การเปลี่ยนแปลงทางสภาพตลาดและการแข่งขัน และ
3. ความสามารถในการผลักดันของประเทศหรือกลุ่มประเทศที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

5.5.3.1 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

ในอนาคต เทคโนโลยีต่างๆ โดยเฉพาะทางชีวเคมี และเทคโนโลยีทางอาหารจะพัฒนาขึ้น อันทำให้ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่มีผลสืบเนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์มีน้อยลง ในอีกลักษณะหนึ่ง การพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคต น่าจะส่งผลในการอำนวยความสะดวก ให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของเกษตรกรและอุตสาหกรรมง่ายกว่าในปัจจุบัน โดยเฉพาะบทบาทของการสื่อสารโทรคมนาคมอย่างไร้พรมแดนและความสะดวกในการคมนาคมขนส่งในระดับโลก

5.5.3.2 การเปลี่ยนแปลงทางสภาพตลาดและการแข่งขัน

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม อันเป็นที่คาดหมายได้ว่าในอนาคตสภาพการแข่งขันจะเพิ่มสูงขึ้นในทุกภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้ผลิตสินค้าที่ได้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ย่อมมีความต้องการความคุ้มครองในระดับที่สูงขึ้นซึ่งอาจส่งผลในหลายลักษณะ เช่น การเพิ่มระดับความคุ้มครองขอบเขตของสินค้าที่ได้รับความคุ้มครอง ระยะเวลาสิ้นสุดของการคุ้มครอง รวมทั้งข้อยกเว้นต่างๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะได้รับการคัดค้านจากกลุ่มธุรกิจหรือประเทศที่เสียผลประโยชน์³⁴

5.5.3.3 ความสามารถในการผลักดันของประเทศหรือกลุ่มประเทศที่ต้องการเปลี่ยนแปลง

ในปัจจุบันมีความต้องการที่จะผลักดันให้มีมาตรฐานการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นมาตรฐานกลาง ที่สามารถอ้างอิงได้ แต่อย่างไรก็ดี ประเด็นดังกล่าว ยังถือเป็นความพยายามที่ไกลจากความเป็นจริงเนื่องจากประวัติศาสตร์แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองซึ่งแตกต่างกัน อีกทั้งผลประโยชน์ซึ่งขัดกัน ผลที่จะออกมาของการผลักดัน ก็จะออกมาในลักษณะประนีประนอม มิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องเสียผลประโยชน์มากเกินไป

³⁴ รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบวงจรรวม การให้ความคุ้มครองชื่อทางภูมิศาสตร์ และการให้ความคุ้มครองความลับทางการค้า, สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539, หน้า 79.

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ที่โยงใยกัน (ปฏิสัมพันธ์) ระหว่าง เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย การพัฒนา อันเป็นการพิจารณาถึงบริบทซึ่งรวมถึงสภาพปัญหาและขีดความสามารถประกอบกับการพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อหากรอบแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา พบว่า ปัจจัยภายนอกประเทศเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครอง เป็นบทบัญญัติซึ่งมีลักษณะกว้าง และเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศสามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างกันในการให้ความคุ้มครอง ส่วนปัจจัยภายในประเทศเมื่อพิจารณาถึงอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศไทย พบว่า เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพของสินค้าอันเป็นรากฐานของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างเพียงพอ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก การกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในปัจจุบัน จึงควรกำหนดแนวทางการให้ความคุ้มครองตามมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศไทยมีความผูกพันอยู่ตามความตกลง TRIPS เท่านั้น โดยทำการจัดทำระบบซึ่งดูแลและควบคุมคุณภาพการผลิตรวมทั้งองค์กรซึ่งทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบคุณภาพของสินค้าไปพร้อมกันในระยะยาวเมื่ออุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทยมีคุณภาพ ชื่อเสียง คุณลักษณะตามเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงค่อยขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราออกไป เพื่อปกป้องและคุ้มครองผู้ผลิตและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

เนื่องจากความเจริญเติบโตในอุตสาหกรรมไวน์และสุราในตลาดการค้าระหว่างประเทศ ในปัจจุบันจึงมีการให้ความสำคัญต่อการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา เพราะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ในการแบ่งแยกคุณภาพของสินค้าแล้ว ยังทำให้ที่เพิ่มมูลค่า (added value) ให้กับสินค้าด้วย ปัจจุบัน ประเทศไทยยังมีได้กำหนดกรอบแนวความคิดที่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา จึงมีปัญหว่า กรอบแนวความคิดที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองควรมีรูปร่างลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์เลือกกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุราให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย จากการศึกษบทที่ 5 พบว่ากรอบและกลไกของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยจะเกิดขึ้นได้ โดยอาศัยการพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนา ทั้งนี้ เพราะจากการศึกษาในบทที่ 2-4 ประกอบกันพบว่า การพิจารณากรอบแนวคิดและกฎหมายการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา ซึ่งให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง ในเชิงระหว่างประเทศเป็นสาเหตุให้เกิดประเด็นการพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราภายในประเทศ และการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในต่างประเทศก็ส่งผลกระทบต่อการให้ความคุ้มครองระดับระหว่างประเทศ เนื่องจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสิ่งเหล่านี้ กรอบในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราจึงควรสร้างจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว

จากการศึกษาในบทที่ 2 พบว่า การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้นจะต้องเริ่มพิจารณาจากทฤษฎีอื่นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ซึ่งโดยหลักแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างอำนาจผูกขาดซึ่งให้แก่ทรัพย์สินทางปัญญากับประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากความคิดสร้างสรรค์นั้นสืบเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดอย่างหนึ่ง เพื่อ

ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อไป จึงควรรีให้รางวัลตอบแทนชดเชย อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจวัดความพยายามและแรงงานที่ได้ใช้ไปในการสร้างสรรค์งานได้ ด้วยเหตุนี้ สังคมจึงให้รางวัลตอบแทนการคิดค้นเป็นสัดส่วนกับประโยชน์ที่สังคมได้รับจากงานดังกล่าว จึงเกิดหลักที่ว่า สังคมจะให้ความคุ้มครองเท่ากับประโยชน์ที่สังคมได้รับ (Social Cost = Social Benefit) จากรากฐานแนวความคิดดังกล่าวนำไปสู่การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญา

การพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองในระดับระหว่างประเทศตามบทที่ 2 นั้น เริ่มพิจารณาจากอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ยอมรับและรับรองว่าเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) และข้อบ่งชี้ที่มาของสินค้า (Indication of Source) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมที่ได้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานในชนชาตินั้น ทั้งนี้ โดยส่วนรูปแบบการคุ้มครองนั้น อาจกระทำได้โดยผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง และโดยผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม เช่น กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมมาตรา 10 ทวิ หรือกฎหมายที่มีผลจริงจังในการป้องกันการกระทำที่ต้องห้ามตามอนุสัญญากรุงปารีสตามมาตรา 10 ตริ (1) และอาจจะใช้ประกอบกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ตามมาตรา 6 ตริ, 6 เบญจ ในส่วนของเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิด ส่วนการบังคับใช้สิทธิในอนุสัญญากรุงปารีสให้ประเทศสมาชิกดำเนินการยึด อาศัย หรือโทษอื่นใดที่กฎหมายภายในประเทศนั้นๆอนุญาต ตามมาตรา 9 ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือ อนุสัญญากรุงปารีสไม่มีบทบัญญัติห้ามมิให้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดกลายเป็นชื่อสามัญ (generic name) หรือชื่อกึ่งสามัญ (semi-generic name) ของสินค้าเพราะเหตุที่มีการใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานและมีการยอมรับจากผู้บริโภค

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามข้อบ่งชี้ที่มาของสินค้าปลอมหรืออาจทำให้หลงผิด (Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) ได้กระชับกระบวนการบังคับสิทธิในข้อบ่งชี้ที่มาของสินค้ามากกว่าอนุสัญญากรุงปารีส และได้บัญญัติถึงสาระของสิทธิไว้ละเอียดกว่าอนุสัญญากรุงปารีส ส่วนเหตุที่ความตกลงนี้มีภาคีสมาชิก เพียง 32 ประเทศ เนื่องจากให้ความคุ้มครองกับสินค้าประเภทไวน์ จะไม่กลายเป็นชื่อสามัญและศาลก็ไม่มีอำนาจตัดสินลักษณะสามัญหรือกึ่งสามัญของสินค้าไวน์ ทำให้หลายประเทศซึ่งได้รับผลประโยชน์จากการใช้ชื่อในลักษณะกึ่งสามัญต้องเสียประโยชน์ในส่วนนี้ไป

ความตกลง Lisbon ว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดของสินค้า และการขึ้นทะเบียนระหว่างประเทศ (Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration) มีผลให้สถานภาพของเครื่องหมายอ้างอิงเป็นสิทธิของประเทศต้นกำเนิด ประเทศภาคีอื่นจะปฏิเสธหรือยกเลิกให้เป็นชื่อหรือข้อบ่งชี้ที่กึ่งสามัญ หรือสามัญนามไม่ได้ ตราบเท่าที่ประเทศเจ้าของยังไม่ยกเลิกเครื่องหมายอ้างอิงของตนเอง การให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะที่มีความเข้มงวดเช่นนี้เอง ที่เป็นสาเหตุให้ความตกลงนี้มีประเทศสมาชิกเพียง 20 ประเทศ สืบเนื่องจากประเทศต่างๆ ที่ผลิตสินค้าโดยใช้เครื่องหมายอ้างอิงซึ่งมีลักษณะเป็นชื่อกึ่งสามัญ หรือประเทศที่ผลิตสินค้าประเภทที่เรียกว่า Quality neutral product เสียประโยชน์ในการใช้เครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดอย่างมาก จึงไม่ยอมรับความตกลงกรุงลิสบอน

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ่านความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Right) เป็น การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะกว้าง การพิจารณาขอบเขต กล่าวคือ กำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองใน 2 กรณีคือ 1.การคุ้มครองในกรณีที่ทำให้เกิดความสับสน หลงผิดในแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น และ 2.การคุ้มครองในกรณีที่เกิดการแข่งขันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส โดยกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครอง เป็นพิเศษในสินค้าไวน์และสุรา กล่าวคือ การคุ้มครองในระดับนี้ ห้ามใช้คำว่า ชนิด ประเภท แบบ การเลียนแบบ หรือที่คล้ายกันก็ตาม รวมถึงการห้ามเลียนแบบทุกชนิดแม้จะไม่เป็นการทำให้ ผู้บริโภคสับสนหลงผิดก็ตาม หรือในกรณีที่เขียนเหมือนกันแต่อ่านออกเสียงเหมือนกัน ก็ต้องห้าม การให้ความคุ้มครองในระดับสูงนี้เป็นการคุ้มครองที่ไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ ไม่ต้องพิสูจน์ ต่อศาลเพียงแต่หาหลักฐานว่าได้มีการละเมิดสิทธิแล้วเท่านั้น ซึ่งทำให้ได้รับความสะดวก ในการคุ้มครองมาก ไม่สร้างภาระให้เจ้าของสิทธิ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาขอบเขตการให้ ความคุ้มครองนั้นจะต้องพิจารณาขอบเขตตามมาตรา 24 ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นการให้ ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในไวน์และสุรา กล่าวคือ

1. ในกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไวน์และสุรา หากสินค้าใดได้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นชื่อในการค้ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ก่อนความตกลง TRIPS มีผลใช้บังคับหรือใช้ก่อนหน้านั้น โดยสุจริต ยกเว้นให้ใช้ชื่อนั้นต่อไปได้ (มาตรา 24(4))
2. เครื่องหมายการค้าใดได้ใช้มาก่อนความตกลง TRIPS และใช้โดยสุจริตก็ให้ใช้ เครื่องหมายการค้านั้นต่อไปได้ หรือหากได้จดทะเบียนการค้าก่อนที่ประเทศต้นกำเนิดสินค้านั้นจะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 24(5))

3. เมื่อชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งได้กลายเป็นคำสามัญที่ใช้กันทั่วไปของสินค้าประเภทหนึ่งในภาษาของประเทศสมาชิก (Generic name) ก็ไม่จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกรับนั้นอีกต่อไป (มาตรา 24(6))

4. การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้ห้ามบุคคลใดใช้ชื่อตนเองเป็นเครื่องหมายการค้า ตราบที่ไม่ได้ใช้เพื่อทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิด (มาตรา 24(7))

5. หากประเทศต้นกำเนิดเลิกคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในกฎหมายภายในของตน ประเทศสมาชิกย่อมมีสิทธิ์ที่จะเลิกให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (มาตรา 24(9))

จากการศึกษาในบทที่ 3 พบว่า การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับประเทศและระดับภูมิภาคนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับแนวความคิดทางกฎหมาย ซึ่งแนวความคิดเหล่านั้นได้พัฒนาตามวัฒนธรรมประเพณีตามกฎหมาย ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้มีผลสำคัญในปัญหาเรื่อง เงื่อนไขการให้ความคุ้มครอง การใช้ชื่อ และขอบเขตการให้ความคุ้มครองแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองที่สำคัญแบ่งแยกได้เป็น 1. แนวคิดในเรื่องการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและการลวงขาย 2. การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งที่มาและการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 3. เครื่องหมายร่วมและเครื่องหมายรับรอง และ 4. มาตรการบังคับในการให้ความคุ้มครอง ซึ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับระบบการให้ความคุ้มครองนั้น ในปัจจุบันประเทศไทยให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในความตกลง TRIPS มาตรา 22(1) แต่ได้จัดตั้งระบบขึ้นทะเบียนในลักษณะของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายอ้างอิงแหล่งกำเนิดในสหภาพยุโรป การให้ความคุ้มครองดังกล่าวทำให้เกิดความสับสนและไม่สอดคล้องกับศักยภาพของอุตสาหกรรมภายในประเทศ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีสินค้าใดซึ่งมีลักษณะที่จะได้รับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งประเทศไทยนั้นไม่เคยมีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาก่อน การพัฒนาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาจนถึงขั้นที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องใช้เวลาและการทำความเข้าใจกับคนในชาติ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยการจัดตั้งระบบจดทะเบียนการให้ความคุ้มครองในระบบการขึ้นทะเบียนจึงอาจวิเคราะห์ได้ว่ายังไม่มี ความเหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันเมื่อมีการจัดตั้งระบบจดทะเบียนขึ้นแล้ว วิธีการที่จะบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพ ก็คือ การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าในตลาดโลก ในขณะเดียวกัน

ควรส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนภาคผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพการผลิตเพื่อพัฒนาให้ได้รับความคุ้มครองในลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษาในบทที่ 4 พบว่า จากการศึกษาวិเคราะห์กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทยเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา พบว่าปัจจุบันได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ (sui generis) คือพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิด กำหนดกฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผ่านระบบจดทะเบียนในลักษณะเดียวกับเครื่องหมายการค้า โดยบัญญัติให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สินค้าเฉพาะอย่างที่รัฐมนตรีประกาศในลักษณะเดียวกับการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามความตกลง TRIPS ซึ่งไวน์และสุรานั้นอาจได้รับการคุ้มครองพิเศษในลักษณะดังกล่าว เมื่อรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้ไวน์และสุราเป็นสินค้าเฉพาะอย่าง อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มิได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพหรือกรรมวิธีการผลิตไวน์และสุรา โดยบัญญัติกว้างๆ ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด ในส่วนของบทบัญญัติอื่นที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น ล้วนบัญญัติกฎเกณฑ์ในส่วนที่เน้นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ แม้จะมีกฎหมายบางส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา แต่ไม่สามารถครอบคลุมแนวคิดในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราได้ทั้งหมด

จากการศึกษาในบทที่ 5 พบว่า จากการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ที่โยงใยกัน (ปฏิสัมพันธ์) ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย การพัฒนา อันเป็นการพิจารณาถึงบริบทซึ่งรวมถึงสภาพปัญหาและขีดความสามารถประกอบกับการพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อหากรอบแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา พบว่า ปัจจัยภายนอกประเทศเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครอง เป็นบทบัญญัติซึ่งมีลักษณะกว้าง และเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศสามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างกันในการให้ความคุ้มครอง ส่วนปัจจัยภายในประเทศเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่าแม้จะได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้มีการกำหนดกรอบที่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ

ชื่อเสียง อันเป็นสาระของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับการพิจารณาอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศไทยพบว่า เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพของสินค้าอันเป็นรากฐานของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างเพียงพอ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับกรอบแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราตามหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ ตามกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายภายใน ประกอบกับการพิจารณาด้านเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมภายในประเทศ พบว่า ประเทศไทยควรกำหนดแนวทางการให้ความคุ้มครองตามมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศไทยมีความผูกพันอยู่ตามความตกลง TRIPS เท่านั้น โดยทำการจัดทำระบบซึ่งดูแลและควบคุมคุณภาพการผลิตรวมทั้งองค์กรซึ่งทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบคุณภาพของสินค้าไปพร้อมกัน ในระยะยาวเมื่ออุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทยมีคุณภาพ ชื่อเสียง คุณลักษณะตามเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงค่อยขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราออกไป เพื่อปกป้องและคุ้มครองผู้ผลิตและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทย

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากรอบและกลไกกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย และการศึกษาถึงประโยชน์และภาระที่ประเทศไทยจะได้รับจากการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา พบว่า รูปแบบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทย ควรมีลักษณะดังนี้

6.2.1 หลักการทั่วไป

การพิจารณาในเรื่องของแนวความคิดในการให้ความคุ้มครอง และวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น นอกจากแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาถึงการที่สังคมให้ผลตอบแทนที่สังคมให้แก่ผู้สร้างสรรค์ และผลประโยชน์ที่สังคมได้รับแล้ว การให้ความคุ้มครองยังมีการนำแนวความคิดเรื่องการค้าที่ไม่เป็นธรรม การลวงขาย และการใช้มาตรการภาครัฐในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการฉ้อโกง

หลงผิดในสินค้าและคุณภาพของสินค้า มาใช้กับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา

ส่วนวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าไวน์และสุรา ก็คือ สิ่งบ่งชี้ซึ่งแสดงที่มาของสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศสมาชิก ในภูมิภาค หรือในท้องถิ่น อันแสดงที่มาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อ คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะสินค้า ตามนัยยะในความตกลง TRIPS อันมีขอบเขตในการคุ้มครองที่ค่อนข้างแคบ

6.2.2 เงื่อนไขของการได้รับความคุ้มครอง

ก. เงื่อนไขทางสาระบัญญัติ

แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดเงื่อนไขทางสาระบัญญัติในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรานั้น ควรกำหนดเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองในทางสาระบัญญัติตามคำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในความตกลง TRIPS ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีผูกพัน อีกทั้งเป็นมาตรฐานที่สามารถใช้อ้างอิงได้ในเชิงการค้าระหว่างประเทศ กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ สิ่งบ่งชี้จะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะของสินค้า กับแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นที่มาของสินค้า

การควบคุมเงื่อนไขในทางสาระบัญญัตินี้ จำเป็นต้องมีองค์กรและระบบการตรวจสอบที่ดี มีความน่าเชื่อถือ ทั้งภาครัฐและเอกชนในรูปแบบสมาคมการค้าในผลิตภัณฑ์นั้น เพื่อให้สามารถได้รับคุณภาพ มาตรฐาน ชื่อเสียง อันเป็นรากฐานในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข. เงื่อนไขทางวิธีบัญญัติ (การบังคับใช้สิทธิและการระงับข้อพิพาท)

แนวทางที่เหมาะสมในส่วนของกระบวนการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา นอกจากกระบวนการในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งต้องกำหนดให้มีการตรวจสอบคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอย่างกระชับ รัดกุม เพื่อควบคุมคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับ

สินค้าในการแข่งขันในตลาดโลกแล้ว ยังต้องกำหนดกระบวนการเกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิและการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีความสะดวกรวดเร็ว ดำเนินการผ่านหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ

6.2.3 ขอบเขตการให้ความคุ้มครอง

แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดขอบเขตในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราในประเทศไทยนั้น ในระยะแรกควรกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในความตกลง TRIPS เพราะจากการวิเคราะห์ถึงอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศไทยนั้นเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งยังไม่มีกฎเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพสินค้า ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะของสินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การให้ความคุ้มครองที่มากเกินไปนั้น ในทางตรงข้ามกลับส่งผลเสียต่อประเทศมากกว่าในแง่ที่ว่า เราจะต้องให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศอื่นในลักษณะที่เข้มงวด อันอาจเป็นการปิดกั้นการพัฒนาของอุตสาหกรรมการผลิตไวน์และสุราในประเทศไทยเพื่อพัฒนาสู่ตลาดโลก โดยในระยะแรกซึ่งมีการให้ความคุ้มครองตามมาตรฐานขั้นต่ำนี้ ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบและองค์กรในการพัฒนาคุณภาพสินค้าไวน์และสุราของประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เมื่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีคุณภาพถึงขั้นที่จะได้รับความคุ้มครอง

ในระยะยาว เมื่ออุตสาหกรรมไวน์และสุราของประเทศไทย มีการพัฒนาศักยภาพการผลิตในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อเสียง และคุณลักษณะพิเศษอันสามารถขอรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ และมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันในตลาดโลกแล้ว ขอบเขตในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุราอาจมีการแก้ไขให้มีการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวดขึ้นได้

6.2.4 สิทธิของผู้ทรงสิทธิ และการสิ้นสุดสิทธิของผู้ทรงสิทธิ

แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ทรงสิทธิ ก็คือ การกำหนดสิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามเงื่อนไขที่ระบุเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น กล่าวคือ ผู้ผลิตสินค้าที่ต้องการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขอันเกี่ยวกับ

วัตถุประสงค์ กระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพของสินค้าที่ผลิตโดยผ่านองค์กรซึ่งทำหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว กล่าวคือสมาคมผู้ผลิตสินค้า ผู้ผลิตรายที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ก็สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ได้ สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงไม่มีลักษณะเป็นสิทธิโดยเด็ดขาดเช่นเดียวกับทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบอื่น ส่วนการสิ้นสิทธินั้น ก็เนื่องมาจากไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้นั้นเอง นอกจากสิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วผู้ทรงสิทธิยังมีสิทธิในป้องกัน ชัดขวางมิให้ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิ เช่น การลวงขาย การทำให้สับสนหลงผิด และการกระทำในลักษณะการค้าไม่เป็นธรรม ในการเรียกร้องให้หยุดการกระทำและค่าเสียหายจากการกระทำดังกล่าวด้วย

6.2.5 องค์กรที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้กฎหมายบังเกิดประสิทธิผล

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์ไวน์และสุรา มีประเด็นที่สำคัญที่จะต้องพิจารณาก็คือ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะพิเศษอื่นกับแหล่งภูมิศาสตร์ การสร้างคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะพิเศษอันเป็นรากฐานของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมวิธีการหนึ่ง ก็คือ การกำหนดให้มีสมาคมผู้ผลิตสินค้าที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้น โดยสมาคมดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการกำหนดคุณสมบัติของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้กับสินค้าตามความเหมาะสม ทั้งยังอาจจะต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสมาคม ว่าผู้ผลิตรายนั้นได้ผลิตสินค้าตามกระบวนการ คุณภาพ และมาตรฐานที่สมาคมกำหนดไว้หรือไม่ เพื่อเป็นการคุ้มครองทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม สมาคมผู้ผลิตสินค้านั้นมีได้ 2 รูปแบบ กล่าวคือ 1. สมาคมผู้ผลิตสินค้าดำเนินการโดยเอกชนสำหรับสินค้าแต่ละชนิดแยกกันเป็นเอกเทศ และ 2. หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ของสมาคมผู้ผลิตสินค้าเอง จากการพิจารณาในบทที่ 5 ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในระยะแรกนั้นอาจต้องมีหน่วยงานของรัฐในการทำหน้าที่เป็นสมาคมผู้ผลิต เนื่องจากในปัจจุบันอุตสาหกรรมไวน์และสุราในประเทศไทยยังเป็นอุตสาหกรรมที่เล็ก ซึ่งมีผู้มีส่วนได้เสียน้อย การมีหน่วยงานราชการทำหน้าที่ตรงนี้ นอกจากเป็นการกำหนดกรอบการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพสินค้าแล้ว ยังอาจทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับภาคเอกชนในการกำหนดกรอบการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพสินค้าอันเป็นรากฐานของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส่วนในระยะยาวนั้น รัฐควรส่งเสริมให้สมาคมผู้ผลิตมีความเป็นเอกเทศ และมีบทบาทมากขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานและตรวจสอบคุณภาพของ

สินค้าได้ เพื่อให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในไวน์และสุราของไทยมี legal basis ในเวทีระหว่างประเทศ โดยองค์การภาครัฐผู้ผันตัวเองมาทำหน้าที่ในการกำกับดูแลคู่กันไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์. คำแปลกรรมสารสุดท้ายรวบรวมผลการเจรจาการค้า
พหุภาคีรอบอุรุกวัย, 2537.

ขวัญเรือน เพบขุนทด. ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า.วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1 กรุงเทพมหานคร : บริษัทกรุง
สยามพรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด , 2536.

รัชชัย ศุภผลศิริ. คำอธิบายเครื่องหมายการค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536.

นฤมล โกมลเสวิน. กฎหมายเกี่ยวกับอาหาร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสาธารณสุขและ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 6. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2538.

ระบบธุรกิจไวน์ในประเทศไทย. รวบรวมและเรียบเรียงโดย นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตร สาขาธุรกิจ
การเกษตร รุ่นที่ 7 ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,ธันวาคม 2444.

รายงานการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง โครงการให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบวงจรรวม การให้ความคุ้มครอง
ชื่อทางภูมิศาสตร์ และการให้ความคุ้มครองความลับทางการค้า. สำนักบริการวิชาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

วรวุฒิ โปษกานนท์, ร้อยโท ดร.ธนพจน์ เอกโยคยะ และรัฐพงศ์ โชคชัยฤทธิกุล. ข้อสังเกตบางประการ
เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ,บทบัณฑิต 58(มกราคม-มีนาคม 2545) :

35-76.

วิมาน กฤตพลวิมาน . เอกสารข้อมูลและบทวิเคราะห์ทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. .... เอกสารความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภากับสถาบันพระปกเกล้า เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภา, ตุลาคม 2545.

วิมาน เหล่าดุสิต. แนวทางการคุ้มครองสิทธิสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตามข้อตกลงTRIPs. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ศศิวิมล เกษมศรี. กรอบและกลไกของกฎหมายในการคุ้มครองเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534).

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และสุธรรม อยู่ในธรรม. รายงานเรื่องการเจรจาทรัพย์สินทางปัญญาใน GATT. เสนอต่อการสัมมนาเรื่องการเจรจาสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาใน GATT. จัดโดยศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ โรงแรมอิมพีเรียล, วันที่ 25 ตุลาคม 2531.

สุวัฒน์ชัย ใจหาญ . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน การปลอมและแปลง การค้า เพศ มาตรา 217-287. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม , 2529.

สุขุม ศุภนิത്യ. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) บรรจู่ระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาครั้งที่ 16 (สมัยสามัญนิติ

บัญญัติ) วันศุกร์ที่ 4 ตุลาคม 2545 (อ.พ.6/2545)

ภาษาอังกฤษ

Armistead ,Jeffrey . Whose Cheese Is It Anyway? Correctly Slicing the European Regulations Concerning Protections for Geographical Indications. Transactional Law & Contemporary Problems. 10(2000).

Audier ,J.. TRIPs AGREEMENT : Geographical Indications.2000.

Baeumer ,Ludwig. International Treaty Relating to Appellation of Origin and Indication of Source. in Symposium on Appellations of Origin and Indications of Source, Boxdeaux, 1988.

Baeumer ,Ludwig. The International Protection of Geographical Indications. in Symposium on The International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden (Germany), 1991.

Biénaime ,Marie – Hélène, The Protection of Geographical names Registered in France. in Symposium on the international Protection of Geographical Indications. Wiesbaden ,1991.

Chen ,Jim . A Sober Second Look at Appellations of Origin: How the United States Will Crash France's Wine and Cheese Party. Minnesota Journal of Global Trade. 5(1996).

Coerper ,M.G. .The Protection of Geographical Indications in the United States of America. in Symposium on the International Protection of Geographical Indications.Wiesbaden , 1991.

Combaldieu ,Jean-Claude . General Introduction to the Protection of Appellations of Origin and Indication of Source. in Symposium on Appellations of Origin and Indication of Source. Bordeaux (France) ,1988.

Cooter ,Robert ;and Ulen, Thomas. Law And Economic 4 th ed. With new supplement. .Pearson Education Inc.,2004.

Cornish, Intellectual Property (fourth edition) .

Escudero ,Sergio . International Protection of Geographical Indications and Developing Countries. in Trade-Related Agenda, Development and Equity (T.R.A.D.E.) Working Papers of South Centre. July 2001

Farley ,C.H. . Conflicts Between U.S. Law and International Treaties Concerning Geographical Indications. Whittier Law Review.22(2000).

Ferrannini, Cassandra . Review of Selected 1997 California Legislation: Cheer! California Lossens up Alcohol Licensing for Non-Profit Organizations and Golf Courses. McGeorge Law Review.29 (1998).

Filhol ,Dominique. The Protection of Appellation of Origin and Indication of Source in France. in Symposium on Appellation of Origin and Indication of Source. Bordeaux (France) ,1988.

Gallagher ,Peter. Geographical Indications and International Trade-Industry Perspectives. in Worldwide Symposium on Geographical Indications. San Francisco, 2003.

Heald ,P.J. . Impact of the TRIPS Agreement on Specific Disciplines: Trademark and

Geographical Indications of Origin: Article: Trademarks and Geographical Indications: Exploring the Contour of the TRIPS Agreement. Vanderbilt Journal of Transactional Law.29(1996).

Hopperger, Marcus . Introduction to Geographical Indications and recent Development in the world Intellectual Property Organization (WIPO).in Worldwide Symposium on Geographical Indications. San Francisco, 2003.

International Bureau. Geographical indications: Historical background, nature of rights, existing systems for protection and obtaining effective protection in other countries. in Standing committee on the law of trademarks, industrial designs and geographical Indications. Sixth Session ,Geneva 2001.

International Bureau. Introduction to Geographical Indications and Recent International Developments in The World Intellectual Property Organization(WIPO) in Symposium on the international Protection of Geographical Indications. Montevideo, 2001.

Josel, K.H.. New Wine in Old Bottles : The Protection of France's Wine Classification System Beyond its Borders. Boston University International Law Journal.12(1994).

Lan ,Mackley . Protection of Geographical Indications in Australia. in Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Melbourne, 1995.

Lindquist ,Leigh Ann . Champagne of Champagne? An Examination of U.S. Failure to comply with the Geographical Provisions of the TRIPS Agreement. The Georgia Journal of International and Comparative Law. 27(1999).

Lisbon Agreement for the Protection of Appellation of Origin and their International Registration. 1958 as last revised Jan.1,1994.

Maier, Michael. On Vino Veritas? Clarifying the use of Geographic References on American Wine Labels. California Law Review, 89(2001).

Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods 1891.

OECD. Appellation of Origin and Geographical Indications in OECD Member Countries: Economic and Legal Implications. 2000.

Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883, as last revised July 14, 1967.

Peydro-Aznar, Jorge. The TRIPS Agreement a basis for discussion, Intellectual Property in Asia and The Pacific. WIPO Publication, 1995.

Ryan, Desmond J. . The Protection Geographical Indications in Australia, Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden (Germany) 1991.

Schutz, AD.. Diluted Champagne loses its sparkle for French wine-grower?. Managing Intellectual Property. (May 1993).

Sousa, Daniel Ed. Protection of Geographical Indications under the TRIPS Agreement and Related Work of The World Trade Organization(WTO), Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Montevideo, 2001.

World Drink Trends 2002 Edition (Produced and published by :World Advertising Research Center Ltd.).

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๕๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖
เป็นปีที่ ๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรด
เกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
บุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้
กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ พ.ศ.๒๕๕๖”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับ
แต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียก
หรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็น
สินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

^๑ รก.๒๕๕๖/๑๐๘๓/-/๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

“แหล่งภูมิศาสตร์” หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เคาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

“ชื่อสามัญ” หมายความว่า ชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียน ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๕ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าใดต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น

(๒) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๖ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้น และมีการใช้สืบเนื่องตลอดมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนในประเทศไทย

มาตรา ๗ ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีดังนี้

- (๑) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
- (๒) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้าเกี่ยวข้องกับ สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
- (๓) กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๘ ผู้ขอขึ้นทะเบียนตามมาตรา ๗ ซึ่งมีได้มีสัญชาติไทยและมีความ ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่าง ประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย
- (๒) มีภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจอย่างแท้จริงในประเทศไทยหรือ ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

มาตรา ๙ การขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ คำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะอื่นของสินค้า แหล่งภูมิศาสตร์และ รายละเอียดอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ เมื่อได้รับคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าคำขอขึ้นทะเบียนดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ หรือไม่ และให้ทำรายงานผลการ ตรวจสอบเสนอความเห็นต่อนายทะเบียนภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอขึ้น ทะเบียน

มาตรา ๑๒ การตรวจสอบคำขอตามมาตรา ๑๑ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ ผู้ขอขึ้นทะเบียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำชี้แจงหรือแสดงหลักฐานเพิ่มเติมต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ด้วยก็ได้ ในกรณีที่จำเป็นต้องรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ที่ต้องวินิจฉัยให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ความเห็น

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่คำขอขึ้นทะเบียนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ให้นายทะเบียนมีคำสั่งยกคำ

ขอขึ้นทะเบียนนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการตรวจสอบ และให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง

ผู้ขอขึ้นทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ เมื่อคณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ขอขึ้นทะเบียนแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่คำขอขึ้นทะเบียนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ และนายทะเบียนเห็นควรให้ขึ้นทะเบียนโดยมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไข ให้นายทะเบียนมีคำสั่งประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศโฆษณาตามมาตรา ๑๕ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำคัดค้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนได้

การยื่นคำคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๗ เมื่อมีการคัดค้านตามมาตรา ๑๖ ให้ส่งสำเนาคำคัดค้านให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการคัดค้าน

ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนยื่นคำโต้แย้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับสำเนาคำคัดค้านและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาคำโต้แย้งดังกล่าวให้ผู้คัดค้าน ในกรณีที่ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่ยื่นคำโต้แย้ง ให้ถือว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนละทิ้งคำขอ

ในการพิจารณาและวินิจฉัยคำคัดค้านและคำโต้แย้ง ให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ เมื่อนายทะเบียนวินิจฉัยคำคัดค้านและคำโต้แย้งแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา ๑๙ เมื่อไม่มีการคัดค้านตามมาตรา ๑๖ หรือมีคำคัดค้านแต่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการหรือศาล แล้วแต่กรณี มีคำวินิจฉัยอันเป็นที่สุดตามมาตรา ๑๘ หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกคำคัดค้าน ให้นายทะเบียนขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันถัดจากวันสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง หรือวันที่ยานทะเบียนได้รับคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาดังกล่าว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ เมื่อนายทะเบียนขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ แล้ว ให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

หมวด ๓

การแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนเล็กน้อยในรายการที่รับขึ้นทะเบียน เมื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนมีคำขอหรือเมื่อข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนปรากฏแก่นายทะเบียน นายทะเบียนอาจมีคำสั่งให้แก้ไขข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนนั้นได้

มาตรา ๒๒ เมื่อนายทะเบียนได้รับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา ๑๙ แล้ว หากปรากฏหลักฐานภายหลังว่าการขอขึ้นทะเบียนหรือการขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริงในขณะรับขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ การแก้ไขหรือเพิกถอนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียน และให้ประกาศโฆษณาการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนนั้นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียนตามมาตรา ๑๙ และการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕ หรือทำให้รายการเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์หรือรายการอื่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่ลง

ไว้ในทะเบียน ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้ คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ และให้นำความในมาตรา ๒๒ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ เว้นแต่กรณีการเพิกถอนทะเบียนโดยเหตุตามมาตรา ๕(๒) เมื่อ คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนตามมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๓ ถ้าผู้มีส่วนได้เสียไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

หมวด ๔

การใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๒๕ เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดแล้ว ผู้ผลิตสินค้านั้นซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าดังกล่าว หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นมีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนกับสินค้าที่ระบุ ตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕ ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในเวลาที่นายทะเบียนกำหนด หากยังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ภายในเวลาดังกล่าว นายทะเบียนอาจมีคำสั่งเป็นหนังสือระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของบุคคลนั้นเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ผู้ถูกระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามวรรคหนึ่งมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง การอุทธรณ์ให้เป็นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา ๒๗ การกระทำดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ

(๑) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

(๒) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการค้ารายอื่น

การกระทำดังกล่าวตามวรรคหนึ่งถ้าได้กระทำก่อนวันขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ

หมวด ๕

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง

มาตรา ๒๘ รัฐมนตรีอาจประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างก็ได้
โดยกำหนดในกฎกระทรวง

ภายใต้บังคับวรรคสี่ เมื่อประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตาม
วรรคหนึ่งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียน
เป็นการกระทำโดยมิชอบแม้ว่าผู้ใช้จะได้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือ
ได้ใช้คำหรือได้กระทำการใดที่แสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

การแสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าตามวรรคสองให้
รวมถึงการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือคำหรือสิ่งทำนองเดียวกันประกอบกับสิ่งบ่งชี้
ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้น

การกระทำตามวรรคสองมิให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบหากผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์นั้นได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นระยะเวลาสิบปีติดต่อกันก่อนวันที่ ๑๕
เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ หรือโดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่มีสินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่ง
บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าดังกล่าว ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีนี้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๖

คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๓๐ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อัยการสูงสุด ผู้แทนสภาพนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิ
ในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์
ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือโบราณคดี ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสิบสี่คน โดยใน
จำนวนนี้ให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาคเอกชนอย่างน้อยหกคนซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร
หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) พิจารณาสั่งให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) พิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามที่รัฐมนตรี

มอบหมาย

(๕) พิจารณาแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา ๑๒

(๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๓๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วนั้น

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วแต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

มาตรา ๓๖ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๓๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำมาตรา ๓๖ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๔๐ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๔๑ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใดต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๔๓ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้
และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ค่าขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๒) ค่าคัดค้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๓) ค่าอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียน	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๔) ค่าขอแก้ไขทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๕) ค่าขอเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๖) ค่าขออื่นๆ	ฉบับละ ๒๐๐ บาท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวฉัตรพร หาระบุตร เกิดเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2521 สำเร็จการศึกษา
ระดับมัธยมปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีนิติศาสตร์
บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษานิติบัณฑิตไทยจาก
สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 55 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตร์
มหาบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2543 ขณะศึกษาได้ทำงานเป็นผู้ช่วยวิจัยในความดูแลของ
รศ.สุธรรม อยู่ในธรรม คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย